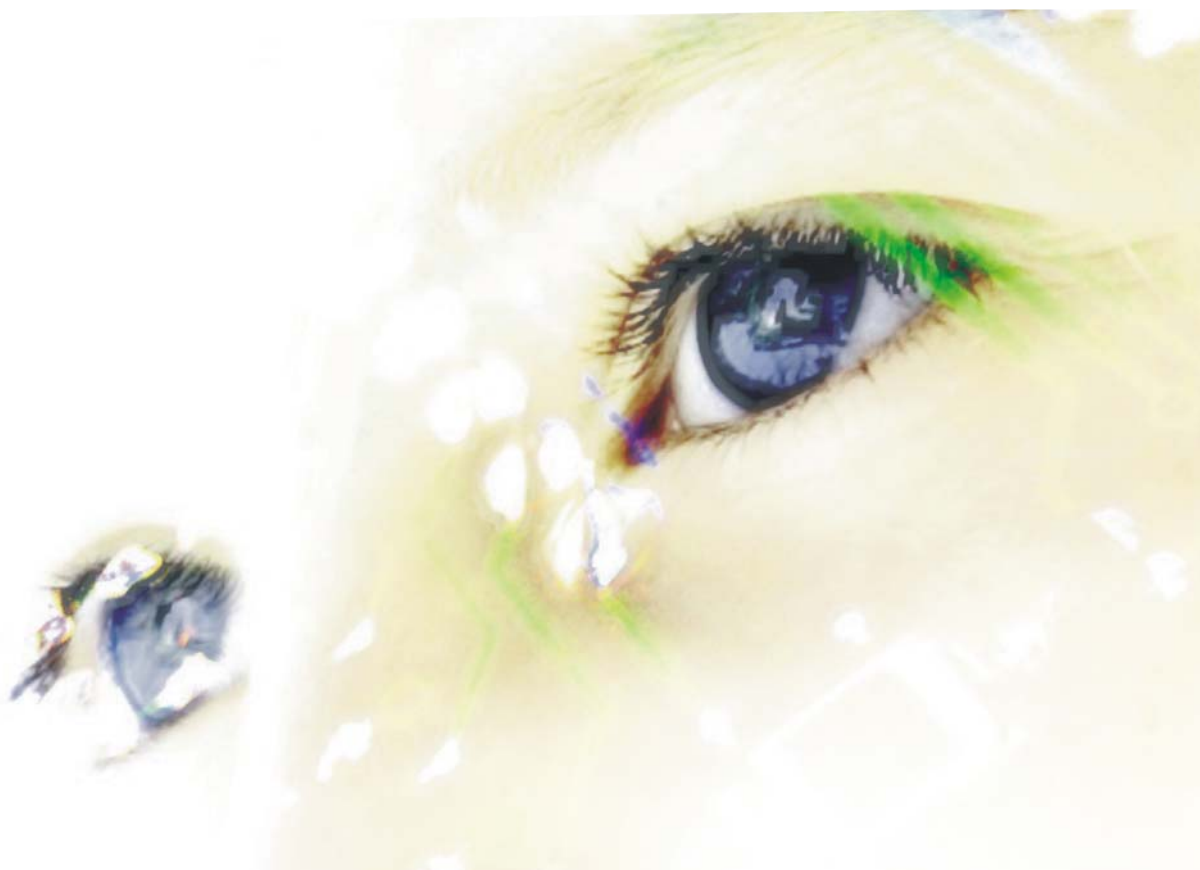

MOKYKLŲ TINKLO PERTVARKOS SOCIALINIS POVEIKIS

BANDOMAJAME PROJEKTE DALYVAVUSIOSE SAVYVALDYBĖSE

Atliko KTU ir ŠU mokslininkų komanda:

Prof. Habil. Dr. Gediminas MERKYS, Dr. Daiva URBONAITĖ-ŠLYŽIUVIENĖ,
Sigitas BALČIŪNAS, Simona JONUŠAITĖ, Viktorija PIŠČALKIENĖ, Denis TITKOV

TURINYS

TURINYS.....	2
IVADAS	3
1. BENDRAS TYRIMO METODIKOS APIBŪDINIMAS	6
2. KONKRETŪS TYRIMO MODULIAI: METODIKOS IR REZULTATAI	8
2.1. Mokinių, pakeitusių mokyklą, apklausos metodika ir rezultatai.....	8
2.2. Mokyklų bendruomenių apklausos metodika ir rezultatai	20
2.3. Ekspertų apklausos metodika ir rezultatai.....	43
2.3.1. Kiekybinis tyrimas	43
2.3.2. Kokybinis tyrimas.....	53
2.4. Mokinių vežiojimo būklės tyrimo metodika ir rezultatai.....	75
2.5. Mokslinės vizitacijos rajonuose: metodika ir rezultatai.....	94
2.5.1. Tyrėjų vizitacija Kauno rajone.....	94
2.5.2. Tyrėjų vizitacija Pasvalio rajone.....	102
2.6. Mokyklų tinklo pokyčių socialinio poveikio statistiniai rodikliai	110
2.6.1. Mokyklų tinklo pokyčiai ir mokyklų įvairovė savivaldybėse.....	112
2.6.2. Mokinių skaičiaus pokyčiai ir mokinių poreikių tenkinimas.....	119
2.6.2.1. Gimnazistų skaičiaus pokyčiai	119
2.6.2.2. Mokinių, besimokančių II pamainoje, skaičiaus pokyčiai	121
2.6.2.3. Jungtinių klasių skaičiaus pokytis tiriamose savivaldybėse	122
2.6.2.4. Suaugusių, besimokančių pagal bendrojo lavinimo programas, skaičiaus pokyčiai	125
2.6.2.5. Specialiųjų poreikių mokinių skaičiaus pokyčiai	126
2.6.2.6. Pagalbos mokiniams teikimo mastų ir kokybės pokytis.....	127
2.6.3. Materialinių išteklių paskirstymas ir perskirstymas	131
2.6.3.1. Vidutinis mokinių skaičius klasėse pagal koncentrus	131
2.6.3.2. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pokyčiai	132
2.6.3.3. Mokinių, pakeitusių mokyklą dėl mokyklų tinklo pertvarkos, skaičius.....	139
2.6.3.4. Lėšos.....	140
2.6.4. Mokyklų tinklo pertvarka ir pedagogai (socialinis aspektas)	142
2.6.4.1. Mokytojų kokybinės sudėties kaita	142
2.6.4.2. Mokytojų turinčių aukštąjį, aukštesnįjį ir vidurinį išsilavinimą skaičiaus kitimas rajonuose.....	145
2.6.4.3. Mokytojų su viduriniu išsilavinimu skaičiaus kitimas rajonuose	147
2.6.4.4. Mokytojų, studijuojančiųjų universitetuose ir kolegijose, skaičius.....	148
2.6.4.5. Atestuotų mokytojų skaičiaus pokytis pagal kvalifikacines kategorijas	148
2.6.4.6. Mokytojai bedarbiai 2005 m.	150
2.6.5. Mokinių vežiojimo pokyčiai	151
TYRIMO APIBENDRINIMAS, REKOMENDACIJOS, DISKUSIJA.....	154
PRIEDAI	161

IVADAS

Šiame veikle pristatyti tyrimo apie mokyklų tinklo pertvarkos socialinį poveikį rezultatai. Tyrimą inicijavo LR Švietimo ir mokslo ministerija, o jį atliko nepriklausoma tyrėjų grupė, atstovaujanti dvi skirtingas šalies mokslo institucijas - Socialinių tyrimų laboratoriją (Kauno technologijos universitetas) ir Socialinių tyrimų centrą (Šiaulių universitetas).

Tyrėjų komanda:

- *Prof.habil.dr. Gediminas Merkys*, tyrėjų grupės vadovas, KTU profesorius
- *Dr. Urbonaitė-Šlyžiuvienė*, Kauno Purienu vid. mokyklos informatikos mokytoja
- *Sigitas Balčiūnas*, Šiaulių universiteto (ŠU) mokslo darbuotojas
- *Simona Jonušaitė*, KTU jaunesnioji mokslo darbuotoja, edukologijos doktorantė
- *Viktorija Piščalkienė*, KTU edukologijos doktorantė,
- *Denis Titkov*, vadybos magistras

Tyrimui taip pat aktyviai talkino:

- *Vilma Tubutienė*, ŠU mokslo darbuotoja, vadybos doktorantė
- *Jolita Misiovič*, vadybos magistrė,
- *Remigijus Brašiškis*, ŠU studentas
- *ir kt.*

Tyrimas buvo atliekamas 2005 m. pavasarį šešiose eksperimentinėse savivaldybėse, dalyvaujančiose Mokyklų tobulinimo programos (MTP) eksperimente. Tai - Klaipėdos miesto, Mažeikių, Pasvalio, Kauno, Varėnos ir Šalčininkų rajonų savivaldybės.

Pagrindinis **tyrimo tikslas** išplaukė iš užsakovo suformuluotos techninės užduoties – ištirti mokyklų tinklo pertvarkos socialinį poveikį (plačiąja prasme) šešiose MTP eksperimente dalyvavusiose savivaldybėse.

Tyrimo eigoje į mokyklų tinklo pertvarkos procesą ir socialines pasekmes bandyta pažvelgti visybiškai. Tam tikslui panaudoti įvairūs mokslinės informacijos šaltiniai ir skirtingi informacijos rinkimo būdai (tyrimo metodai). Tyrimo visumą sudarė atskiri moduliai, kurie gali būti traktuojami kaip sąlyginai savarankiški tyrimai. Čia verta juos bent trumpai apibūdinti.

1. Mokinių nuomonės tyrimas. Anoniminiu klausimynu buvo apklaustas 631 mokinys, kuris dėl tinklo pertvarkos keitė mokyklą arba tęsė mokymąsi reorganizuotoje mokykloje. Pagal 22 požymius mokiniai vertino ir lygino ankstesnę bei šiuo metu lankomą mokyklą. Duomenys apdoroti sudarant psichometrinius mokyklos vertinimo indeksus ir panaudojant modernius daugiamačius statistinius metodus.

2. Mokyklų bendruomenių atstovų apklausa. Anoniminiu „atviro“ tipo klausimynu buvo apklausta 520 mokinių, tėvų, mokytojų ir mokyklų vadovų. Iš viso buvo apklausti 54-ių mokyklų, vienaip ar kitaip dalyvaujančių pertvarkoje, bendruomenių atstovai. Jų atsakymai buvo apdoroti ir kiekybiniais, ir kokybiniais metodais. Savitas šio tyrimo modulio rezultatas yra respondentų atsakymų į vadinamuosius „atvirus“ klausimus *content* (turinio) analizė. Tokio tipo atsakymai ataskaitoje ir jos prieduose pateikti autentišku pavidalu, jų formuluotėse niekas nepakeista. Atsakymų turinys ir netgi gramatinės klaidos ataskaitos rengėjų sąmoningai nebuvo redaguojamos. Natūralu, jog šitokie atsakymai kai kada pasižymi respondentų subjektyvumu, atspindi siaurą, supaparastintą o kartais faktinės tiesos visai neatitinkantį požiūrį į mokyklų tinklo pertvarką. Tokie atsakymai vertingi tuo, kad: a) yra

išgauti anoniminės apklausos sąlygomis, neprimetant respondentams, konkretaus atsakymų turinio ir b) parodo autentišką („neoficialų“, nekonformišką) požiūrį į tinklo pertvarką. Minėto tipo atsakymų analizė suteikia kūrybinių postūmių tobulinti tinklo pertvarkos viešuosius ryšius, skatina įtaigesnį atitinkamos politikos strateginių tikslų išaiškinimą švietimo bendruomenės nariams. Visgi pažymėtina, kad visumoje kiekybiškai persveria adekvatus ir dalykiškas tinklo pertvarkos procesų vertinimas.

3. Ekspertų apklausa. Anonimiškai buvo apklausti 144 ekspertai. Tai - LR ŠMM specialistai, vietos švietimo padalinio vadovai ir specialistai, savivaldybės administracijos atstovai, taip pat vietos politikai, kuruojantys švietimą, mokyklų vadovai. Ekspertinės apklausos būdu buvo įvertinti 6 eksperimentinių savivaldybių parengti tinklo pertvarkos planai, taip pat jų įgyvendinimo sprendimai ir eiga. Vertinama buvo pagal 24 požymius. Ekspertų atsakymai apdoroti kiekybiniais ir kokybiniais metodais.

4. Mokinių vežiojimo būklės tyrimas. Minėtose eksperimentinėse savivaldybėse apklausos būdu buvo išnagrinėtos bemaž 2 tūkstančių (1781) mokinių iš skirtingų vietovių ir įvairaus tipo mokyklų individualios vežiojimo istorijos. Šie duomenys buvo sugretinti su anksčiau atliktų vežiojimo būklės tyrimų duomenimis, gautais ištyrus kitas šalies savivaldybes. Iš viso per 2003-2005 m. tyrimus rekonstruotos 4188 mokinių individualios vežiojimo istorijos.

5. Mokslinė vizitacija rajonų švietimo įstaigose. Tyrėjų komanda atliko vienos darbo dienos trukmės mokslines vizitacijas dviejuose eksperimentinėse savivaldybėse. Vizitacija buvo grindžiama vadinamojo „etnografinio tyrimo“ metodika, kuri, savo ruožtu, yra paremta kokybinio tyrimo metodologija ir iš dalies primena žurnalistinį tyrimą. Įvyko susitikimai ir diagnostiniai pokalbiai su vietos politikais, švietimo vadovais, mokyklų vadovais, mokytojais, mokiniais, jų tėvais, švietimo profsąjungų vadovais, vietos švietimo forumo aktyvu.

6. Žinybinės švietimo statistikos duomenų analizė. Iš įvairių šaltinių buvo renkama, statistiškai agreguojama ir analizuojama informacija apie įvairius švietimo rodiklius, tiesiogiai ar netiesiogiai apibūdinančius tinklo pertvarkos eigą. Konkretus rodiklių turinys buvo užsakovo - LR ŠMM - suformuluotas tyrimo techninėje užduotyje. Tyrimo eigoje buvo naudojamos pačiais įvairiausiais šaltiniais. Čia paminėtini: Statistikos departamento prie LR Vyriausybės duomenys, Darbo biržos duomenys, LR Švietimo ir mokslo ministerijos, Švietimo informacinių technologijų centro (SVIS) duomenų bazės, savivaldybių turimi duomenys.

Skaitytojui pateikta ataskaita raštu, kurios apimtis, neskaitant priedų, 161 psl. Pagrindiniame tekste pateikta 60 lentelių ir 77 paveikslai bei grafikai. Ataskaitos prieduose papildomai pateiktos kai kurios statistinės lentelės ir klausimynų pavyzdžiai. Struktūros požiūriu tekste eilės tvarka pateiktos pagrindinės tipinės mokslinės ataskaitos dalys. Tai yra - pateiktas „Įvadas“, „Bendras tyrimo metodikos apibūdinimas“, toliau savarankiškais poskyriais pristatyti visi 6 tyrimų moduliai – jų metodikos ir konkretūs rezultatai. Kiekvieno poskyrio, aprašančio konkretų tyrimo modulį, pradžioje, yra trumpa anotacija, o gale apibendrinimas. Viena poskyryje aprašyta ir metodika, ir rezultatai. Toks teksto struktūravimas sudaro galimybę skaitytojui atskirai susipažinti su pavienio jį dominančio tyrimo modulio medžiaga, neskaitant visos ataskaitos. Ataskaitos pabaigoje pabandyta pažvelgti į atliktą tyrimą, kaip visumą.

Galima pagrįstai teigti, kad numatyti 6 tyrimo moduliai visumoje pavyko. Tyrimo eigoje buvo sukaupta gausi ir moksliškai patikima faktinė medžiaga apie pačius įvairiausius mokyklų tinklo pertvarkos aspektus, šio proceso socialines pasekmes. Atlikto tyrimo mokslinis reprezentatyvumas, patikimumas ir validumas buvo grindžiami gana didelėmis ir įvairiomis imtimis, sąlyginai plačia imties geografija, rėmimusi įvairiais informacijos

šaltiniais ir skirtingais jos rinkimo moksliniais metodais (kiekybiniais, kokybiniais), taip pat apklausų anonimiškumu, šiuolaikinių statistinių metodų panaudojimu ir kt.

Tyrimo eigoje buvo išgauti moksliniai duomenys, kurie įrodo, dokumentuoja pozityvius socialinius ir edukacinius pasikeitimus, jau įvykusius ir tebevykstančius dėl mokyklų tinklo pertvarkos. Tuo pat metu buvo konstatuota nemažai faktų, atskleidžiančių konkrečias tinklo pertvarkos procese kylančias problemas, nepalankias tendencijas. Sukaupta gausi ir įvairi tyrimo medžiaga, ataskaitos rengėjų nuomone, turėtų pasitarnauti švietimo vadovams ir politikams, ieškant naujų neišnaudotų galimybių, mokslškai pagrindžiant ir vadybiškai tobulinant tinklo pertvarkos sprendimus, veiksminant pertvarką ir didinant jos socialinį rentabilumą.

Šioje atskaitoje pristatomas tyrimas nagrinėjo ir vertino savitą reiškinį, susijusį su planuotais socialiniais pokyčiais. Mokyklų tinklo pertvarka kaip tik ir yra tokio pobūdžio reiškinys. Tai procesas, kuris tiesiogiai ar netiesiogiai paliečia labai įvairių ir gausių socialinių grupių – mokinių, tėvų, mokytojų, švietimo vadovų interesus, kurie dažnai yra ganėtinai skirtingi. Natūralu, kad demokratinio pliuralizmo sąlygomis tinklo pertvarka ir jos paskatinti procesai skirtingų asmenų ir interesų grupių gali būti vertinami labai skirtingai. Todėl šiame kontekste ypatingai svarbu pabrėžti, kad tyrėjai nėra įsipareigoję jokiai interesų grupei ar politinei partijai. Tyrimas atliktas prisilaikant socialinio tyrimo etikos normų ir mokslinio objektyvumo principo. Tyrimo autoriai atviri konstruktyviai kritikai ir diskusijai.

Tyrimo autoriai dėkoja eksperimentinių savivaldybių vietos švietimo padalinio vadovams ir specialistams, savivaldybių politikams, mokyklų bendruomenėms, visiems, kas geranoriškai prisidėjo prie šio tyrimo, sutiko būti tiriamaisiais, teikti duomenis ir informaciją ar kitaip talkinti tyrimui. Be šių žmonių nuoširdžios pagalbos ir aktyvaus dalyvavimo tyrime jo rezultatai būtų gerokai kuklesni.

1. BENDRAS TYRIMO METODIKOS APIBŪDINIMAS

Mokyklų tinklo pertvarka yra reiškinys kompleksiškas, daugiaplanis. Jis turi politinę-ideologinę, demografinę, finansinę-ekonominę, vadybinę-organizacinę, teisinę, socialinę-psichologinę ir edukacinę dedamasias.

Tinklo pertvarkoje dalyvauja įvairios šalies ir savivaldybių institucijos, įstaigos, mokyklos. Tinklo pertvarkoje vienokiame ar kitokiame vaidmenyje dalyvauja didelės žmonių grupės. Vieni iš jų yra iniciatoriai, strategijos pagrindėjai, kiti atsakingi už konkrečių sprendimų priėmimą vietose, dar kiti yra vykdytojai, galiausiai dar kiti yra tikslinė grupė, kuri patiria tinklo pertvarkos pasekmes – teigiamas ir problemiškas. Įvairios interesų grupės turi savitą, kartais ganėtinai subjektyvų ir skirtingą požiūrį į tinklo pertvarkos planus ir jau įdiegtus sprendimus. Demokratinio pliuralizmo sąlygomis tai yra visiškai natūralu.

Šių argumentų kontekste yra visiškai aišku, kad pilniau ir giliau pažvelgti į tokį sudėtingą reiškinį vargiai būtų įmanoma, atliekant kokį nors paprastą, vienmatį tyrimą. Čia turimas galvoje tyrimas, paremtas vienu informacijos šaltinių ir vienu metodu. Tarkime, vienos ar kelių tikslinių grupių standartizuota apklausa raštu ir pan. Tokia ganėtinai tradicinė ir daugeliu požiūriu taupi prieiga neretai būna pakankama. Deja tik ne šio tyrimo atveju. Nors formaliai šiame kontekste kalbama apie vieną (vieningą) tyrimą ir jo ataskaitą, tačiau realiai tenka kalbėti apie kompleksinį tyrimą, susidedantį iš šešių modulių. Tyrimo moduliai sudaryti taip, kad visi savaip tarnauja bendram tikslui – ištirti tinklo pertvarkos socialinį poveikį, tačiau savo ruožtu kiekvienas iš šešių tyrimo modulių gali būti traktuojamas ir naudojamas, kaip savarankiškas tyrimas.

Vieningas tyrimo dizainas pavaizduotas 1.1. lentelėje. Detalesnis kiekvieno tyrimo modulio metodikos apibūdinimas pateiktas konkrečiuose ataskaitos skyreliuose 2.1. – 2.6. Kaip matyti, buvo atlikti konkretūs tyrimo moduliai:

1. Modulis. Mokinių nuomonės apie anksčiau lankytą ir šiuo metu lankomą mokyklą palyginimas. Mokiniai, keitę mokyklą dėl tinklo pertvarkos, standartizuoto klausimyno pagal 22 požymius, apibendrinamus į penkias psichometrinės dimensijas, lygino ir vertino anksčiau lankytą ir šiuo metu lankomą mokyklą.
2. Modulis. Kokybinis mokyklų bendruomenės nuomonės tyrimas. Laisva forma raštu pateikti atsakymai buvo apdoroti kokybinės *content* (turinio) analizės būdu keliomis pakopomis sudarant prasmiškai vienytes reikšminių žodžių ir teiginių subkategorijas bei kategorijas bei nurodant jų santykinį paplitimą.
3. Modulis. Ekspertų nuomonės tyrimas. Ekspertai turėjo vertinti konkrečios savivaldybės tinklo pertvarkos planą ir jo įgyvendinimo eigą. Vertinama buvo pagal 24 požymius. Vertinimas vyko dvejopai: a) ekspertai pateikė savo vertinimus pagal visus numatytus požymius standartinėje atsakymų skalėje; b) ekspertai pagal kiekvieną vertinimo požymį pateikė ekspertinius komentarus bei išvadas raštu laisva forma. Standartizuoti atsakymai buvo apdorojami kiekybiškai, o laisvi atsakymai buvo apdoroti naudojant kokybinę *content* (turinio) analizę. Taigi ekspertų nuomonės tyrimas tarsi skyla į du atskirus tyrimus – kiekybinį ir kokybinį.
4. Modulis. Mokinių vežiojimo tyrimas (kiekybinis tyrimas). Nagrinėjamos ir statistiškai apibendrinamos individualios mokinių, besinaudojančių vežiojimo paslauga, kelionės į mokyklą ir atgal istorijos.
5. Modulis. Remiantis etnografiniu metodu tyrėjų buvo atliktos mokslinės vizitacijos konkrečiose savivaldybėse, jų mokyklose, įvyko diagnostiniai pokalbiai su įvairiomis interesų grupėmis.
6. Modulis. Buvo nagrinėjami (statistikai agreguojami ir analizuojami) žinybinės švietimo statistikos duomenys.

Tyrimo imties charakteristika

ATSKIRŲ TYRIMŲ SĄLYGINIAI PAVADINIMAI	METODAS IR INSTRUMENTAS	INFORMACIJOS ŠALTINIS & TIKSLINĖ POPULIACIJA	TIRIAMŲ INDIKATORIŲ SKAIČIUS	IMTIES TŪRIS – STATISTINIŲ STEBINIŲ SKAIČIUS
MOKINIŲ NUOMONĖS APIE ANKSČIAU IR DABAR LANKOMĄ MOKYKLĄ PALYGINIMAS	Mokyklų palyginimo klausimynas; atsakymų į uždarus klausimus statistinė analizė	Mokinių, pakeitusių mokyklą nuomonė apie anksčiau lankytą ir dabartinę mokyklą	22 atviro tipo klausimai apie įvairias mokyklos charakteristikas	Apklausti 631 mokyklą pakeitę mokiniai
KOKYBINIS M-KLŲ BENDRUOMENIŲ NUOMONĖS TYRIMAS	Klausimynas; atsakymų į atvirus klausimus <i>content</i> (turinio) analizė	M-klų bendruomenės narių nuomonė apie tinklo pertvarkos eigą ir socialines pasekmes	3 atviro tipo klausimų	Apklausti 520 m- klų bendruomenių nariai
KIEKYBINIS EKSPERTŲ NUOMONĖS TYRIMAS	Klausimynas; atsakymų į uždarus klausimus statistinė analizė	Švietimo ekspertų nuomonė apie tinklo pertvarkos eigą ir socialines pasekmes	22 atviro tipo klausimų	Apklausti 144 švietimo ekspertai
KOKYBINIS EKSPERTŲ NUOMONĖS TYRIMAS	Klausimynas; atsakymų į atvirus klausimus <i>content</i> (turinio) analizė	Švietimo ekspertų nuomonė apie tinklo pertvarkos eigą ir socialines pasekmes	22 atviro tipo klausimų	Apklausti 144 švietimo ekspertai
MOKINIŲ VEŽIOJIMO TYRIMAS	Kiekybinis klausimynas apie mokinių vežiojimą	„Fakto tiesos“ apie mokinių vežiojimą, išgaunamos mokytojų apklausiant mokinių	50 požymių, atspindinčių mokinių vežiojimą	Eksperimentinėse savivaldybėse 1781, įskaitant kitas savivaldybes iš viso išnagrinėtos 4188 vežiojimo istorijos
MOKSLINĖ VIZITACIJA PASIRINKTUOSE RAJONUOSE	Etnografinis metodas- mokslinė vizitacija 2 rajonuose; stebėjimas, pokalbiai, interviu	Vietos politikų ir švietimo vadovų, mokyklų vadovų, mokytojų, tėvų, mokinių, pedagogų profsąjungų bei vietos švietimo forumo atstovų nuomonė		
ŠMM PAGEIDAUTŲ RODIKLIŲ TINKLELIS	Žinybinės švietimo statistikos analizė		21 indikatorius	Apibendrinti 6 savivaldybių duomenys

Tyrimo eigoje panaudotos metodologijos ir konkretūs metodai yra įvairūs; tiriamų požymių (rodiklių) buvo pasitelkta daug, o jų prigimtis vėlgi labai įvairi; suformuotos tyrimo imtys sąlyginai didelės, įvairios, jų geografija plati; į tyrimą įtrauktos įvairios interesų grupės, jos apklaustos anonimiškai; panaudoti aukšto abstrakcijos laipsnio statistiniai metodai, taip pat įvairūs grafiniai rastų statistinių dėsningumų vaizdavimo būdai. Visumoje apibūdintas 6 modulių tyrimo dizainas, autorių nuomone, sudarė prielaidas pažvelgti į tyrimo objektą - mokyklų tinklo pertvarką - sąlyginai visybiškai, objektyviai, išsamiai ir patikimai.

2. KONKRETŪS TYRIMO MODULIAI: METODIKOS IR REZULTATAI

2.1. Mokinių, pakeitusių mokyklą, apklausos metodika ir rezultatai

Šiame skyriuje pristatomi mokinių, kurie dėl tinklo pertvarkos keitė mokyklą arba mokosi reorganizuotoje mokykloje anoniminės apklausos raštu rezultatai. Apklausos esmė – mokiniai palygina anksčiau lankytą ir dabar lankomą mokyklą, arba mokyklą iki reorganizacijos ir po jos. Buvo vertinami 22 anksčiau ir dabar lankomos mokyklos požymiai, pavyzdžiui: fizinė mokyklos aplinka, aprūpinimas ištekliais, etosas, mokymosi ir ugdymo procesai, teigiami ir neigiami pokyčiai ir kt. Mokiniai geriausiai vertina sudarytas prielaidas ugdymo kokybės pagerėjimui (pvz., finansinį aprūpinimą, fizinę interjero aplinką ir komfortą).

Tyrimo tikslas ir metodas

Vienas iš esminių mokyklų tinklo formavimo atskaitos taškų yra „visų vietos bendruomenės vaikų ir suaugusiųjų bendrojo lavinimo ir neformalaus švietimo poreikių tenkinimas pagal jų gebėjimus“¹. Iš esmės mokyklų tinklo pertvarka yra orientuota į tai, kad, racionaliai skirstant lėšas, būtų galima pagerinti ugdymo sąlygas ir kokybę. Mokyklų tinklo tvarkymo proceso centre yra mokinys, todėl vertinant vykstančios pertvarkos socialinį poveikį visų pirma tenka analizuoti kaip struktūros kaita atliepia mokinių interesams. Šį daugiaplanį uždavinį kartu su kitomis šioje ataskaitoje pristatomų tyrimų kryptimis sprendžia ir šiame skyriuje aprašomo tyrimo rezultatai.

Tyrimo problemą galima išreikšti klausimais: *kaip mokyklų tinklo pertvarkos pasekmės vertina mokiniai; kaip, jų požiūriu, keičiasi ugdymo įstaigos fizinė aplinka, aprūpinimas ištekliais, etosas, mokymosi ir ugdymo procesai mokyklų tinklo pertvarkos kontekste, kokius teigiamus ir neigiamus pokyčius jie pastebi?* Be abejo, tinklo pertvarka paliečia didžiąją mokinių dalį (perskirstomi mokyklų materialiniai ištekliai, keičiasi mokinių srautai), tačiau dauguma vaikų paprastai šių procesų *makro* lygmenyje nereflektuoja. Todėl, atsakant į iškeltus probleminius klausimus, buvo remiamasi 5-12 klasių mokinių, kurie dėl pertvarkos keitė mokyklą arba mokosi reorganizuotoje mokykloje nuomone apie mokymo įstaigą kurioje jie mokėsi anksčiau ir mokosi šiuo metu, t. y., turi betarpiškos ugdymo aplinkos keitimosi patirties. Taigi, **tyrimo tikslas** yra socialiniu aspektu įvertinti mokinių nuostatas į pokyčius, vykstančius mokyklų tinklo pertvarkos kontekste.

Mokinių nuostatoms tirti įgyvendintas apklausos raštu metodas (naudoti uždarojo tipo standartizuoti klausimynai). Klausimyno apimtis – du puslapiai. Pagrindinę jo dalį sudaro 22 požymiai, atspindintys įvairias mokyklos charakteristikas: fizinę aplinką, aprūpinimą ištekliais, etosą, mokymąsi ir ugdymą (žr. skyrelio pabaigoje). Pagal kiekvieną iš šių požymių mokinys vertino anksčiau lankytą mokyklą (arba mokyklą iki reorganizacijos) ir dabar lankomą mokyklą (arba mokyklą po reorganizacijos). Mokyklos vertinimui buvo naudojama 5 pakopų rangų skalė. Mokiniai turėjo pažymėti vieną iš 5 „veidukų“. Kuo labiau besišypsanti veiduką pažymi, tuo palankiau vertina mokyklą.

Surinkus informaciją apie mokinių, priklausančių tiriamai populiacijai, skaičių savivaldybėse, atitinkamas klausimynų kiekis savivaldybių švietimo padaliniams buvo išsiųstas paštu. Informaciją teikė, mokyklas ir mokinius tyrimui atrinko, anketų išdalinimą ir surinkimą organizavo tyrimui talkinantys savivaldybių švietimo padalinių specialistai. Užtikrinant tyrimo anonimiškumą, kiekvienas klausimynas buvo įdėtas į voką, o mokinys, užpildęs anketą, voką užkliudavo.

¹ Mokyklų tinklo pertvarkos metodinės rekomendacijos. Vilnius: Homo Liber, 2003. P. 16.

Analizuojant duomenis buvo naudojami aprašomosios statistikos metodai (dažnių analizė, grafiniai metodai), parametrinių ir neparametrinių statistinių hipotezių tikrinimo metodai (chi kvadrato kriterijus, t kriterijus, F kriterijus) bei daugiamatės statistikos metodai (faktorinė analizė, klasterinė analizė, Chaid metodas). Tyrimo duomenys buvo apdoroti SPSS ir MSExcel programomis.

Tyrimo imtis

Buvo apklausiami 5- 12 klasių mokiniai, neseniai (2 m. laikotarpiu) pakeitę mokyklą dėl tinklo pertvarkos. Tarkime, mokiniai nuėjo mokytis į kitą mokyklą, arba jie tęsė mokslą toje pačioje, tačiau reorganizuotoje mokykloje. Tyrimo imtis buvo sudaryta „pagrindinio masyvo“ būdu, t. y. buvo apklausta dauguma apsibrėžtą populiaciją sudarančių mokinių šešiose tyrimo dalyvaujančiose savivaldybėse. Imtis reprezentatyvi, rezultatai atspindi mokyklą dėl jos reorganizavimo ar uždarymo pakeitusių mokinių nuomones bei pasiskirstymą pagal teritoriją, mokyklos tipą, klasę. Iš viso išplatinta 651 anketa, grįžo 631, grįžtamumo kvota siekia 97 proc. 2.1.1 lentelėje pateikiama tyrimo imties charakteristika.

2.1.1 lentelė

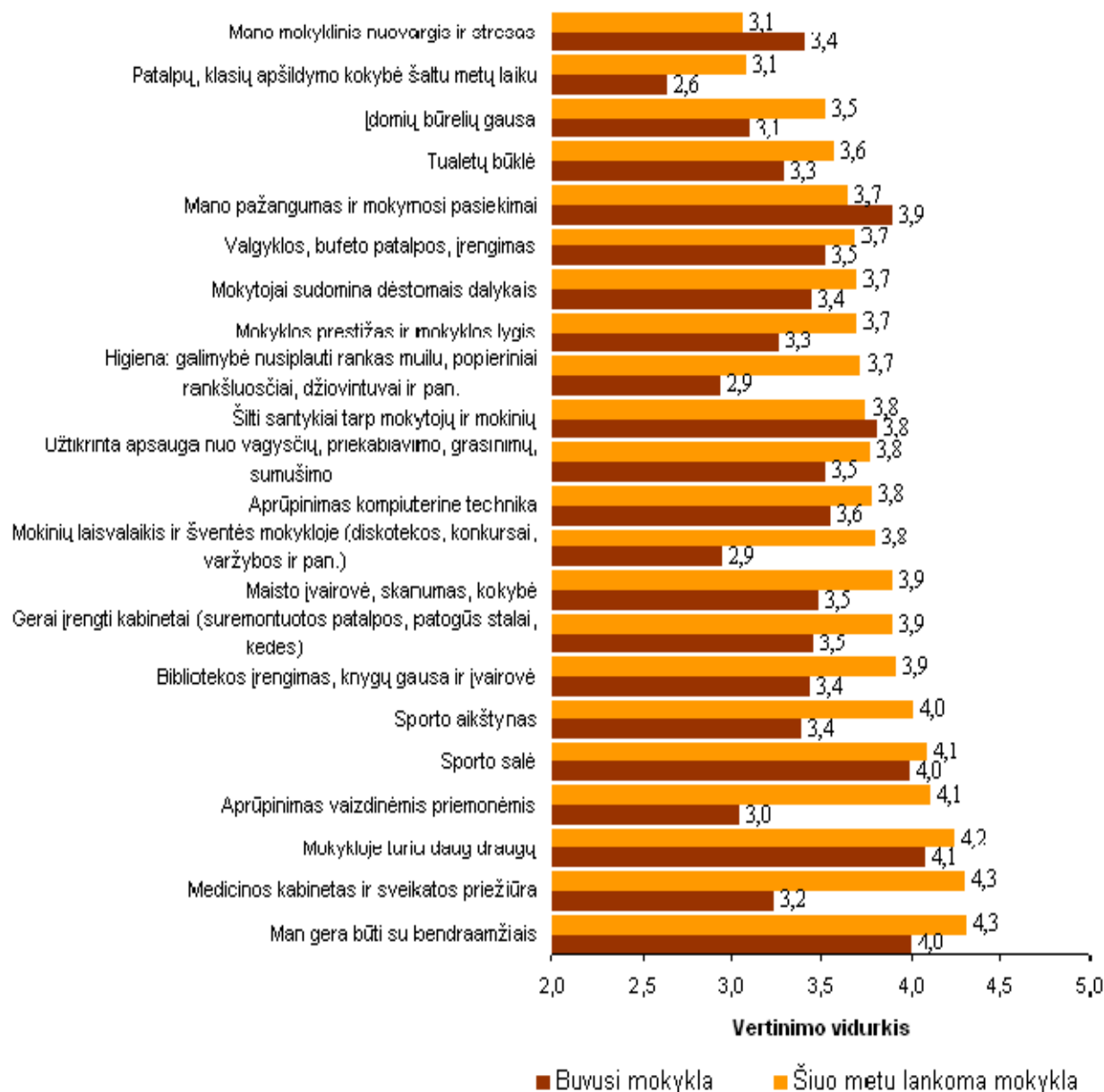
Tyrimo imties charakteristika

POŽYMIS		RESPONDENTŲ SKAIČIUS	PROCENTAI
SAVIVALDYBĖ	Klaipėdos m.	198	31,4
	Pasvalio raj.	176	27,9
	Varėnos raj.	61	9,7
	Kauno raj.	53	8,4
	Mažeikių raj.	85	13,5
	Šalčininkų raj.	58	9,2
MOKYKLOS TIPAS	pagrindinė	184	29,2
	vidurinė	201	31,9
	gimnazija	246	39,0
TINKLO PERTVARKA	Atėjo mokytis iš kitos mokyklą	475	75,3
	Mokosi mokykloje, kuri buvo reorganizuota	136	21,6
KLASĖ	5-8 klasė	192	30,4
	9,10 klasė	275	43,6
	11,12 klasė	151	23,9

Tyrimo rezultatai

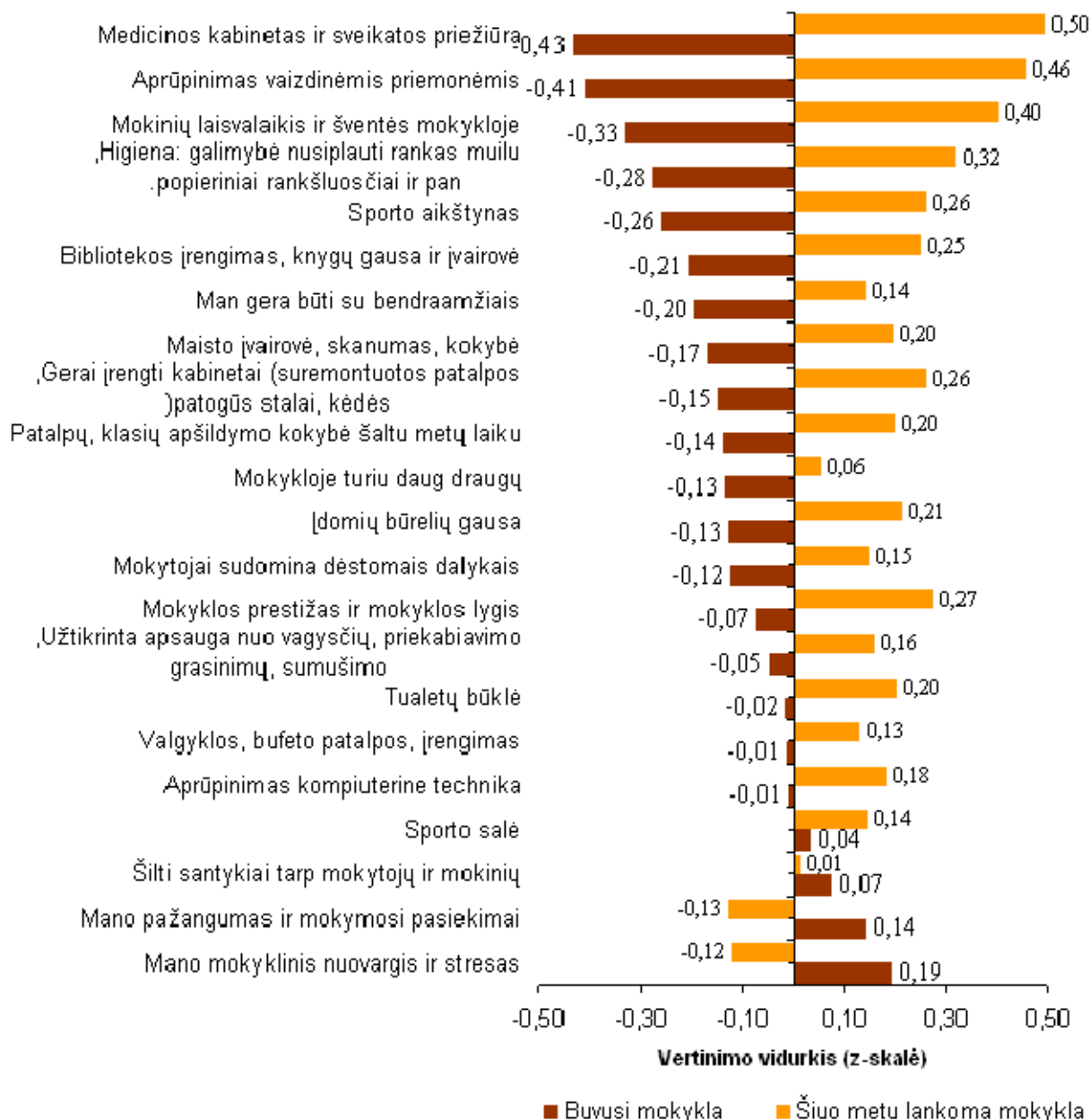
Apibendrinant kiekvieno mokyklos požymio vertinimo rezultatus buvo skaičiuojamas visų vertinimų vidurkis. Jis gali keistis nuo 1 (tuomet visi mokiniai požymį vertina labai blogai) iki 5 (tuomet visi mokiniai požymį vertina labai gerai). Vidurinė skalės reikšmė, išreiškianti vidutinį vertinimą yra lygi 3.

2.1.1 pav. yra pateikiami buvusios ir šiuo metu lankomos mokyklos vertinimai, 2.1.3 pav. – mokyklos iki reorganizavimo ir po reorganizavimo vertinimai. Požymiai surikiuoti šiuo metu lankomos mokyklos vertinimo didėjimo tvarka. Diagramose vaizduojami duomenys leidžia ne tik įvertinti skirtumą, bet ir palyginti jį su atitinkamo mokyklos požymio lygiu. 2.1.2 diagramoje buvusios ir šiuo metu lankomos mokyklos vertinimas pateikiamas z-skaleje. Tai transformuota skalė, kurios vidurkis yra lygus 0, o matavimo vienetas yra standartinis nuokrypis. Tokiu būdu paveiksle yra vaizduojami apibendrinti šiuo metu lankomos mokyklos ir anksčiau lankytos mokyklos vertinimų „atstumai“ nuo bendro vidutinio vertinimo. Neigiamos reikšmės reiškia, kad vertinama yra blogiau nei bendras vidurkis, teigiamos - vertinama geriau nei vidurkis. Čia reikia pabrėžti, kad paveiksle neatsispindi bendras požymio vertinimo lygis, o tik lygių skirtumas. Vertinimo lygiai vaizduojami 2.1.1 pav.

2.1.1 pav. Šiuo metu lankomos ir anksčiau lankytos mokyklos vertinimo vidurkiai. Mokinių, pakeitusių mokyklą dėl mokyklų tinklo pertvarkos, nuomonė. N=478

Aukščiausiai tiek buvusioje, tiek dabartinėje mokykloje vertinami mokinių tarpusavio santykiai, blogiausiai – mokyklinis nuovargis ir stresas, patalpų apšildymo kokybė šaltuoju metų laiku. Didžiausi teigiami poslinkiai lyginant dvi mokyklas pastebimi aprūpinimo vaizdinėmis priemonėmis srityje, higienos, sveikatos priežiūros srityje bei vertinant biblioteką, sporto aikštyną. Šiuo metu lankoma mokykla blogiau vertinama tokiose srityse, kaip pažangumas ir mokymosi pasiekimai, mokyklinis nuovargis ir stresas. Visose srityse, išskyrus santykius tarp mokytojų ir mokinių bei valgyklos, bufeto, sporto salės įrengimą, skirtumai tarp šiuo metu lankomos ir anksčiau lankytos mokyklos vertinimų yra statistiškai reikšmingi (Wilcoxon testas, $p < 0,01$).

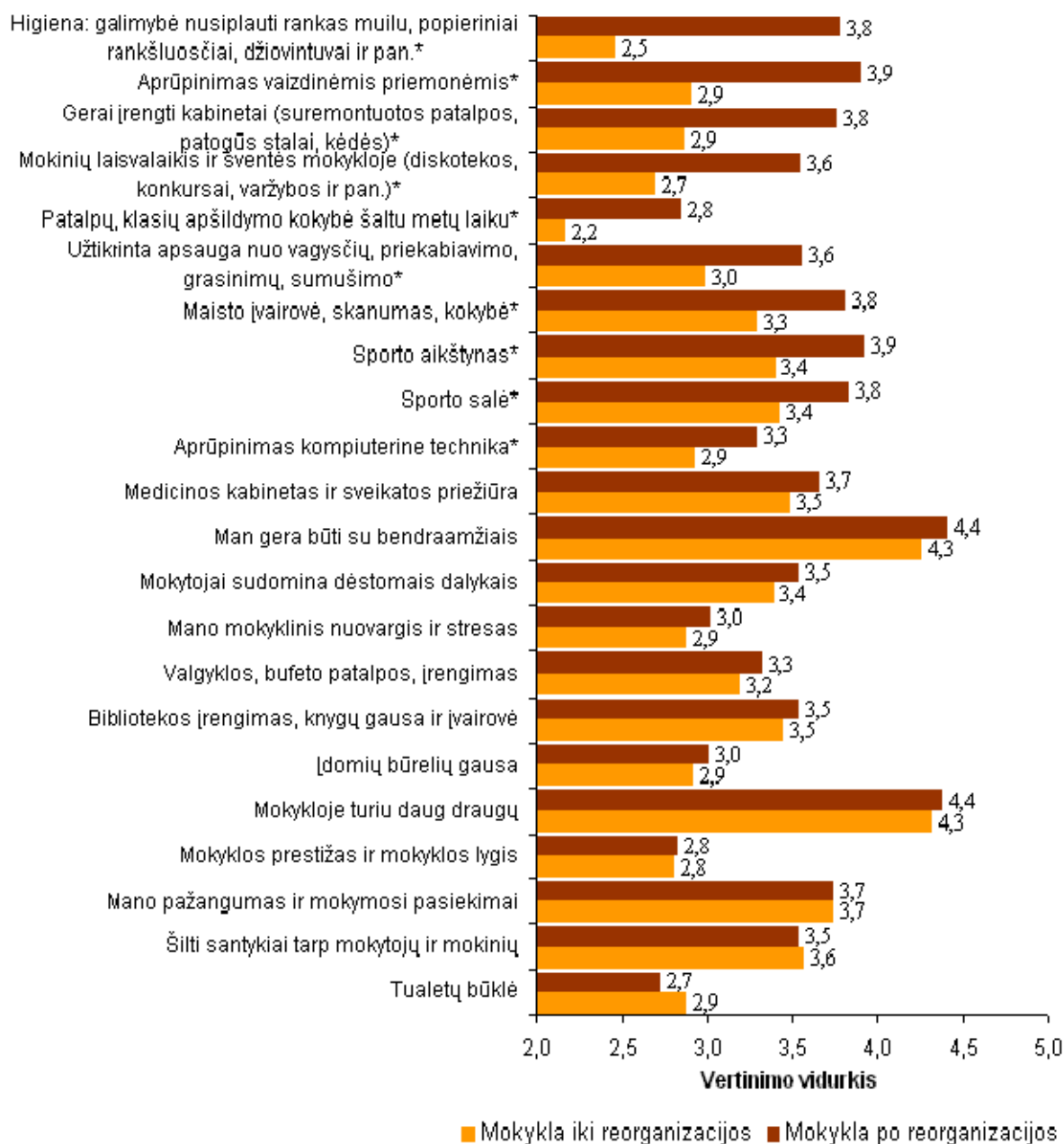

2.1.2 pav. Šiuo metu lankomos ir anksčiau lankytos mokyklos vertinimas (z-skalė). Mokinių, pakeitusių mokyklą dėl mokyklų tinklo pertvarkos, nuomonė. N=478

Pagal 22 skirtingus lyginimo kriterijus dabar lankoma mokykla prasčiau vertinama tik pagal tokius parametrus kaip "mokymosi pasiekimai" ir "mokyklinis stresas bei nuovargis". Tai iš dalies suprantama, kadangi kaimo mokyklėlėje didaktiniai reikalavimai (dėl kontingento ypatumų, tradicijų) gali būti gerokai kuklesni nei miesto tipo mokykloje. Išaugusių reikalavimų efektas juolab tikėtinas, mokiniams pereinant į gimnaziją. Be to, interpretuojant šio tyrimo faktą apie išaugusį mokyklinį nuovargį ir mokyklinį stresą, reikėtų nepamiršti ir tos aplinkybės, kad nemaža dalis respondentų yra vežiojami moksleiviai. Pagrįstai galima kelti hipotezę, jog vienas iš galimų neigiamų tinklo pertvarkos šalutinių efektų yra tai, kad ji, tikėtina, skatina mokinių streso ir nuovargio didėjimą. Yra akivaizdu, jog artimiausiu metu reikėtų iš pradžių atlikti detalesnius mokyklinio nuovargio ir streso tyrimus, o po to inicijuoti eksperimentinės plėtros projektus, kurių metu būtų sukonstruojamos ir išbandomos mokyklinio streso įveikimo ir prevencijos technologijos.

2.1.3 pav. vaizduojama, kaip mokiniai vertina mokyklą iki reorganizavimo ir po jo. Didžiausi skirtumai stebimi higienos ir aprūpinimo vaizdinėmis priemonėmis srityje, taip pat

geriau vertinamas kabinetų įrengimas, patalpų apšildymas, sporto aikštynas ir sporto salė, aprūpinimas kompiuterinėmis priemonėmis. Ugdomo proceso srityje geriau vertinama mokinių laisvalaikis ir šventės bei mokinių saugumas. Vertinant kitus požymius, statistiškai reikšmingų skirtumų tyrimas neatskleidė.

2.1.3 pav. Mokyklos iki reorganizacijos ir po reorganizacijos vertinimas.

Mokinių nuomonė. N=128

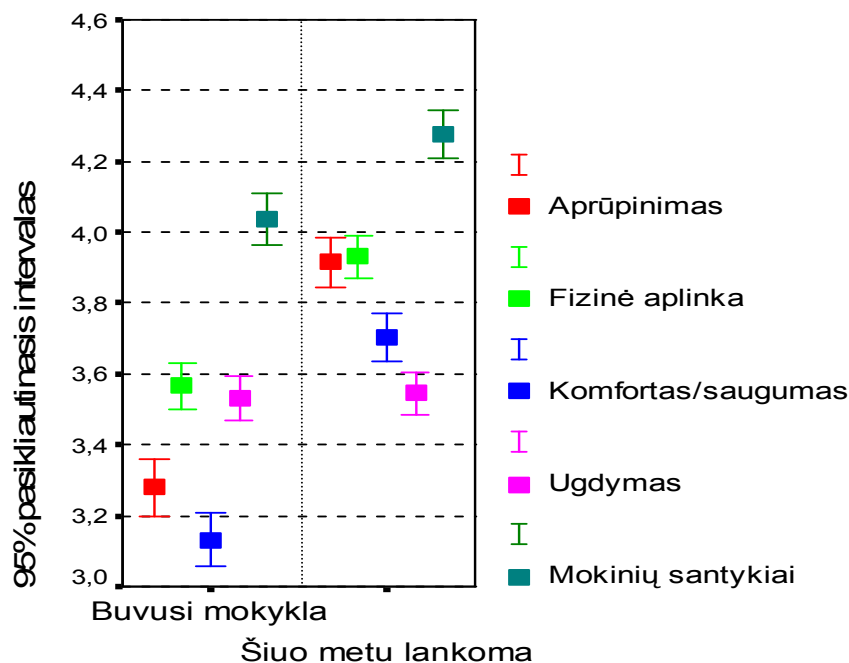
* Mokyklos vertinimo skirtumai yra statistiškai reikšmingi. (Wilcoxon testas, $p < 0,01$)

Siekiant ištirti mokyklos vertinimo struktūrą ir apibendrinti tiriamus požymius buvo atlikta faktorinės analizės procedūra pagrindinių komponentių metodu. Šis metodas padeda didelio skaičiaus kintamųjų tarpusavio koreliacijas, paaiškinti tam tikrų bendrųjų faktorių įtaką. Nuo kintamųjų pereidami prie komponentių kondensuojame informaciją, padarome ją labiau aprėpiamą. Tyrimo duomenys atitinka matematinio modelio reikalavimus. Faktorinė struktūra išryškinama atlikus komponentių ašių sukimą ieškant didžiausios dispersijos.

Pagrindinių komponentių analizės procedūra leido 22 anketoje pateiktus požymius suskirstyti 5 grupes – išskirti 5 mokyklos vertinimo komponentus, apimančius 57 proc. bendros dispersijos. Sąlyginai šiuos komponentus galima interpretuoti taip: 1) aprūpinimas;

2) fizinė aplinka; 3) komfortas/ saugumas; 4) ugdymas; 5) mokinių santykiai. Apskaičiavus komponentei priskiriamų mokyklos požymių vertinimo aritmetinį vidurkį buvo sudarytos skalės šiems penkiems požymiams matuoti. Mažiausia sudarytų skalių reikšmė yra 1, didžiausia – 5. Kuo reikšmė artimesnė 1, tuo atitinkamas mokyklos komponentas vertinamas blogiau, reikšmės, artimos 5 rodo, kad mokykla vertinama labai gerai. Skalių reikšmę, lygią 3, galima traktuoti kaip ribą, skiriančią negatyvų ir pozityvų mokyklos vertinimą.

2.1.4 pav. yra vaizduojami mokyklos vertinimo vidurkiai ir pasikliautinieji intervalai. Vertinant buvusią mokyklą, žemiausiai yra vertinamas komfortas/ saugumas (galimybė nusiplauti rankas muilu, popieriniai rankšluosčiai, džiovintuvai ir pan.; užtikrinta apsauga nuo vagysčių, priekabiavimo, grasinimų, sumušimo; patalpų šildymas), aukščiausiai - mokinių santykiai. Vertinant šiuo metu lankomą mokyklą, žemiausiai vertinama ugdymas (kaip mokytojai sudomina dėstomais dalykais; šilti santykiai tarp mokytojų ir mokinių; mokyklinis nuovargis ir stresas; pažangumas ir mokymosi pasiekimai), aukščiausiai – mokinių santykiai. Diagramoje pateikti duomenys rodo, kad didžiausi skirtumai vertinant mokyklą, kurioje mokomasi šiuo metu ir buvusią mokyklą yra aprūpinimo ir komforto/ saugumo srityje. Kiek mažesni – fizinės aplinkos ir mokinių santykių vertinimo srityje. Nėra statistiškai reikšmingo skirtumo vertinant ugdymą.

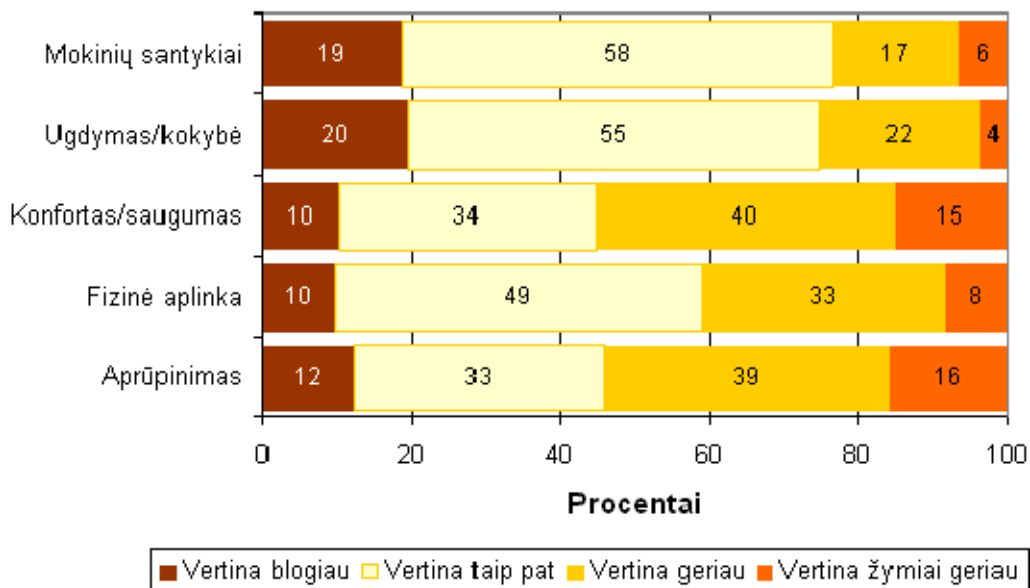
2.1.4 pav. Buvusios ir šiuo metu lankomos mokyklos vertinimas. Vidurkis ir jo pasikliaujamas intervalas, kai $\alpha=0,05$. $N=478$

Siekiant detaliau atskleisti mokyklos, kurioje mokomasi šiuo metu ir buvusios mokyklos vertinimo skirtumus, kiekvienai iš penkių sričių buvo skaičiuojamos esamos ir buvusios mokyklos vertinimų skirtumas. Gauta intervalų skalė buvo transformuota į rangų skalę.

INTERVALŲ SKALĖ	-4 IKI -0,5	-0,5 IKI 0,5	0,5 IKI 1,5	1,5 IKI 4
RANGŲ SKALĖ	Vertina blogiau	Vertina taip pat	Vertina geriau	Vertina žymiai geriau

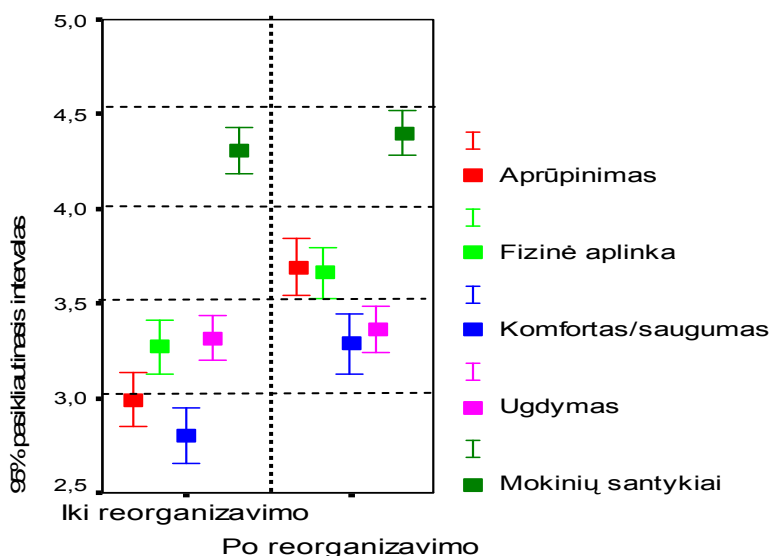
2.1.5 pav. kitaip nei ankstesniame paveiksle, rodomas ne tik bendras vertinimo pokytis, bet ir jo pasiskirstymas. Pvz., apie penktadalis mokinių ugdymą šiuo metu lankomoje mokykloje vertina blogiau, nei buvusioje. Panašiai tokia pat dalis minėtą požymį vertina geriau. Apibendrinant galima teigti, kad mokyklos vertinimas nesikeitė, tačiau švietimo

valdymo požiūriu minėtas nuomonių poliariškumas yra svarbus. Panaši situacija yra stebima ir vertinant mokinių santykius. Tuo tarpu kitose srityse mokinių, geriau vertinančių mokyklą, kurioje mokosi šiuo metu, yra gerokai daugiau.

2.1.5 pav. Esamos ir buvusios mokyklos vertinimo skirtumai pagal sritis. N=478

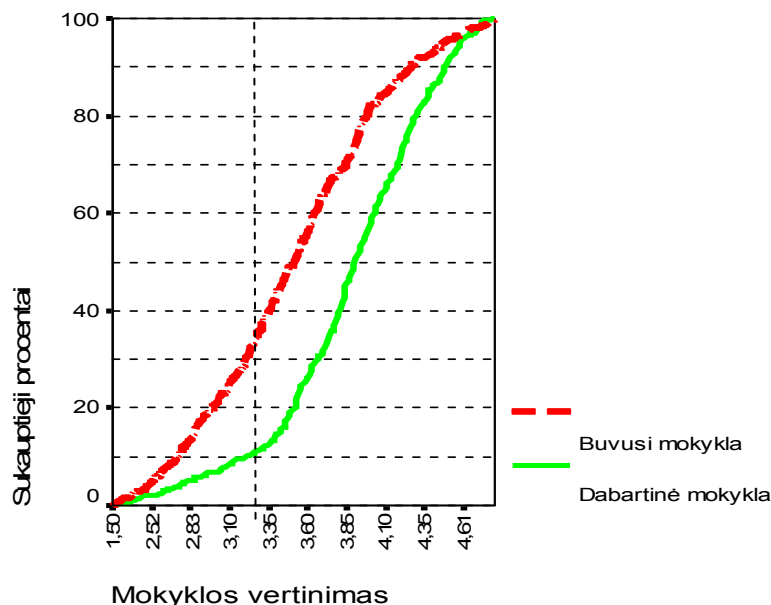
Vertinant mokyklą iki reorganizavimo ir po reorganizavimo, panašiai vertinami mokinių santykiai ir ugdymas, o kitos tirtos mokyklos savybės vertinamos palankiau. (2.1.6 pav.)

2.1.6 pav. Mokyklos iki ir po reorganizavimo apibendrintas vertinimas. Vidurkis ir jo pasisklidimo intervalas, kai $\alpha=0,05$. N=128

Pakartotinai atlikus pagrindinių komponentų analizės procedūrą kintamaisiais, imant apibendrintus penkių komponentų vertinimus, gaunamas vienas faktorius. Tai parodo, kad visus anketoje pateiktus mokyklos požymius yra tikslinga apibendrinti į vieną skalę – mokyklos vertinimą. Skalė šiam požymiui matuoti, vertinant buvusią ir esamą mokyklą, buvo sudaryta apskaičiavus penkių komponentų vertinimo aritmetinį vidurkį. Sudaryta skalės gali įgyti reikšmės nuo 1 iki 5. Kuo reikšmė artimesnė 1, tuo mokykla vertinama blogiau, reikšmės, artimos 5 rodo, kad mokykla vertinama labai gerai. Skalės reikšmę, lygią 3, galime traktuoti kaip ribą, skiriančią negatyvų ir pozityvų mokyklos vertinimą. 2.1.7 pav. pateiktas apibendrinto anksčiau lankytos mokyklos ir šiuo metu lankomos mokyklos vertinimo

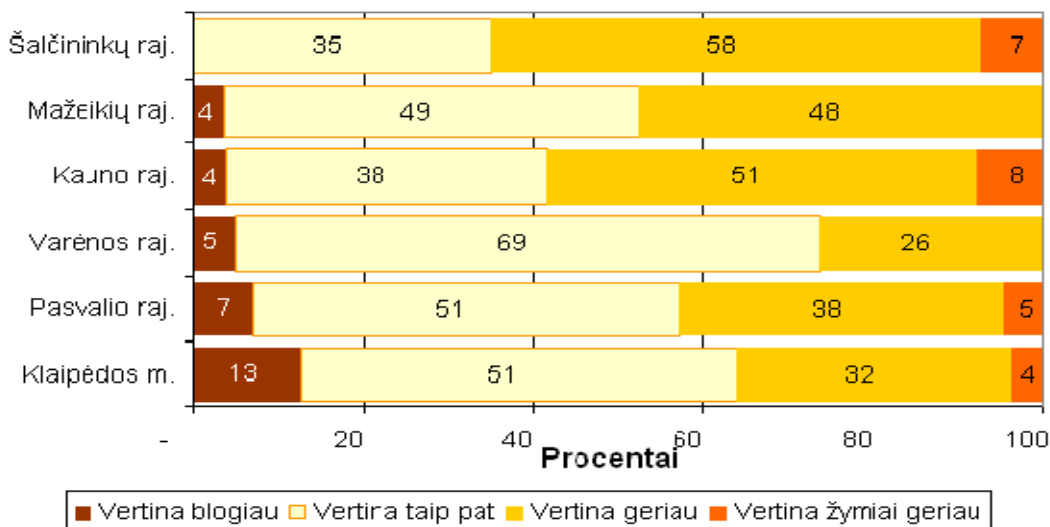
skirstiniai. (sukauptieji procentai). Matome, kad buvusią mokyklą negatyviai vertina apie 20 proc mokinių, tuo tarpu šiuo metu lankomą – 7 proc. mokinių.

2.1.7 pav. Šiuo metu lankomos ir anksčiau lankytos mokyklos vertinimo skirtumas. Sukauptųjų dažnių laužtės.

Buvo analizuojama kaip šiuo metu lankomos mokyklos vertinimas priklauso nuo to, kaip mokiniai vertino buvusią mokyklą ar mokyklą iki reorganizacijos. Taikytas tiesinės regresijos modelis, kuriame nepriklausomas kintamasis buvo anksčiau lankytos mokyklos vertinimas, priklausomas – dabar lankomos mokyklos vertinimas. Nustatyta, kad mokinių, kurie mokėsi toje pačioje reorganizuotoje mokykloje vertinimas susijęs su tuo, kaip jie vertino ankstesnę mokyklą (determinacijos koeficientas lygus 0,42), tuo tarpu mokinių, kurie perėjo į kitą mokyklą, naujos mokyklos vertinimas nepriklauso nuo ankstesnės mokyklos vertinimo (determinacijos koeficientas lygus 0,08).

Nustatyta, kad mokinio klasė nedaro įtakos buvusios ir esamos mokyklos vertinimo skirtumams (Chi kvadrato testas, $p < 0,05$). Tai lėmė, kad lyginant padėtį savivaldybėse, galima ignoruoti faktą, kad atskiruose rajonuose buvo apklausta skirtingas skaičius įvairių klasių mokinių.

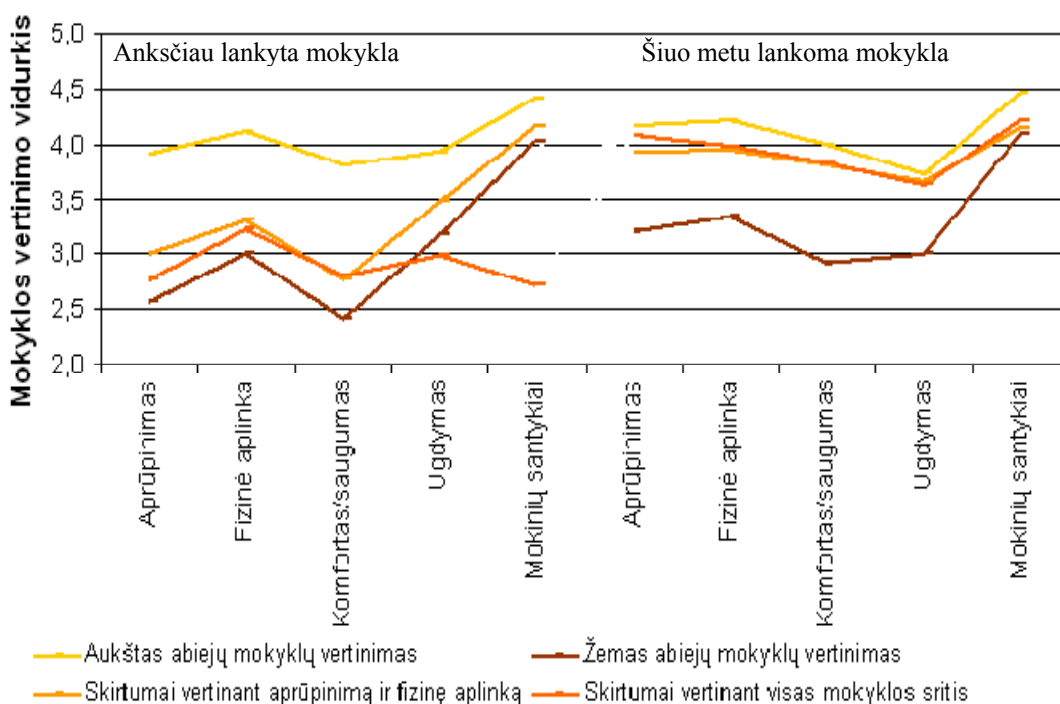

2.1.8 pav. Apibendrintas šiuo metu lankomos ir anksčiau lankytos mokyklos vertinimas savivaldybėse N=478.

Šalčininkų ir Kauno rajonų savivaldybės išsiskiria didesniu šiuo metu lankomą mokyklą geriau ir žymiai geriau vertinančių mokinių skaičiumi. Klaipėdos mieste ir Varėnos rajone mokinių, palankiau vertinančių šiuo metu lankomą mokyklą, dalis yra kiek mažesnė nei kituose rajonuose.

Siekiant detaliau išnagrinėti mokyklų vertinimo skirtumų ypatumus, respondentai pagal tai, kaip jie vertino penkias mokyklos sritis buvo suskirstyti į keturias grupes (klasterinė analizė, panašumo matas, Euklido atstumo kvadratas, grupavimo procedūra – Ward's, skirtumai tarp grupių yra statistiškai reikšmingi, ANOVA, $p < 0,01$). Sąlyginai šias grupes būtų galima pavadinti taip (2.1.9 pav):

1. **Aukštas abiejų mokyklų vertinimas.** Šiai grupei priklauso respondentai gana aukštai vertinę ir šiuo metu lankomą ir anksčiau lankytą mokyklą. Mokyklos vertinimas nedaug pasikeitė. N=244.
2. **Žemas abiejų mokyklų vertinimas.** Šiai grupei priskiriami respondentai, santykinai žemai vertinę ir šiuo metu lankomą ir anksčiau lankytą mokyklą visose srityse, išskyrus santykius tarp mokinių. Mokyklos vertinimas nežymiai pagerėjo. N=154
3. **Skirtumai vertinant aprūpinimą ir fizinę aplinką.** Šios grupės respondentai didžiausius pokyčius išvelgia aprūpinimo, fizinės aplinkos ir komforto srityse. N=146
4. **Skirtumai vertinant visas mokyklos sritis.** Šios grupės respondentai visas šiuo metu lankomos mokyklos sritis vertina sąlyginai aukštai, lyginant su buvusia mokykla. N=146

2.1.9 pav. Anksčiau lankytos ir šiuo metu lankomos mokyklos vertinimo tipologija.

Šiuo metu lankomos ir anksčiau lankytos mokyklos (mokyklos iki reorganizavimo ir po reorganizavimo) vertinimo skirtumų pagal sudarytą tipologiją priklausomai nuo mokyklos tipo ar savivaldybės, mokinio amžiaus tyrimas neatskleidė, tačiau duomenys rodo, kad pačias mokyklas į grupes skirstyti galima. Chi kvadrato statistinio testo pagrindu atliktos procedūros (CHAID) metu buvo išskirti penki tarpusavyje besiskiriančių mokyklų tipai (Žr. 2.1.2 lentelę):

- 1 Mokyklų tipas (295 respondentų, 10 mokyklų). Ši grupė pasižymi tuo, kad joje yra daug gerai šiuo metu lankomą ir anksčiau lankytą mokyklą vertinančių asmenų (41 proc.), o kitose keturiose grupėse pasiskirstymas maždaug tolygus.

- 2 Mokyklų tipas (45 respondentai, 4 mokyklos). Šioje grupėje yra mokyklos, kurių mokiniai pokytį vertino kontraversiškai: arba gerai vertino ir esamą ir buvusią mokyklą (47 proc.), arba didžiausius skirtumus matė visose srityse (38 proc.)
- 3 Mokyklų tipas (97 respondentai, 7 mokyklos). Šioje grupėje yra mokyklos, kurių mokiniai gerai vertina buvusią ir esamą mokyklą (60 proc.) arba didžiausius skirtumus matė aprūpinimo ir fizinės aplinkos srityje (32 proc.).
- 4 Mokyklų tipas (63 respondentai, 5 mokyklos). Šios mokyklų grupės mokiniai didžiausius skirtumus matė aprūpinimo ir fizinės aplinkos srityje (46 proc.).
- 5 Mokyklų tipas (122 respondentai, 6 mokyklos). Šios mokyklų grupės mokiniai daugiausia žemai vertino anksčiau lankytą ir šiuo metu lankomą mokyklą (56 proc.). 22 proc. abi mokyklas vertina gerai. Šiai grupei būdingi nedideli mokyklų vertinimo pokyčiai.

2.1.2 lentelė

Anksčiau lankytos ir šiuo metu lankomos mokyklos vertinimo skirtumai. Mokyklų situacija

SAVIVALDYBĖ	MOKYKLOS PAVADINIMAS	MOKINIŲ SKAIČIUS				MOKYKLŲ TIPAS
		VERTINA BLOGIAU	VERTINA TAI PAT	VERTINA GERIAU	VERTINA ŽYMAI GERIAU	
KLAIPĖDOS M.	Aitvaro gimnazija	1	9	12	3	1
	Gabijos pagr. mokykla	3	12	9	1	3
	Vėtrungės gimnazija	9	27	12	1	5
	Ažuolyno gimnazija	9	23	16	1	1
	Vytauto Didžiojo gimnazija	3	30	15	1	1
PASVALIO RAJ.	Poškaus vid. mokykla	1	7	5	1	4
	Vienažindžio pagr. mokykla		2	3	1	2
	Pušaloto pagr. mokykla	2	19	4		5
	Lėvens pagr. mokykla		17	16		5
	Gabrielės Petkevičiūtės-Bitės vid. mokykla	1	6	7	4	2
	Petro Vileišio gimnazija	8	38	32	2	1
VARĖNOS RAJ.	Andriaus Ryliškio vid. mokykla		18	7		3
	Valkininkų vid. mokykla	1	3			1
	Ažuolo vid. mokykla	1	16	4		1
	Ryto vid. mokykla	1	5	5		1
KAUNO RAJ.	Akademijos Karvelio gimnazija	1	5	9	3	1
	Čekiškės Dovydaičio vid. mokykla		11	13	1	4
	Mastaičių pagr. mokykla	1	3	5		5
	Noreikiškių vid. mokykla		1			5
MAŽEIKIŲ RAJ.	Sodų vid. mokykla		1	3		2
	Gabijos gimnazija		4	6		4
	Senamiesčio gimnazija	1	18	15		1
	Kalnėnų vid. mokykla		2	4		4
	Ventos vid. mokykla		2	4		1
	Tirkšlių vid. mokykla	1	5	3		3
	Pavasario vid. mokykla		4	1		3
	Merkelio Račkausko gimnazija	1	4	3		4
ŠALČININKŲ RAJ.	Dieveniškių „Ryto“ vid. mokykla		3	7		3
	Rapolonio vid. mokykla		3	10	4	2
	Eišiškių 1-oji vid. mokykla		5	5		3
	Čiužakampio pagr. mokykla		3	3		5
	Dieveniškių vid. mokykla		6	8		3

Mokinių, pakeitusių mokyklą, apklausos apibendrinimas ir diskusija

Šioje ataskaitoje pateiktas tyrimas iš esmės remiasi, kaip minėta, 6 savarankiškais tyrimais. Paprastai tokių kompleksinių tyrimų eigoje yra sukaupiamas nemenkas mokslo faktų ir apibendrinimų masyvas. Visgi atsitinka taip, kad ne visi tyrimo metu gauti mokslo faktai, rasti statistiniai dėsningumai yra vienodos vertės. Čia turima galvoje ne tiek mokslinė, kiek taikomoji socialinė-pedagoginė, vadybinė, politinė gautų mokslo duomenų vertė. Ataskaitos autorių nuomone šiame skyrelyje rastas statistinis dėsningumas, turint galvoje pristatomo tyrimo praktinį taikymą, yra išskirtinės vertės.

Reikalo esmė ta, kad demokratiniais-humanistiniais pagrindais besitvarkančioje švietimo sistemoje (taip pat ir kiekvienoje mokykloje) viso ko matas yra (ir privalo būti) mokiny (vaikas²). Ugdytinis, mokiny, vaikas yra išskirtinė ir absoliuti vertybė. Švietimo sistema humaniška ir demokratiška yra tiek, kiek ji pajėgia ne lozungais, bet realiai atliepti prigimtinius ir kultūrinius ugdytinio interesus, poreikius bei galimybes. Be jokios abejonės tinklo pertvarka turi būti vertinama pagal pačius įvairiausius kriterijus, visų pirma - demografinius, ekonominius-finansinius, vadybinius-organizacinius, socialinius, edukacinius ir pan. Čia verta kelti klausimą apie šių kriterijų hierarchiją, kuris iš jų svarbiausias. Visai pagrįstai galima postuliuoti, kad visų svarbiausias, lemiamas kriterijus yra (ar bent jau turėtų būti) ugdytinio interesai bei poreikiai.

Politinių diskusijų metu tiek tinklo pertvarkos iniciatoriai bei vykdytojai, tiek jos oponentai naudoja moralinius argumentus, kalba apie vaiko interesus ir humanizmą arba prasilenkimą su juo. Pavyzdžiui: „vaikams teks toli važinėti“, „maža mokyklėlė ugdo asmenybę, o didelė ją niveliuoja“ ir pan. Kartais metamas itin rimtas ir skaudus argumentas – „mokyklų tinklo pertvarkos motyvai yra grynai finansiniai, žmonės – vaikai ir mokytojai - niekam nerūpi...“. „Arba argumentuojama atvirkščiai – „didelėje mokykloje įvairesnis mokytojų kolektyvas“, „didesnėje mokykloje daugiau kompiuterių, geresnė biblioteka, įvairesni būreliai, didesnės galimybės mokiniui“, „geresnės prielaidos siekti švietimo ir ugdymo kokybės“ ir pan. Neturint objektyvių mokslo faktų, tokie ginčai iš dalies veda į scholastinę aklavietę. Bent jau ta prasme, kad argumentais ir kontrargumentais oponuojančios pusės gali svaidytis be pabaigos.

Tinklo pertvarkos veiksmingumo (ir netgi jos moralinio bei politinio prasmingumo) požiūriu itin iškalbingas rodiklis yra mokinių nuomonė, ypač, jei ji surinkta anoniminės apklausos sąlygomis. Mokiniai, kuriems dėl tinklo pertvarkos teko pereiti į kitą mokyklą arba teko tęsti mokslą reorganizuotoje mokykloje, dabar lankomą mokyklą pagal visą sistemą požymių vertina žymiai geriau nei ankstesnę mokyklą. Vertinimo skirtumai atskirais atvejais labai dideli, jie siekia nuo trečdaliao iki pusės standartinio nuokrypio, o pagal kai kuriuos požymius bemaž vieną (!) standartinį nuokrypį. Turint galvoje, kad rezultatas gautas masinėje imtyje, jis yra labai įtaigus ir labai patikimas.

Didelis lyginimo kontrastas išryškėja pagal tokius kriterijus, kaip mokyklos higieninis standartas, medicinos kabinetas ir sveikatos priežiūra, aprūpinimas vaizdinėmis priemonėmis, bibliotekos turtingumas, gerai įrengti kabinetai, būrelių gausa, sporto aikštynas, aprūpinimas kompiuteriais ir kt. Kai tinklo pertvarka buvo tik planuojama, minėti dalykai buvo pagrindinis švietimo politikų ir vadovų, inicijavusių minėtą reformą, idėjinis argumentas. Buvo samprotaujama ir taip: "didesnėje mokykloje vaikams bus geriau: daugiau kompiuterių, geresnė biblioteka, geriau įrengti kabinetai" arba "didelėje rajono centro mokykloje bus palankesnės galimybės nei mažoje kaimo mokyklėlėje suburti tinkamą ir įvairų mokytojų bei specialistų kolektyvą, puoselėti mokyklos kaip modernios švietimo organizacijos kultūrą" ir pan. Tai, kad didžioji dauguma vaikų dabar lankomoje arba

² Pagal Jungtinių tautų rekomendacijas „vaiku“ yra laikomas asmuo iki 18 metų amžiaus.

reorganizuotoje mokykloje jaučiasi žymiai geriau, mato prielaidas ugdymo kokybei gerėti, yra didžiulis moralinis argumentas tinklo pertvarkos naudai.

Greta jau išsakytų komentuojamos išvados mokslinio pagrįstumo argumentų šiame kontekste norėtusi atskleisti dar vieną aplinkybę. Analogiška mokyklų palyginimo metodika autorių jau buvo sukurta ir pritaikyta³ 2003 m. tyrime. Tuomet klausimyną pildė per 800 mokinių. Tokia pat aiški tendencija, jog naują arba reorganizuotą mokyklą mokiniai linkę vertinti žymiai palankiau jau išryškėjo ir minėtame 2003 m. tyrime. Per tą laiką metodika autorių buvo patobulinta. Tobulinimo esmė: a) psichometrinių skaičiavimų išdavoje paaiškėjo, kad tikslinga tobulinti („šlifuoti“) kai kurių vertinimų požymių formuluotes; b) vertinamų požymių struktūra buvo papildyta dviem naujais požymiais. Simptomiška, kad patobulinta metodika masinės (N=631) ir anoniminės mokinių apklausos sąlygomis eksperimentinėse savivaldybėse davė iš esmės tą patį rezultatą: naujai lankomą ir/arba reorganizuotą mokyklą visumoje mokiniai vertina žymiai geriau.

³Merkys G. *et al.* (2003) Mokyklų tinklo pertvarkos ir moksleivių būklė: kiekybinis ir kokybinis tyrimas. Užsakovas – Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija. Prieiga internete: http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/TINKLO_IR_VEZIOJIMO_TYRIMAS_SMM.doc#_Toc76463482

2.2. Mokyklų bendruomenių apklausos metodika ir rezultatai

Šiame skyriuje pristatomi mokyklų bendruomenių apklausos atviro tipo klausimynu rezultatai. Apklausta 520 respondentų (mokyklų vadovų, mokytojų, tėvų ir mokinių) iš šešių savivaldybių. Užduoti trys klausimai apie tinklo pertvarką (TP): 1) apie kylančias problemas; 2) apie pasiekimus; 3) apie pasiūlymus tinklo pertvarkai. Visi atsakymai apibendrinti į prasmiškai artimas kategorijas, išryškinta atskirų savivaldybių specifika ir atskirų respondentų respondentų grupių nuomonė. Tyrimo rezultatai atspindi apibendrintą „kolektyvinį“ požiūrį į tinklo pertvarką. Tyrimo rezultatai subalansuotai parodo ir TP problemas, ir pasiekimus. Dalis atsakymų parodo ganėtinai subjektyvų mokyklų bendruomenių atstovų požiūrį į TP. Tyrimo ataskaitos rengėjų nuomone gauti rezultatai sudaro informacines prielaidas tobulinti tinklo pertvarkos procesi ir parodo viešųjų ryšių svarbą, užtikrinant sklandžią pertvarkos tėkmę.

Tyrimo imtis ir tyrimo geografija

Kokybiniame tyrime dalyvavo 520 respondentų (žiūr. 2.2.1 lentelę) iš šešių savivaldybių: Klaipėdos miesto, Kauno, Mažeikių, Varėnos, Pasvalio ir Šalčininkų rajonų.

2.2.1 lentelė

Demografiniai rodikliai (N = 520)

RESPONDENTŲ PASISKIRST. PAGAL STATUSĄ	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	5/6	
VIETOVĖ	8 - 10 KLASĖS MOKINYS	11 - 12 KLASĖS MOKINYS	1 - 2 KLASĖS MOKINYS GIMNAZIJOJE	3-4 KLASĖS MOKINYS GIMNAZIJOJE	MOKYTOJAS, PEDAGOGAS	MOKINIO TĖVAS / MAMA	MOKYKLOS ADMINISTRACIJOS VADOVAS	MOKYTOJAS IR MOKINIO TĖVAS / MAMA	NENURODĖ, KAS YRA
Varėnos r.	23	13	-	-	24	25	8	2	-
Pasvalio r.	19	-	5	1	32	18	10	1	8
Klaipėda	11	4	6	15	25	20	6	1	5
Šalčininkų r.	12	3	-	1	27	11	3	-	3
Mažeikių r.	10	-	-	1	34	16	10	-	1
Kauno r.	44	13	-	-	31	14	-	2	2
IŠ VISO:	119	33	11	18	173	104	37	6	19
IŠ VISO: 520									

Iš viso apklausta 181 moksleivių, iš jų: a) šimtas devyniolika 8-10 klasių mokinių, b) trisdešimt trys 11-12 klasių moksleiviai, c) vienuolika 1-2 klasių gimnazistų ir d) 18 aštuoniolika 3-4 gimnazijos klasių moksleivių; 173 pedagogai, 104 moksleivių tėvai, 37 mokyklų administracijos nariai, 6 respondentai nurodė esą ir pedagogas, ir mokinio tėvas/motina, 19 nenurodė savo statuso.

Varėnos rajone apklausti 95 žmonės: 36 moksleiviai, 24 pedagogai, 25 tėvai, 8 mokyklos administracijos atstovai.

Pasvalio rajone – 94 respondentai: 25 moksleiviai, 32 pedagogai, 18 tėvų, 10 administracijos atstovų, 8 nenurodė savo statuso.

Klaipėdoje apklausti 93 respondentai: 36 moksleiviai, 25 pedagogai, 20 tėvų, 6 administracijos atstovai, 5 nenurodė savo statuso.

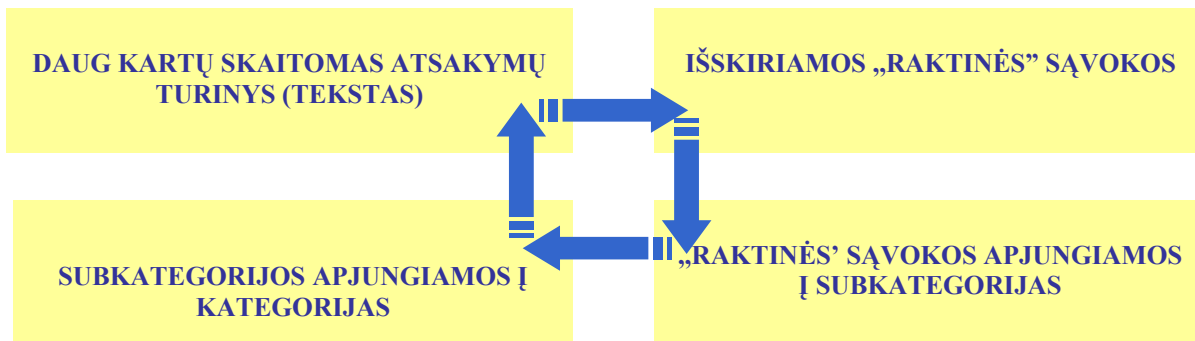
Šalčininkų rajone apklausta 60 respondentų: 16 moksleivių, 27 pedagogai, 11 tėvų, 3 administracijos atstovų, 3 nenurodė savo statuso.

Mažeikių rajone apklausta 72 respondentai: 11 moksleivių, 31 pedagogas, 16 tėvų, 10 administracijos atstovų, 1 nenurodė savo statuso.

Kauno rajone – 106 respondentai: 57 moksleiviai, 31 pedagogas, 14 tėvų, 2 nenurodė savo statuso.

Atsakymų turinio (content) analizės metodika

Kokybinė (content) turinio analizė atlikta, remiantis Žydžiūnaitės (2003)⁴ pateikta Collaizi metodika: 1) buvo daug kartų skaitomi respondentų atsakymų aprašai, manifestiškai išskiriant esmines kategorijas pagal „raktinius“ žodžius; 2) identifikuojami prasminiai elementai, kai kategorijų turinys skaidomas išskiriant jų elementus; 3) prasminiai elementai suskirstyti į subkategorijas; 4) interpretuoti turinio duomenys (žiūr. 2.2.1. pav.)

2.2.2.1 pav. Kategorijų ir subkategorijų ekstrahavimo kelias

Respondentams pateikti trys atvirojo tipo klausimai. Apklausta 520 respondentų. Turinio kokybinės analizės apimtys:

- 3 klausimai x 520 respondentų = **1560 atsakymų**
- 3 klaus. x 520 resp. x ~7 sakiniai = **10.920 sakinių**
- 3 klaus. x 520 resp. x ~35 žodžiai = **54.600 žodžių**

Kaip matyti, *content* analizė labai imli laiko sąnaudoms.

Rezultatai

Į pirmąjį klausimą apie sunkumus, problemas, kurias sukėlė mokyklų tinklo pertvarka, atsakė 501 respondentas, į antrąjį klausimą apie tinklo pertvarkos privalumus atsakė 446 respondentai, į trečiąjį, kuriuo buvo prašoma teikti pasiūlymus, rekomendacijas, - 483 apklaustieji.

Atvirojo tipo klausimo „sunkumai, neigiamybės ar problemos, kurios kilo ar iškils mokykloje dėl tinklo pertvarkos“ atsakymų turinio (content) analizė

Pirmuoju „atvirojo“ tipo klausimu prašyta respondentų įvardinti „sunkumus, neigiamybės ar problemas, kurios kilo ar iškils mokykloje dėl tinklo pertvarkos“. Į klausimą atsakė 501 respondentas. Ekstrahuotos kategorijos, atspindinčios tris svarbiausias grupes (žr. 2.2.2 lentelę): 1) švietimo organizavimas ir administravimo disfunkcijos, 2) pedagogų problemos, 3) socializacijos, ugdymo kokybės ir socialinės rizikos veiksniai. Problematiškiausia organizavimo ir administravimo sritis.

⁴ Žydžiūnaitė V. Komandinio darbo kompetencijų edukacinė diagnostika ir jų vystymo, rengiant slaugytojus, pagrindimas: nepublikuota daktaro disertacija: socialiniai mokslai: edukologija (07S) / Vilma Žydžiūnaitė; Kauno technologijos universitetas. Kaunas, 2003. 197 p.

Sunkumai, neigiamybės ir problemos, kurios kilo ar iškils mokykloje dėl tinklo pertvarkos: Tyrimo šešiose savivaldybėse rezultatai (N = 501)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	N	%
ŠVIETIMO ORGANIZAVIMO IR ADMINISTRAVIMO DISFUNKCIJOS	Mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo iššauktos problemos	291	58 %
	Mokinių skaičius	118	24 %
	Administravimo problemos	36	7 %
	Nepakankama informacijos sklaida	31	6 %
	Patalpų problemos	20	4 %
	Finansavimo stoka	7	1 %
PEDAGOGŲ PROBLEMOS	[lokalios] administravimo problemos	218	44 %
SOCIALIZACIJOS, UGDYMO KOKYBĖS IR SOCIALINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI	Neigiamas poveikis moksleivio socializacija	326	65 %
	Mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai	97	19 %
	Nepakankama ugdymo kokybė	60	12 %
	Neigiamos nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu	57	11 %
	Socialinės problemos	40	8 %
	[Nesveika] konkurencija tarp mokyklų	37	7 %
	Kaimo bendruomenės socializacija	26	5 %
	Naikinamos mokyklos tradicijos	17	3 %
	Atimama pasirinkimo galimybė mokiniui	6	1 %
	Tėvų pasipriešinimas	4	0,7 %
NĖRA PROBLEMŲ		31	6 %

Vis dėlto, dažniausiai respondentai kaip tinklo pertvarkos negerovę akcentuoja neigiamą poveikį moksleivio socializacijai (žiūr. 2.2.3 lentelę). Tai išryškina subkategorijos: *moksleivių adaptacija ir socializacija naujoje mokykloje, mokiniai turi keisti mokyklą, moksleiviams užkertamos galimybės toliau mokytis* ir kt. Daugiau nei pusė apklaustųjų (58 % respondentų) išskiria *mokinių vežiojimą bei šios sistemos netobulumo iššauktas problemas, mokinių vežiojimo sistemos problemas*: dėl netobulos vežiojimo sistemos jie/ jų moksleiviai/ vaikai turi „anksti keltis, vėlai grįžti“, „toli važiuoti“, *stokoja laisvalaikio, mokinys negali dalyvauti popamokinėje veikloje*, kyla problemų dėl *vaiko saugumo (važinėjant ir mokantis kitose mokyklose)*, aktualesnė tampa *lankomumo problema*. Mokinių vežiojimo sistemos spragos ir nepakankamai sklandžiai vykdoma tinklo reforma, anot respondentų, kenkia moksleivių sveikatai (tokias nuostatas išreiškia beveik kas šeštas respondentas). I tinklo pertvarkos, respondentų nuomone, silpnėja moksleivių *mokymosi motyvacija*, atsiranda *mokymosi sunkumų: mokyklas* (ypač kaimo ir/arba po reorganizacijos tapusias pagrindinėmis) *pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta, silpniesiems moksleiviams*, atvykusiems iš kaimo mokyklų į miesto/ rajono centro mokyklas, ir ypač – gimnazijas, tampa *sunku mokytis*.

Respondentai išskiria ir tinklo pertvarkos metu kylančias *socialines problemas*: „*pinigų trūkumą šeimoje/ nepakankamas tėvų finansines galimybes*“, kai kalbama apie mokyklos keitimą (ypatingai tais atvejais, kai mokyklą keičia kaime gyvenantis moksleivis ir jam tenka lankyti mieste/ rajono centre esančią mokyklą), *lankomumo problemą*. Respondentai atskleidė gana neįprastą socialinę problemą - „*mokykla padeda materialiai. Dažnai būna labdara*“, dabar, vykstant tinklo pertvarkai, nuogaustaujama, kad nebeteks paramos. Respondentų nuomone, dėl tinklo pertvarkos „*neliks švietimo ir kultūros židinio kaime/ miestelyje*“ („...mokykla yra kaimo švietimo ir kultūros židinys, ją panaikinus židinys išnyks...“ „...Atrodo, kad taip vykdomas antras kaimo genocidas<...>“ „Turbūt kartosisuosi sakydamas, kad mokykla – tai kultūros ir mokslo židinys kaime – neužpūskime jo...“, „...jei įvyks TP, kaime neliks švietėjiškos veiklos (mūsų mokykloje yra biblioteka, medpunktas)...“).

Sunkumai, neigiamybės ir problemos, kurios kilo ar iškilus mokykloje dėl tinklo pertvarkos: tyrimo šešiose savivaldybėse rezultatai (N = 501)

Kategorija	N*	%	Subkategorija	N	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus**						
						1 (N=119)	2 (N=33)	3 (N=11)	4 (N=18)	5 (N=173)	6 (N=104)	7 (N=37)
Neigiamas poveikis moksleivio socializacija	326	65 %	Moksleivių adaptacija ir socializacija naujoje mokykloje	136	27 %	35	11	1	3	43	33	10
			Mokiniai turi keisti mokyklą	76	15 %	31	5	1	6	15	16	2
			Moksleiviams užkertamos galimybės toliau mokytis	30	6 %	6	7	1		9	5	2
			Pasikeis mokytojai	18	4 %	5	6	2		1	4	
			„Mažesnė mokykla ugdo asmenybę, didelė – ją niveliuoja“	13	3 %	4			1	4	1	3
			Kiti draugai	9	2 %	2	2	1	1	1	2	
			„Negalės baigti mokyklos gimtąja kalba“	9	2 %					6	3	
			Atotrūkis nuo tėvų	12	2 %	3				2	6	1
			Tėvams sunkiau kontroliuoti toli nuo namų besimokantį vaiką	11	2 %	2				3	6	
			Sumažės tėvų – mokytojų bendradarbiavimas	12	2 %	1				5	4	2
Mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo iššauktos problemos	291	58 %	Mokinių vežiojimo sistemos problemos	103	21 %	23	5	1	1	48	17	9
			Anksti keltis, vėlai grįžti	41	8 %	19				8	13	1
			Toli važiuoti	54	11 %	7	4	1		18	18	6
			Mokinys negali dalyvauti popamokinėje veikloje	37	7 %	13	1		1	12	8	3
			Vaiko saugumas (važinėjant ir mokantis kitose mokyklose)	27	5 %	5				10	6	6
			Lankomumo problema	13	3 %		2			9	3	1
			Laisvalaikio stoka	16	3 %	6	4			1	3	2
Pedagogų problemos	218	44 %	Mokytojų įdarbinimas	58	12 %	2	3		1	37	8	7
			Darbo vietų mažėjimas	46	9 %	2	3			35	1	4
			Darbo krūvio sumažėjimas	58	12 %	1	1		1	39	6	10
			Sumažėjo atlyginimai	5	1 %					5		
			Įtampa mokytojų kolektyve	28	6 %					22	3	3
			Pedagogų kvalifikacijos smukimas	10	2 %		1			8	1	
			Didelė pedagogų kaita mokykloje	11	2 %	3				7		1
			Mokytojų skaičiaus sumažėjimas	2	0,3 %						2	
Mokinių skaičius	118	24 %	Mokinių skaičiaus sumažėjimas	89	18 %	17	2		5	48	8	15
			Mokinių skaičiaus padidėjimas klasėse	29	6 %	3	3	2	3	15	2	1
Mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai	97	19 %	Mokymosi motyvacijos sumažėjimas	23	5 %		1		1	18	1	2
			Mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta	52	10 %	5	1	1	1	37	4	3
			Sunku mokytis silpnesniems moksleiviams	22	4 %	9	1	2	2	5	3	
„Kenčia mokinio sveikata“	90	18 %	Mokinio sveikata	28	6 %	4	1	1		17	5	5
			Mokinio psichologinė būseną	21	4 %	3	4			7	7	
			„Anksti keltis, vėlai grįžti. Kenčia mokinio sveikata“	41	8 %	19				8	13	1
Nepakankama ugdymo kokybė	60	12 %	Mokymo kokybės prastėjimas	31	6 %	4	6	2		11	6	2
			Padidėjęs mokymosi krūvis	11	2 %	2	5	1	1	1	1	
			Kvalifikuotų specialistų stoka	15	3 %	6			2	6		3
			Nepakankama mokymo priemonių bazė	3	0,6 %	3						
			Mokyklos autoriteto/ prestižo sumažėjimas	27	5 %	4				11	4	8
Nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu	57	11 %	Neigiamas visuomenės požiūris į pagrindinę mokyklą	5	1 %					3		2
			Nuostata, kad gimnazija – pranašesnė už kitas mokyklas ir ją turi lankyti gabesni mokiniai	10	2 %			1		5	3	1
			Pasikeitė mokyklos statusas	15	3 %	5			1	3	5	1

2.2.3. lentelės tęsinys

Kategorija	N*	%	Subkategorija	N	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus**						
						1 (N=119)	2 (N=33)	3 (N=11)	4 (N=18)	5 (N=173)	6 (N=104)	7 (N=37)
Socialinės problemos	40	8 %	„Pinigų trūkumas šeimoje“/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės	25	5 %	4	1	1	4	8	6	1
			„Mokykla padeda materialiai. Dažnai būna labdara“	2	0,3 %						2	
			Lankomumo problema	13	3 %		2			9	3	1
Administravimo problemos	36	7 %	[lokalios] administravimo problemos	16	3 %	6			1	6		3
			Neefektyvi ir lėta tinklo pertvarkos politika	11	2 %					5		6
			Atsirado daugiau popierizmo	2	0,3 %					1		1
			Susidaro „langai“	6	1 %				3		3	
			„Per mažas dėmesys pradinėms klasėms“ (76 p.)	1	0,2 %					1		
[Nesveika] konkurencija tarp mokyklų	37	7 %		37	7 %	3	1		1	18	9	5
Nepakankama informacijos sklaida	31	6 %	Informacijos stoka	17	3 %					11	3	3
			Nesitarta su bendruomene – sprendimas vienašališkas	6	1 %					3	1	2
			Neaiški mokyklos ir mokytojų ateitis	8	2 %					7		1
Nėra problemų	31	6 %		31	6 %	9	4	3	1	3	10	1
Kaimo bendruomenės socializacija	26	5 %	Neliks švietimo ir kultūros židinio kaime/ miestelyje	26	5 %	4				14	4	4
Patalpų problemos	20	4 %	Patalpų stoka	16	3 %	1		1	2	7	4	1
			Tuščių patalpų racionalaus panaudojimo problema	4	0,8 %					3	1	
Uždarys mokyklą	22	4 %		22	4 %	8			3	6	2	1
Naikinamos mokyklos tradicijos	17	3 %		17	3 %				2	9	4	2
Finansavimo stoka	7	1 %		7	1 %	1			5			1
Atimama pasirinkimo galimybė mokiniui	6	1 %		6	1 %					2	4	
Tėvų pasipriešinimas	4	0,7 %		4	0,8 %		1			1	1	1

* Respondentų skaičius

**

1. 8-10 klasės mokinys
2. 11-12 klasės mokinys
3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys
4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys
5. Mokytojas, pedagogas
6. Mokinio tėvas/ mama
7. Mokyklos administracijos vadovas

Akcentuotinos ir su pedagogais susijusios sociopsichologinės problemos: *mokytojų įdarbinimo problema, darbo vietų mažėjimas, darbo krūvio sumažėjimas, sumažėję atlyginimai, įtampa mokytojų kolektyve, pedagogų kvalifikacijos smukimas, didelė pedagogų kaita mokykloje, mokytojų skaičiaus sumažėjimas*. 12 % respondentų mano, kad tinklo pertvarka daro/ darys neigiamą įtaką ugdymo kokybei, t. y.: *prastėja mokymo kokybė, didėja mokymosi krūvis, pradedama stokoti kvalifikuotų specialistų, nepakankama mokymo priemonių bazė*.

Atlikus turinio (content) analizę, paaiškėjo, jog didėja konkurencija tarp mokyklų (kategorija *[nesveika] konkurencija tarp mokyklų*).

Tyrimas atskleidė, jog kai kuriuose rajonuose (pvz., Pasvalio, Mažeikių rajone) aktualios administravimo problemos: *lokalios administravimo problemos, neefektyvi ir lėta tinklo pertvarkos politika, atsirado daugiau popierizmo, „per mažas dėmesys pradinėms klasėms“*

Respondentai kaip problemą išskiria nepakankamą informacijos sklaidą (subkategorijos *informacijos stoka, „nesitarta su bendruomene – sprendimas vienašališkas“, „neaiški mokyklos ir mokytojų ateitis“*). Mažiausiai akcentuotos *patalpų, finansavimo, tėvų pasipriešinimo TP problemos*.

Problemos, sunkumai ir neigiamybės – kategorijų pasiskirstymas pagal respondentų statusą ir rajoną. Moksleiviai (žr. 2.2.2 lentelę) dažniausiai akcentavo adaptacijos ir socializacijos problemas naujoje mokykloje (*„...mums bus sunkiau prisitaikyti, nes čia mes jaučiamės savi, šeimininkai, čia viskas artimiau. Čia esu labiau vertinamas ir jaučiuos reikalingas, o ten būsiu vienas iš daugelio...“*, *„...sunku ir adaptuotis naujoje mokykloje: nauji mokytojai, nauji draugai bei nauji reikalavimai, o tik dveji metai – ir jau brandos egzaminai. Kiekvienam norėtusi užbaigti mokslus ten, kur pradėjo. Beje perėjimas į kitą mokyklą gali sukelti ir psichologinių problemų, pvz. stresas, baimė, nerimas ir pan. Būna tokių atvejų, kai kaimo vaikus, atstumia ir laiko antrarūšiais. Taip pat iškyla ir materialinių problemų, kai dėl didelio mokinių skaičiaus pritrūksta vadovėlių ir juos tenka nusipirkti pačiam...“*, *„...nešioju akinius, bijau, kad mane pravardžiuos „keturake“, nes ten daug išūlių berniukų* 5. Žinau, kad mieste mergaitės labai puošiasi, o aš tokių rūbų neturiu, jausiuosi nepilnavertė...“, *„...sunku bus po 10 klasių palikti mokyklą. Reikės laiko prisitaikyti prie naujos aplinkos. Neprisitaikiusiems gali kristi mokymosi lygis...“*, *„...nukentės mokinių mokymosi rezultatai, kadangi adaptuotis prie naujų sąlygų yra sunku. Atsiras nemenka trintis tarp gimnazijos ir pagr. mokyklos moksleivių, kadangi vieni jausis viršesni ir geresni už kitus...“* ir t. t.). Tokią problemą išskyrė 50 iš 181 moksleivių (arba 28 % visų atsakiusiųjų mokinių).

Antroji moksleiviams svarbi tinklo pertvarkos problema - *mokiniai turi keisti mokyklą* (24 % visų atsakiusiųjų mokinių) (*„...daugybė mokytojų ir moksleivių privalės keisti savo darbo ar mokymosi vietą per prievartą, nes niekas jų interesų nepaisys...“*, *„...kol buvo vidurinė aš nesirūpinau kur eiti po dešimtos klasės. O dabar reikia rinktis kitą mokyklą. Vietiniams labai patogiu, nes nereikia važinėti. Manau, kad kai kurie mokyklos keitimą labai sunkiai pergyvena. Sumažėjo mokinių, nes niekas nenori eiti į mokyklą, kurią ateity reiks pakeisti...“*, *„...reikia ieškoti kitos mokyklos, baigus 10 klasių...“*, *„...ateinančiais metais nebus komplektuojamos penktos klasės, tad mažesnieji mokiniai bus priversti rinktis kitą mokymo įstaigą. Bus sulaužytos ilgametės tradicijos, kai abiturientas baikštų penktoką palydi į klasę...“* “...TP mano buvusioje mokykloje visai nereikalinga. Tą mokyklą norėjau pradėti ir baigt iki galo, o teko mokytis tik 10m, ir specialistai buvo puikūs, direktorius šaunus, renginiai puikūs, geras mokymosi lygis...“).

Aktualios problemos yra: mokinių vežiojimo sistemos problemos: „...galėtų pasiskubinti su mokinių vežiojimo į mokyklą sistema...“, „...jei sumažėja mokinių ir visa mokykla uždaroma, mokiniams tenka važinėti į kitas mokyklas. Reikėtų daugiau lėšų švietimo skyriui skirti moksleivių vežiojimui į kitas mokyklas...“, „...norėčiau, kad būtų tobulinama mokinių vežiojimo sistema...“, „...mokiniam, baigusiam 10 klasių, tenka pereiti į kitą mokyklą, vat tada ir atsiranda problemų dėl važinėjimo, visi puikiai žino, kad važinėjimas labai vargina, o ypač tada, kai tenka ilgai laukti, kol parvės namo...“ ir t. t.), „anksti keltis, vėlai grįžti“, mokinys negali dalyvauti popamokinėje veikloje („...moksleiviai pririšti prie mokyklinio autobusiuko, nevyksta popamokinė veikla...“, „...laiko trūkumas lankyti būrelius...“, „...sumažės popamokinės veiklos kokybė (ansambliai, chorai)...“, „...mūsų mokykloje nėra geros popamokinės veiklos, mokosi nedaug mokinių...“), mokinių skaičiaus sumažėjimas ir kt.

Pedagogai dažniausiai kaip tinklo pertvarkos neigiamybės įvardina darbo krūvio sumažėjimą (34 %), mokinių vežiojimo sistemos problemas (28 %), mokinių skaičiaus sumažėjimą (28 %), moksleivių adaptacijos ir socializacijos problemas naujoje mokykloje (25 %), mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta (21 %), mokytojų įdarbinimo problemą (21 %), darbo vietų mažėjimą (20 %), įtampą mokytojų kolektyve (13 %), moksleivių mokymosi motyvacijos sumažėjimą (10 %), nesveiką konkurenciją tarp mokyklų (10 %), „moksleiviams toli važiuoti“ (10 %) ir kt.

Tėvams pačios aktualiausios problemos: moksleivių adaptacijos ir socializacijos problemos naujoje mokykloje (29 %), toli eiti/ važiuoti į mokyklą vaikams („...atstumas iki kitos mokyklos - žiemą nevalomi šaligatviai, reikia eiti važiuojamąja dalimi (Varėnoje)...“, „...rajono centro vaikai priversti važinėti į kitas rajono mokyklas, kai protingiau būtų, kad vaikai važinėtų į rajono centrą...“, „...reikia toliau važinėti, norint baigti 12 klasių...“ ir kt.), „anksti keltis, vėlai grįžti. Kenčia mokinio sveikata“ („...vaikams reikės anksti keltis, kad nuvažiuotų į mokyklą, o grįš vėlai...“, „...vaikai bus pavežėjami į kitas mokyklas, o tai sutrikdys jų dienos režimą. Bus išvežami anksti ryte, o parvežami vėlai, tai juos vargins. Pamokas namuose jie ruoš jau nepailsėję...“, „...reikėtų anksti keltis, vaikai bus labiau pavargę, todėl nukentės mokslas...“, „... vaikams visada sunkiau mokytis ir susikaupti, kai ryte reikia labai anksti keltis, nepailsi. Vaikas labiau išvargsta...“, „...daliai mokinių reikia anksti važiuoti į mokyklą, nes autobusas į vieną ar kitą kaimą važiuoja tris reusus, todėl pirmuoju reisu važiuojantys turi anksti keltis, jie pavargsta ir kenčia sveikata...“ ir t. t.). Kitos svarbiausios tėvams problemos: vaiko atotrūkis nuo tėvų, tėvams sunkiau kontroliuoti toli nuo namų besimokantį vaiką, vaiko saugumas (važinėjant ir mokantis kitoje mokykloje), mokinio psichologinė būseną, „pinigų trūkumas šeimoje/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės“, konkurencija tarp mokyklų ir kt. 9 % tėvų nemato jokių tinklo pertvarkos sukeltų problemų.

Mokyklos administracijos atstovai dažniausiai akcentavo tokias problemas: mokinių skaičiaus sumažėjimą, mokytojų darbo krūvio sumažėjimą ir mokytojų įdarbinimą, moksleivių adaptacijos ir socializacijos naujoje mokykloje problemas, mokinių vežiojimo sistemos problemas, mokyklos autoriteto/ prestižo sumažėjimą, neefektyvią ir lėtą tinklo pertvarkos politiką savivaldybėse ir kt.

Klaipėdos mieste, remiantis respondentų atsakymais, opiausios problemos yra (žr. 2.2.1 ir 2.2.18 priedus): neigiamas poveikis moksleivio socializacijai, pedagogų problemos, mokinių skaičiaus disbalansas mokyklose, mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai, mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo iššauktos problemos, konkurencija tarp mokyklų. 14 % respondentų teigia, jog „nėra problemų“. 12 % - kad nepakankama ugdymo kokybė. Apklaustieji akcentavo problemas, priklausančias kategorijoms: „kenčia mokinio sveikata“, administravimo problemos, neigiamos nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu.

Mažiausiai akcentuojamos kategorijos: informacijos sklaida, patalpų [panaudojimo] problemos, atimama pasirinkimo galimybė mokiniui, uždarys mokyklą ir finansavimo stoka. Tik Klaipėdos miestui būdingos problemos: nyksta *meninio ugdymo programa „Varpo“ vidurinėje mokykloje ir „Aitvaro“ gimnazijoje* ir su ja susijęs aspektas, jog *„naikinamos mokyklos tradicijos“*.

Moksleiviams ir tėvams didžiausių kliūčių kelia faktas, jog mokiniai turi *keisti mokyklą*. Jiems taip pat sudėtinga *adaptuotis ir socializuotis naujoje mokykloje*. Pastarąją problemą akcentuoja ir mokytojai. Vis dėlto, Klaipėdos pedagogams didžiausios tinklo pertvarkos neigiamybės yra: *darbo krūvio sumažėjimas*, *„mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta“*, *mokinių skaičiaus sumažėjimas*. Pedagogai akcentuoja ir *[nesveiką] konkurenciją tarp mokyklų*. Absoliučiai visi Klaipėdos mieste vykdytame tyrime dalyvavusieji mokyklų administratoriai akcentavo, jog didžiausia neigiamybė – *sumažėjęs mokinių skaičius mokykloje*. Problemų visiškai negali įvardyti 30 % apklaustųjų tėvų.

Kauno rajone (žiūr. 2.2.2 ir 2.2.19 priedus), respondentų nuomone, pačios aktualiausios problemos yra susijusios su mokinių vežiojimu (69,5 %). Atsakymų turinio analizės metu buvo ekstrahuotos subkategorijos, atspindinčios esmines problemas: *mokinių vežiojimo sistemos problemos, anksti keltis, vėlai grįžti, toli važiuoti, mokinyms negali dalyvauti popamokinėje veikloje, vaiko saugumas (važinėjant ir mokantis kitose mokyklose), lankomumo problema, laisvalaikio stoka*. Dauguma minėtųjų kategorijų atspindi spragas moksleivių vežiojimo sistemos organizavime.

Kitas dažniausiai respondentų akcentuojamas problemas ir neigiamybės Kauno rajone atspindi kategorijos: *neigiamas poveikis moksleivio socializacijai, mokinių skaičiaus disbalansas mokykloje, „kenčia mokinio sveikata“, pedagogų problemos, mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai*. 13 % apklaustųjų respondentų neišsprendžia problemų (subkategorija „*nėra problemų*“), 11 % teigia, jog *nepakankama ugdymo kokybė*.

Rečiausiai akcentuojamos kategorijos: *patalpų problemos, neigiamos nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu, socialinės problemos, informacijos sklaida, naikinamos mokyklos tradicijos, [nesveiką] konkurencija tarp mokyklų, uždarys mokyklą, kaimo bendruomenės socializacija*.

Moksleiviai dažniausiai akcentuoja, kad jiems sunku *anksti keltis, vėlai grįžti*, kad *negali dalyvauti popamokinėje veikloje*, dėl nepatogių vežiojimo grafikų *stokoja laisvalaikio*. Jų netenkina *padidėjęs mokymosi krūvis* 11-12 klasėse. Mokytojai išskiria *mokinių vežiojimo sistemos problemas*, mokinių skaičiaus sumažėjimą, moksleivių adaptaciją ir socializaciją naujoje mokykloje. Jie negatyviai žiūri į tai, kad *mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta*, jie pastebi *moksleivių mokymosi motyvacijos sumažėjimo tendencijas*. Tėvams didžiausią nerimą tinklo pertvarkos metu kelia faktas, kad moksleiviams tenka *anksti keltis, vėlai grįžti ir dėl to nukenčia jų sveikata*, akcentuoja *mokinių vežiojimo sistemos problemas*. Kaip atskiras problemas išskiria: *patalpų stoką, mokinių skaičiaus sumažėjimą, mokytojų įdarbinimą*.

Mažeikių rajone (žr. 2.2.3 ir 2.2.20 priedus) dažniausiai išskiriamos *pedagogų problemos* (63 %), *neigiamas poveikis moksleivio socializacijai* (52 %), *mokinių skaičiaus disbalansas mokykloje* (46 %). Vyrauja *neigiamos nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu*: respondentai teigia, jog sumažėjo reorganizuotų mokyklų autoritetas/ prestižas, vyrauja neigiamas visuomenės požiūris į pagrindinę mokyklą, gajį nuostata, kad gimnazija – pranašesnė už kitas mokyklas ir ją turi lankyti gabesni mokiniai. Kiek mažiau akcentuojamas mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo išsąskaitos problemos, administravimo problemos. Mažeikių rajone, respondentų nuomone, - vykdoma *neefektyvi ir lėta tinklo pertvarkos*

politika (gimnazijos renka vaikus į negimnazines klases, nors jau yra reorganizuotų į pagrindines mokyklų, šioms trūksta moksleivių). Apklaustiesiems neaiški savivaldybės pozicija („...prasidėjus TP mes buvome pirmi ir vieniši. Mūsų nepalaikė savivaldybė ir kartu su mumis nesigrynino gimnazijos – todėl sumažėjo mokinių skaičius, mokytojų darbo krūviai...“), „...prieš pertvarką buvo didelė psichologinė įtampa, nežinia dėl ateities. Sunkus laikotarpis vaikams ir darbuotojams. Galbūt reikėjo, kad savivaldybės ar švietimo skyriaus atstovai jau iš anksto tėvams, vaikams, mokyklos darbuotojams būtų išsamiau paaiškinę padėtį...“). Respondentai sako, kad „per mažas dėmesys pradinėms klasėms“.

Rečiausiai, tačiau akcentuojamos, problemos: *mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai, „kenčia mokinio sveikata“, nepakankama ugdymo kokybė, informacijos sklaida, [nesveika] konkurencija tarp mokyklų, naikinamos mokyklos tradicijos, uždarys mokyklą, finansavimo stoka, atimama pasirinkimo galimybė mokiniui, socialinės problemos. 5 % apklaustųjų teigia, kad nėra problemų.*

Moksleivių dažniausiai akcentuojama problema – *reikia keisti mokyklą bei moksleivių adaptacija ir socializacija naujoje mokykloje* (ypač – kaimo vaikams). Mokytojai didžiausia problema laiko *darbo vietų mažėjimą, dėl šitos priežasties tvyrančią įtampą mokytojų kolektyve, moksleivių adaptaciją ir socializaciją naujoje mokykloje*. Pastaroji problema svarbiausia ir tėvams. Šiems, kaip ir moksleiviams, nerimą kelia ir faktas, jog *mokiniai turi keisti mokyklą. Mokyklų administracijos atstovai* vieningai akcentuoja mokinių skaičiaus sumažėjimą ir daugiau nei pusė apklaustųjų vadovų pamini *neefektyvią ir lėtą tinklo pertvarkos politiką rajone, neaiškią savivaldybės poziciją*.

Pasvalio rajone (žr. 2.2.4 ir 2.2.21 priedus) dažniausiai akcentuojamos problemos yra: *neigiamas poveikis moksleivio socializacijai, mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo iššauktos problemos, mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai, pedagogų problemos, „kenčia mokinio sveikata“, mokinių skaičiaus disbalansas, administravimo problemos*. Skirtingai nei kituose rajonuose, Pasvalio rajone išryškėjo kol kas tik šiam rajonui būdingos administravimo problemos:

1) reorganizuotų („prijungtų“) mokyklų autonomijos priimti vietinės reikšmės sprendimus klausimas („...1. Mokykla pakankamai didelė, todėl sudėtinga "valdyti per atstumą". a) trūksta konkrečių nurodymų, kokia linkme kaip planuoti, organizuoti veiklą, nes tam nebuvo sukurto modelio, taip pat prijungus pagr. Prie vidurinės mokyklos, skiriasi tikslai, uždaviniai, specifiška, kiekviena įstaiga turi savo tradicijas, poreikius. Taip pat ir finansinės-nežinoms konkrečios situacijos, viskas miglota, todėl negalime tikslingai panaudoti ugdymo proceso gerinimui, kvalifikacijos kėlimui, prekių, priemonių įsigijimui...“, „...mokykloje trūksta direktorės, norint su ja pasitarti kokiais nors klausimais, jos nėra. 2. Nėra konkretumo mokyklos pavadinimui...“).

2) pasirinkimo galimybių ribojimas dėl per mažo ugdymo įstaigų tinklo („...vaikai tegali Pasvalio mieste mokytis tik Vileišio gimnazijoje. Jie neturi jokio pasirinkimo. Jei iškyla konfliktas su mokytojais ar kitais mokiniais, negali išeiti į kitą, nes mieste tik viena vidurinė. O kur demokratija, laisvė, galimybės rinktis mokyklas...“),

3) vietinės reikšmės administravimo problemos (pvz., Pušaloto pagrindinėje mokykloje „...pablogėjo darbo sąlygos per kūno kultūros pamokas, salė maža, vienu metu salėje dirba 60 mokinių...“).

Respondentai, kaip ir kituose rajonuose, kaip neigiamybės, problemas išskiria: *nuostatas reformuotos mokyklos atžvilgiu, faktą, jog uždarys mokyklą, socialines problemas, nepakankamą ugdymo kokybę*.

Mažiausiai akcentuojamos - informacijos sklaida, patalpų [panaudojimo] problema, naikinamas mokyklos tradicijos, kaimo bendruomenės socializacijos problemos, finansavimo stoka, atimama pasirinkimo galimybė mokiniui, nesantaika tarp mokyklų.

Moksleiviams kaip ir kituose rajonuose opiausia problema – reikia keisti mokyklą. Akcentuojamos lokalias administravimo problemos (pvz., „...mokykloje trūksta direktorės, norint su ja pasitart kokiais nors klausimais, jos nėra. 2.Nėra konkretumo mokyklos pavadinimui. 3. Yra autobusas, kuris gali vežti į mokyklą 8 val. bet vaikai turi keltis anksčiau ir važiuoti rajoniniu autobusu...“), sumažėjusių moksleivių skaičių ir mokymosi motyvacijos nykimą bendraamžių tarpe. Mokytojai išskiria *mokinių vežiojimo sistemos problemas*, mokinių skaičiaus sumažėjimą, moksleivių adaptaciją ir socializaciją naujoje mokykloje, kad *mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta*, jie pastebi *moksleivių mokymosi motyvacijos sumažėjimo tendencijas*. Išskiria ir lokalias administracines problemas. Tėvams didžiausią nerimą tinklo pertvarkos metu kelia moksleivių adaptacija kitoje mokykloje. Mokyklų administracijos atstovai išskiria pedagogų problemas (darbo vietų ir krūvio mažėjimą, pedagogų įdarbinimą, lokalias administravimo problemas, vežiojimo sistemos netobulumą

Varėnos rajone (žr. 2.2.23 priedą) dažniausiai minimos administravimo ir sociopsichologinės problemos: *moksleivių socializacija ir adaptacija naujoje mokykloje, mokinių vežiojimo sistemos netobulumas, toli važiuoti, nesantaika tarp mokyklų, mokytojų įdarbinimas, įtampa mokytojų kolektyve, neliks švietimo ir kultūros židinio, pasikeis mokytojai, „mažesnė mokykla ugdo asmenybę, didelė – ją niveliuoja“*.

Šalčininkų rajone respondentų akcentuojamos problemos: *mokinių vežiojimo sistemos netobulumas* (40 %), *tolli važiuoti* (35 %), *moksleivių socializacija ir adaptacija naujoje mokykloje* (45 %), *pedagogų problemos*: darbo vietų (23 %) ir krūvio sumažėjimas (17 %). Šiam rajonui būdingos socialinės problemos (t. y., *pinigų trūkumas šeimoje/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės* - 10 %) ir *mokiniai negalės baigti mokyklos gimtąja kalba* (17 %).

Atvirojo tipo klausimo „konkretūs laimėjimai, pasiekimai, kurie atsirado arba bent jau pradeda reikštis dėl tinklo pertvarkos“ atsakymų turinio (content) analizė

Antruoju „atviruoju“ klausimu prašyta respondentų įvardyti „konkrečius laimėjimus, pasiekimus, kurie atsirado arba bent jau pradeda reikštis dėl tinklo pertvarkos“. Į klausimą atsakė 446 respondentas, neatsakė 53 (žr. 2.2.4 lentelę).

2.2.4 lentelė

Demografiniai rodikliai (N = 499)

RESPONDENTŲ PASISKIRST. PAGAL STATUSĄ	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	5/6	
VIETOVĖ	8-10 KLASĖS MOKINYS	11-12 KLASĖS MOKINYS	1-2 KLASĖS MOKINYS GIMNAZIJJOJE	3-4 KLASĖS MOKINYS GIMNAZIJJOJE	MOKYTOJAS, PEDAGOGAS	MOKINIO TĖVAS / MAMA	MOKYKLOS ADMINISTRACIJOS VADOVAS	MOKYTOJAS IR MOKINIO TĖVAS / MAMA	NENURODĖ, KAS YRA
Varėnos r.	21	12	-	-	17	24	7	2	-
Pasvalio r.	19	-	5	-	32	18	10	1	1
Klaipėda	11	4	6	15	25	20	6	1	5
Šalčininkų r.	12	3	-	1	27	11	3	-	3
Mažeikių r.	10	-	-	1	35	16	10	-	1
Kauno r.	44	10	-	-	30	14	-	2	2
IŠ VISO:	117	31	11	17	166	103	36	6	12
IŠ VISO: 499									

Analizuojant respondentų atsakymų į antrąją klausimą turinį, ekstrahuota 14 kategorijų (žr. 2.2.6 lentelę). Jos atspindi plačią respondentų atsakymų skalę, pradedant materialiais, apčiuopiamais, laimėjimais ir baigiant psichosocialiniais efektais.

Respondentų atsakymai atspindi du esminius švietimo laimėjimus, atsiradusius dėl tinklo pertvarkos (žr. 2.2.5 lentelę): 1) formuojamos prielaidos aukštesnei švietimo ir ugdymo kokybei siekti, 2) efektyvinamas ugdymo organizavimas ir administravimas. Likutinė kategorija atspindi rečiau pasikartojančius ir/ arba tam tikruose regionuose arba tam tikrai grupei svarbius laimėjimus

2.2.5 lentelė

Laimėjimai, pasiekimai, kurie atsirado arba bent jau pradeda reikštis dėl tinklo pertvarkos: tyrimo šešiose savivaldybėse rezultatai (N = 446)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	N	%
PRIELAIDOS AUKŠTESNEI ŠVIETIMO IR UGDYMO KOKYBEI SIEKTI	Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas	77	17 %
	Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas	158	35 %
	Psichologinis efektas	70	16 %
	Moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai	38	10 %
UGDYMO ORGANIZAVIMO IR ADMINISTRAVIMO EFEKTYVINIMAS	Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas	313	70 %
	Mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas	56	13 %
	Mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas	57	13 %
	Padidėjęs mokyklų aktyvumas	18	4 %
	Darbo krūvio suregulavimas	31	7 %
NEIŽVELGIA MTP PRIVALUMŲ		79	18 %
LIKUTINĖ KATEGORIJA	Glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių	23	5 %
	Pasikeis mokyklos statusas [bus gimnazija]	11	2 %
	„Perrūšiuoti mokiniai, o mokytis tarp geriau besimokančių visada yra geriau“	2	0,5 %
	Mažieji netrukdyt vyresniems/ „nebus mažų vaikų ir jie netrukdyt vyresniems“	13	3 %
	„Gerai, kad visiškai neuždaromos kaimo mokyklos“	1	0,2 %
	„Geriau žinos lietuviškas tradicijas ir papročius“	1	0,2 %
	„Renovacijos metu dirbau mokykloje, labai džiaugiuosi, nes vasaros metu užsidirbau pinigų, galėjau apsipirkti naujiems mokslo metams“	2	0,5 %
	Mokykla pradeda „branginti“ vaiką	1	0,2 %
	„Dalyvaujame MTP“	3	0,7 %
	„Tvarka mokykloje“	2	0,5 %
	Suaktyvėjo kaimo bendruomenė	2	0,5 %
	„Atsirado daugiau patalpų, kurias galima skirti kabinetams“	4	0,8 %
	„...galbūt padidės konkurencija tarp mokinių. O tai reiškia jie stengsis geriau mokytis. Kas nesugebės, galės mokslą pratęsti prof. mokyklose...“	1	0,2 %
	„Iškeldinti rusakalbiai“	1	0,2 %
	„Mokykla – tai organizacija, kur galime rasti paramą“	1	0,2 %

Didžiausiu tinklo pertvarkos laimėjimu (žr. 2.2.5 lentelę) yra laikomas *finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas* (70 % visų apklaustųjų): *atliktas mokyklos remontas/ renovacija, gerėja materialinė bazė, įsteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla, daugėja ugdymo priemonių, pastatyta sporto salė ir mokykla turi autobusiuką, gerėja finansavimas, efektyviau panaudojamos lėšos, geriau aprūpinama informacinėmis technologijomis, taupomos ir efektyviau skirstomos lėšos, gerėja bibliotekos materialinė bazė ir kt.*

35 % apklaustųjų įvardija laimėjimus, kuriuos apibendrina kategorija *ugdymo kokybės pagerėjimo efektas*: mokytojai kelia kvalifikaciją, pastebimas ugdymo kokybės pagerėjimas, efektyvesnis mokytojų darbas ir pan.

Respondentai kitais laimėjimais laiko: švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimą, psichologinį efektą (16 % apklaustųjų teigia, jog pagerėjo darbo ir/arba

mokymosi sąlygos, mokiniai ir mokytojai jaučiasi saugesni, mažesniame kolektyve geresnis mikroklimatas), mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas.

Rečiausi minimi moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai, teigiamas poveikis mokinio socializacijai, mokinių skaičiaus mokyklose sureguliuavimas, padidėjęs mokyklų aktyvumas, darbo krūvio sureguliuavimas, glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių, mokyklos statuso pakeitimas.

18 % MTP privalumų neižvelgia/ negali įvardyti.

Kategorijų ir subkategorijų pasiskirstymas pagal respondentų statusą ir rajoną. Visos respondentų grupės dažniausiai minėjo keletą esminių TP privalumų, pvz.: *atliktas mokyklos remontas/ renovacija, mokytojai kelia kvalifikaciją* (žr. 2.2.6 lentelę). Svarbiausi laimėjimai, kuriuos be paminėtųjų išskiria moksleiviai, yra: *gerėja materialinė bazė, pastatyta sporto salė, pagerėjo mokymosi sąlygos, mažieji netrukdydys vyresniems/ „nebus mažų vaikų ir jie netrukdydys vyresniems“*. Daugiausiai apklaustų mokytojų (25 %) neižvelgia jokių privalumų. Likusieji įvardija tokius TP laimėjimus: *atliktas mokyklos remontas/ renovacija, mokytojai kelia kvalifikaciją, įvairesnė popamokinė veikla. Tėvai* pastebi beveik tokius pačius laimėjimus, kuriuos įvardija moksleiviai: *atliktas mokyklos remontas/ renovacija, mokytojai kelia kvalifikaciją, pagerėjo mokinių mokymosi motyvacija*. 15,5 proc. negali įvardyti jokių laimėjimų. Mokyklų administracijos atstovai akcentuoja: *materialinės bazės ir ugdymo kokybės pagerėjimą, įvairesnę popamokinę veiklą, pagerėjusias mokymosi ir darbo sąlygas, gautą mokyklinį autobusiuką, panaikinto darbo pamainomis*.

Klaipėdos mieste (žr. 2.2.6 ir 2.2.18 priedus) esminiai tinklo pertvarkos laimėjimai, respondentų nuomone, yra: *finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas, moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai, ugdymo kokybės pagerėjimo efektas, mokinių skaičiaus mokyklose sureguliuavimas, švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas*. 19 % respondentų neižvelgia MTP privalumų.

Moksleiviai neturi vieningos nuomonės apie laimėjimus, svarbiausias jiems atrodo atliktas mokyklos remontas/ renovacija (kitus žr. 2.2.6 ir 2.2.18 priedus). Mokytojai be jau išvardytųjų, džiaugiasi *pagerėjusia mokinių mokymosi motyvacija, panaikintomis pamainomis, koncentracija į vieną koncentrą ir padidėjusius mokinių skaičiumi, jog į mokyklą ateina/ lieka geri mokiniai ir kt.. Tėvai – pagerėjusiu finansavimu, mokytojų keliama kvalifikacija, pagerėjusia materialine baze ir t.t.* Mokyklų administracijos atstovai įvardija panašius privalumus, bet jie akcentuoja, jog *„atsirado daugiau patalpų, kurias galima skirti kabinetams“*.

Kauno rajone (žr. 2.2.7 ir 2.2.19 priedus) respondentai dažniausiai akcentavo laimėjimus, priskirtinus tokioms kategorijoms: finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas, poveikis mokinio socializacijai, ugdymo kokybės pagerėjimo efektas, švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas. Kiek rečiau įvardijami: mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas, psichologinis efektas, mokinių skaičiaus mokyklose sureguliuavimas, mokymosi rezultatų pokyčiai, darbo krūvio sureguliuavimas, glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių ir kt. Kauno rajone tik 8 % neižvelgia MTP privalumų. Tik šiam rajonui būdingi laimėjimai yra: *„dalyvaujame MTP“ ir „suaktyvėjo kaimo bendruomenė“*. Dažniausiai įvardijamos efektyvesnį administravimą liečiančios subategorijos: *įvairesnė popamokinė veikla, įsteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla, mokytojai kelia kvalifikaciją, sutvarkyta mokinių vežiojimo sistema, pagerėjo darbo ir/ arba mokymosi sąlygos, atliktas mokyklos remontas/ renovacija*.

Mokiniams svarbiausia, kad mokytojai kelia kvalifikaciją, pagerėjo mokymosi sąlygos ir mokymosi rezultatai. Mokytojai akcentuoja *įsteigtą kompiuterių klasę/ kompiuterizuotą*

mokyklą, pagerėjusią materialinę ir ugdymo bazę, įvairesnę popamokinę veiklą, mokinių skaičiaus sumažėjimą, kitaip tariant – jų darbo palengvinimą. Tėvai – sutvarkytą vežiojimo sistemą, mokinių skaičiaus padidėjimą, įvairesnę popamokinę veiklą.

Mažeikių rajone (žr. 2.2.8 ir 2.2.20 priedus) kone daugiausiai pritarusiųjų, kad mokyklų tinklo pertvarka davė *finansinį efektą ir materialinės bazės pagerėjimą* (89 %). Šiame rajone jaučiami ir *ugdymo kokybės pagerėjimo bei psichologinis efektai, sureguliuoti mokinių srantai mokyklose*. Rečiausiai teigiama, jog *vyksta švietimo paslaugų plėtra/ gausėja pasirinkimo galimybių išsivyrėja glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių, sureguliuojamas darbo krūvis, tobulinama mokinių vežiojimo sistema, daromas teigiamas poveikis mokinio socializacijai*.

Respondentai išskyrė ir kai kuriuos kitur neegzistuojančius privalumus: po reorganizacijos atsiradusią *tvarką mokykloje*, faktą, jog „*mokykla pradeda „branginti“ vaiką*“, suteiktą galimybę užsidirbti pinigų moksleiviams („*renovacijos metu dirbau mokykloje, labai džiaugiuosi, nes vasaros metu užsidirbau pinigų, galėjau apsipirkti naujiems mokslo metams*“). MTP privalumų neįžvelgia 8 % apklaustųjų.

Moksleiviai svarbiausiais privalumais laiko atliktą mokyklos remontą ir pagerėjusias mokymosi sąlygas. **Pedagogai** – galimybę kelti kvalifikaciją ir pagerėjusią ugdymo kokybę, atsiradusį mokytojų saugumą, įvykdytą renovaciją ir pagerėjusią materialinę bazę. Privalumų neįžvelgia taip pat pedagogai. **Tėvai** akcentuoja finansinį efektą ir materialinės bazės pagerėjimą, mokinių skaičiaus sureguliuojimą mokykloje ir ugdymo kokybės pagerėjimą. **Mokyklos administracijos atstovai** – pagerėjusią materialinę bazę, ugdymo kokybės pagerėjimo ir psichologinį (pagerėjusias darbo ir mokymosi sąlygas bei mokinių ir mokytojų saugumą) efektus.

Varėnos rajone (žr. 2.2.9 ir 2.2.23 priedus) respondentai dažniausiai akcentuoja finansinį efektą ir materialinės bazės pagerėjimą. Neįžvelgia MTP privalumų 26 %. Kiti MTP privalumai Varėnos rajone: ugdymo kokybės pagerėjimas, švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas. Respondentai išskiria padidėjusį mokyklos aktyvumą, džiaugiasi *pasikeisiančiu mokyklos statusu [bus gimnazija]* ir kad „*mažieji netrukdyt vyresniems*“ ir kt.

Kai kurie tyrime dalyvavusieji respondentai mano, kad MTP padarė įtaką glaudesniems santykiams tarp mokyklos bendruomenės narių, mokinių skaičiaus mokyklose sureguliuojimui, darbo krūvio sureguliuojimui, davė psichologinį efektą.

Mokiniai teigia, jog dėl tinklo pertvarkos atsirado daugiau galimybių pasirinkti įvairias švietimo paslaugas, mokytojai kelia kvalifikaciją, gerėja materialinė bazė, atliktas mokyklos remontas/ renovacija ir kt. Didžiausia dalis (29 %) apklaustųjų **pedagogų** teigia, jog tinklo pertvarkos privalumų, teigiamybių nėra. Likusieji įvardija tokius privalumus: pedagogai kelia kvalifikaciją, finansinį efektą, materialinės ir ugdymo bazės pagerėjimą, ugdymo kokybės pagerėjimą ir kt. 38 % apklaustųjų rajone **tėvų** neįžvelgia jokių MTP privalumų. Kiti įvardija ugdymo kokybės pagerėjimą ir pasikeisiantį mokyklos statusą [bus gimnazija], teigia, jog *mokykla daugiau dėmesio skiria išvertinimui*. **Mokyklos administracijos atstovai** daugiausiai akcentuoja finansinį efektą ir galimybes mokytojams kelti kvalifikaciją (kt. žiūrėti 2.2.9 priede)

Pasvalio rajone (žr. 2.2.10 ir 2.2.21 priedus) respondentai išskiria privalumus, priskiriamus tokioms kategorijoms: finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas (75,6 %), švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas, mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas, glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių.

Rečiau akcentuojami: *poveikis mokinio socializacijai, moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai, psichologinis efektas, mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas, padidėjęs mokyklų aktyvumas, keičiasi mokyklos statusas* ir kt. Pasvalio rajone vykstančio MTP privalumu laikoma ir „gerai, kad visiškai neuždarnos kaimo mokyklos“. Pasvalio rajone vienas respondentas, išskirdamas privalumus, išreiškė ir gana radikalias pažiūras: esą privalumas tas, jog „perrūšiuoti mokiniai, o mokytis tarp geriau besimokančių visada yra geriau“ (tačiau tai – tik išimtis). 13 % neįžvelgia MTP privalumų.

Šalčininkų rajone esminiai tinklo pertvarkos laimėjimai, respondentų nuomone, yra: finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas (58 %), ugdymo kokybės pagerėjimo efektas (55 %). Kiti privalumai: švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas (13 %), moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai (8 %), poveikis mokinio socializacijai (11 %), mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas (5 %), glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių (1 %).

Neįžvelgia MTP privalumų 33 % respondentų.

Tik Šalčininkų rajonui būdingi privalumai: „*geriau žinos lietuviškas tradicijas ir papročius*“, „*mokykla – tai organizacija, kur galime rasti paramą*“. 63 % apklaustų pedagogų nemato jokių MTP privalumų. Beveik visi (likusieji pedagogai, tėvai, mokiniai – išskyrus administratorius) teigia, jog dėl MTP pagerėjo ugdymo kokybė, pagerėjo mokymosi rezultatai, jaučiamas finansinis efektas ir t.t. Administratoriai kaip privalumą įvardijo pedagogų kvalifikacijos kėlimą.

2.2.6 lentelė

Laimėjimai, pasiekimai, kurie atsirado arba bent jau pradeda reikštis dėl tinklo pertvarkos: tyrimo šešiose savivaldybėse rezultatai (N = 446)

Kategorija	N*	%	Subkategorija	N	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus**						
						1** (N=117)	2** (N=31)	3** (N=11)	4** (N=17)	5** (N=166)	6** (N=103)	7** (N=36)
Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas	313	70 %	Atliktas mokyklos remontas/ renovacija	93	20,8 %	36 (31 %)	6 (19 %)	2 (18 %)	2 (12 %)	25 (15 %)	13 (13 %)	9 (25 %)
			Gerėja materialinė bazė	51	11 %	16 (14 %)	3 (10 %)	1 (9 %)		18 (11 %)	8 (8 %)	8 (22 %)
			Isteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla	41	9 %	12 (10 %)	2 (6 %)		1 (6 %)	13 (7,8 %)	10 (9,7 %)	3 (8 %)
			Daugėja ugdymo priemonių	36	8 %	6 (5 %)	1 (3 %)		1 (6 %)	19 (11 %)	5 (5 %)	4 (11 %)
			Pastatyta sporto salė	23	5 %	16 (14 %)	3 (10 %)			2 (1,2 %)	2 (2 %)	
			Mokykla turi autobusiuką	22	5 %	6 (5 %)	1 (3 %)			8 (4,8 %)	4 (4 %)	3 (8 %)
			Gerėja finansavimas	17	3,8 %	1 (0,9 %)				10 (6 %)	5 (5 %)	2 (5 %)
			Efektyvesnis lėšų panaudojimas	13	3 %					8 (4,8 %)	3 (3 %)	2 (5 %)
			Geriau aprūpinama informacinėmis technologijomis	11	2 %	1 (0,9 %)	2 (6 %)			4 (2,4 %)	2 (2 %)	2 (5 %)
			Taupomos savivaldybės lėšos	2	0,5 %					1 (0,6 %)	1 (1 %)	
			Efektyviau skirstomos ŠMM lėšos	1	0,2 %	1 (0,9 %)						
			Gerėja bibliotekos materialinė bazė	3	0,7 %		2 (6 %)			1 (0,6 %)		
Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas	158	35 %	Mokytojai kelia kvalifikaciją	80	17,9 %	23 (20 %)	5 (16 %)		3 (18 %)	25 (15 %)	13 (13 %)	11 (30 %)
			Ugdymo kokybės pagerėjimas	51	11 %	8 (6,8 %)	2 (6 %)		5 (29 %)	22 (13 %)	9 (9 %)	5 (14 %)
			„Labiau pastebime vidurinėsios grandies vaikus (5-10 klases)“/ Koncentracija į vieną koncentrą (leis geriau pasirošti pamokoms)	15	3 %		3 (10 %)			7 (4 %)	1 (1 %)	4 (11 %)
			Vaikai geriau išmoks valstybinę kalbą	6	1 %					4 (2,4 %)	2 (2 %)	
			Bus moduliai ir, jei vaikai ko nors nesuprato, galės pakartoti ir aiškiau sužinoti	1	0,2 %		1 (3 %)					
			Efektyvesnis mokytojų darbas	2	0,5 %					2 (1,2 %)		
			Mokykla tobulėja, siekdama geresnio įvertinimo	3	0,7 %		2 (6 %)					1 (3 %)
Neįžvelgia MTP privalumų	79	18 %	Nėra	79	18 %	11 (9 %)	2 (6 %)	2 (18 %)	4 (23 %)	41 (25 %)	16 (15,5 %)	3 (8 %)
Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas	77	17 %	Įvairesnė popamokinė veikla	52	11,6 %	14 (12 %)		1 (9 %)	2 (12 %)	12 (7,2 %)	19 (18 %)	4 (11 %)
			Didesnės galimybės pasirinkti įvairias švietimo paslaugas	25	5,6 %	6 (5 %)	1 (3 %)	2 (18 %)	3 (18 %)	6 (4 %)	5 (5 %)	2 (5 %)
			„Gali mokytis neįgalūs vaikai, nes įrengtas liftas neįgaliams“	1	0,2 %	1 (0,9 %)						
			„Įdiegta profesinio orientavimo sistema“	1	0,2 %					1 (0,6 %)		
Mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas	56	13 %	Sutvarkyta mokinių vežiojimo sistema	27	7 %	3 (2,5 %)	2 (6 %)		2 (12 %)	7 (4 %)	12 (11,6 %)	1 (3 %)
			Mokykla turi autobusiuką	22	6 %	6 (5 %)	1 (3 %)			8 (4,8 %)	4 (4 %)	3 (8 %)
Psichologinis efektas	70	16 %	Pagerėjo darbo ir/arba mokymosi sąlygos	56	12,5 %	36 (31 %)	5 (16 %)	1 (9 %)		7 (4 %)	4 (4 %)	3 (8 %)
			Mokinių ir mokytojų saugumas	13	3 %		1 (3 %)			8 (4,8 %)	2 (2 %)	2 (5 %)
			„Mažesnis kolektyvas – draugiškesnis“	1	0,2 %	1 (0,9 %)						

* PROCENTINIS DAŽNIS SKAIČIUOTAS, ATSIŽVELGIANT Į GRUPĖS, KURIAI PRIKLAUSO KATEGORIJĄ PASIRINKĘS RESPONDENTAS, N DYDĮ: 1. 8-10 klases mokiny 2. 11-12 klases mokiny 3. 1-2 gimnazijos klases mokiny 4. 3-4 gimnazijos klases mokiny 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.6 lentelės tęsinys

Kategorija	N*	%	Subkategorija	N	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus**						
						1** (N=117)	2** (N=31)	3** (N=11)	4** (N=17)	5** (N=166)	6** (N=103)	7** (N=36)
Moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai	38	10 %	Pagerėjo mokinių mokymosi motyvacija	16	3,5 %				5 (29 %)	1 (0,6 %)	10 (9,7 %)	
			Gerai mokymosi rezultatai	14	3,3 %	4 (3 %)	3 (10 %)	1 (9 %)		3 (1,8 %)	3 (3 %)	
			„Gilesnės moksleivių žinios“	1	0,2 %			1 (9 %)				
			Į mokyklą ateina/ lieka geri mokiniai	7	2 %		1 (3 %)	1 (9 %)	1 (6 %)	4 (2,4 %)		
Teigiamas poveikis mokinio socializacijai	25	6 %	Platesnis draugų ratas	17	3,9 %	3 (2,5 %)	3 (10 %)	3 (27 %)	3 (18 %)	1 (0,6 %)	3 (3 %)	1 (3 %)
			Pagerėjęs lankomumas/ „nepraleidinėjū pamokų“	2	0,5 %	1 (0,9 %)	1 (3 %)					
			Savarankiškesni vaikai	6	1,1 %	3 (2,5 %)		1 (9 %)		2 (1,2 %)		
Mokinių skaičiaus mokyklose sureguliuavimas	57	13 %	Mokinių skaičiaus padidėjimas	26	6 %	2 (2 %)	2 (6 %)		3 (18 %)	7 (4 %)	10 (9,7 %)	2 (5 %)
			Mokinių skaičiaus sumažėjimas	13	3 %	2 (2 %)				6 (4 %)	5 (5 %)	
			Nebeliko darbo pamainomis/ „Nelanko mokyklos dviem pamainom“	18	4 %	3 (2,5 %)				8 (4,8 %)	4 (4 %)	3 (8 %)
			Mokyklą aktyviau vykdo projektinę veiklą	5	1,1 %					2 (1,2 %)	1 (1 %)	2 (5 %)
Padidėjęs mokyklų aktyvumas	18	4 %	Skatinama konkurencija tarp mokyklų	5	1,1 %		1 (3 %)			2 (1,2 %)		2 (5 %)
			Mokyklą daugiau dėmesio skiria įsivertinimui	5	1,1 %					1 (0,6 %)	2 (2 %)	1 (3 %)
			Mokyklą tobulėja, siekdama geresnio įvertinimo	3	0,7 %		2 (6 %)					1 (3 %)
			Darbo krūvio sumažėjimas	5	1 %		1 (3 %)			2 (1,2 %)	2 (2 %)	
Darbo krūvio sureguliuavimas	31	7 %	Mokytojams bus lengviau dirbti [su tam tikro amžiaus vaikais]	8	2 %	3 (2,5 %)	2 (6 %)			4 (2,4 %)		
			Nebeliko darbo pamainomis/ „Nelanko mokyklos dviem pamainom“	18	4 %	3 (2,5 %)				8 (4,8 %)	4 (4 %)	3 (8 %)
			Didėja mokinių – mokytojų bendradarbiavimas	13	3 %	3 (2,5 %)	1 (3 %)	1		5 (3 %)	1 (1 %)	2 (5 %)
Glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių	23	5 %	Glaudesnis bendradarbiavimas tarp mokyklų	6	1 %	1 (0,9 %)				3 (1,8 %)	2 (2 %)	
			Pagerėjo bendradarbiavimas su tėvais/ tėvų-mokytojų bendradarbiavimas	4	0,8 %					1 (0,6 %)	2 (2 %)	1 (3 %)
Keičiasi mokyklos statusas	11	2 %	Pasikeis mokyklos statusas [bus gimnazija]	11	2 %	2 (2 %)	1 (3 %)	1 (9 %)		5 (3 %)	2 (2 %)	
Kita	34	8 %	„Perrūšiuoti mokiniai, o mokytis tarp geriau besimokančių visada yra geriau“	2	0,5 %	1 (0,9 %)					1 (1 %)	
			Mažieji netrukdyt vyresniems/ „nebus mažų vaikų ir jie netrukdyt vyresniems“	13	3 %	3 (2,5 %)	4 (13 %)	2 (18 %)	1 (6 %)	1 (0,6 %)	2 (2 %)	
			„Gerai, kad visiškai neuždaromos kaimo mokyklos“	1	0,2 %						1 (1 %)	
			„Gerai, kad žinos lietuviškas tradicijas ir papročius“	1	0,2 %						1 (1 %)	
			„Renovacijos metu dirbau mokykloje, labai džiaugiuosi, nes vasaros metu užsidirbau pinigų, galėjau apsipirkti naujiems mokslo metams“	2	0,5 %	2 (2 %)						
			Mokyklą pradeda „branginti“ vaiką	1	0,2 %						1 (1 %)	
			„Dalyvaujame MTP“	3	0,7 %					3 (1,8 %)		
			„Tvarka mokykloje“	2	0,5 %		1 (3 %)		1 (6 %)			
			Suaktyvėjo kaimo bendruomenė	2	0,5 %					2 (1,2 %)		
			„Atsirado daugiau patalpų, kurias galima skirti kabinetams“	4	0,8 %	1 (0,9 %)		1 (9 %)				2 (5 %)
			„...galbūt padidės konkurencija tarp mokinių. O tai reiškia jie stengsis geriau mokytis. Kas nesugebės, galės mokslą pratęsti prof. mokyklose...“	1	0,2 %						1 (1 %)	
			„Išskeldinti rusakalbiai“	1	0,2 %					1 (0,6 %)		
			„Mokykla – tai organizacija, kur galime rasti paramą“	1	0,2 %						1 (1 %)	

• PROCENTINIS DAŽNIS SKAIČIUOTAS, ATSIŽVELGIANT Į GRUPĖS, KURIAI PRIKLAUSO KATEGORIJA PASIRINKĖS RESPONDENTAS, N DYDĮ: 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

• ** Atsakiusių į klausimą skaičius

Mokiniai teigia, jog svarbiausias privalumas - *atliktas mokyklos remontas/ renovacija*. Jie akcentavo *mokinių vežiojimo sistemos tobulinimą* (sutvarkytą mokinių vežiojimo sistemą bei mokyklai perduotą autobusiuką) ir *teigiamą poveikį mokinio socializacijai* (platesnį draugų ratą ir savarankiškesnius vaikus). Vežiojimo sistemą minėjo ir apklausti tėvai bei pedagogai. Tuo tarpu administratoriai akcentavo finansinį efektą (kt. laimėjimus žr. 2.2.10 ir 2.2.1 prieduose).

Sąlyginai mažiau teigiamų MPT rezultatų pastebi Šalčininkų rajone (žr. 2.2.11 ir 2.2.22 priedus) gyvenantys/ dirbantys respondentai. Tiesa, beveik kas antras apklaustasis minėjo finansinį efektą ir materialinės bazės pagerėjimą bei ugdymo kokybės pagerėjimo efektą. Vis dėlto 33 % apklaustųjų rajone neišvelgia MTP privalumų. Likusieji akcentuoja švietimo paslaugų plėtrą/ pasirinkimo galimybių gausėjimą, moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčius, poveikį mokinio socializacijai, mokinių skaičiaus mokyklose sureguliovimą, glaudesnius santykius tarp mokyklos bendruomenės narių. Išskiriami specifiniai, tik Švenčionių rajonui būdingi, privalumai, pavyzdžiui: „*geriau žinos lietuviškas tradicijas ir papročius*“, „*mokykla – tai organizacija, kur galime rasti paramą*“. 63 % apklaustųjų pedagogų nemato jokių MTP privalumų. Beveik visi (likusieji pedagogai, tėvai, mokiniai – išskyrus administratorius) teigia, jog dėl MTP pagerėjo ugdymo kokybė, pagerėjo mokymosi rezultatai, jaučiamas finansinis efektas ir t.t. Administratoriai kaip privalumą įvardijo pedagogų kvalifikacijos kėlimą.

Atvirojo tipo klausimo „pasiūlymai, kurlink reikėtų tobulinti tinklo pertvarką“ atsakymų turinio (content) analizė

Trečiuoju „atviru“ klausimu prašyta respondentų pateikti „*pasiūlymų, kurlink reikėtų tobulinti tinklo pertvarką*“. Duomenys apie atsakiusiuosius į klausimą pateikti 2.2.2.7 lentelėje.

2.2.7 lentelė

Demografiniai rodikliai (N = 520, į klausimą neatsakė 37 respondentai)

RESPONDENTŲ PASISKIRST. PAGAL STATUSĄ	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	5/6	
	8 - 10 KLASĖS MOKINYS	11 - 12 KLASĖS MOKINYS	1 - 2 KLASĖS MOKINYS GIMNAZIJOJE	3-4 KLASĖS MOKINYS GIMNAZIJOJE	MOKYTOJAS, PEDAGOGAS	MOKINIO TĖVAS / MAMA	MOKYKLOS ADMINISTRACIJOS VADOVAS	MOKYTOJAS IR MOKINIO TĖVAS / MAMA	NENURODĖ, KAS YRA
VIETOVĖ									
Varėnos r.	19	11	-	-	23	24	8	2	-
Pasvalio r.	16	-	5	-	28	17	8	1	7
Klaipėda	9	4	5	15	24	18	4	1	5
Šalčininkų r.	11	3	-	1	26	10	3	-	3
Mažeikių r.	10	-	-	4	33	15	10	-	1
Kauno r.	32	10	-	-	31	-	-	2	2
IŠ VISO:	119	28	10	20	165	84	33	6	18
IŠ VISO: 483									

Duomenų analizė atskleidė, jog respondentai neturi susiformavę vieningų nuostatų dėl TP tobulinimo. Vis dėlto, siūloma tobulinti administravimo sistemą: finansavimą ir materialinį aprūpinimą, vadybą, sudaryti prielaidas aukštesnei ugdymo kokybei siekti, pagrįsti TP (žr. 2.2.8 lentelę)

Iš viso ekstrahuota 19 probleminių kategorijų, apjungiančių 53 subkategorijas, ir atspindinčių respondentų pasiūlymų įvairovę (žr. 2.2.8. lentelę).

Pasiūlymai tinklo pertvarkos tobulinimui: tyrimo šešiose savivaldybėse rezultatai (N=483)

KATEGORIJA	SUBKATEGORIJA	N	%
ADMINISTRAVIMO TOBULINIMAS:			
1) FINANSAVIMO, RENOVAVIMO IR MATERIALINIO APRŪPINIMO ASPEKTAS	Vykdyti mokyklų renovaciją	70	14 %
	Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę	39	8 %
	Gerinti finansavimą	21	4 %
	Atlygio sistemos tobulinimas	9	2 %
2) VADYBINIS – ORGANIZACINIS ASPEKTAS	Optimizuoti moksleivių skaičių	58	12 %
	Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą	44	9 %
	Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus	36	8 %
	Skleisti informaciją	24	5 %
	Dėmesys mažesnėms mokykloms	10	2 %
	Mokytojų įdarbinimas	16	3 %
	Dokumentacija	2	0,4 %
2) PRIELAUDŲ AUKŠTESNEI UGDYMO KOKYBEI SIEKTI ASPEKTAS	Orientacija į mokytojų kvalifikaciją	33	7 %
	Bendradarbiauti	28	6 %
	Peržiūrėti mokymo programas	6	1 %
	Plėsti specialistų tinklą mokyklose	14	3 %
	Aktyvinti popamokinę veiklą	16	3 %
TINKLO PERTVARKOS PAGRISTUMAS, AIŠKUMAS IR VIENTISUMAS		38	8 %
NEUŽDARYTI MOKYKLŲ		141	29 %

Vieningiausią apklaustųjų nuostatą atspindi kategorija „*neuždaryti mokyklų*“ (žr. 2.2.9 lentelę). Didžiausia dalis respondentų teigia, jog „*kaime mokyklos turi išlikti kuo ilgiau, nes jos – kultūros židiny*“. Jie taip pat tinklo pertvarkos administratoriams siūlo „*grąžinti mokyklai vidurinės statusą/ palikti vidurinę mokyklą*“ bei „*palikti vidurines mokyklas/ netęsti tinklo pertvarkos*“. Kategoriją „*neuždaryti mokyklų*“ akcentavo visų grupių atstovai (administratoriai, pedagogai, tėvai ir mokiniai).

Tiriamieji mano, kad tobulinant tinklo pertvarką, būtina: *vykdyti mokyklų renovaciją, optimizuoti moksleivių skaičių, tobulinti mokinių vežiojimo sistemą, stiprinti materialinę ir ugdymo bazę, diferencijuoti moksleivius pagal gabumus, daugiau dėmesio skirti mokytojų kvalifikacijai, bendradarbiauti, skleisti informaciją, gerinti finansavimą, aktyvinti popamokinę veiklą, tobulinti atlygio sistemą, didesnę dėmesį skirti mažesnėms mokykloms, mokytojų įdarbinimui, plėsti specialistų tinklą mokyklose, peržiūrėti mokymo programas*.

Mokytojai labiausiai pasisako už mokyklos kaip kultūros židinio išlaikymą, mokinių skaičiaus mažinimą klasėse, materialinės bazės stiprinimą, skatina bendradarbiauti su mokyklos/ vietos bendruomene, įsiklausyti į jų narių nuomones, vykdant tinklo pertvarką. Taip pat siūlo diferencijuoti mokinius pagal gebėjimus: pedagogų nuomone, *turėtų būti komplektuojamos ne tik mokyklos, bet ir klasės, klasės turėtų būti skirstomos pagal lygius ir sugebėjimus; pakaktų vienos gimnazijos rajone vien tik gabiausiems mokiniams/ reikėtų palikti vidurines mokyklas bent jau mažų rajonų centruose, bet padaryti gimnazines klases gabiems ir kt.* Tėvams be to, kad išlaikyti mokyklas kaip kultūros židinius, svarbiausia, kad būtų išsaugotas/ grąžintas vidurinės mokyklos statusas, kad mokykloje būtų atliktas remontas, mažinamas mokinių skaičius klasėse, nuolat vertinamos mokytojų žinios ir gebėjimai, aktyvinama popamokinė veikla, bendradarbiaujama su mokyklų bendruomenėmis, vykdant tinklo pertvarką ir kt. Moksleiviams svarbiausia fizinių sąlygų pagerinimas (mokyklos remontas, geresnių darbo sąlygų moksleiviams ir mokytojams sudarymas), mokyklos išsaugojimas/ neuždarymas, mokymo krūvio sumažinimas ir kt.

Pasiūlymai dėl tinklo pertvarkos tobulinimo: tyrimo šešiose savivaldybėse rezultatai (N = 483)

Kategorija	N*	%	Subkategorija	N	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus**						
						1 (N=119)	2 (N=28)	3 (N=10)	4 (N=20)	5 (N=165)	6 (N=84)	7 (N=33)
Neuždaryti mokyklų	141	29 %	Kaime mokyklos turi išlikti kuo ilgiau, nes jos - kultūros židiny	81	17 %	17	1	1	1	34	20	6
			Gražinti mokyklai vidurinės statusą/ palikti vidurinę mokyklą	36	7 %	6			2	9	7	2
			Netęsti tinklo pertvarkos	19	4 %		2		1	7	5	4
			Palikti pagrindinę mokyklą	5	1 %	1					2	2
Vykdėti mokyklų renovaciją	70	14 %	Reikia atlikti remontą mokykloje	48	10 %	28	4	1	2	8	5	
			„Sudaryti geresnes darbo sąlygas mokiniams ir mokytojams“	22	4 %	12	3		3		3	1
Optimizuoti moksleivių skaičių	58	12 %	Mažinti moksleivių skaičių klasėse	45	9 %	4	1			32	7	3
			Leisti komplektuoti klases iš 5 mokinių	8	1,6 %					4	3	1
			Mokinių skaičių tolygiai paskirstyti visose mokyklose	5	1 %					4	1	
Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą	44	9 %	Mokinių vežiojimo sistemos suregulavimas/ gerinimas	24	5 %	7	2	1	3	6	4	1
			„Geltonaisiais autobusiukais vežti ne tik mokinius, bet ir mokytojus į mokyklas, kur jų specialybės mokytojų trūksta“	2	0,4 %					1	1	
			Skirti mokyklai autobusiuką	16	3 %	5	2		2	1	5	1
			„Tegul miesto vaikus veža į tas mokyklas, kurios turi gerą bazę kaimuose ir miesteliuose“	1	0,2 %						1	
			Įrengti poilsio, žaidimų kambarį važinėjantiems vaikams	1	0,2 %						1	
Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę	39	8 %	Materialinės bazės stiprinimas	19	4 %	3			2	9	5	1
			Kompiuterizuoti klases	17	3 %	7	2		1	6	1	
			Tobulinti vadovėlius	2	0,4 %						2	
			Įvesti internetą mokykloje	1	0,2 %					1		
Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus	36 %	8 %	Pakaktų vienos gimnazijos rajone vien tik gabiausiems mokiniams/ palikti vidurinės mokyklas bent jau mažų rajonų centruose, bet padaryti gimnazines klases gabiems	19	4 %	1	2	1	1	8	5	1
			Turėtų būti komplektuojamos ne tik mokyklos, bet ir klasės. Klasės turėtų būti skirstomos pagal lygius ir sugebėjimus	17	4 %	5	2			8		2
Tinklo pertvarkos pagrindumas, aiškumas ir vientisumas	38	8 %	Turėtų būti atlikta situacijos analizė ir tik tada atlikta tinklo pertvarka	6	1 %					3	2	1
			Lėtinti tinklo pertvarką	3	0,5 %	2				1		
			„Reforma turi būti vykdoma vienu metu visose mokyklose“/ „Negrįninti gimnazijų, kol mieste yra vidurinės mokyklos“	7	1 %					4	2	1
			Uždaryti mokyklas, nesurenkančias vaikų	6	1 %	1	1			2	1	1
			Savivaldybė neturėtų remti kurios nors vienos mokyklos/	1	0,2 %					1		
			Nustatyti mokinių perėjimo iš vienos mokyklos į kitą tvarką	1	0,2 %					1		
			Sukurti modelį, kaip dirbti susijungus	2	0,4 %					2		
			„Gimnazija turi būti 5-12 klasės“	6	1 %	4					1	1
			„Greičiau išgrįninti gimnaziją“	6	1 %	1	1		1	1		2

*1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.9 lentelės tęsinys

Kategorija	N*	%	Subkategorija	N	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus**						
						1 (N=119)	2 (N=28)	3 (N=10)	4 (N=20)	5 (N=165)	6 (N=84)	7 (N=33)
Orientacija į mokytojų kvalifikaciją	33	7 %	„Būtina nuolat objektyviai vertinti mokytojų žinias ir darbo gebėjimus“	17	3,5 %	2	5		1	2	7	
			Mokytojų perkvalifikavimas/ „Perkvalifikuoti mokytojus kaime, kad būtų kelių dalykų specialistai“	5	1 %				1	2	2	
			Mokytojų kvalifikacijos kėlimas	7	1 %	3	1				3	
			Skatinti mokytojus tobulintis ir tobulėti	1	0,2 %						1	
			Diferencijuoti mokytojus pagal koncentrus	2	0,4 %		2					
			„Pertvarkyti reikia pedagogų ruošimą, o ne tinklą“	1	0,2 %					1		
Bendradarbiauti	28	6 %	„Reikėtų įsiklausyti į mokyklų bendruomenių nuomones“/ Bendradarbiauti su bendruomene	27	5,6 %		1		1	14	7	4
			Mokyklos, turinčios gerą reorganizacijos įgyvendinimo praktiką, galėtų padėti besireorganizuojančioms mokykloms	1	0,2 %					1		
Skleisti informaciją	24	5 %	Informuoti mokinius ir mokytojus apie tinklo pertvarką	24	5 %	3	1	2		11	3	4
Kita	21	5 %	„Stimuliuoti gimstamumą“	1	0,2 %					1		
			Pakeisti vertinimo sistemą	2	0,4 %						2	
			Mažinti mokymo krūvį	18	4 %	9		1		4	4	
Gerinti finansavimą	21	4 %	Didinti finansavimą mokykloms	20	4 %	3			1	10	5	1
			Tobulinti mokinio „krepšelio“ metodiką	1	0,2 %						1	
Popamokinė veikla	16	3 %	Aktyvinti popamokinę veiklą	16	3 %	7		1	1	1	6	
Atlygio sistemos tobulinimas	9	2 %	Didinti atlyginimus mokytojams	6	1 %					5		1
			Greičiau pereiti prie etatinio darbo užmokesčio	3	0,5 %					2		1
Dėmesys mažesnėms mokykloms	10	2 %	Dėmesį skirti pradinėms ir pagrindinėms mokykloms bei mokykloms kaime	6	1 %	1				1	4	
			Daugiau dėmesio skirti tautinių mažumų mokykloms	4	0,8 %					4		
Mokytojų įdarbinimas	16	3 %	Pasirūpinti uždaromų mokyklų mokytojais/ spręsti mokytojų įdarbinimo klausimą	16	3 %			1		13	2	
Plėsti specialistų tinklą mokyklose	14	3 %	Mokyklai reikia psichologo, logopedo, spec. pedagogo	14	3 %	4		1		3	5	1
Dokumentacija	2	0,4%	Mažinti dokumentaciją/ „popierizmą“	2	0,4 %					2		
Peržiūrėti mokymo programas	6	1 %	„Programų persidengimas 9-10 klasėse“	2	0,4 %		1			1		
			Derinti programas tarp įvairių pakopų	2	0,4 %		1			1		
			Stiprinti/ diegti profesinio orientavimo sistemą	2	0,4 %					2		

*1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusiųjų į klausimą skaičius

Mokyklų administracijos atstovai be to, kad išsaugoti mokyklas, siūlo *netęsti tinklo pertvarkos, vykdyti informacijos sklaidą ir geriau informuoti bendruomenes apie tinklo pertvarką, skatina bendradarbiavimą su jomis ir pan.*

Kauno rajone (žr. 2.2.12 ir 2.2.24 priedus) daugiausiai siūloma vykdyti *mokyklų renovaciją, neuždaryti mokyklų, bendradarbiauti, optimizuoti moksleivių skaičių, tobulinti mokinių vežiojimo sistemą, stiprinti materialinę ir ugdymo bazę, daugiau dėmesio skirti mažesnėms mokykloms ir kt.*

Klaipėdos mieste (žr. 2.2.13 ir 2.2.24 priedus): *neuždaryti mokyklų, optimizuoti moksleivių skaičių, vykdyti mokyklų renovaciją, tobulinti mokinių vežiojimo sistemą, stiprinti materialinę ir ugdymo bazę, dėmesį skirti mokytojų kvalifikacijai, diferencijuoti moksleivius pagal gabumus, aktyvinti popamokinę veiklą ir kt.*

Mažeikių rajone (žr. 2.2.14 ir 2.2.24 priedus) respondentai akcentuoja *tinklo pertvarkos pagrįstumą, aiškumą ir vientisumą (turėtų būti atlikta situacijos analizė ir tik tada atlikta tinklo pertvarka, būtina lėtinti tinklo pertvarką, „Reforma turi būti vykdoma vienu metu visose mokyklose“/ „Negryninti gimnazijų, kol mieste yra vidurinės mokyklos“, nustatyti mokinių perėjimo iš vienos mokyklos į kitą tvarką, „reikia greičiau išgryninti gimnaziją“).* Taip pat teigiama, jog būtina *optimizuoti moksleivių skaičių, neuždaryti mokyklų, vykdyti mokyklų renovaciją, skleisti informaciją bendruomenėms, stiprinti materialinę ir ugdymo bazę ir kt.*

Varėnos rajone (žr. 2.2.15 ir 2.2.24 priedus) didžiausia dalis apklaustųjų teigia, jog *tobulinant tinklo pertvarką rekomenduotina neuždaryti mokyklų, diferencijuoti moksleivius pagal gabumus, vykdyti mokyklų renovaciją, tobulinti mokinių vežiojimo sistemą, skleisti informaciją, bendradarbiauti ir kt.*

Pasvalio rajone (žr. 2.2.16 ir 2.2.24 priedus) respondentai siūlo neuždaryti mokyklų, plėsti specialistų tinklą mokyklose (mokykloms reikia logopedo, psichologo, spec. pedagog ir kt.), vykdyti mokyklų renovaciją, dėmesį skirti mokytojų kvalifikacijai, diferencijuoti moksleivius pagal gabumus, stiprinti materialinę ir ugdymo bazę, tobulinti mokinių vežiojimo sistemą ir kt. Taip pat siūloma „...*prieš darant pertvarką turėtų būti iš anksto paruošti nuostatai, kuriuose konkrečiais punktais būtų nurodyta filialo teisės ir t.t.2.Labai nepatogus susisiektis, dėl menkiausio parašo ar spaudo turime gaišti ir taip brangų laiką 3.Turėtų būti atskira pedagogų tarybos posėdžiai, mokyklos taryba, nes dalyvaujant bendruose posėdžiuose neaktualu nepažįstamų mokinių problemas...*”

Mokyklų bendruomenių apklausos apibendrinimas ir diskusija

Interpretuojant gautus duomenis tikslinga atsižvelgti į tai, kad jie gauti, naudojant „atviro tipo“ klausimus. Atviro tipo klausimų pranašumas tas, kad juose nėra tokio reiškinio, kuomet tyrėjai primeta tiriamiesiems konkretų atsakymų turinį. Konkrečių mokyklų tinklo pertvarkos problemų ir pasiekimų turinį formavo patys tiriamieji. Tokiu būdu apibendrinti apklausos duomenys atspindi „kolektyvinį“ tinklo pertvarkos proceso suvokimą ir vertinimą mokyklų bendruomenėse. Ši informacija galėtų ir turėtų: a) pasitarnauti tyrimo užsakovui ir vietos švietimo vadovams, kaip grįžtamasis ryšys apie vykdomą pertvarką; b) paskatinti tobulinti tinklo pertvarką, atsižvelgiant į iškeltas konkrečias problemas.

Dalis mokyklų bendruomenių atstovų atsakymų atspindi ganėtinai subjektyvų (neadekvatų ar netgi akivaizdžiai klaidingą) požiūrį į tinklo pertvarkos procesą. Šis faktas netiesiogiai rodo, kad galimybės tobulinti tinklo pertvarkos proceso viešuosius ryšius yra iki galo neišnaudotos tiek šalies mastu, turint galvoje LR ŠMM aktyvumus, tiek atskirų savivaldybių lygmeniu, turint galvoje vietos švietimo padalinių aktyvumus. Kai kuriuos

faktus, liudijančius neadekvatų mokyklų bendruomenių požiūrį į pertvarką verta aptarti detaliau.

Kai kurios respondentų įvardintos problemos ir blogybės nėra su tinklo pertvarka nėra susiję, pvz., šeimų skurdo problema. Ši problema egzistuoja nepriklausomai nuo tinklo pertvarkos ir pastaroji skurdo tikrai neskatina. Iš principo netgi galima samprotuoti priešingai. Antai optimalus mokyklų tinklas įgalins mažinti neproporcingai didelę biudžeto dalį, tradiciškai skiriamą švietimui. Vadinasi, ateityje santykinai didesnė dalis biudžeto galės būti skiriama kitoms socialinėms reikmėms – skurdo įveikimui, sveikatos apsaugai, laisvalaikiui ir kultūrai. Tas pats pasakytina ir apie teiginius „nepakankama mokymo priemonių bazė“ arba „pedagogų kvalifikacijos smukimas“. Tinklo pertvarkos išdavoje konkrečioje vietovėje turi susiformuoti optimalus įvairaus tipo ir pakankamo dydžio švietimo įstaigų tinklas. Būtent optimalaus dydžio mokykloje yra geresnės finansinės ir organizacinės prielaidos kurti bei puoselėti šiuolaikišką materialinę mokymo bazę, sutelkti įvairią ir profesionalią pedagogų komandą nei mažose demografiniu požiūriu neperspektyviose mokyklose. Toliau, pagrindinė mokytojų darbo vietų ir krūvio mažėjimo priežastis yra ne tinklo pertvarka, bet mokyklinio amžiaus vaikų demografinė krizė, į kurią racionaliai reaguoti kaip tik ir yra vienas iš strateginių tinklo pertvarkos tikslų.

Teiginiai „Mokiniai turi keisti mokyklą“, „pasikeis mokytojai“, „mažesnė mokykla ugdo asmenybę, o didelė ją niveliuoja“, „pasikeis klasės draugai“ ir pan. kaip problemų ir blogybių, kylančių dėl tinklo pertvarkos, indikatoriai yra traktuojami visiškai nepagrįstai. Perėjimas į kitą mokyklą teoriškai yra susijęs su padidinta psichosocialine rizika, tačiau tai lygiai taip pat susiję ir su atsiveriančiomis naujomis palankiomis galimybėmis. Rasti naujų draugų, sutikti naujų talentingų mokytojų, įgyti pozityvios gyvenimiškos patirties, kuomet reikia išmokti pritaikyti naujoje socialinėje aplinkoje, kitoje organizacijoje, kitame kolektyve. Sparti gyvenimo kaita atitinkamų socialinių įgūdžių ateityje pareikalaus iš kiekvieno, ir galima kelti klausimą, kada gi, jei ne jaunystėje privalu pradėti tokius įgūdžius formuoti. Kas kita, kad vaikams, pereinantiems į kitą mokyklą privalomai turi būti skiriamas padidintas administracijos, klasių auklėtojų, socialinio pedagogo dėmesys. Šiai mokinių kategorijai turi būti parodytas jautrumas ir supratimas. Toliau, nuostata didesnę mokyklą *apriori* traktuoti kaip socialinį ir pedagoginį blogį, o mažesnę mokyklą, kaip gerį, yra švelniai tarant nepamatuota. Į kiekvieną mokyklą – didelę ir mažą - privalu žiūrėti labai konkrečiai.

Išdėstyti faktai, liudijantys kartais pasitaikantį neadekvatų tinklo pertvarkos suvokimą mokyklų bendruomenėse, neturėtų paskatinti komentuojamos apklausos rezultatus vertinti kritiškai. Atskleisti nuomones ir nuostatas, kurios visada yra daugiau ar mažiau **subjektyvios**, kaip tik ir yra apklausos metodo paskirtis. Gauti rezultatai tik patvirtina žinomos klasikinės sociologinės teorijos - simbolinės sąveikos teorijos - pagrindinį postulatą. Jo esmė ta, kad individai ir grupės socialinę realybę linkę suvokti ne objektyviai, bet per subjektyvumo prizmę. Atitinkamai ir veikla bei socialiniai santykiai yra konstruojami remiantis ne objektyviais kriterijais, bet minėtomis subjektyviomis sampratomis. Šios subjektyvios sampratos objektyvuojasi ta prasme, kad tampa realiu žmonių ir jų grupių veiklos bei socialinių santykių konstravimo pagrindu. Mokyklų tinklo pertvarkos strategams iš principo svarbu užsitikrinti grįžtamąją informacijos ryšį apie pertvarkos eigą bei jos suvokimą tikslinėse populiacijose. Pertvarkos strateginės ir politinės nuostatos, taip pat realūs jau atlikti veiksmai gali būti komunikacijos požiūriu traktuojami kaip signalas. Atviro tipo klausimais ir masinės apklausos būdu gauti rezultatai yra iškalbingas indikatorius, parodantis, kaip svarbios tikslinės grupės šį komunikacinį signalą atkodavo – adekvačiai ar neadekvačiai. Visų sklandžiausiai bet kokia socialinė ar švietimo reforma gali rutuliotis tuomet, kuomet nėra komunikacinių trikdžių tarp reformos iniciatorių, vykdytojų ir tikslinių grupių. Žinoma, tam tikras interesų konfliktas, taip pat toks reiškiny, kaip pokyčių baimė yra natūralus dalykas. Pritaikant gautus rezultatus verta veikti dvejomis kryptimis. Pirma, jei apklausa padėjo rasti realias problemas, tai tikslinga ieškoti būdų, kaip jas spręsti ir tokiu būdu plėtoti

pertvarkos funkcionalumą. Antra, jei apklausa rodo, kad kai kurie dalykai tikslinėse grupėse yra suvokiami visiškai neadekvačiai, tai tokie rezultatai aktualizuoja būtinybę mokyklų tinklo pertvarkos procese efektyviau išnaudoti viešuosius ryšius – žiniasklaidą, viešus svarstymus, bendruomenių ir švietimo vadovų bei politikų susitikimus ir pan. Tie dalykai turi būti išnaudojami tiek visos šalies, tiek ir savivaldybių ir netgi konkrečių bendruomenių lygmeniu.

Greta akivaizdžiai subjektyvių nuostatų ir nuomonių apklausos medžiagoje gausu ir taiklių pastebėjimų – tiek kritinių, tiek ir palankių, taip pat pasiūlymų dėl pertvarkos tobulinimo. Simptomiška tai, kad subjektyvumą žymiai daugiau buvo atsakant į klausimą apie problemas. Tuo atveju, kai išsakoma nuomonė apie pasiekimus bei teikiami tinklo pertvarkos tobulinimo pasiūlymai, subjektyvių, racionaliai nepagrįstų nuostatų ir nuomonių išsakoma sąlyginai mažiau. Tai reiškia, kad tiriamųjų nuomonės, išsakytos apie pertvarkos laimėjimus, yra labiau nuoseklios ir adekvatesnės faktinėms aplinkybėms, nei analogiškos nuostatos, kuriose keliamos dėl vykdomos tinklo pertvarkos kylančios problemos.

Verta atkreipti dėmesį, jog kritinės nuomonės (ir pagrįstos, ir nepagrįstos) yra tam tikroje pusiausvyroje su teigiamais pastebėjimais apie pertvarkos pasiekimus, su pateiktais tobulinimo pasiūlymais. Kitaip tariant, nėra „lošimo į vienus vartus“, nėra taip, kad respondentų matomos ir pabrėžiamos vien tik neigiamybės. Respondentai išsakė nemažai taiklių pastebėjimų apie faktiškai jau pasiektus konkrečius pertvarkos laimėjimus arba bent jau apie tai, kad ima formuotis palankios prielaidos švietimo sistemai plėtotis efektyviau. Ataskaitos rengėjų nuomone tai yra labai iškalbingas faktas. Taip yra dėl kelių aplinkybių. Pirma, atitinkami duomenys gauti anoniminės apklausos būdu, kuomet tiriamųjų orientacija į socialinius ir/arba tyrimo užsakovo lūkesčius yra minimizuojama. Antra, imties pagrindą sudaro ne švietimo vadovai, kurie yra suinteresuoti⁵ reformos vykdytojais, bet eiliniai mokyklų bendruomenių nariai – mokiniai, tėvai, mokytojai. Ši asmenų grupė nėra pertvarkos iniciatoriai ir agentai, tai tiesiog pertvarkos tikslinė grupė, eiliniai jos vykdytojai ir sprendimų recipientai. Visgi ir ši grupė jau linkusi matyti taip pat ir pozityvius pertvarkos pokyčius bei laimėjimus.

Tikslinga atkreipti dėmesį į tinklo pertvarkos proceso vertinimo kontekstinę (situacinę) pobūdį. Tie patys pertvarkos ruožai (ir rodikliai) yra vertinami ir kaip pasiekimas, ir kaip pertvarkos problema ar disfunkcija. Pavyzdžiui, čia paminėtini mokinių vežiojimas, subalansuotas (arba nesubalansuotas) mokinių srautas, kylanti (arba prastėjanti) švietimo kokybė, materialinis aprūpinimas. Tai reiškia, kad tinklo pertvarka, vaizdžiai tariant, turi savo pasiekimų ir problemų „topografiją“. Skirtingose vietovėse ar mokyklose iš dalies yra skirtingi tinklo pertvarkos pasiekimai, ir skirtingos problemos. Tiek problemos, tiek pasiekimai turėtų būti apibendrinami, iš jų turėtų būti mokamasi. Geroji patirtis turėtų būti ištiriama ir rekonstruojama taip, kad ją galima būtų masiškai perkelti ir diegti visose savivaldybėse ir mokyklose.

⁵ Reformos iniciatoriams ir aktyviems vykdytojams dėl savimonės reiškinių ir užsiangažavimo gali būti psichologiškai nepatogu matyti ir įvardinti pertvarkos disfunkcijas, o labiau patogu pabrėžti teigiamybes. Reformos „eiliniai“, priešingai, gali būti dėl pokyčių baimės, dėl grėsmės interesams psichologiškai linkę matyti ir pabrėžti pertvarkos neigiamybes.

2.3. Ekspertų apklausos metodika ir rezultatai

Šiame skyrelyje pateikti 144 ekspertų apklausos rezultatai. Ekspertais buvo laikomi LR ŠMM specialistai, vietos švietimo padalinio vadovai ir specialistai, vietos politikai ir savivaldybės administracijos atstovai. Ekspertai, remdamiesi 22 kriterijais, vertino konkrečios savivaldybės tinklo pertvarkos planą bei jo įgyvendinimo eigą. Kiekvienas iš 22 klausimų ekspertų buvo atsakytas dvejopai – 1) pateikiant ekspertinį įvertinimą standartizuotoje skalėje; 2) pateikiant savo ekspertinį vertinimą (komentarą) raštu ir laisva forma. Pirmo paminėto tipo atsakymai apdoroti kiekybinio tyrimo, o antro tipo atsakymai apdoroti kokybinio tyrimo (content (turinio) analizės) priemonėmis. Tinklo pertvarkos planus ir jų įgyvendinimo eigą visumoje ekspertai vertino daugiau palankiai nei nepalankiai. Ekspertų apklausa įgalino identifikuoti tas tinklo pertvarkos proceso grandis, kuriose sąlyginai atsilieka. Tai - skirtingo žinybinio pavaldumo švietimo įstaigų veiklos ir strategijos derinimas; prevencinis darbas su rizikos grupės vaikais ir jaunuoliais; atsižvelgimas į interesus asmenų, neturinčių mokymosi motyvacijos ir/arba jau iškritusių iš švietimo sistemos. Tyrimas atskleidė tinklo pertvarkos eigos vertinimo kontekstualumą ir situacinį pobūdį. Pagal tuos pačius požymius vienos savivaldybės vertinama palankiai, kitose – kritiškai.

2.3.1. Kiekybinis tyrimas

2.3.1.1. lentelė

Ekspertinio vertinimo diagnostiniai indikatoriai*

EKSPERTINIO VERTINIMO DIAGNOSTINIAI INDIKATORIAI	
1. DIAGNOSTINIS KONSTRUKTAS: BENDRAS SITUACIJOS VERTINIMAS IR PLANO ATITIKIMAS NORMINIAMS DOKUMENTAMS	1. Įvertinkite esamą miesto/rajono švietimo būklę tinklo pertvarkos aspektu. 2. Įvertinkite mokyklų tinklo pertvarkos būtinumą mieste/rajone. 1. Ar parengtas planas atitinka valstybės teisės aktus, šalies švietimo politikos kryptis?
2. DIAGNOSTINIS KONSTRUKTAS: TINKLO PERTVARKOS PRIORITETA, STRATEGIJA IR SUBALANSUOTA PLĖTRA	2. Ar tinklo pertvarkos planas sudaro prielaidas siekti kokybiško švietimo (plačiąja prasme) visiems už racionalią kainą? 4. Ar aiškus ir pagrįstas plano įgyvendinimo nuoseklumas ir „etapiškumas“? 9. Ar tinklo pertvarka sudaro prielaidas švietimo proceso instituciniam perimamumui ir tęstinumui mokymosi per visą gyvenimą kontekste? Čia turima galvoje sklandus perėjimas iš bendrojo ugdymo sistemos į profesinio rengimo, aukštojo mokslo, tęstinio mokymosi sistemą ir pan. 14. Ar plane numatoma švietimo institucijų ir paslaugų įvairovė (diversifikacija) mieste? 17. Ar tinklo pertvarkos plane tinkamai atsižvelgiama į miesto demografinius procesus ir ypač į mokyklinio amžiaus vaikų skaičiaus mažėjimo perspektyvą? 18. Ar plane atspindimi miesto/rajono tradicijos, poreikiai ir galimybės? 20. Ar yra pagrindas mokyklų tinklo planą traktuoti kaip vieningą socialinę-educacinę sistemą, kuri skatins subalansuotą miesto/rajono plėtrą? 21. Ar plane numatomi mechanizmai, kaip ateityje bus derinama skirtingo pavaldumo švietimo įstaigų strategija mieste/rajone?
3. DIAGNOSTINIS KONSTRUKTAS: TINKLO PERTVARKOS ORIENTACIJA Į KONKREČIAS INTERESŲ GRUPEIS IR JŲ POREIKIUS	3. Kieno interesams atliepiama plane: siaurų interesų grupių ar visos miesto/rajono bendruomenės interesams? 5. Ar numatyta ir vykdoma tinklo pertvarka jautriai ir dalykiškai atliepia tautinių mažumų interesams? 6. Ar tinklo pertvarka atliepia asmenų su negalia ir specialiaisiais poreikiais interesams? 7. Ar planas atitinka „piramidės“ principą, kuris numato, jog kiekviename stambiame mikrorajone būtų įgyvendinamos visų tipų programos (ikimokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ir gimnazijos)? 8. Ar tinklo pertvarka atliepia suaugusiųjų, norinčių įsigyti vidurinį išsilavinimą, poreikiams?

EKSPERTINIO VERTINIMO DIAGNOSTINIAI INDIKATORIAI	
	10. Ar tinklo pertvarka atliepia papildomo ugdymo (sportinio, meninio, techninio ir kt.) poreikiams mieste/rajone? 11. Ar pertvarkant tinklą atsižvelgiama į nepilnamečių (ypač rizikos grupės vaikų) užimtumo poreikius, ar sudaromos prielaidos prevencijai? 12. Ar pertvarkant tinklą atspindimi neturinčių mokymosi motyvacijos asmenų bei asmenų, iškritusių iš švietimo sistemos, interesai bei poreikiai? 19. Ar galima plane įžvelgti momentus, kurie iš esmės pažeidžia atskirų socialinių grupių interesus ir provokuoja socialinius konfliktus?
4. DIAGNOSTINIS KONSTRUKTAS: DĖL POKYČIŲ KYLANČIOS ĮTAMPOS UŽKIRTIMAS	13. Ar mokyklų tinklas keičiamas nuosaikiai ir evoliuciškai, ar radikaliai („revoliuciškai“)? 15. Ar plane numatomas švietimo įstaigų uždarymas (likvidavimas) kaip sistemingas ir pasikartojantis reiškinys? 16. Ar pertvarkant tinklą kaip nors diskriminuojamos arba nepagrįstai (kitų sąskaita) proteguojamos atskiros švietimo pakopos: gimnazijos, pagrindinės mokyklos, pradinės mokyklos, ikimokyklinės įstaigos ir pan.?

* Visas klausimynas pateiktas skyrelio pabaigoje

Tyrimo imties charakteristika

Mokyklų tinklo pertvarkos situaciją socialiniu aspektu šešiose tyrime dalyvaujančiose savivaldybėse iš viso vertino 141 ekspertas. Ekspertais buvo pasitelkta keletas asmenų grupių:

1. asmenys, planuojantys ir tvirtinantys tinklo pertvarkos įgyvendinimo politikos gaires savivaldybėje – savivaldybės administracijos atstovai, politikai,
2. asmenys tiesiogiai atsakingi už priimtų tinklo pertvarkos sprendimų įgyvendinimą - savivaldybės administracijos švietimo padalinio atstovai,
3. asmenys, tiesiogiai dalyvaujantys vykstančiose procesuose ir geriausiai žinantys situaciją „iš vidaus“ – mokyklų administracijos atstovai,
4. išoriniai savivaldybės švietimo sistemoje vykstančių procesų vertintojai –Lietuvos respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos specialistai.

Ekspertų skaičius šiose kategorijose yra parinktas taip, kad kiekviename rajone daugiausia būtų apklausta mokyklų administracijos atstovų, t. y. jų, kaip geriausiai mokyklų tinklo pertvarkos socialinį poveikį žinančių ekspertų, nuomonė bendrame kiekybiniame vertinime turėtų didžiausią svorį. 2.2.1.1 lentelėje yra pateiktos ekspertų imties charakteristikos.

2.3.1.2. lentelė

Tyrimo imties charakteristika

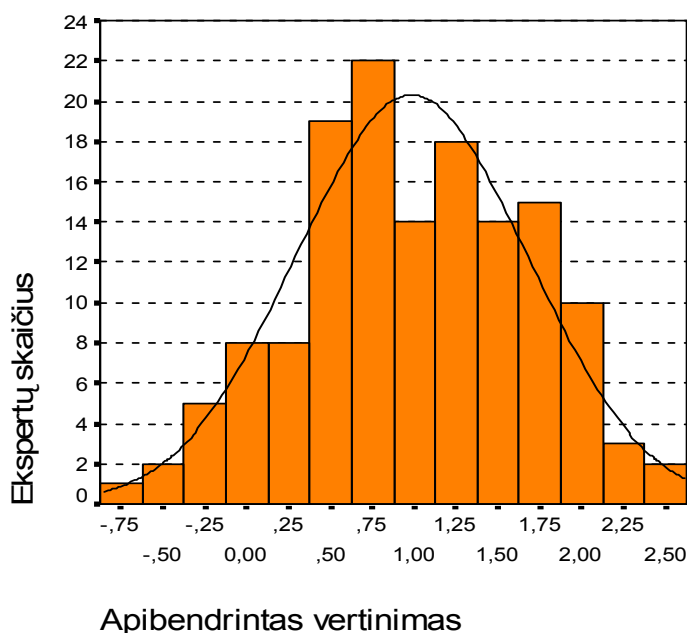
		EKSPERTŲ SKAIČIUS	PROCENTAI
SAVIVALDYBĖ	Klaipėdos miestas	31	22,0
	Pasvalio rajonas	24	17,0
	Varėnos rajonas	24	17,0
	Kauno rajonas	25	17,7
	Mažeikių rajonas	13	9,2
	Šalčininkų rajonas	24	17,0
EKSPERTO KATEGORIJA	LR Švietimo ir mokslo ministerijos specialistas	13	9,2
	Savivaldybės administracijos atstovas., politikas	13	9,2
	Savivaldybės vietos švietimo padalinio atstovas	38	27,0
	Konkrečios švietimo įstaigos administracijos atstovas	65	46,1
	Nenurodė	12	8,5
IŠ VISO		141	100,0

Kiekybinio vertinimo rezultatų pateikimas

Savo atsakymus ekspertai pateikė 7 pakopų formatu: trys teigiamos, neutrali, trys neigiamos vertinimo pakopos. Koduojant ekspertų atsakymus, labiausiai neigiamam vertinimui priskirtas balas (-3) neutraliam vertinimui priskirtas 0, o labiausiai teigiamam vertinimui – (+3). Kuo aukštesnis įvertis, tuo palankiau vertinamas indikatorius. Ekspertų grupės (vieną savivaldybę vertinančių ekspertų, vienai kategorijai priskiriamų ekspertų, visų ekspertų) apibendrintas vertinimas yra pateikiamas trim būdais:

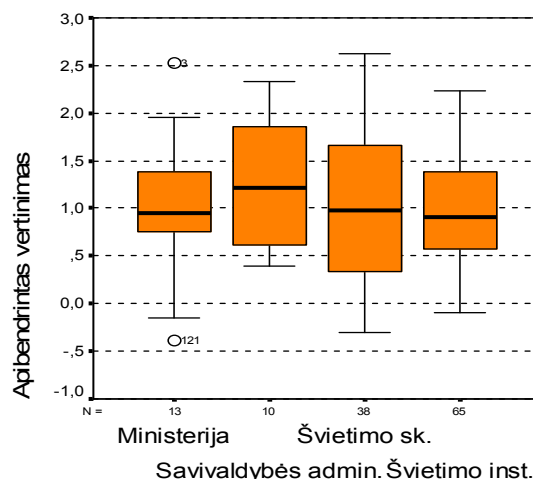
1. Ekspertų nuomonių pasiskirstymas (procentais).
2. Palankiai ir nepalankiai indikatorių vertinančių ekspertų procentas. Šis vertinimas išreiškia, atitinkamai, teigiamai ir neigiamai indikatorių vertinusių asmenų dalį.
3. Ekspertinio vertinimo vidurkis. Ekspertų vertinimo vidurkis gali įgyti reikšmės nuo -3 (visi ekspertai situaciją vertina labai blogai) iki 3 (visi ekspertai situaciją vertina labai gerai). Reikšmės, artimos nuliui, rodo, kad nėra persvaros nei į vieną pusę.

Keletas ekspertinio vertinimo klausimų formuluojami taip, kad mokyklų tinklo pertvarkos socialinio poveikio kontekste neigiamas vertinimas reiškia socialiai palankesnę situaciją (16 ir 19 klausimai). Tokiu atveju, skaičiuojant apibendrintą vertinimą, šie klausimai yra perkoduojami neigiamam vertinimui priskiriant teigiamą įvertį, teigiamam – neigiamą.

2.3.1.1. pav. Apibendrintas tinklo pertvarkos socialinio poveikio vertinimas.

Visumoje dauguma ekspertų mokyklų tinklo pertvarkos socialinį poveikį vertina pozityviai. Apibendrintas ekspertinis mokyklų tinklo pertvarkos socialinio poveikio vertinimas apima 20 indikatorių (2, 3 ir 4 diagnostiniai blokai). Apibendrintas vertinimas skaitine išraiška yra skaičiuojamas kaip visų 20 klausimų vertinimo vidurkis, šio vertinimo histograma pateikiama 2.3.1.1 paveiksle. Neigiamos reikšmės rodo, kad ekspertas daugumą klausimų vertina nepalankiai, teigiamos – palankiai. Iš 141 eksperto tik 8 asmenys socialinį tinklo poveikį visumoje vertina nepalankiai. Ekspertinių vertinimų vidurkis yra lygus 1, (atitinka vertinimą „lyg ir taip“). Nepalankūs vertinimai sudaro 18 proc. visų vertinimų, palankūs – 68 proc., nežino, vertina neutraliai – 14 proc. Dažniausiai pasitaiko vertinimas „Taip“ (koduojamas dvejetu), sudarantis 36 proc. visų vertinimų.

2.3.1.2 pav. Tinklo pertvarkos socialinio poveikio apibendrintas vertinimas. Skirtingoms kategorijoms priklausančių ekspertų vertinimo rezultatai

Skirtingų kategorijoms priklausančių ekspertai tinklo pertvarkos socialinį poveikį vertina panašiai. 2.3.1.2. pav. stačiakampėmis diagramomis pavaizduoti skirtingoms kategorijoms priklausančių ekspertų vertinimo skirstiniai. Stačiakampio apatinė riba vaizduoja pirmo kvartilio, viršutinė riba – ketvirtąjo kvartilio, viduje nubrėžta linija medianos reikšmės. Žemiausiai švietimo pertvarkos socialinį poveikį vertina mokyklų vadovai, aukščiausiai – savivaldybės administracijos atstovai, politikai. Skirtumas tarp šių grupių vidurkių sudaro 0,4 standartinio nuokrypio, tačiau nėra statistiškai reikšmingas. Mažiausia nuomonių įvairovė yra stebima Švietimo ir mokslo ministerijos atstovų tarpe, didžiausia savivaldybių švietimo padalinių atstovų tarpe. Apskritai skirtumai tarp skirtingų ekspertų vertinimo nėra statistiškai reikšmingi (t-testas, statistinio reikšmingumo lygmuo yra $p > 0,23$, pasirinktas reikšmingumo slenkstis 0,1) todėl galime teigti, kad ekspertai socialinį tinklo pertvarkos poveikį visumoje vertina panašiai.

2.3.1.3 lentelė

Mokyklų tinklo pertvarkos plano ir jo socialinio poveikio ekspertinio vertinimo indikatorių rikiuotė. N = 141

POŽYMIS	VERTINIMO VIDURKIS	POZITYVUS VERTINIMAS (PROC.)	NEGATYVUS VERTINIMAS (PROC.)
Ar tinklo pertvarkos planas atitinka valstybės teisės aktus, šalies švietimo politikos kryptis?	1,8	94	4
Ar tinklo pertvarkos plane tinkamai atsižvelgiama į miesto/rajono demografinius procesus ir ypač į mokyklinio amžiaus vaikų skaičiaus mažėjimo perspektyvą?	1,8	91	6
Ar aiškus ir pagrįstas plano įgyvendinimo nuoseklumas ir "etapiškumas"?	1,6	88	7
Ar tinklo pertvarka atliepia suaugusiųjų, norinčių įsigyti vidurinį išsilavinimą, poreikiams?	1,4	77	10
Kieno interesams atliepiama: siaurų interesų grupių ar visos miesto/rajono bendruomenės interesams?	1,4	79	10
Ar tinklo pertvarkos planas sudaro prielaidas siekti kokybiško švietimo (plačiąja prasme) visiems už racionalią kainą?	1,4	83	9
Ar planas atitinka "piramidės" principą, kuris numato, jog kiekviename stambiame mikrorajone būtų įgyvendinamos visų tipų programos (ikimokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ir gimnazijos)?	1,3	83	12
Ar mokyklų tinklas keičiamas nuosaikiai ir evoliuciškai, ar radikaliai ("revoliuciškai")?	1,2	75	16
Ar plane numatoma švietimo institucijų ir paslaugų įvairovė (diversifikacija) mieste/rajone?	1,2	75	12

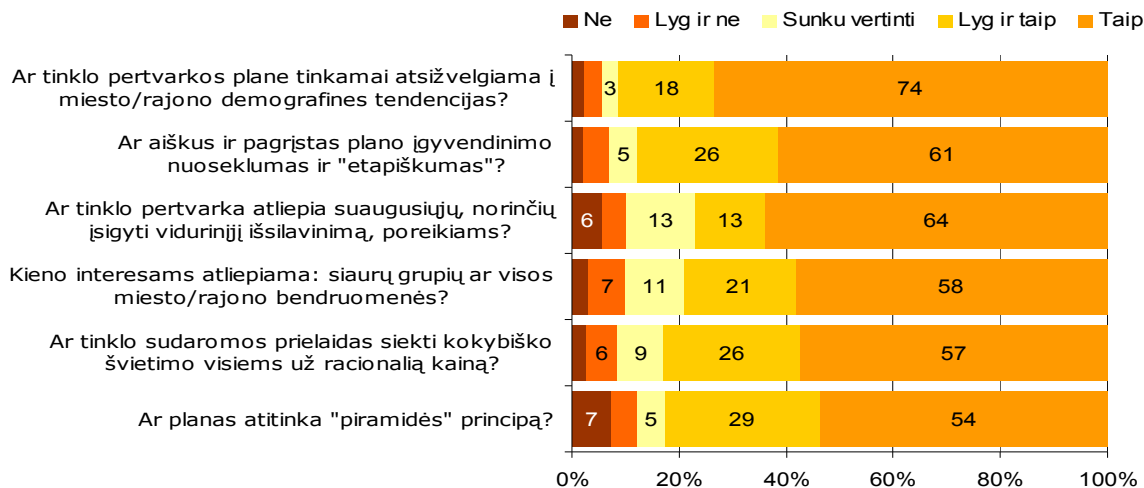
2.3.1.3 lentelės tęsinys

POŽYMIS	VERTINIMO VIDURKIS	POZITYVUS VERTINIMAS (PROC.)	NEGATYVUS VERTINIMAS (PROC.)
Ar tinklo pertvarka atliepia asmenų su negalia ir specialiaisiais poreikiais interesams?	1,1	70	12
Ar tinklo pertvarka atliepia papildomo ugdymo (sportinio, meninio, techninio ir kt.) poreikiams mieste/rajone?	1,0	73	17
Ar tinklo pertvarka sudaro prielaidas švietimo proceso instituciniam perimamumui ir tęstinumui mokymosi per visą gyvenimą kontekste?	0,9	65	12
Ar yra pagrindas parengtą planą traktuoti kaip vieningą socialinę-educacinę sistemą, kuri skatins subalansuotą Jūsų miesto/ regiono plėtrą?	0,9	61	9
Ar numatyta ir vykdoma tinklo pertvarka jautriai ir dalykiškai atliepia tautinių mažumų interesams?	0,8	55	22
Ar plane atspindimi jūsų miesto/rajono tradicijos, poreikiai ir galimybės?	0,6	60	22
Ar pertvarkant tinklą atsižvelgiama į nepilnamečių (ypač rizikos grupės vaikų) užimtumo poreikius, ar sudaromos prielaidos prevencijai?	0,5	55	26
Ar pertvarkant tinklą atspindimi neturinčių mokymosi motyvacijos asmenų bei asmenų, iškritusių iš švietimo sistemos, interesai bei poreikiai?	0,5	60	24
Ar plane numatomas švietimo įstaigų uždarymas (likvidavimas) kaip sistemingas ir pasikartojantis reiškinys?	0,3	54	33
Ar pertvarkant tinklą kaip nors diskriminuojamos arba nepagrįstai (kitų sąskaita) proteguojamos atskiros švietimo pakopos: gimnazijos, pagrindinės mokyklos, pradinės mokyklos, ikimokyklinės įstaigos ir pan.?*	-0,5*	34*	53*
Ar plane numatomi mechanizmai, kaip ateityje bus derinama skirtingo pavaldumo švietimo įstaigų Jūsų mieste/rajone strategija?	-0,5	27	49
Ar galima plane išvėgti momentus, kurie iš esmės pažeidžia atskirų socialinių grupių interesus ir provokuoja socialinius konfliktus?*	-0,9*	21*	64*

* Šie du klausimai suformuluoti negatyviai, t. y. pritarimas jiems iš esmės reiškia neigiamą tinklo pertvarkos socialinio poveikio vertinimą, o nepritimas – teigiamą.

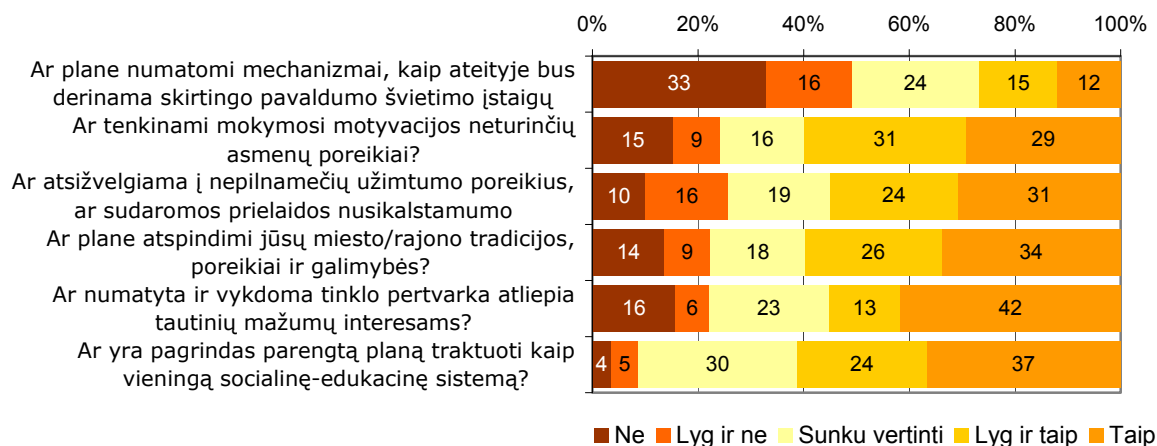
2.3.1.3 lentelėje pateikiamas apibendrintas socialinio tinklo poveikio vertinimų šešiose savivaldybėse reitingas. Toks apibendrinimas yra prasmingas, nes padėtį savivaldybėse vertinusių ekspertų skaičius yra beveik toks pat (siekdami išlyginti esamus ekspertų skaičiaus skirtumus Klaipėdos mieste ir Mažeikių rajone, skaičiuodami bendrą vidurkį ir procentus taikėme svorių metodą), o sudėtis yra panaši. Toliau pateikiame ekspertinio vertinimo pagrindu išskirtas šešias didžiausias mokyklų tinklo pertvarkos socialinio poveikio stiprybes ir šešias grėsmes.

Aukščiausiai yra vertinama (žr. 2.3.1.3 pav.) mokyklų tinklo pertvarkos plano atitikimas demografinėms tendencijoms, tinklo pertvarkos nuoseklumas ir „etapiškumas“ bei indikatoriai, išreiškiantys bendrą „švietimo visiems“ principą. Gana aukštas suaugusiųjų, norinčių įgyti vidurinį išsilavinimą, poreikių tenkinimo galimybių vertinimas, tikėtina, susijęs daugiau su suaugusiųjų mokyklų, suaugusiųjų mokymo klasių įsteigimu, nei su kokybiniais pokyčiais šioje srityje.

2.3.1.3 pav. Aukščiausiai vertinamos⁶ mokyklos tinklo pertvarkos socialinio poveikio sritys.

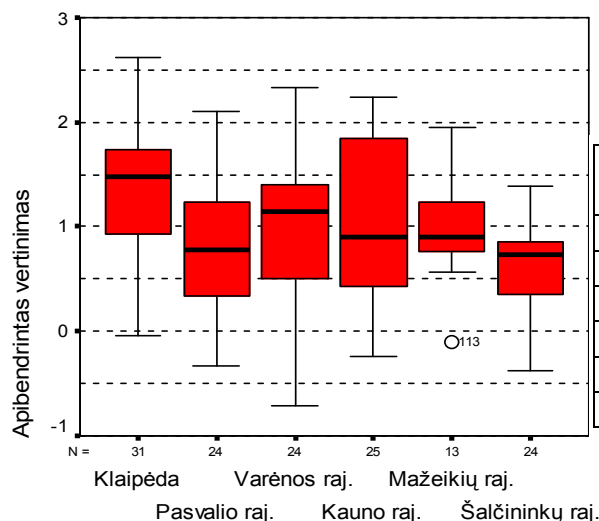
Mažiausiai palankiai vertinama skirtingo pavaldumo švietimo įstaigų sąveika tenkinant savivaldybės gyventojų poreikius. Tai daugiausia liečia profesinio mokymo sistemos ir bendrojo lavinimo sistemų plėtros suderinamumą. Kita problemų grupė, kurias sukelia ar kurias nepakankamai, ekspertų nuomone, sprendžia mokyklų tinklo pertvarka, yra susijusi su mokymosi motyvacijos neturinčių asmenų mokymu(-si), užimtumu po pamokų ir nusikalstamumo prevencija. Šių problemų daugiakryptį turinį atskleidžia ir detalizuoja kitais tyrimo metodais surinkta informacija. 22 proc. respondentų mano, kad mokyklų tinklo pertvarkos planas neatspindi rajono/miesto tradicijų, taigi, abejojama perimamumu ir tęstinumu, manoma, kad mokyklų tinklo pertvarka griauja nusistovėjusias tradicijas ir mokyklų veiklos kryptis. Santykinai nepalankių tautinių mažumų poreikių tenkinimo tvarkant mokyklų tinklą vertinimą galima sieti su tuo, kad ši problema yra aktualiausia Klaipėdos mieste (kur jos sprendimas ekspertų visumoje vertinamas palankiai) ir Šalčininkų rajone, o kituose rajonuose asmenys, kurių gimtoji kalba yra ne lietuvių, sudaro labai mažą procentą, todėl ekspertai situacijos nevertina).

2.3.1.4 pav. Mažiausiai palankiai vertinamos⁷ mokyklų tinklo socialinio poveikio sritys

⁶ Siekiant vaizdumo, vertinimai „Tikrai taip“ ir „Taip“ yra sujungti į vieną kategoriją – „Taip“, vertinimai „Tikrai ne“ ir „Ne“ – į vieną kategoriją – „Ne“.

⁷ Siekiant vaizdumo, vertinimai „Tikrai taip“ ir „Taip“ yra sujungti į vieną kategoriją – „Taip“, vertinimai „Tikrai ne“ ir „Ne“ – į vieną kategoriją – „Ne“.

Savivaldybė	TUKEY KRITERIJUS, ALFA =0,1		
	I GRUPĖ	II GRUPĖ	III GRUPĖ
ŠALČININKŲ RAJ.	0,62		
PASVALIO RAJ.	0,82	0,82	
VARĖNOS RAJ.	0,96	0,96	
MAŽEIKIŲ RAJ.		1,01	1,01
KAUNO RAJ.		1,05	1,05
KLAIPĖDA			1,34

Savivaldybė

2.3.1.5 pav. Apibendrintas tinklo pertvarkos socialinio poveikio vertinimas šešiose savivaldybėse. Stačiakampė diagrama ir apibendrinto vertinimo vidurkiai

Mokyklų tinklo pertvarkos socialinį poveikį šešiose savivaldybėse ekspertai vertinama skirtingai. Palankiausiai tinklo pertvarka vertinama Klaipėdos mieste, mažiausiai palankiai – Šalčininkų rajone. 2.3.1.5 pav. yra išskirtos trys savivaldybių grupės, vienoje grupėje esančių savivaldybių skirtumai apibendrinto ekspertinio vertinimo požiūriu nėra statistiškai reikšmingi ($p>0,1$).

2.3.1.4. lentelė

Mokyklos tinklo pertvarkos socialinio poveikio ekspertinio vertinimo rezultatų eksperimentinėse savivaldybėse palyginimas. Ekspertinio vertinimo vidurkiai.

	Savivaldybė					
	KLAIPĖDA	PASVALIO RAJ.	VARĖNOS RAJ.	KAUNO RAJ.	MAŽEIKIŲ RAJ.	ŠALČININKŲ RAJ.
Ar tinklo sudaromos prielaidas siekti kokybiško švietimo visiems už racionalią kainą?	2,06	1,04	1,17	1,32	1,77	0,92
Kieno interesams atliepiama: siaurų grupių ar visos miesto/rajono bendruomenės?	2,1	1,21	1,13	1,33	1,31	1,04
Ar aiškus ir pagrįstas plano įgyvendinimo nuoseklumas ir "etapiškumas"?	2,16	1,21	1,5	1,46	1,46	1,33
Ar numatyta ir vykdoma tinklo pertvarka atliepia tautinių mažumų interesams?	1,55	0,63	0,23	0,44	1	0,54
Ar tinklo pertvarka atliepia asmenų su specialiaisiais poreikiais interesams?	1,67	1,26	0,75	1,25	1,31	0,08
Ar planas atitinka "piramidės" principą?	2,17	0,61	1,29	1,38	1,31	1,08
Ar tinklo pertvarka atliepia suaugusiųjų, norinčių įsigyti vidurinį išsilavinimą, poreikiams?	1,74	1,65	1,71	0,79	1,31	1
Ar tinklo pertvarka sudaro prielaidas švietimo proceso instituciniam perimamumui ir tęstinumui?	1,06	0,54	1,42	1,6	1	-0,08
Ar tinklo pertvarka atliepia papildomo ugdymo poreikiams mieste/rajone?	1,07	0,54	1,29	0,96	0,54	1,21
Ar atsižvelgiama į nepilnamečių užimtumo poreikius, ar sudaromos prielaidos nusikalstamumo prevencijai?	0,93	-0,04	0,29	0,88	0,38	0,46
Ar tenkinami mokymosi motyvacijos neturinčių asmenų poreikiai?	0,83	0,57	0,5	0,25	0,67	0,21
Ar mokyklų tinklas keičiamas nuosaikiai/iuiciškai, ar radikaliai?	1,32	0,96	0,96	1,24	1,67	1,42
Ar plane numatyta švietimo institucijų ir paslaugų įvairovė mieste/rajone?	1,77	1,17	1,38	1,13	1,67	0,08

2.3.1.4. lentelės tęsinys

	SAVIVALDYBĖ					
	KLAIPĖDA	PASVALIO RAJ.	VARĖNOS RAJ.	KAUNO RAJ.	MAŽEIKIŲ RAJ.	ŠALČININKŲ RAJ.
Ar plane numatomas švietimo įstaigų uždarymas kaip sistemingas ir pasikartojantis reiškinys?	-1,23	0,48	1,27	0,68	0	0,88
Ar pertvarkant tinklą diskriminuojamos arba nepagrįstai proteguojamos atskiros švietimo pakopos?*	-1,14	-0,42	-0,63	-0,28	-0,38	0,29
Ar tinklo pertvarkos plane tinkamai atsižvelgiama į miesto/rajono demografines tendencijas?	1,97	1,96	1,67	1,44	2	1,71
Ar plane atspindimi jūsų miesto/rajono tradicijos, poreikiai ir galimybės?	0,6	0,29	0,5	1	0,69	0,48
Ar pažeidžiami atskirų socialinių grupių interesai, provokuojami socialiniai konfliktai?*	-1,48	-0,79	-0,33	-0,6	-0,54	-1,04
Ar yra pagrindas parengtą planą traktuoti kaip vieningą socialinę-educacinę sistemą?	1,58	0,43	1	1,12	0,62	0,26
Ar plane numatomi mechanizmai, kaip ateityje bus derinama skirtingo pavaldumo švietimo įstaigų strategija?	-0,3	-0,7	-0,46	0,59	0	-2,05

Legenda. * Šie du klausimai suformuluoti neigiamai, t. y. pritarimas jiems iš esmės reiškia neigiamą tinklo pertvarkos socialinio poveikio vertinimą, o nepitarimas – teigiamą.

Lentelėje pateikiami ekspertinio vertinimo vidurkiai. Spalvomis pažymėtų indikatorių vertinimo skirtumai savivaldybėse yra statistiškai reikšmingi (ANOVA, $p < 0,1$)

Tamsiai žalia spalva žymimos savivaldybės, kurių atitinkamo indikatorius palankaus vertinimo vidurkis nutolęs nuo bendro vidurkio daugiau kaip per 0,5 standartinio nuokrypio.

Žalia spalva žymimos savivaldybės, kurių atitinkamo indikatorius palankaus vertinimo vidurkis nutolęs nuo bendro vidurkio daugiau kaip per 0,25 standartinio nuokrypio.

Gelsva spalva žymimos savivaldybės, kurių atitinkamo indikatorius nepalankaus vertinimo vidurkis nutolęs nuo bendro vidurkio daugiau kaip per 0,25 standartinio nuokrypio.

Ruda spalva žymimos savivaldybės, kurių atitinkamo indikatorius nepalankaus vertinimo vidurkis nutolęs nuo bendro vidurkio daugiau kaip per 0,5 standartinio nuokrypio.

Ekspertai savivaldybėse skirtingai vertina atskirus mokyklų tinklo pertvarkos socialinio poveikio indikatorius (2.3.1.4 lentelė.). Daugumą požymių palankiausiai vertino Klaipėdos miesto mokyklų tinklą vertinę ekspertai. Miestas iš kitų išsiskiria tuo, kad dauguma santykinai aukštai vertinamų požymių išreiškia subalansuotą švietimo sistemos plėtrą. Gana stipriai iš kitų savivaldybių išsiskiria Pasvalio rajonas, kur mokyklų tinklo pertvarką vertinę ekspertai, lyginant su kitais rajonais, mato didesnes grėsmes tvarkant švietimo sistemą savivaldybėje kaip vieningą socialinę-educacinę visumą, sudarant prielaidas švietimo proceso instituciniam perimamumui ir tęstinumui. Mažiausiai palankiai savivaldybės padėtį tinklo pertvarkos socialinio poveikio aspektu vertina Šalčininkų rajono ekspertai. Šiame rajone, lyginant su kitais, daugiau išvengiamos grėsmės, susijusios su mokyklų tinklo, kaip vieningos socialinės edukacinės sistemos plėtra, prielaidų instituciniam švietimo perimamumui ir tęstinumui stoka, švietimo paslaugų įvairovės trūkumais. Taip pat nepalankiai vertinama situacija specialiojo ugdymo srityje.

2.3.1.5. lentelė

Penkios geriausiai vertinamos ir penkios blogiausiai vertinamos socialinio tinklo pertvarkos poveikio sritys savivaldybėse. Ekspertinio vertinimo vidurkiai.

	SAVIVALDYBĖ					
	KLAIPĖDA	PASVALIO RAJ.	VARĖNOS RAJ.	KAUNO RAJ.	MAŽEIKIŲ RAJ.	ŠALČININKŲ RAJ.
Ar tinklo sudaromos prielaidos siekti kokybiško švietimo visiems už racionalią kainą?	2,06	1,04	1,17	1,32	1,77	0,92
Kieno interesams atliepiama: siaurų grupių ar visos miesto/rajono bendruomenės?	2,1	1,21	1,13	1,33	1,31	1,04
Ar aiškus ir pagrįstas plano įgyvendinimo nuoseklumas ir "etapiškumas"?	2,16	1,21	1,5	1,46	1,46	1,33
Ar numatyta ir vykdoma tinklo pertvarka atliepia tautinių mažumų interesams?	1,55	0,63	0,23	0,44	1	0,54

	SAVIVALDYBĖ					
	KLAIPĖDA	PASVALIO RAJ.	VARĖNOS RAJ.	KAUNO RAJ.	MAŽEIKIŲ RAJ.	ŠALČININKŲ RAJ.
Ar tinklo pertvarka atliepia asmenų su specialiaisiais poreikiais interesams?	1,67	1,26	0,75	1,25	1,31	0,08
Ar planas atitinka "piramidės" principą?	2,17	0,61	1,29	1,38	1,31	1,08
Ar tinklo pertvarka atliepia suaugusiųjų, norinčių įsigyti vidurinį išsilavinimą, poreikiams?	1,74	1,65	1,71	0,79	1,31	1
Ar tinklo pertvarka sudaro prielaidas švietimo proceso instituciniam perimamumui ir tęstinumui?	1,06	0,54	1,42	1,6	1	-0,08
Ar tinklo pertvarka atliepia papildomo ugdymo poreikiams mieste/rajone?	1,07	0,54	1,29	0,96	0,54	1,21
Ar atsižvelgiama į nepilnamečių užimtumo poreikius, ar sudaromos prielaidos nusikalstamumo prevencijai?	0,93	-0,04	0,29	0,88	0,38	0,46
Ar tenkinami mokymosi motyvacijos neturinčių asmenų poreikiai?	0,83	0,57	0,5	0,25	0,67	0,21
Ar mokyklų tinklas keičiamas nuosaikiai, ar radikalai?	1,32	0,96	0,96	1,24	1,67	1,42
Ar plane numatoma švietimo institucijų ir paslaugų įvairovė mieste/rajone?	1,77	1,17	1,38	1,13	1,67	0,08
Ar plane numatomas švietimo įstaigų uždarymas kaip sistemingas ir pasikartojantis reiškinys?	-1,23	0,48	1,27	0,68	0	0,88
Ar pertvarkant tinklą diskriminuojamos arba nepagrįstai proteguojamos atskiros švietimo pakopos?*	-1,14	-0,42	-0,63	-0,28	-0,38	0,29
Ar tinklo pertvarkos plane tinkamai atsižvelgiama į miesto/rajono demografines tendencijas?	1,97	1,96	1,67	1,44	2	1,71
Ar plane atspindimi jūsų miesto/rajono tradicijos, poreikiai ir galimybės?	0,6	0,29	0,5	1	0,69	0,48
Ar pažeidžiami atskirų socialinių grupių interesai, provokuojami socialiniai konfliktai?*	-1,48	-0,79	-0,33	-0,6	-0,54	-1,04
Ar yra pagrindas parengtą planą traktuoti kaip vieningą socialinę-educacinę sistemą?	1,58	0,43	1	1,12	0,62	0,26
Ar plane numatomi mechanizmai, kaip ateityje bus derinama skirtingo pavaldumo švietimo įstaigų strategija?	-0,3	-0,7	-0,46	0,59	0	-2,05

Legenda. * Šie du klausimai suformuluoti neigiamai, t. y. pritarimas jiems iš esmės reiškia neigiamą tinklo pertvarkos socialinio poveikio vertinimą, o nepritimas – teigiamą. Žalia spalva pažymėtos penki konkrečioje savivaldybėje palankiausiai vertinami indikatoriai, gelsva spalva – penkios mažiausiai palankiai vertinamos sritys.

Mokyklų tinklo pertvarkos socialinio poveikio didžiausių privalumų ir trūkumų rikiuotė kiekvienoje iš savivaldybių (2.3.1.5. lentelė.) leidžia išskirti savivaldybių bendrumus ir ypatumus. Visose savivaldybėse aukščiausiai ekspertai vertina mokyklų tinklo pertvarkos plano įgyvendinimo nuoseklumą bei jo atitikimas miesto/rajono demografinėms tendencijoms, mažiausiai palankiai – skirtingo pavaldumo švietimo įstaigų plėtros strategijų derinimą. Daugelyje tirtų savivaldybių nepilnamečių užimtumas ir prielaidos nusikalstamumo prevencijai bei mokymosi motyvacijos neturinčių asmenų ugdymo organizavimo problemos yra vertinamos kaip sunkumus keliančios su tinklo pertvarka susijusios sritys. Yra keletas požymių, kurie vienos savivaldybės patenka į palankiausiai vertinamų, kitose – į mažiausiai palankiai vertinamų indikatorių penketuką. Švietimo institucijų ir paslaugų įvairovė savivaldybėje santykinai gerai vertinama Varėnos ir Mažeikių rajonuose, blogai – Šalčininkų rajone. Varėnos ir Kauno rajonų švietimo įstaigų tinklo padėtį

[illegible]

Savivaldybė pagal panašumą galima suskirstyti į grupes remiantis indikatorių ekspertinio vertinimo vidurkais savivaldybėse (Klasterinės analizės metodas, panašumo matas – Euklido atstumo kvadratas, grupavimo procedūra Ward). Labiausiai išsiskiria Klaipėdos miesto ir Šalčininkų rajono savivaldybės, tarpusavyje panašios Varėnos ir Kauno rajonų, bei Pasvalio ir Mažeikių rajonų savivaldybės.

Mokyklų tinklo pertvarkos apibendrinto vertinimo vidurkis pagal ekspertų grupes ir savivaldybes

Ekspertų grupė	SAVIVALDYBĖ					
	KLAIPĖDA	PASVALIO RAJ.	VARĖNOS RAJ.	KAUNO RAJ.	MAŽEIKIŲ RAJ.	ŠALČIŲKŲ RAJ.
LR Švietimo ir mokslo ministerijos specialistas	1,56	1,20	0,98	1,95	0,79	0,29
Savivaldybės administracijos atstovas, politikas	-	1,24	1,53	1,78	0,57	0,86
Savivaldybės vietos švietimo padalinio atstovas	1,36	0,52	0,99	1,30	1,38	0,48
Konkrečios švietimo įstaigos administracijos atstovas	1,31	0,86	1,20	0,74	0,83	0,76

2.2.1.6. lentelėje yra pateikiamas apibendrintas kiekvienos iš šešių savivaldybių vertinimas pagal ekspertų grupes. Galima pastebėti, kad skirtingose savivaldybėse ekspertai situaciją vertina skirtingai. Pvz., Klaipėdos miesto savivaldybėje ŠMM specialistai situaciją vertina palankiau nei kitos ekspertų grupės, tuo tarpu Šalčininkų rajono savivaldybėje šie ekspertai padėti vertina gerokai kritiškiau nei kiti. Pasvalio savivaldybėje savo kritišku vertinimu išsiskiria švietimo skyriaus atstovai, tuo tarpu Mažeikių rajone tinklo pertvarkos situaciją kritiškiausiai vertina savivaldybės administracijos atstovai.

2.3.2. Kokybinis tyrimas

Šioje dalyje pateikiami kokybinio tyrimo –ekspertų apklausos raštu - rezultatai. Apklausta 114 ekspertų, dirbančių savivaldybėse, mokyklose ir LR Švietimo ir mokslo ministerijoje. Respondentų prašyta įvertinti esamą švietimo tinklo būklę, jos būtinybę bei tempą mieste/ rajone. Ekspertai įvertino tinklo pertvarkos planą pagal tam tikrus kriterijus: atitikimą teisės aktams ir šalies politikos kryptims, racionalumą, atliepimą visuomenės ir tam tikrų jos grupių (tautinių mažumų, asmenų su negalia, suaugusiųjų, rizikos grupių paauglių ir pan.) interesams. Vertintas tinklo pertvarkos pobūdis, numatomi pavaldumo mechanizmai ir pan.

Pirmasis klausimas: „Įvertinkite esamą miesto/rajono švietimo būklę tinklo pertvarkos aspektu“

Dauguma savivaldybių atstovų išreiškė nuostatas, kad *sprendimai savalaikiai, tinklo pertvarka vykdoma tinkamai* („...tinkami, atsižvelgiant į monitoringo duomenis. Sprendimas pagrįstas būtinumu...“, „...yra aiškus politinis apsisprendimas - priimtas mokyklų pertvarkos planas iki 2012m. 2) mažinamas mokinių skaičius antroje pamainoje iki antros pamainos panaikinimo pertvarkos proceso eigoje. 3) mikrorajonų pagrindinių mokyklų pradinėse klasėse nežymiai sumažėja (liekas tas pats) arba didėja (atskiruose mikrorajonuose) mokinių skaičius, kas leidžia išlaikyti darbo vietas pradinėse klasių mokytojams. 4) pagal galimybes didėja klasių užpildomumas, dėl ko racionaliau naudojamos krepšelio lėšos. 5) numatytas pedagogų perkvalifikavimo planas ir suskaičiuotos tam reikalingos lėšos...“, „...tinkami, kadangi pertvarkos planas jau pradėtas vykdyti - kai kuriose švietimo įstaigose nebeįgyvendinamos pirmos klasės, vidurinės mokyklos ruošiasi akreditacijai...“, „...tinkami, nes patvirtinta švietimo įstaigų tinklo pertvarkymo programa, kuri pradėta įgyvendinti. Išanalizuoti tinklo būklės privalumai ir trūkumai, matomas aiškus siekiamas rezultatas...“, „... Prieš priimant sprendimus buvo tariamasi ir diskutuojama, ieškoma priimtinausių variantų. Pertvarkant rajono mokyklų tinklą yra labai daug padaryta nežiūrint į tai, kad buvo įvairių pasipriešinimų, kurie neturėjo rimtų argumentų. Labai gražiai buvo nutarta dėl miesto mokyklų pertvarkos, manau, kad rezultatus jaučia visos miesto mokyklos (teigiamus), nors pati pertvarka dar vyksta. Svarbiausia, kad pertvarkos veikla yra sudėliota į etapus, ir visi sprendimai priimami atsižvelgiant vaiką, mokyklą, mokytojus kompleksiskai sprendžiamos ir aptariamasi visos situacijos...“ ir kt.).

- *Numatytas per ilgą laikotarpį, formuojamas neigiamas visuomenės požiūris* („...tinkami, tačiau pertvarkant mokyklų tinklą yra numatytas per daug ilgą laikotarpį, todėl tai turi neigiamų pasekmių, ypač pagrindinių mokyklų ir gimnazijų požiūriui, o taip pat formuojamas neigiamas visuomenės požiūris...“)
- *Trūko nuoseklumo* („...yra išgrynintos 3 gimnazijos, 11 pagrindinių mokyklų ir planuojama akredituoti dar 2 mokyklas. Trūko nuoseklumo...“, „... Klaipėdos mieste jau yra 11 pagrindinių mokyklų, baigiamos gryninti miesto gimnazijos (3 jau išgrynintos, ketvirta baigiama gryninti), dvi pagrindinės mokyklos ruošiamos akreditacijai, tačiau ne visi procesai vyko vienodomis sąlygomis ir ne vienu metu skirtingose mokyklose...“ ir kt.)
- *Nepritaria tinklo pertvarkai iš esmės* („...netinkamas sprendimas Lėvens vidurinę mokyklą pertvarkyti į pagrindinę ir Pasvalio mieste palikti tik vieną vidurinio ugdymo įstaigą gimnaziją (gimnazija priversta priimti visus moksleivius - ir neturinčius motyvacijos mokytis, todėl negali tinkamai parengti gabiųjų studijoms aukštosiose mokyklose). Antra, mokyklų "stambinimas" tikrai nestiprina ugdymo kokybės, kuri išskiriama kaip svarbiausias pertvarkos tikslas (realusis tikslas-lėšų taupymas): 30 mokinių (ir įvairaus lygio ir motyvacijos) klasėje negali būti ugdymo kokybės prielaida. Trečia, kaimo mokyklų (pagrindinių, pradinė) likvidavimas - tai dalis

- *Blogai organizuota MTP pradžia/ pirmas etapas - skubotas* (“...Jei sprendimai būtų tinkami, nebūtų šitaip supriešintos Varėnos rajono vidurinės. Blogai buvo organizuota mokyklų pertvarkos pradžia...”)

Antrasis klausimas: „Įvertinkite mokyklų tinklo pertvarkos BŪTINUMĄ mieste/rajone“

Savivaldybių atstovai akcentavo keletą esminių dalykų:

- *Pertvarka vyksta nuosekliai, atsižvelgiant į situaciją, poreikius, patvirtintą planą* („...sparta gera, nes nuolat atsižvelgiama į visuomenės (miesto bendruomenės) nuomonę, daroma kiekvieno žingsnio analizė, monitoringas...“, „...Ji pakankamai gera, nes jeigu būtume spartinę spartą, atsirastų atitinkamos kitos problemos. Visų pirma, tai nepakankamas finansavimas, kuris būtinas mokinių pavežėjimui spręsti. Pastatų būklės gerinimo problemoms spręsti bei tinkamas materialinės bazės perorganizavimas ir pedagogų perkvalifikavimo problema...“, „...vyksta pagal numatyta mokyklų pertvarkos planą ir Tarybos nutarimus...“ „...neskubama panaikinti vidurinių mokyklų, kol neišgrynintos gimnazijos. Siekiama sumažinti pamainingumą. Kreipiamas dėmesys į mokyklas, kurios turi mažiau mokinių. Aiškinamasis darbas rajono visuomenei per žiniasklaidą ir pradinių mokyklų tėvams...” – šitokią nuostatą išreiškė daugiausiai respondentų
- *Pertvarka vyksta netolygiai* (pvz., „...pertvarka vyksta netolygiai, nes kai kurioms mokykloms tapus pagrindinėmis, vidurinėse nebuvo jokių pokyčių. Tik nuo praeitų metų kai kurios vidurinės nebeturi pirmų klasių, arba visiškai perduotos pradinės į pagrindines...“, „...tinklo pertvarka vyko netolygiai: pirmosios pagrindinės mokyklos atsirastų ir gimnazijos išgryninimo procesai vyko sparčiau nei vidurinių mokyklų akreditacija. Mokyklos nevienodomis sąlygomis praėjo šį etapą...” ir kt.)
- *Tinklo pertvarkai neigiamos įtakos daro įvairūs veiksniai: finansavimo, informacijos stoka, mokytojų įdarbinimo kliūtys ir pan.* („...tempą riboja mokinių pavežėjimo galimybės, galimybės pedagogams pasiūlyti kitą darbą...“, „...pertvarka vyksta gal šiek tiek per lėtai ir trūksta konkretumo ir visapusiškai prieinamos informacijos visiems mokytojams. Čia, manau, švietimo skyrius turėtų geriau padirbėti.
- *Vyksta susipriešinimas tarp filialais tapusių mokyklų ir mokyklų, prie kurių „prijungta“* („...nesutinku, kad didžiosios mokyklos iš savo lėšų turi išlaikyti mažas mokyklėles, kurios gražiai pavadintos padaliniais. Kodėl vieni mokytojai dirba su 30 mokinių, kiti - su 6 mokiniais?...“, ir kt.)
- *Paskubėta reorganizuoti pagrindines į filialus* („...Lyg ir gerai, paskubėta su pagrindinių mokyklų prijungimu prie vidurinių mokyklų, mūsų savivaldybėje nebuvo tam tinkamai pasiruošta. Prijungta 2004-0101, o iki šiol mokykla nežino kaip iš tikrųjų vadintis. Iš pradžių buvo vadinama filialu, po to lyg ir skyriumi. Dėl pavadinimo nėra parengto dokumento...” ir pan.)
- *Kaimo vietovėse – geras, mieste – netinkamas* („...kaimo mokyklų tinklo pertvarkos tempas yra geras, miesto netinkamas; dabar pertvarka skubinama...”)
- *Kai kur paskubėta atlikti pertvarką, neatsižvelgta į vietovės ypatumus* („...kai kur per staigiai, mano požiūriu, buvo likviduojamos mokyklos; reikėtų maksimaliai išnaudoti galimybes palikti mokyklą, ypač ten, kur nėra kitų švietimo ar kultūros židinių. Netikęs sumanymas dalyvauti eksperimente pertvarkant mokyklų tinklą ir sprendimas "pervaryti" moksleivius iš vienos vidurinės mokyklos į kitą vidurinę...”)

ŠMM specialistai TP vertina „atsargiau“ („...mokyklų tinklo pertvarkos tempą ir spartą sunku įvertinti, nes nėra suplanuotas konkrečių mokyklų reorganizavimas, vidaus struktūros pertvarkymas...“, „...sunku atsakyti į klausimą, nes priimti sprendimai nereiškia, kad pertvarka rajone vyksta (pvz. Plane parašyta, Gerviškių pradinė mokykla likviduojama

2004-09-01, tačiau 2004/2005m.m. sąrašuose yra Gerviškio pradinio ugdymo skyrius, t.p. Zaviršonų pradinio ugdymo skyrius (nutarta likviduoti 2004-09-01)...”). Tačiau iš esmės visi pritaria jos būtinumui, nes „...dabartinis mokyklų tinklas nėra racionalus ir veiksmingas. Tinklą pertvarkyti būtina, nes reikia mažinti tuščiai finansuojamas mokymosi vietas ir racionaliai panaudoti švietimui skirtas lėšas, sudaryti sąlygas privalomojo ir visuotinio švietimo prieinamumui, jo įvairovei, galimybei mokytis visą gyvenimą užtikrinti, švietimo kokybei išsaugoti bei pagerinti. Pirmiausiai pertvarkomos finansiškai neišsilaikančios mokyklos...”

Trečiasis klausimas: „Ar tinklo pertvarkos planas atitinka valstybės teisės aktus, šalies švietimo politikos kryptis?“

Dauguma respondentų – savivaldybių ir ŠMM atstovų – teigia, kad TP planas atitinka valstybės aktus ir šalies švietimo politikos kryptis (pvz., „...tinklo pertvarkos planas atitinka šalies švietimo politikos tikslinę kryptį. Tinklo pertvarka tikslingai planuojama, atsižvelgiama į miesto mokyklų ypatumus...“, „...tikrai taip, atitinka, nes atsižvelgiama į Bendrojo lavinimo švietimo įstaigų tinklo pertvarkymo gaires, švietimo įstatymo Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012m. Nuostatas...“, „...vykdoma vadovaujantis valstybės teisės aktais, švietimo įstatymo 59 straipsnio 4 p.(2003 m. 06 17) LR vyriausybės 2002 05 28 nutarimu nr. 759 patvirtintas mokyklų tobulinimo programos punktais LR švietimo ir mokslo ministro 2002 05 15 įsakymu nr. 862 "Dėl šešių savivaldybių tvirtinimo", atsižvelgdama LR seimo 2003 06 04 nutarimu valstybės švietimo strategija 2003-2012...“, „...rajo tinklo pertvarkos planas atitinka LR vyriausybės nutarimų nr. 745 ir nr. 746 reikalavimus bei kriterijus...“, „...pagal planuojamus pasiekti pagrindinius mokyklų tinklo pertvarkos rezultatus galima teigti, kad tinklo pertvarkos planas atitinka teisės aktus, šalies švietimo politikos kryptis. Pvz. planuojama iki 2012m. Sudaryti sąlygas visiems norintiems suaugusiems įgyti bendrąjį išsilavinimą, visiems mokymosi motyvaciją praradusiems mokiniams mokytis jaunimo mokykloje, pagerinti kokybinę pedagogų sudėtį, visas pradines mokyklas aprūpinti kompiuteriais, vienas kompiuteris ne daugiau kaip 10 mok. (2012m)...“, „...formalioji pusė išlaikoma...“ ir kt.)

Mažesnę dalis nepritaria atitikimui dėl šalutinių priežasčių:

- *istorinio/ laikmečio konteksto* („...Lietuva neturi aiškos, siektinos švietimo politikos-prieškarinio - tarpukario Lietuvos gimnazijos neįtelpinsi į šių dienų rėmus. Nes siekiama sukurti veiksmingą ir darnią švietimo sistemą su tikslingi finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu...“),
- *patirties stokos* („...ilgokai rengtas, nes pilotinis, maža patirtis. Atitikimas šalies politikos kryptims matomas, tačiau pati šalies švietimo politika buksuoja...“),
- *interesų konfliktų* („...ne visai atitinka. Kiekvienas traukia vežimą į savo pusę...“),
- ar dėl to, kad „...pertvarkos plane mažai dėmesio skiriama mokiniams, neturintiems mokymosi motyvacijos. Pažeidžiami vaikų teises reglamentuojantys aktai. Trūksta dėmesio profesiniam rengimui reikia jaunimo mokyklų, technologinių gimnazijų...“ bei „...vykdomas profilinis mokymas pažeidžiant LRV nutarimus dėl minimalaus skaičiaus 15 klasėse (moko kai klasėse yra 3-14 mokinių)...“

Ketvirtasis klausimas: „Ar TP planas sudaro prielaidas siekti kokybiško švietimo (plačiąja prasme) visiems už racionalią kainą?“

Dauguma respondentų – savivaldybių ir ŠMM atstovų – pritarė, kad TP planas sudaro prielaidas siekti kokybiško švietimo visiems už racionalią kainą (55 savivaldybių atstovai, 6 ŠMM atstovai), tačiau nemaža dalis atsakiusių kokybišką švietimą suvokia pirmiausia kaip ekonominį- materialinį efektą, kuris, galbūt, sąlygos švietimo paslaugų prieinamumą įvairioms visuomenės grupėms ir ugdymo kokybės pagerėjimą (pvz., „...rengiant planą buvo

atsižvelgiama į tai, kad būtų galimybė visiems siekti kokybiško švietimo už racionalią kainą (pvz. "tuščių" mokymosi vietų mažinimas, racionalus patalpų ir išteklių panaudojimas)...“, „...manau, kad pertvarkius mokyklų tinklą mokinių ugdymo kokybė turėtų gerėti, nes tam numatytos būtų ugdymo sąlygos, mokymo priemonės, intelektualiniai kadrai...“, „...taip, optimizuotas mokyklų tinklas leidžia racionaliau naudoti materialinius išteklius. Sumažinus tuščių vietų skaičių bei racionaliau naudojant krepšelio lėšas pagerėja mokyklų aprūpinimas priemonėmis, sudaro sąlygas veiksmingiau ugdyti įvairių gebėjimų ir poreikių vaikus ir jaunuolius...“, „...taip, sudaro, nes numato moksleivių paskirstymą į mokyklas pagal rajonus, tuščių vietų mažinimą mokyklose, antros pamainos panaikinimą, ekonominį efektą, kas leistų racionaliau panaudoti lėšas gerinant ugdymo kokybę...“, „...ugdymo sąlygų pagerėjimas, mokytojas dirbdamas tam tikrame koncentriname mokyme, gali daugiau dėmesio skirti ugdymo procesui, pats tobulėti. Mokykla gali skaičiuoti lėšas-pagerėjo aprūpinimas vadovėliais, ugdymo priemonėmis, kompiuteriais...“ ir kt.)

Abejojusieji *negalėjo griežtai apibrėžti terminų „racionali kaina“, „švietimo kokybė“, negalėjo objektyviai vertinti TP, todėl kad ji tik prasidėjo* („...nežinau, nes švietimo kokybę pamatuoti labai sunku, tam nėra objektyvių rodiklių, nors savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos tikslas yra sudaryti sąlygas ir prielaidas daug aukštesnės kokybės švietimui bei veiksmingesniam išteklių paskirstymui. Taigi tikimės, kad į tai bus einama...“, „...Skaičiai lyg ir įtikinami, tačiau apie kokybę ir konkrečius teigiamus ar neigiamus rezultatus bus galima kalbėti, manau, tik po kelerių metų...“, „...uždarius mažas mokyklas gali kilti problemų, nes dalis mokinių iki 16 metų iš socialiai remtinų šeimų dėl finansinių problemų gali neleisti savo vaikų į tolimesnes ypač miesto mokyklas...“, „...racionali kaina tai subjektyvus dalykas...“, „...suprantu, kad pinigų skaičiuoti būtina ir kad ligšiolinis mokyklų tinklas ekonomiškai buvo nuostolingas, tačiau kelias į vien didelių mokyklų kūrimą ir palaikymą manau nėra visiškai teisingas ir gali turėti ilgalaikių pasekmių...“ ir kt.)

Nepritarusieji argumentavo:

- *netinkamu dabartinės reformos tikslu, „didesniu dėmesiu formaliajai pusei, bet ne turiniui, ne kokybiniam šuoliui“* („... ne, nes pertvarkos esmė-kaina. Kokybiško švietimo galima siekti ir kitu keliu- kaip tik negailint lėšų švietimui, nes negali būti nenaudinga investicija į žmogų. Dabar gi siekiama tautą "nukvailinti", sužlugdyti kultūrine ir moraline prasme...“),
- *lygių galimybių visoms visuomenės grupėms nebuvimu* („...visiems- ne, nes kaimo mokyklos klasėje vaikų skaičius mažas, o mokytojams mokama tiek pat. Kaimo mokyklų vaikai negauna kokybiško švietimo, nes dauguma klasių yra jungtinės...“, „...nesudaro galimybių jaunimui...“, „...kai kuriems moksleiviams apsunkinamas susisiektis su ugdymo institucijomis...“, „...Ne. Gali susidaryti finansinių sunkumų socialiai remtinų šeimų vaikams...“ ir pan.)

Penktasis klausimas: „Kieno interesams atliepiama: siaurų interesų grupių ar visos miesto/ rajono bendruomenės interesams?“

- Absoliuti dauguma atsakiusiųjų savivaldybių ir LR ŠMM atstovų teigia, jog *atliepiama visos bendruomenės interesams* („...Manau, kad tikrai visos bendruomenės, nes tinklo pertvarkos plane numatoma tenkinti ne atskirų mokyklų poreikius, bet užtikrinti kiekvienam vaikui bei suaugusiam lygias, prieinamas ugdymosi galimybes, siekiama veiksmingesnio finansinių resursų panaudojimo (tuščių mokymosi vietų mažinimas leistų tas lėšas panaudoti mokymo priemonėms, vadovėliams, kompiuteriams, tobulinti pedagogų kvalifikacijai)...“, „...bendruomenės interesams, kadangi plane daug dėmesio skiriama mokymo individualizavimui ir diferencijavimui- mokiniui kaip asmenybei. Kreipiamas dėmesys ir į moksleivių ugdymosi sąlygų gerinimą. Tai, kad vaikai galės ugdytis savo mikrorajonuose palengvina mokymosi procesą ne tik jiems, bet ir jų tėveliams. Numatomos ugdymosi sąlygos ir suaugusiems, ir mokiniams su negalia ir spec. poreikių turintiems vaikams. Nepamiršti

- Dukart mažesnė respondentų dalis sako, kad *atliepiama siaurų grupių interesams: politikų, vyriausybės ir kt.* (pvz., „...mokyklų pertvarka yra manipuliuojama, ypač mieste, tarybos nariai, seimo nariai taip bando papirkinėti bendruomenės balsus...“, „...kai kada deklaruojami bendruomenės interesai slepia neapgalvotą lėšų taupymą bet kokia kaina...“, „...teigiama, kad bendruomenės interesams, tačiau paradoksalu, kad neklausama ir neįsiklausoma į bendruomenės ir miesto (rajono) visuomenės nuomonę. Pasitenkinama "internetiniais laiškais", o nuoseklių tyrimų ar apklausų (išskyrus atliktas mokyklos iniciatyva) nevykdyta. Matyt, yra suinteresuotųjų "pakelti vardą prieš mokyklų bendruomenes", „...mokyklų tinklo pertvarkos projekto sutartis pasirašyta nepasitarus su rajono bendruomene...“ „...nors ir teigiama, kad bus užtikrinama aukštesnė ugdymo kokybė, atnaujinami pastatai, gerinama vežiojimo kokybė, tačiau nei tėvai, nei mokiniai, nei mokytojai nėra tuo patenkinti...“ „...manau, kad pirmoje eilėje vykdoma vyriausybės politika, kuri derinama su savivaldybe, jos finansiniais pajėgumais, o tik vėliau su bendruomene...“ ir kt.).
- Kai kurie respondentai *neturėjo aiškios nuostatos*: „...lyg ir bendruomenės interesams, nors bendruomenė nėra susipažinusi, supratusi mokyklų tinklo pertvarkos planą ir yra nepatenkinta...“, „...sunku pasakyti, nes plane akcentuojami bendruomenių interesai. Tačiau realizuojant dokumento nuostatas, atsiranda abejonių, ar su visomis bendruomenėmis tinklo pertvarka buvo aptarta...“, „...bendruomenė yra įvairialypė, todėl teigti, kad pertvarkos planas tikrai visos bendruomenės interesus atliepia, būtų neetiška...“
- Akcentuota ir tokia problema, *kai atliepiama bendruomenės interesams, bet šioji tinklo pertvarkos procesui priešinasi*, pavyzdžiui: „...manyčiau bendruomenės interesams plačiąja prasme, bet problema yra pačioje bendruomenėje, kur mažuma nesuvokia valstybės politikos ir strategijos...“

Šeštasis klausimas: „*Ar aiškus ir pagrįstas plano įgyvendinimo nuoseklumas ir „etapiškumas“?*“

Žemiau pateikti savivaldybių atstovų atsakymai. Dažniausiai minimo trys kategorijos: „*taip, etapiškumas aiškus ir pagrįstas*“, „*taip, etapiškumas aiškus ir pagrįstas, numatyta*

monitoringo sistema; numatoma koreguoti planą, atsižvelgiant į situaciją“ bei „egzistuoja skirtumas tarp teorinio plano ir praktinio įgyvendinimo“.

TAIP:

- *Taip, etapiškumas aiškus ir pagrįstas* („...buvo išdėstyta susitikimuose su bendruomenės nariais, atlikti prieš tai tyrimai kaip reikėtų optimizuoti mokyklų tinklą...“, „...tikrai tai, nes pateikta išsami situacijos analizė, atlikti tyrimai, numatyti pokyčiai, į juos atsižvelgiama vykdant pertvarkymą...“, „...taip, kadangi neskubama ir laikomasi etapiškumo. Sudaromos sąlygos mokytojams persikvalifikuoti-skiriamas laikas ir lėšos...“, „...lyg ir taip, nes mokyklų tinklo pertvarkos plane šalia mokyklų pertvarkymo konkrečių žingsnių, numatyta ir realiai vyksta mokytojų persikvalifikavimas, arba laukiama kada mokytojui sukaks pensijinis amžius, tik tada atliekami konkretūs veiksmai...“ ir kt.).
- *Taip, etapiškumas aiškus ir pagrįstas, numatyta monitoringo sistema; numatoma koreguoti planą, atsižvelgiant į situaciją* („...plane aiškiai įvardijamas galutinis tinklo pertvarkos rezultatas, jis žinomas švietimo ir miesto bendruomenei. Įgyvendinimo etapai-logiški ir nuoseklūs. Neatmetama plano korekcijos tikimybė ir galimybė, atsižvelgiant į išorinius veiksnius...“, „...numatyti du etapai-iki 2007/8m.m. ir iki 2012/13m.m. Pirmam etapui keliami realūs ir pamatuoti reikalavimai-sumažinti 90 proc. tuščias mokymosi vietas, optimizuoti pastatų užpildomumą, atnaujinti mokyklų pastatus ir pritaikyti juos prie tipui keliamų reikalavimų, pasiekti, kad pamokas vestų mokytojai specialistai, o esantys mokytojai keltų kvalifikaciją. Antrajam etapui keliami reikalavimai glaudžiai priklausys nuo pirmojo etapo pokyčių, tačiau gerai yra tai, kad numatytas bendrojo plano monitoringas, kuris leis tikslinti ir koreguoti pokyčius...“, „...savivaldybės tarybos sprendime numatyta kiekvienais metais, įvertinus socialinę, demografinę bei ekonominę situaciją, koreguoti planą...“, „...Planas įgyvendinamas nuosekliai, reikalui esant kasmet pakoreguojamas...“, „...savivaldybės taryba, tvirtindama planą, numatė galimybę jį koreguoti kasmet, jei to reikalauja socialinė, ekonominė, demografinė situacija...“ ir kt.).
- *Plano įgyvendinimo nuoseklumą ir "etapiškumą" bus galima vertinti tada, kai jis bus pradėtas visiškai įgyvendinti* („...tinklo pertvarkos plane yra numatyti ir pagrįsti įgyvendinimo etapai, tačiau prognozuoti ar tikrai jie pasiteisins sunku pasakyti...“, „...daugelis nuostatų kinta proceso eigoje, taikantis prie susidariusių aplinkybių...“ ir kt.)
- *„Tikrai taip, nes planas parengtas pagal metodines rekomendacijas, o ten šitie dalykai aiškiai ir nuosekliai išdėstyti“.*

LYG IR TAIP:

- *Lyg ir taip, tačiau priimtas skubotai ir nepasitarus su bendruomene* („...lyg ir taip, tačiau kai kurie sprendimai buvo priimti skubotai, mažokai aptariant su mokyklų bendruomenėmis...“)
- *Etapiškumas aiškus, bet pagrindimas neįtikinamas.*
- *Neaiškos pasekmės* („...atrodo, kad apgalvotas ir pagrįstas. Etapiškumas, tik neaiškos pasekmės...“).

NEAIŠKU, SUNKU ĮVERTINTI:

- *Egzistuoja skirtumas tarp teorinio plano ir praktinio įgyvendinimo* („...planas pagrįstas, bet ne viskas taip aišku dabar praktikoje. Pvz. Kur bus įdarbinti(ar bus visi?) mokytojai...“ ir kt.)
- *Neaišku, nes kartais veikiama populistiniais tikslais* (pvz., „...sunku pasakyti todėl, kad kartais labai svarbiose tinklo pertvarkos vietose politikai norėdami būti populistais, neanalizuoja, nesvarsto tolimesnės pertvarkos eigos, o atideda neribotam laikui, kad tik ne jiems reikėtų priimti sprendimus...“, „...nebuvo pakankamai

- *Planas neaiškus, abstraktus, todėl sunku įvertinti* (pvz., „plane rašoma abstrakčiai, nurodomos bendrosios pertvarkos nuostatos, todėl sunku vertinti "etapiškumą". Aišku tik, kad bus formuojamos jaunimo klasės Pasvalio LSMC. O kokios mokyklos gali būti likviduotos, sujungtos ar prijungtos, nenurodoma (nėra vizijos)...“ ir kt.)

NE:

- *„Nėra nuoseklumo ir etapiškumo“*
- *„Ne. Neaišku, kodėl gryninamos tik gimnazijos, o vidurinėse niekas nesikeičia“*

Ministerijos atstovai neturi vieningos nuostatos – dažniausiai pritariama aiškiam ir pagrįstam „etapiškumui“, tačiau kai kuriais atvejais iš dalies atliepiama savivaldybių atstovams, jog ne visada TP planas aiškus ir pagrįstas (pvz., „...sunku pasakyti, nes nėra detalaus konkrečių mokyklų reorganizavimo, vidaus struktūros pertvarkymo plano...“, „...analizuojant detalų mokyklų pertvarkos planą, sunku suprasti kodėl, sakysim dvi mokyklos, turinčios praktiškai vienodą mokinių skaičių (15 ir 18) reorganizuojamos ne tais pačiais metais: pirma ta, kuri turi daugiau mokinių, kita - po dvejų metų (Vilkiškių pagrindinė)...“)

Septintasis klausimas: „Ar numatyta ir vykdoma tinklo pertvarka jautriai ir dalykiškai atliepia tautinių mažumų (rusakalbių) interesams?“

Dažniausiai teigiama, jog atliepiama, arba nežino, kaip vertinti, nes tautinių mažumų rajone nėra.

- *Taip, nes bendradarbiaujama su tautinių mažumų atstovais* („...planą svarstė ir pasiūlymus jo projektui teikė tautinių mažumų ir jų organizacijų atstovai. Planas-jų tarpusavio diskusijų išvadų rezultatas. Užtikrinama galimybė ugdyti gimtąją kalbą pagal visas programas...“, „...jautriai atliepia todėl, kad nors rusiškose mokyklose ir yra daug tuščių mokymosi vietų, tačiau jų nesiimama uždaryti ar kitaip reorganizuoti, o atsižvelgiama į bendruomenės prašymus ir mokyklos išlaikomos, nors yra nuostolingos. Užsieniečių vaikams siūlome (nors dažniausiai jie patys reikalauja) rinktis privačias mokyklas. Visais kitais atvejais mokyklų veikla yra užtikrinta...“, „...Tikrai taip, nes vienintelė tautinių mažumų mokykla Lietuvoje vokiečių kilmės vaikams išlaikytų vidurinės mokyklos statusą...“, „...tikrai taip, nes po tinklo pertvarkos numatyta rusų dėstoma kalba įgyvendinti visų tipų programos (dėl besimokančių skaičiaus mažėjimo numatytos 2 gimnazijos). Turi galimybių mokytis suaugusieji "Pamario" vidurinėje mokykloje (komplektuojamos vakarinės-pamaininės klasės rusų dėstoma kalba). Lietuvos vokiečių vaikai gali mokytis H.Zudermano vidurinėje mokykloje...“ ir kt.).
- *Nesusidūrė su problema, todėl negali atsakyti/ neaktuali rajonui problema* („...nesusidūrė su problema sunku atsakyti...“, „...šis klausimas nėra aktualus Pasvalio rajonui...“, „...tautinių mažumų rajone nėra, o atskiri vaikai yra integruojami...“, „...Pasvalio rajone tautinės mažumos prisitaiko prie esamų sąlygų ir nori savo vaikus leisti į lietuviškas mokyklas...“, „...Sunku pasakyti, nes rajone tautinių mažumų problemos beveik nėra (išskyrus romų tautybės negausius atstovus). Negausių tautinių mažumų atstovai puikiai integruojasi rajono lietuviškose mokyklose ir tinklo pertvarka, manau, šių žmonių interesams neturėtų pakenkti...“ ir kt.).
- *Tautinėms mažumoms nuolaidžiauama* („...Didesnės nuolaidos tautinių mažumų interesams...“, „...tautinių mažumų mokykloms skirta daug dėmesio pirmame plano rengimo etape. Į jų siūlymus tikrai atsižvelgta (net daugiau nei lietuviškų mokyklų)...“, „...vykdoma tinklo pertvarka tikrai jautriai atliepia tautinių mažumų interesams, tačiau

- *Lyg ir taip, tačiau nesilaikoma mikrorajonų principo* („Lyg ir taip, kadangi pertvarkant ir lietuvių, ir rusų kalbomis dėstomas mokyklas vadovaujamosi tais pačiais principais, tačiau reorganizuojant rusiškas mokyklas nesilaikoma mikrorajonų principo-antra rusų k. Dėstoma gimnazija numatyta kurti netoli jau esamos...“).
- *Vokiečiams – taip, rusakalbiams – ne* („...sudarytos sąlygos mokytis vokiečių kilmės vaikams -veikia vienintelė Lietuvoje Zudermano mokykla. Tačiau rusakalbiams tinklas nėra tolygiai perskirstytas. Atsižvelgiant į moksleivių skaičiaus prognozę iki 2012-2013 metų mieste pakaktų vienos rusiškos gimnazijos, o pietiniame mikrorajone galėtų veikti filialas...“)
- *Ne, nes vykdoma fiktyviai* („...manau, kad nelabai prasminga dviprasė politika "rusakalbių" mokyklų atžvilgiu. Slaptai įsteigti filialai, nors juridškai jų nėra. Plane rašo viena, o daro kitaip - kenčia ugdymo procesas, mokinių žinių lygis prastėja tuose filialuose (Rubliovo, Kuršių), tėvai pradeda abejoti pokyčiais. Mokyklos tokios neleidžia mokiniui stoti į gimnaziją ar į PTU ir t.t. , klaidina tėvus...“)

Aštuntasis klausimas: „Ar tinklo pertvarka atliepia asmenų su negalia ir specialiaisiais poreikiais interesams?“

Respondentų nuostatos išsiskyrė. Daugiausiai pritarta ir abejota.

- *Taip, tikrai atliepiama* („...sukurtas tinklas apima visą žmonių su negalia spektrą, atsižvelgta į poreikių ir sutrikimų specifiką (aklųjų, kurčiųjų, intelekto, judėjimo negalios ir pan.)...“, „...mieste yra mokykla, pritaikyta spec. Poreikių vaikams su judėjimo negalia, regėjimo sutrikimų turintys vaikai ugdomi regos centre...“, „...Tinklo pertvarka tenkina ir asmenų su negalia ir specialiaisiais poreikiais interesus...“, „...Taip, kadangi numatoma aprūpinti visas vidurines ir didesnes pagrindines mokyklas geltonaisiais autobusais. Tai leis pagerinti mokinių vežiojamą. Taip pat numatoma vidurinėse ir pagrindinėse mokyklose įsteigti soc. pedagogų, spec. pedagogų ir psichologų etatus...“, „...taip, nes tęsiama specialiųjų poreikių moksleivių integracija, 2004m. Varėnoje pagaliau įsteigtas pedagoginio-psichologinio konsultavimo centras...“ ir kt.).
- *Taip, nes plečiamas specialistų tinklas darbui su tokiais mokiniams* („...visiems bus teikiama psichologinė, socialinė, pedagoginė, specialioji pedagoginė pagalba...“, „...Spec. poreikių vaikams atsiranda reali galimybė naudotis logopedo, spec. pedagogo, psichologo pagalba. Iš vidurinės mokyklos šie specialistai vyksta į skyrius, kur teikia atitinkamas paslaugas...“, „...Lyg ir taip, nes dauguma mokyklų turi specialistus dirbančius su šių poreikių moksleiviais...“ ir kt.).
- *Negali atsakyti/ nesusidūrė su tokia problema* („...negaliu atsakyti, nes dar su tuo nesusidūrėme...“, „...teoriškai lyg ir aišku, o kaip bus įgyvendinama praktiškai laikas parodys...“, „...Nežinau, sunku pasakyti...“ ir kt.).
- *„...Asmenų su negalia ir specialiaisiais poreikiais interesų tenkinimas sprendžiamas ne tinklo pertvarka, o teisiniais dokumentais...“* („...tinklo pertvarkoje ši problema nėra aštriai iškilusi, nes šiuo metu mieste veikia trys specialiosios internatinės mokyklos, kurios užtikrina ugdymą pagal visas ugdymo programas, viena nevalstybinė mokykla, teikianti priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ugdymo programas. Mokinius su judėjimo negalia moko M.Mažvydo pagrindinė mokykla bent iki 10 klasės. Taigi spec. poreikių mokiniams ugdymas užtikrinamas iki 10 klasės, po jo mokymosi galimybės siaurėja, tačiau pereinama į profesinį mokymą, kuris nuo miesto tinklo pertvarkos mažai priklauso...“, „...specialiųjų poreikių vaikai ugdomi drauge su bendraamžiais, o tai atitinka dabartinę Europos Sąjungos ir Lietuvos

- *Ši sritis – prioritetinė rajone* („...Vienas iš strateginio Pasvalio rajono savivaldybės mokyklų tinklo pertvarkos prioritetų-sąlygų specialiajai pagalbai teikti sudarymas mokykloje...“, „...Pertvarkos plane atkreipiamas dėmesys dėl nepakankamos pagalbos specialiųjų poreikių mokiniams, ir ši sritis išskirta kaip prioritetinė. Įgyvendinus pertvarką bus parengtas reikiamas specialistų kiekis, kad specialioji, socialinė, pedagoginė ir psichologinė pagalba būtų teikiama visiems mokiniams...“ ir kt.).
- *Nevisiškai atliepia* („...Manau, kad nepilnai, nes perpildytose klasėse sunku dirbti su negalia ir specialiuosius poreikius turinčiais vaikais...“, „...plane nenumatyta mokinių su judėjimo negalia (tokių turime tik 5) mokymosi mokyklose galimybių užtikrinimas. Specialiųjų poreikių mokiniai su intelekto sutrikimais turi galimybę rinktis mokytis specialiojoje internatinėje ar integruoties bendrojo lavinimo mokyklų klasėse. Rajono centre yra įsteigta ir lavinamoji klasė. Jau įkurtas pedagoginių psichologinių paslaugų skyrius prie Varėnos švietimo centro. Rajone trūksta specialiųjų pedagogų ir psichologų...“, „...Lyg ir ne, kadangi mokiniams turintiems negalią ar specialius poreikius, vykti į toliau nuo gyvenamosios vietos esančią mokyklą nepatogu. Mokiniai su negalia mokomi ir namuose. Tad gali susidaryti keblumas atvykti įvairių dalykų specialistams...“, „...Lyg ir ne,- tik atnaujintose mokyklose sudaromos tinkamos fizinės sąlygos asmenims su negalia; darbui su specialiųjų poreikių mokiniams trūksta specialistų - spec. pedagogų, logopedų...“ ir kt.).
- *Ne, neatliepia* („...mokyklose nėra sąlygų mokiniams su negalia...“, „...tinklo pertvarka neatliepia asmenų su negalia ir spec. poreikių interesų, tačiau kuriamos naujos institucijos gerina šių moksleivių ugdymosi ir ugdymo situaciją...“ ir kt.).
- *„...tai viena iš silpnėsniųjų vietų švietime. Tinklo pertvarka laidos paslaugų spec. Poreikių mokiniams plėtrai: numatoma 7 mokytojų etatai, 5,5 specialiojo pedagogo etatai ir kt.“* ir kt.).

Devintasis klausimas: „Ar planas atitinka „piramidės“ principą, kuris numato, jog kiekviename stambiame mikrorajone būtų įgyvendinamos visų tipų programos (ikimokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ir gimnazijos)?“

- *Taip, atitinka* („...taip, mikrorajonuose turime įvairių tipų ugdymo institucijų ir patenkiname gyventojų poreikius...“, „...Planas sudarytas išlaikant "piramidės" principą, nes mikrorajone yra įvairių tipų mokyklų...“, „...Tikrai taip, nes tai aiškiai numatyta ir pateikta mokyklų reorganizavimo vidaus struktūros pertvarkos ir pertvarkymo programoje...“, „...Manyčiau, kad taip. Stambesnėse gyvenvietėse ir rajono centre įgyvendinamos visų tipų programos...“, „...Taip, jei mikrorajonu laikysime rajoną, kadangi perspektyvoje numatoma palikti vieną gimnaziją mieste ir vieną kaime...“ ir kt.).
- *Lietuviškų mokyklų – taip, tautinių mažumų – ne* („...lietuvių k. Dėstomose mokyklose bus įgyvendintas "piramidės principas" , rusų k. Dėstomose mokyklose pasirinktas kitas principas- dvi gimnazijos bus centrinėje miesto dalyje, pietinėje dalyje-tik gimnazijos filialas, visos kitos mokyklos vykdys pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, nes mikrorajonuose yra tik po vieną rusų k. dėstomą mokyklą...“, „...Taip, nors rusų kalba dirbs gimnazijos, galėtų būti išsidėstę ir kiek kitaip...“, „...Lietuvių kalba dėstomos mokyklos atitinka piramidės principą. Tačiau mano nuomone, rusų kalba dėstomos mokyklos ne visiškai atitinka. Greta dvi gimnazijos...“ ir kt.).
- *Nevisiškai atitinka* („...nevisiškai atitinka...“, „...Lyg ir taip, nes kiekviename stambiame mikrorajone įgyvendinamos pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo ir gimnazijos programos, tačiau plane nėra ikimokyklinio ugdymo įstaigų, tame pačiame mikrorajone numatytos dvi rusų k. dėstomos gimnazijos...“, „...Abejones kelia ugdymo įstaigų pasiskirstymas rajono centre....“, „...Lyg ir taip, tačiau manau, kad iš

- *Neatitinka, nes tai – neįmanoma* („...manau, kad Pasvalio rajone-su mažu skaičiumi mokinių tai įgyvendinti neįmanoma. Jau šiandien geriausi rajono 11-12 klasių mokiniai mokosi P.Vileišio gimnazijoje. Nebent Joniškėlio v.m. galėtų tapti visų tipų programų įgyvendintoja...“, „...Kadangi rajonas didelis, bet mažai apgyvendintas, didelis atstumas tarp mokyklų, visiškai įgyvendinti vargu ar įmanoma...“, „...Varėnos rajonas rečiausiai apgyvendintas ir didžiausias Lietuvoje. Mokyklos tolokai vienos nuo kitų. Tad išlaikyti piramidės principą ne kiekviename mikrorajone pavyksta (turiu galvoje vidurinio ugdymo programų įgyvendinimą). Tačiau sudarytos sąlygos mokiniams arba važinėti mokyti, arba gyventi bendrabučiuose (turime 3)...“ ir kt.).
- *Ne, nes ignoruojama bendruomenės nuomonė* („...Nelieka vidurinio ugdymo, tad ignoruojama moksleivių pasirinkimo teisė. Juk respublikos, rajono, apskrities, atskirų mokyklų pedagogai, tėvai pasisako už vidurines mokyklas, tačiau šios nuomonės nepaisoma....“ ir kt.).

Dešimtas klausimas: *Ar tinklo pertvarka atliepia suaugusiųjų, norinčių įsigyti vidurinę išsilavinimą, poreikiams?*

- *Taip, visiškai atliepia* („...Tikrai taip, nes į atsilaisvinusias rusų k. Dėstomos mokyklos patalpas perkeliamos suaugusiųjų mokyklos klasės. Atsiranda galimybė didinti suaugusiųjų, norinčių mokytis, skaičių...“, „...Pasvalio rajone sudarytos sąlygos prieinamai įgyti vidurinę išsilavinimą...“, „...Taip, kadangi numatoma prie vidurinių mokyklų steigti suaugusiųjų neakivaizdines klases...“, „...Tikrai taip, nes 2007/2008m.m.neakivaizdinio mokymo klasės bus visose seniūnijose, o baigiant įgyvendinti pertvarkos planą, bus sudarytos sąlygos visiems norintiems suaugusiems įgyti bendrąją išsilavinimą...“, „...Taip, nes mokyklų tinklo pertvarkos plane numatyta ne tik miesto, bet ir vienoje kaimo mokykloje sudaryti galimybę suaugusiems įgyti bendrąją išsilavinimą...“, „...Iš esmės atliepia. Rajono centre esančioje mokykloje gali mokytis visi norintys įgyti vidurinę išsilavinimą suaugusieji. Kiek sunkiau tenkinti ne centre gyvenančiųjų suaugusiųjų poreikius, tačiau analizuojant situaciją paaiškėjo, kad kol kas nėra poreikio steigti suaugusiųjų mokymo centrus(klases) kituose regiono miesteliuose. Ateityje reikėtų pagalvoti apie nuotolinio ugdymosi galimybes...“ ir kt.).
- *Kol kas – taip, kaip bus ateityje – neaišku* („...Šiuolaikiniame etape - taip. Vėliau atsiradus didesniai poreikiui - sunku pasakyti...“ ir kt.).
- *Nevisiškai atliepia* („...Poreikius atliepia dvi suaugusiųjų vidurinės mokyklos, tačiau visų poreikių netenkina. Nuo 2005 09 01 įkėlus Naujakiemio suaugusiųjų mokyklą į laisvas "Kursių" mokyklos patalpas atsirado daugiau vietų norintiems mokytis...“, „...Pasvalio jaunimo ir suaugusiųjų mokymo centras neturi savo patalpų(glaudžiasi Pasvalio Lėvens pagrindinėje mokykloje)...“, „...Tėra vienas suaugusių ir jaunimo mokymo centras....“, „...Tik rajono centre yra suaugusiųjų mokymo klasės, kur galima įgyti vidurinę išsilavinimą...“, „...Kauno rajono teritorija didelė, todėl suaugusiųjų mokymo klases tikslinga steigti prie vidurinių mokyklų (gimnazijų). Šiuo metu suaugusiųjų klasės veikia tik prie vienos mokyklos Garliavoje, bet jas numatyta steigti dar 3-ose mokyklose. Dėl lėšų stygiaus kol kas tai sunku įvykdyti. Šiuo metu švietimo centras atlieka suaugusiųjų tęstinio ugdymosi pakartotinį tyrimą...“ ir kt.).
- *Plane nenurodyta, kaip bus tenkinami suaugusiųjų poreikiai* („...Nenurodyta kaip bus tenkinami suaugusiųjų, norinčių įsigyti vidurinę išsilavinimą poreikiai. Poreikis yra didelis...“, „...Tinklo pertvarkos programoje įvardinta, kad mieste nepatenkinami suaugusiųjų mokymosi poreikiai, tačiau neaišku kas su suaugusiųjų mokymu bus daroma toliau, kaip bus didinamas suaugusiųjų moksleivių skaičius, ar gerės jų

Vienuoliktas klausimas: *Ar tinklo pertvarka sudaro prielaidas švietimo proceso instituciniam perimamumui ir tęstinumui mokymosi per visą gyvenimą kontekste? Čia turima galvoje sklandus perėjimas iš bendrojo ugdymo sistemos į profesinio rengimo, aukštojo mokslo, tęstinio mokymosi sistemą ir pan.*

- Daugiausiai respondentai akcentuoja *plane sudarytas prielaidas formaliajam išsimokslinimui įgyti*: „...yra puikios sąlygos ir galimybės mokytis pagal visų tipų programas, bendradarbiaujama su profesinio rengimo, universiteto įstaigomis, perkvalifikavimo studijų institucijomis...“, „...taip, mokiniai gali pasirinkti mokymosi įstaigą (pradinė mokykla, pagrindinė mokykla, profesinio rengimo ir kt.)...“, „...taip, yra sudaromos sąlygos moksleiviams siekti aukštojo mokslo ir galimas, kiekvienam prieinamas vidurinis išsilavinimas ir profesinis rengimas...“, „...Kauno rajonas - didelis priemiestinis, todėl didelis pasirinkimas tęstinio ugdymo įstaigų. Tolimesniuose taškuose yra Vilkijos Žemės ūkio mokykla (Čekiškė, Vilkija), kurioje planuojama kurti Vilkijos gimnazijos technologinę pakraipą...“
- *Yra ir formaliojo, ir neformaliojo išsilavinimo įstaigų*: „...Rajone be bendrojo lavinimo mokyklų yra VIM, suaugusiųjų mokymo klasės, jaunimo klasės, švietimo centras, sudaromos sąlygos nuotoliniam mokymuisi...“ „...Rajone veikia ir bendrojo ugdymo įstaigos, ir yra Varėnos švietimo centras, kuris organizuoja įvairius kursus ne tik mokytojams, bet ir kt. bendruomenės nariams...“, „...sudarytos sąlygos po pagrindinės mokyklos baigimo mokytis turizmo mokykloje įsteigtose technologinio profilio gimnazijos klasėse moksleiviams iš rajonų ir miesto...“
- *Planas atliepia valstybės švietimo politikos principus*: „...Tinklo pertvarka sudaro prielaidas švietimo proceso pereinamumui ir tęstinumui, nes siekiama, kad ne mažiau kaip 95 proc. mokinių įgytų pagrindinį išsilavinimą ir 95 proc. jų testų mokymąsi toliau. Šiems rezultatams pasiekti bus sudarytos sąlygos, garantuojančios aukštesnės kokybės švietimą bei prieinamumą visiems norintiems...“, „...Taip, kadangi numatyta užtikrinti visiems bendruomenės nariams teisę įgyti išsilavinimą pagal nustatytus valstybės išsilavinimo standartus...“
- „...Teoriniam lygmenyje tokios prielaidos egzistuoja, tačiau plane tam dėmesio neskirta...“
- *Numatyta, bet realaus poreikio nėra*: „...Rajone esančių mokyklų tinklas ir ugdymo programų pasiūla sudaro prielaidas švietimo proceso pereinamumui ir tęstinumui. Kol kas sunkokai rajono bendruomenėje vyksta mokymosi per visą gyvenimą idėjos kristalizacija - tokio poreikio kol kas neįtampa. Varėnos švietimo centras gana mažai dirba reorganizuodamas neformalųjį suaugusiųjų (ne tik mokytojų) švietimą...“, „...sunku pasakyti, nes susidaro išpūdis, kad nepaisant turimų poreikių ir galimybių visi moksleiviai nori mokytis profilinėje neįvertina savo gebėjimų, nenori mokytis profesinėse mokyklose, svajoja tik apie aukštąsias. Gal nereikalingas prof. Orientavimas?..“
- *Plane tai neįvardyta*: „...Plane šių dalykų įvardintų nėra. Manau, jei atsiras, kaip numatyta, jaunimo klasės nemotyvuotiems, bus sudarytos sąlygos įgyti bendrąjį vidurinį išsilavinimą pagal gebėjimus ir pasirinktą mokymosi formą ar tipą, turėtų būti numatomas pereinamumas į profes. rengimo, aukštojo mokslo sistemą...“, „...Manau, kad esminių pokyčių šioje srityje tinklo pertvarka nenumato. Nebent atsiras geresnės sąlygos pereiti į profesinio rengimo sistemą. O dėl aukštojo mokslo...“

Dvyliktas klausimas: *Ar tinklo pertvarka atliepia papildomo ugdymo (sportinio, meninio, techninio ir kt.) poreikiams mieste?*

- *Taip, atliepia: yra papildomo ugdymo įstaigų, skiriamas dėmesys mokyklose vykdomai popamokinei veiklai („...veikia 13 papildomo ugdymo įstaigų, kurios iš esmės tenkina papildomo ugdymo poreikius, nors plane nenumatyta kaip nors atskirai pertvarkyti (mažinti ar didinti) šias įstaigas...“, „...Lyg ir taip, nes mieste išlieka papildomo ugdymo įstaigos (sporto, muzikos mokyklos, klubai, saviraiškos centras ir t.t.)...“, „...Taip. Rajone veikia 2 papildomojo ugdymo įstaigos: sporto ir muzikos mokyklos. Skiriamas dėmesys bendrojo lavinimo mokyklose vykdomam papildomam ugdymui (gal kiek mažesnės techniniams poreikiams)...“, „...Reorganizuojant mokyklas, pastatus numatoma panaudoti steigiant kultūros centrus, plečiant jau esamus, kuriant ugdymo centrus. Jei mokyklos bus aprūpintos mokykliniu transportu, mokiniai turės daugiau galimybių lankyti papildomojo ugdymo užsiėmimus, įvairius renginius...“, „...Taip, yra 3 papildomojo ugdymo įstaigos (muzikos ir dailės, sporto mokyklos ir moksleivių kūrybos centras). Neformalųjį suaugusiųjų švietimą vykdo Švietimo centras. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų yra pakankamai. Muzikos ir dailės mokykloje bei moksleivių kūrybos centre trūksta įvairesnių dalykų ir užsiėmimų (gausesnių)...“ ir kt.).*
- *„...padidėja papildomo ugdymo įvairovė, plačiau panaudojamos papildomo ugdymo valandos...“.*
- *„...taip, nes antrosios pamainos mažėjimas sudaro galimybes mokiniams lankyti papildomojo ugdymo įstaigas...“ („...taip, nes mažinamas antros pamainos klasių skaičius, nes sudarys geresniais sąlygas PU įstaigų lankymo poreikius ir tęstinumą. (Kartais, kai keičiamos pamainos mokiniai negali lankyti PU pas tą patį vadovą, trenerį)...“ ir kt.).*
- *„...ši sritis rajone visada gerai tvarkoma...“*
- *Neaišku, sunku pasakyti („...sunku pasakyti, nes tyrimu šiuo klausimu lyg dar ir nebuvo organizuota arba aš neturiu duomenų...“ ir kt.).*
- *Tai nesusiję su MTP („...papildomo ugdymo poreikių negalima sieti su tinklo pertvarka, nes ugdymo planas suteikia kiekvieno tipo bendrojo lavinimo mokykloms galimybes atliepti tokius poreikius...“, „...Pertvarka apima bendrojo lavinimo mokyklas...“, „...Tinklo pertvarkoje nekalbama apie dailės, muzikos, sporto mokyklas...“, „...Pati tinklo pertvarka lyg ir nesprendė papildomo ugdymo plėtotės. Kiekviena mokykla turi tiek galimybių plėtoti šią veiklą, kiek jai leidžia krepšelis arba kiek turi specialistų. Šiandien mokinių poreikiai papildomam ugdymui yra gerokai didesni, negu yra galimybės...“ ir kt.).*
- *Iš dalies („...manau, kad tai atitinka tik dalinai (trūksta sporto mokyklose, sporto rūšių įvairovės)...“ ir kt.).*
- *Tai priklauso nuo mokyklos („...Skirtingų mokyklų skirtinga materialinė bazė bei kadrai...“ ir kt.).*
- *„...Atliekama papildomojo ugdymo įstaigų steigimo poreikio analizė. Garliavos muzikos mokykla išaugo į Menų mokyklą, steigiami filialai rajono mokyklose pagal poreikį. Sporto mokyklos filialai veikia daugelyje mokyklų...“ ir kt.).*
- *Sutaupyti pinigai leidžia tai daryti („...Tinkamesnis lėšų panaudojimas, tai leidžia daryti...“).*
- *Ne, nes papildomas ugdymas priklauso nuo vežiojimo sistemos („...lyg ir ne, kadangi daugėja važinėjančių mokinių, mokiniai turi taikytis prie autobusų. Mažėja mokinių galimybė sportuoti ir skirti laiko papildomo ugdymo veiklai...“, „...Gimnazijos moksleiviai, čia atvykstantys iš kaimo, taip pat turi ribotas galimybes papildomam ugdymui...“, „...Didesnėse mokyklose, į kurias ateina reorganizuotų ar uždarytų mokyklų mokiniai didesnė papildomo ugdymo pasiūla, tačiau vaikų dalyvavimą šioje veikloje riboja kasdienis vaikų važinėjimas...“, „...Ne, nes dėl mokinių važinėjimo tvarkaraščio ne visų mokinių poreikiai bus patenkinti...“ ir kt.).*

- „...kaime mokykla yra papildomo ugdymo centras. Mokyklos uždarymas ypač skaudi problema...”

Tryliktas klausimas: *Ar pertvarkant tinklą atsižvelgiama į nepilnamečių (ypač rizikos grupės vaikų) užimtumo poreikius, ar sudaromos prielaidos prevencijai?*

Respondentų nuostatos pasidalijo maždaug po lygiai: tiek pritarta, tiek ir nepritarta. Vis dėlto, skeptiškai nusiteikusių apklaustųjų – daugiau, nei analizuojant kitus atsakymus, kas leidžia daryti prielaidą, jog rizikos grupės vaikų užimtumas ir prevencija – tobulintinas MTP aspektas:

- *Neatliepiama* („...Vien tik mokykla visus mokinius užimti ir vesti prevencinį darbą-bejėgė...“, „...Teigiu, kad ne. Rizikos grupės vaikams reikalingas dėmesys, bendravimas. Didelėse grupėse to tikrai nesuteiksi. Sutelkdami šiuos vaikus į stambius centrus, gausime neigiamus rezultatus...” ir kt.).
- *Ne, nes tokiems vaikams sunkiau adaptuotis* („...Nuolat keičiant mokyklas, tokiems rizikos grupės vaikams bus sunku adaptuotis, praeis daugiau laiko, kol mokytojai susipažins su šiais ugdytiniais ir žinos jų problemas...“, „...Rizikuojame "pamesti" vaikus, jei jie keis mokyklas. Teorinių galimybių užimtumui gerinti yra, o kaip bus realiai sunku pasakyti...” ir kt.).
- *Ne, nes nepakankamai skiriama dėmesio* („...lyg ir taip, atsižvelgiama, nes numatyta galimybė daugiau dėmesio skirti kiekvienam moksleiviui, individualizuoti ir diferencijuoti ugdymo procesą, užtikrinti mokinių saugumą, tačiau neišspręsta 9,10-ųjų klasių "persiklojimo" problema gali sudaryti problemų pagrindinių mokyklų 9,10-ose klasėse...“, „...Iš dalies. Reikėtų jaunimo mokyklos...“, „...Lyg ir ne, kadangi plane numatyti tik ugdymo centrai, neaiški tų centrų paskirtis...“, „...Manau, per mažai dėmesio skiriama rizikos grupės vaikų užimtumui. Daugėjant asocialių šeimų, tokių vaikų skaičius didės. Nemanau, kad problemą padės išspręsti jaunimo klasės ar ugdymo centrų steigimas...” ir kt.).
- *Ne, nes sudaromos sąlygos pamokų nelankymui* („...Pertvarkant tinklą, sudaromos prielaidos nelankyti mokyklos ir laiką skirti nusikalstamai veiklai...“, „...Didesnėje mokykloje kiekvienas mokinyas asmeniškai mažiau "matomas", todėl didesnės galimybės neateiti į pamoką ir užsiimti kita "veikla". Sunkiau kiekvieną dieną važinėjantiems pasiūlyti papildomo ugdymo veiklos...” ir kt.).
- *Ne, nes neatsižvelgiama į amžiaus grupes* („...Neatsižvelgiama į mokinių amžiaus grupes....“).
- *„Ne, nes svarbu sutvarkyti tinklą“/ „Tinklo pertvarką sieti su užimtumo poreikiais nėra logikos“*
- *Ne, nes tai nenaudinga* („...Manau, kad steigėjui tai nebuvo aktualus klausimas, nes jo sprendimas pareikalautų daug idėjų, lėšų, gebėjimų išsiaiškinti šio klausimo esmę visuomenei, galbūt, priimti ir nepopuliarių sprendimą....“).
- *„...Lyg ir taip, tačiau rizikos grupės vaikų poreikiai dažnai yra specifiniai. Papildomo ugdymo veikla, dieninės mokyklos dažnai netenkina paauglių poreikių. Plane galėtų būti daugiau nuorodų į bendradarbiavimą tarp institucijų, suinteresuotų paauglių elgesio prevencija...”*
- *Taip, šia linkme dirba visos bendrojo lavinimo ir neformaliojo ugdymo mokyklos, tiriami poreikiai, kurie derinami su galimybėmis.*
- *Taip, optimaliai sutvarkytas mokyklų tinklas sudarys prielaidas užtikrinti geresnį vaikų užimtumą* („...tinkamai sutvarkytas mokyklų tinklas sudarys prielaidas užtikrinti geresnį vaikų užimtumą, nes didesnis dėmesys bus skiriamas tam tikro amžiaus tarpsnio mokiniams pagal mokyklų tipus...“, „...Taip, nes numatyta, kad optimaliai pasiskirsčius moksleivių srautams mokykloje atsiras didesnė galimybė skirti dėmesį vieno amžiaus tarpsnio vaikams (ypač 5-8 kl. Mokiniais), suteikti jiems psichologinę, socialinę ir pedagoginę pagalbą, aktyviau įtraukti į popamokinę veiklą...” ir kt.).

- *Taip, nes plečiamas mokyklos teikiamų paslaugų tinklas* („...Taip, kadangi programoje kalbama apie galimybes užtikrinti mokinių saugumą, gerinti socialinės ir psichologinės pagalbos teikimą. Mokyklose dirba socialiniai pedagogai, psichologai, spec. Pedagogai, kurie daug dėmesio skiria prevencijai. Mieste įkurtos jaunimo pagalbos linijos, centrai, pedagoginė psichologinė tarnyba...“, „...Jaunimo mokykla veikia Kaune. Reorganizuojant ir pertvarkant mokyklas iš sutaupytų lėšų steigiami dienos centrai...“ ir kt.).
- *Taip, bus steigiami nepamokiniai, dienos centrai* („...Taip, akivaizdus pavyzdys vaikų dienos centrų steigimas...“ ir kt.).
- *Sudėtinga įvertinti* („...Viena vertus atsiranda didesnė galimybė 5-8 klasių vaikams skirti dėmesį, juos remti. Kita vertus rizikos grupės paaugliams sunku suderinti užimtumo programas...“, „...Lyg ir ne. Mokyklų tinklo pertvarkos bendrajame plane apie nepilnamečių ypač rizikos grupės vaikų užimtumo poreikių tenkinimą ir jų prevenciją nekalbama...“, „...Nežinau, sunku pasakyti, nes po tinklo pertvarkos visi 5-8 klasių mokiniai turėtų mokytis vienoje ugdymo įstaigoje, todėl gali būti sunkiai vykdyti prevencinę veiklą ir kilti kitos problemos...“, „...planuojama įsteigti daugiau soc. Pedagogų, psichologų etatų. Bet jei jų trūksta dabar, tai iš kur taip greitai atsiras specialistų? Kalbama apie rizikos grupių mokinius, jų motyvacijos stiprinimą, bet, vargu, ar tinklo pertvarka sąlygos teigiamus pokyčius, gal net tikėtinas atvirkštinis rezultatas...“ ir kt.).
- *„Ko gero tai daugiau priklauso ne tiek nuo paties pertvarkos plano, kiek nuo atskirų institucijų prevencinės veiklos organizavimo bei bendrų rajono priemonių“.*

Keturioliktasis klausimas: „Ar pertvarkant tinklą atspindimi neturinčių mokymosi motyvacijos asmenų bei asmenų, iškritusių iš švietimo sistemos, interesai bei poreikiai?“

- *Taip, tikrai atspindimi: yra specialios mokyklos, steigiamos suaugusiųjų klasės, mokymasis eksternu ir pan.* („...Mokyklų tinkle yra tokia mokykla, kurioje pirmiausiai tenkinami tokių mokinių interesai...“, „...Taip, nes numatyta lygių mokymosi galimybių užtikrinimas ir aukštesnės ugdymo kokybės užtikrinimas. Tuščių mokymosi vietų sumažinimas ir moksleivio krepšelio lėšų efektyvesnis naudojimas leistų mokyklas aprūpinti moderniomis mokymo priemonėmis, tai skatins mokinių motyvaciją. Taip pat mokiniai nuo 16 m. gali tęsti mokymąsi "Pamario" vakarinėse klasėse, jei stokojo mokymosi motyvacijos pagrindinėje mokykloje...“, „...Taip, nes nuo 2004m. Rugsėjo 1-osios įsteigta viena jaunimo klasė. Šios klasės pagal poreikį steigiamos technologijos ir verslo mokykloje. Atsiradus daugiau tokių mokinių bus steigiamos jiems naujos klasės...“, „...Miesto "ilgosiose" vidurinėse antros pakopos vaikai atsiduria tarsi šešėlyje, nes jiems atestatai dar toli. Todėl pertvarkius mokyklas į pagrindines ir vidurines (pradinės, pagrindinės ir vidurinės) atskirų pakopų vaikai ugdymo prasme būtų labiau "matomi"...“, „...Taip, nes tokiems asmenims sudaroma galimybė siekti išsilavinimo Varėnos technologijų ir verslo mokykloje 9-12 klasėse arba suaugusiųjų klasėse...“, „...Iškritusieji iš švietimo sistemos asmenys gali užbaigti atitinkamas programas mokyklose mokantis eksternu...“, „...Tokių asmenų poreikiai tenkinami Garliavos Jonučių suaugusiųjų klasėse, profesiją gali įsigyti Vilkijos ŽŪM ir Kauno mokyklose...“ ir kt.).
- *Motyvacija nesusijusi su MTP* („...tinklo pertvarka įtakos neturi šiems asmenims...“, „...Mokiniui neturinčiam mokymosi motyvacijos tinklo pertvarka įtakos neturi...“ ir kt.).

- *Ne, nes nesudaromos sąlygos mokiniams* („...Mokiniai neturintys mokymosi motyvacijos ir dėl to negalintys mokytis gimnazijoje, važinėjo iš Pasvalio į Joniškėlio, Saločių, Vaškų ir kt. vidurines mokyklas, nes Pasvalio mieste be gimnazijos nėra dieninės vidurinės mokyklos...“, „...Kuo toliau nuo namų mokykla, tuo sunkiau žemos motyvacijos vaikai pasieks mokyklą. Sudėtinga kontrolė...“, „...Mokiniai, kuriems trūksta mokymosi motyvacijos, tikrai jos neįgaus juos perkėlus iš vienos mokyklos į kitą...“ ir kt.).
- *Neaišku, nes nėra strategijos* („...Neaišku kaip tai bus padaryta, todėl ir nėra pagrindo tuo tikėti, nes tai įvardinta pertvarkos projekto tiksluose, tačiau nėra strategijos, statistinio ar kt. pagrindinio...“).

Penkioliktas klausimas: *Ar mokyklų tinklas keičiamas nuosaikiai ir evoliuciškai, ar radikaliai („revoliuciškai“)?*

- Daugiausiai respondentai teigia, jog MT keičiamas nuosaikiai.
- *Nuosaikiai* („...Keičiamas nuosaikiai, kadangi išlaikomas pagrindinis principas-gimnazijos ir pagrindinės mokyklos...“, „...Manychiau, kad šis procesas Klaipėdos mieste vyksta nuosaikiai, maksimaliai atsižvelgiant į visų poreikius...“, „...Pokyčiai vyks nuosaikiai ir evoliuciškai, t.y. Kai kurių mokyklų struktūriniai pokyčiai tęsis net kelis metus ("išauginant" klases)...“, „...Nuosaikiai, nes vidurinės mokyklos reorganizuojamos į pagrindines ir mokyklos-darželiai į darželius palaipsniui numatytais metais neformuojant vienuoliktų ar pirmųjų klasių...“, „...Nuosaikiai ir evoliuciškai, nes iš anksto numatytas laikas pradėti vidaus struktūros pertvarkas, nepriimant moksleivių į tam tikras klases, o juos nukreipiant į kitas mikrorajono mokyklas. Mokyklų bendruomenės gali iš anksto ruošti šioms pokyčiams...“, „...Nuosekliai, kadangi numatyti du etapai. Mokyklos ne iš karto atsisako tam tikrų klasių, o neberenka pirmų ar penktų. Moksleiviai, pradėję mokytis toje mokykloje, turi galimybę(jei pageidauja) ją užbaigti. Radikalesni pokyčiai vykdomi tik tose mokyklose, kur labai sumažėjo mokinių skaičius...“, „...Tikrai nuosaikiai, nes tinklas pradėtas keisti 2001 m, o 2003 m. nuosaikiai dirbama toliau, patvirtintas bendrasis planas iki 2012 metų...“, „...Mokyklų tinklas keičiamas nuosaikiai ir evoliuciškai. Mokyklų pertvarkymo etapai numatyti ir vykdomi atsižvelgiant į dabartinę situaciją ir prognozuojamas ateities tendencijas...“ ir kt.).
 - *Radikaliai* („...Viskas vyko per greitai, žinoma ("revoliuciškai")...“, „...Klaipėdoje "revoliuciškai". Reikėjo ilgesnio laikotarpio, mažėjant mokinių skaičiui mokyklos natūraliai būtų pasirinkusios struktūrą. Dabar vyko procesas per prievartą...“, „...Manau, kad daugiau revoliuciškai, todėl, kad ministerija ne visada atsižvelgia į rajonų specifiką, ypatumus, mokyklos bendruomenės protestus...“, „...Keičiamos revoliuciškai, radikaliai. Formuojama. Kodėl pirmiausia žadama mokyklas pertvarkyti, o tik po to atlikti jų akreditaciją? Kodėl taip sunku susitarti?...“, „...Gal daugiau revoliuciškai - viską keičiame iš pagrindų...“ ir kt.).
 - *Kai kada nuosaikiai, kai kada – radikaliai* („...Pradžioje mokyklų tinklas buvo pradėtas pertvarkyti revoliuciškai-neaptarus mokyklų bendruomenėse. Vėliau šie trūkumai ištaisyti-pradėta diskutuoti, tartis su mokyklų bendruomenėmis...“, „...Kai kada labai nuosaikiai, kai pertvarkymai liečia kaimo mokyklas, bet radikaliai-miesto mokyklas...“ ir kt.).
 - *Nuosaikiai, nes radikalizmas nepavyko*: „...lyg ir nuosaikiai, nes mažosios kaimų mokyklos natūraliai perėjo ir pereina "mažėjimo" stadijas (pvz. Vid. M.-kla-pagr.m.-kla-prad. M.-kla arba skyrius-uždarymo stadija). Radikalizmo bandymai nepavyko arba sukėlė daug neigiamų emocijų kai kuriose rajono mokyklose...“.
 - „Trūksta poįstatyminės bazės bei nuoseklumo“.

Šešioliktas klausimas: *Ar plane numatoma švietimo institucijų ir paslaugų įvairovė (diversifikacija) mieste?*

Atsakymų pasiskirstymas daugmaž vienodas. Vis dėlto, daugiau respondentų teigia, jog vienovė numatoma.

- *Taip, numatoma įvairovė:* „...Manau, kad taip, nes mieste yra įvairių švietimo institucijų, kurios tenkina įvairius moksleivių ir suaugusiųjų poreikius, pvz. Meninio ugdymo poreikius (Eduardo Balsio menų gimnazija, "Vyturio" pagrindinė mokykla), Martyno Mažvydo pagr. mokykla, įvairios viešosios įstaigos, "Vaivorykštės tako" pradinė mokykla, "Ažuolupės " pagrindinė mokykla, "Universa via" pagrindinė mokykla...“, „...Nesugebantiems ar nenorintiems mokytis gimnazijoje tenka rinktis suaugusiųjų mokymo centrą ar vykti į kaimo vidurines mokyklas. Tokių mokinių nėra daug todėl iš esmės gal ir pakankama mokyklų tipų įvairovė...“, „...Numatoma užimtumo įvairovė. Pagalba mokiniui ir mokytojui, suaugusiųjų švietimas...“, „...Taip, formaliojo švietimo paslaugų įvairovė numatyta. Jau įsteigta jaunimo klasė, plečiamas suaugusiųjų mokymo tinklas, įsteigta prie švietimo centro Pedagoginių psichologinių paslaugų teikimo skyrius, steigiamos pailgintos darbo dienos grupės...“, „...Taip, nes plečiasi formaliojo ir neformaliojo ugdymo įstaigų paslaugų pasiūla, švietimo centro, pedagoginių psichologinių paslaugų kokybė ir kiekybė, daugėja mokamų paslaugų skaičius. Apie tokių paslaugų poreikį gana plačiai rašoma plane...“, „...Numatome, steigiami menų mokyklos filialai...“.
- *Numatoma, tačiau nepakankama:* „...nors ir daug numatome, tačiau aišku, kad bus nevisiškai patenkinti suaugusiųjų mokymo poreikiai, neįgalųjų asmenų poreikiai, delinkventaus jaunimo tarp 16-18 m. mokymo poreikiai...“, „...rajone išliko vidurinės mokyklos. Miesto moksleiviams-tik gimnazija, jaunimo ir suaugusiųjų centras...“, „...Kauno rajone nėra privačių ugdymo įstaigų, nenumatytos jos steigti ir bendrame plane (nėra poreikio)...“ ir kt.
- *Institucijų įvairovė - taip, o paslaugų – ne:* „...Institucijų įvairovė - taip, o paslaugų-sunku pasakyti, plane konkrečiai nerašoma...“ ir kt.
- „...nenumatoma mažinti paslaugų, bet ir didinti ne...“

Septynioliktas klausimas: *Ar plane numatomas švietimo įstaigų uždarymas (likvidavimas) kaip sistemingas ir pasikartojantis reiškinys?*

Absoliuti respondentų dauguma akcentavo, kad nebus uždaromos mokyklos, jos tik reorganizuojamos/ restruktūrizuojamos, arba uždaromos tik tos, kurias būtina uždaryti.

- *Numatoma uždaryti tas mokyklas, kurias būtina:* „...Uždaromos tik tos mokyklos, kurių tolesnis egzistavimas praktiškai neįmanomas...“, „...Numatoma uždaryti tas mokyklas, kuriose daug "tuščių" vietų ir mažas mokinių skaičius...“ ir kt.
- *Numatoma, bet bus atsižvelgiama į situaciją:* „...Numatomas, bet nepriklausomai nuo plano situacija gali keistis...“, „...Numatomas, bet kartais tas įvyksta ir anksčiau, atsižvelgiant į susidariusią situaciją...“ ir kt.
- *Taip, viską lemia demografinė situacija:* „...Lyg ir taip. Daugiausia atsižvelgiama į mokinių skaičiaus mažėjimą...“, „...Taip, kadangi atsižvelgiant į gyventojų demografinės tendencijas mažos švietimo įstaigos (mokyklos) bus likviduojamos palaipsniui...“, „...Viską lemia demografinė situacija. Šiandien ji tikrai nežada nieko gero...“, „...Mažėjant mokinių skaičiui mokyklų reorganizacija jas uždarant yra neišvengiama...“ ir kt.
- *Taip, numatytas skyrių uždarymas:* „...Taip, numatoma uždaryti vidurinių ir pagrindinių mokyklų skyrius (buvusias pradines mokyklas), kuriose bus mažiau negu 30,2 mokinių ir pagrindines mokyklas, kuriose mokysis mažiau negu 100 mokinių...“ ir kt.
- „...Plane numatoma švietimo įstaigų pertvarkymas į ugdymo, kultūros centrus, kai yra didelė mokinių skaičiaus mažėjimo tendencija, yra tuščių mokymosi vietų skaičiuojant

- *Ne, nes numatytas tik vienos mokyklos uždarymas:* „...Ne, nes numatytas tik vienos mokyklos uždarymas...“, „...Lyg ir ne, kadangi plane atlikta tikrosios švietimo būklės analizė ir raidos prognozės, kur sakoma, kad lyginant moksleivių skaičių ir mokyklų pastatų projektinį pajėgumą, mokyklų pastatų nėra per daug ir atsisakyti jų optimizavus tinklą, nenumatyta...“ ir kt.
- *Ne, nes numatoma optimizuoti mokinių skaičių pagal programas:* „...Prognozuojama, kad nebus uždaromos mokyklos, o mokinių skaičius optimizuosis, jiems pasirenkant atitinkamas programas...“ ir kt.
- *Ne, numatytas apjungimas:* „...Ne, numatytas tik kelių švietimo įstaigų jungimas...“, „...Planuojama kurti "stambesnes" mokymo įstaigas (uždarant kai kuriuos mokyklų skyrius) mokiniams bus sudaromos palankesnės ugdymosi sąlygos...“ ir kt.
- *Ne, numatoma vidinės struktūros reorganizacija:* „...Daugiausia vyks vidaus struktūros pertvarka arba reorganizavimas...“ ir kt.
- *Iš pradžių mokyklos apjungiamos, vėliau – uždaromos:* „...Mokyklos tampa bazinių mokyklų skyriais, o paskui uždaromos...“, „...Plane minima kai kurių pradinių mokyklų uždarymo arba prijungimo prie artimiausių pagrindinių bei vidurinių mokyklų galimybė. Tačiau tai bus daroma, kai tokias mokyklas išlaikyti bus ekonomiškai nenaudinga. Tokį reiškinį pavadinti pasikartojančiu galima, bet sistemingu-dar anksti. Viską lems demografinė situacija ir mokyklų teikiamų paslaugų kokybė...“ ir kt.
- *Neaišku, priklausys nuo bendruomenės ir pan.:* „...Sunku pasakyti, nes visuomenės aktyvus dalyvavimas kartais nulemia vienos ar kitos mokyklos uždarymo sustabdymą, kartais politikai dėl neaiškių priežasčių proteguoja mažų mokyklėlių išlikimą ir pan....“.

Aštuonioliktas klausimas: *Ar pertvarkant tinklą kaip nors diskriminuojamos arba nepagrįstai (kitų sąskaita) proteguojamos atskiros švietimo pakopos: gimnazijos, pagrindinės mokyklos, pradinės mokyklos, ikimokyklinės įstaigos ir pan.?*

Nėra vieningų nuostatų. Vyrauja prieštaravimai.

- *Proteguojamos MTP mokyklos/ pati MTP – protegavimas:* „...Manau, kad iš vidurinių perdarymas į pagrindines, tai ir yra protegavimas, nes visi gerieji vaikai išvyks į gimnazijas...“, „...Proteguojamos MTP projektuose dalyvaujančios mokyklos...“ ir kt.
- *Proteguojamos gimnazijos:* „...Jaučiasi, kad gimnazijoms sudaromos palankesnės sąlygos turėti mokinių...“, „...Diskriminuojamos pagrindinės, nes proteguojama gimnazija...“, „...Akivaizdus vidurinės mokyklos, numatytos tapti gimnazija protegavimas...“ ir kt.
- *Visoms mokykloms sudarytos vienodos sąlygos:* „...Manychiau, kad visos ugdymo institucijos, taigi lygios galimybės ir sąlygos reikšti, planuoti, numatyti tinklo pertvarką. Problema galėjo būti tik vidinėse ambicijose, kurios visai nepamatuotos, egoistiškos...“ ir kt.
- *Tikrai niekas nediskriminuojamas:* „...Tikrai nediskriminuojamos ir neproteguojamos, nes planas parengtas išanalizavus esamą situaciją, yra logiškas ir pagrįstas argumentas...“, „...Ne, kadangi pertvarkant tinklą atsižvelgiama į konkrečios mokyklos situaciją, išklausoma į mokyklos bendruomenės motyvus...“, „...Kriterijai visiems vienodi...“ ir kt.
- *Kai kuriais atvejais, susijusiais su finansavimu:* „...Lyg ir ne, tačiau kartais pastebime dalykų, kurie kelia dviprasmiškus jausmus, pvz. Priedas mokytojams dirbantiems gimnazijose, arba lėšos, kurios paskutiniu metu pasiekė daugelį pagrindinių mokyklų, o aplenkia gimnazijas...“, „...Gimnazijai iš rajono biudžeto skiriama daug daugiau

- *Diskriminuojamos pagrindinės mokyklos:* „...Taip, kadangi prie vidurinės mokyklos prijungta pagrindinė mokykla netenka savarankiškumo ir tampa vidurinės mokyklos išlaikoma. Nenumatomos lėšos mokyklos aplinkai, išskyrus šildymą...“ ir kt.
- *Diskriminuojamos gimnazijos:* „...Šiuo metu žlugdomos gimnazijos...“, „...Kažkiek kenčia gimnazijos...“ ir kt.
- *„Proteguojamos ne pakopos, bet mokyklos“:* „...Sunku pasakyti, tačiau tokių įtarimų kyla, kai neperspektyvios pagrindinės mokyklos dalyvaudamos mokyklų tobulinimo programose, gauna didžiules investicijas, o žymiai perspektyvesnės vidurinės mokyklos šioje programoje dalyvauti negali. Bet tai turbūt problema valstybės lygiu. Rajono plane numatyta remti visų tipų mokyklas...“, „...Proteguojamos tos vidurinės mokyklos, kurių vadovybė tampriai susijusi su valdančiąja rajone politine dauguma...“ ir kt.
- „...gali būti klausimas dėl H.Zudermano vidurinės mokyklos ypatingo statuso, tačiau reikia atsižvelgti, kad tokio pobūdžio mokykla yra vienintelė Respublikoje...“.
- „...Greičiau būtų galima įžiūrėti tam tikrą diskriminaciją nei protegavimą. Juntama, jog savivaldybei švietimas nėra prioritetas...“.

Devynioliktas klausimas: *Ar tinklo pertvarkos plane tinkamai atsižvelgiama į miesto demografinius procesus ir ypač į mokyklinio amžiaus vaikų skaičiaus mažėjimo perspektyvą?*

- *Taip, planuojant atsižvelgiama į pertvarkos procesus:* „...Prieš pradėdant tinklo pertvarką buvo atlikti demografiniai tyrimai situacijai ištirti, remiantis šiais tyrimais sudarytos tinklo pertvarkos planas...“, „...Sudarant pertvarkos planą atsižvelgta į gimstamumą. Mokinių srantai kasmet persikirstomi...“, „...Taip, atlikta demografinių pokyčių analizė per 7 metus, kuri suteikia galimybę prognozuoti būsimus demografinius procesus...“, „...Taip, atsižvelgiama, nes remiamasi gyventojų surašymo duomenimis (1991-2003 m.), optimistine ir pesimistine gimstamumo prognoze...“, „...Atlikti skaičiavimai iki pat 2012 m. ...“, „...Taip, nes plane numatytos galimybės mažėjančių mokyklų vaikams tęsti mokslus kitose mokyklose geresnėmis sąlygomis, o reorganizuojamų įstaigų mokytojams-įsidarbinti. Svarbu pastebėti, kad dokumente neformuojamas ugdymo įstaigų uždarymas...“ ir kt.
- *„Demografiniai procesai (ypač mokyklinio amžiaus vaikų skaičiaus mažėjimas) buvo viena tinklo pertvarkos priežasčių“.*
- *Planas nuolat koreguojamas, atsižvelgiant į demografinę situaciją:* „...Mokinių skaičiaus kaita nuolat analizuojama...“, „...Taip, planas koreguojamas kasmet iki gegužės 1d. Atsižvelgiant pirmiausia į demografinę situaciją...“ ir kt.
- *Stengiamasi atsižvelgti, bet sunkumų planuojant kyla dėl emigracijos ir socialinių problemų:* „...Stengiamasi atsižvelgti, bet kiekviena diena atneša vis naujų pokyčių (emigracija)...“, „...Taip, daug vaikų išvyksta į užsienį...“, „...Reikėtų įvardinti, kad moksleivių skaičius mažės dar sparčiau, nes jaunos šeimos išvažiuoja į kitas valstybes. Be to, daugės asocialių šeimų (tai skatina valstybės politika), kurios vaikų neišleis į mokyklas arba tie vaikai bus nepajėgūs mokytis...“ ir kt.
- *Taip, tačiau moksleivių skaičiaus prognozės gali ir nepasitvirtinti:* „...Plane išanalizuota miesto demografinė būklė, mokinių skaičiaus kitimas, migracija, socialiniai pokyčiai, tačiau moksleivių skaičiaus prognozės gali ir nepasitvirtinti...“ ir kt.
- *Ne visur atsižvelgiama:* „...Tikrai ne visur atsižvelgiama. Demografinės lentelės, vienos pertvarkos plane yra abejotinos. Atlikti tyrimai nebuvo, remtasi iš esmės siekiu ir nepakankamai vertingu šaltiniu -mokyklų direktorių spėjimu, t.y. "būrimu iš akies".

- „...Taip, tačiau prognozės ganėtinai sudėtingas reikalas, ypač kalbant apie rajoną. Jose trūksta sąsajų su vietose vystoma ūkine veikla, ekonominės plėtros perspektyva...“

Dvidešimtas klausimas: *Ar galima plane išvelgti momentus, kurie iš esmės pažeidžia atskirų socialinių grupių interesus ir provokuoja socialinius konfliktus?*

- Dauguma respondentų atsakė, kad planas parengtas taip, kad iš esmės nepažeidžiami socialinių grupių interesai⁸, todėl tai neprovokuoja socialinių konfliktų, tačiau yra dalis manančių, kad *pasitaikė konfliktinių situacijų* (pvz., „...Plane išvelgti momentų, kurie iš esmės pažeistų atskirų socialinių grupių interesus ar provokuotų socialinius konfliktus nėra, tačiau vykdant minėtąjį planą atsiranda konfliktinių situacijų, jie neišvengiami...“ ir kt.)
- Dalis respondentų išvelgia interesų pažeidimą kai kuriais atvejais, susijusiais su *aptarnaujančio personalo įdarbinimu, tėvų norais* ir pan. : „...Lyg ir taip, kadangi plane kalbama tik apie mokytojų įdarbinimą, o aptarnaujantis personalas neteks darbo ir tai provokuoja socialinius konfliktus...“, „...Lyg ir taip. Sunkiai gyvenantys tėvai turės mažiau galimybių leisti vaikus mokytis į miesto mokyklas (centrus)...“, „...Lyg ir taip. Kažkiek bus pažeisti pedagogų interesai, dalis jų liks be darbo. Gali keletas uždarytų mokyklų moksleivių iki 16 metų nebelankyti mokyklos. Sunkiai besiverčiantiems kaimo mokyklų tėvams bus sunkiau išleisti savo vaikus į tolimesnes mokyklas...“, „...Į netoliese būsimas gimnazijas patenka ne visi. Jiems "patogiau" lankyti kitas rajono ar miesto mokyklas. Kai kuriuose didesnėse mokyklose socialiniai konfliktai viduje tikrai vyksta...“,
- „...Jei bus tinkamai išspręstas mokinių pavežėjimo klausimas, specialiosios pagalbos teikimas, tuomet socialinių konfliktų būtų galima išvengti...“ („... Pasvalio Lėvens pagrindinę mokyklą lanko 278 mokiniai iš kaimo, tačiau mokyklą geltonojo autobusiuko neturi-nors rajone 6 mokyklos turi. Stambiausia rajono mokykla neturi geltonojo autobuso, o 100 mokinių turinčios kaimo pag. Mokyklos turi. Ar tikslingai skiriami geltonieji autobusiukai?...“)
- „...Plane neatkreiptas dėmesys į mokinius, kurie neturi motyvacijos...“
- „...Situacija tarp miesto mokyklų sprendžiama teisme...“
- „...Kokie gali būti konfliktai jei nebėra mokinių...“

Dvidešimt pirmasis klausimas: *Ar yra pagrindas parengtą planą traktuoti kaip vieningą socialinę-educacinę sistemą, kuri skatins subalansuotą miesto ir regiono plėtrą?*

Daugiausiai pritarta:

- *Taip, tuo tikslu ir buvo rengiamas planas* (pvz., „...mokyklų tinklo pertvarkos planas yra rajono plėtros programos viena iš priemonių. Tad jis tikrai dera su rajono plėtros programa ir raidos tendencijomis...“ ir kt.).
- *Taip, nes planas parengtas atsižvelgiant į situaciją, yra pagrįstas ir numato įvairias pasekmes* (pvz., „...taip, pagrindas yra, nes planas parengtas remiantis švietimo būklės analize ir raidos prognozėmis, numatyti prioritetai iki 2007m., parengta mokytojų

⁸ „...Ne, nemanau, nes švietimo įstaigų įvairovė turėtų tenkinti visų socialinių grupių interesus ir neturėtų būti provokuojami socialiniai konfliktai...“, „... Lyg ir ne, nes yra numatyta darbo netekiantiems mokytojams persikvalifikavimo galimybė, tačiau dėl įvairių aplinkybių ne visi gali ja pasinaudoti...“, „... Kaip jau rašiau anksčiau visada bus nepatenkintų mokyklų tinklo pertvarka. Reorganizuojamos mokyklos pedagogai vargu ar gali būti patenkinti, netgi parinkus jiems veiklą kitoje mokykloje. Tačiau norinčių visą laiką gyventi ramiai ir dirbti šalia namų esančioje mokykloje, nelaikydami socialine grupe, o tokio nepasitenkinimo-socialiniu konfliktu...“, „... Ne, momentų, kurie iš esmės pažeistų atskirų socialinių grupių interesus, manau nėra. Plane numatoma sudaryti sąlygas siekti mokslo visų socialinių grupių atstovams. Socialiniai konfliktai neprovokuojami...“ ir kt.

kvalifikacijos atnaujinimo ir naujų darbo vietų kūrimo programa, mokyklų atnaujinimo programa, mokyklų tinklo pertvarkos pagrindinių rezultatų rodikliai 2007 ir 2012 metais, numatomos mokyklų tinklo pertvarkos vertinimas...“, „...taip, nes numatomi plėtros žingsniai: rezultatų rodikliai, socialinis ir ekonominis poveikiai...“, „...bent jau finansiniai nuostoliai numatyti, jei nebus vieningai pertvarkoma...“ ir kt.).

- *Taip, nes numatomi pozityvūs MTP rezultatai, efektai*, pavyzdžiui: „...įvykus pertvarkai racionaliai ir optimaliai bus naudojami intelektualiniai ir materialiniai ištekliai...“, „...manau, kad taip, nes neoptimizuojant mokyklų tinklo vidurinės mokyklos ir toliau būtų perpildytos, egzistuočių antroji pamaina, liktų neišspręsti mokymosi vietų suaugusiems trūkumas ir kt. klausimai...“, „...Taip, nes bus užtikrintos lygios besimokančiųjų galimybės, aukšta ugdymo kokybė, geresnė pedagogų kokybinė sudėtis, tinkamesnis švietimo aprūpinimas...“ ir kt.
- *Galbūt, tačiau viską nulems įgyvendinimo procesas* (pvz., „...lyg ir taip, nes mokyklų tinklo pertvarkos bendrasis planas yra rajono plėtros programos dalis. Tačiau dar anksti kalbėti kiek gero ir blogo įneš į rajono plėtrą...“, „...tikiuosi, kad taip ir bus. Visgi manau daugiau įtakos tam turės plano įgyvendinimas, proceso skaidrumas, viešumas, tikslų aiškumas...“ ir kt.).
- *Neaišku, nes planas – koreguotinas*, pavyzdžiui: „...sunku pasakyti, nes šį planą tenka koreguoti, kai galvojama apie gimnazijų steigimą. Atsiradus gimnazijoms, sunku prognozuoti kitų ugdymo įstaigų perspektyvą (o gal likimą)...“, „...trūksta planui išsamumo, todėl apie balansavimą sunku kalbėti...“, „...Nerimą kelia kaimo mokyklos perspektyvos...“, „...Manau, kad vienintelis dalykas, kuris yra iškritęs iš mūsų plano, tai ikiprofesinis mokinių, profesinis mokinių rengimas...“ ir kt.
- *Ne, planas neskatina miesto/ regiono plėtros, greičiau - atvirkščiai* („...Nemanau, kad planas gali skatinti subalansuotą miesto plėtrą, atvirkščiai-miesto plėtra skatins keisti mokyklų tinklą...“)
- „...paradoksali situacija, kad net pertvarkos komandoje dirbę žmonės nežinojo esminių dokumentų, daugelio jų labai siauri interesai. Kokia kalba apie vieningą sistemą ar subalansuotą plėtrą, jei mokykla, turinti tradicijas, pakankamai mokinių, darbščių ir kūrybingų mokytojų, apie 10 moksleivių-respublikos prestižinių konkursų laureatų- (tik per mokslo metus) yra dirbtinai slopinama ir mažinama...“

Dvidešimt antrasis klausimas: *Ar plane numatomi mechanizmai, kaip ateityje bus derinama skirtingo pavaldumo švietimo įstaigų strategija mieste/ rajone?*

Respondentai neišsakė vieningos nuostatos - vyrauja įvairovė:

- *Taip, plane numatomi mechanizmai*: „...kol kas pavaldumas yra įvairus: 1) miesto savivaldybės pradinės mokyklos, pagrindinės mokyklos, gimnazijos 2) ministerijai-E.Balsio menų gimnazijos. 3) apskrities valdymui - profesinio rengimo įstaigos, specialiosios mokyklos...“, „...jau dabar rajone veikia mokyklų teritorinio susiskirstymo principas ir mokyklos nuosekliai derina savo pavaldumą (šiuo aspektu) viena kitai. Tinklo pertvarkos eiga neturėtų kelti didesnių problemų dėl pavaldumo suderinamumo...“
- *Lyg ir nenumatyta*: „...lyg ir ne, kadangi plane pateikti tik statistiniai duomenys apie skirtingo pavaldumo švietimo įstaigos, bet nekalbama apie jų bendradarbiavimą...“, „...lyg ir ne, nes mokyklų tinklo pertvarkos bendrajame plane apie tai nieko nerašoma, nors žinome, kad ministerijų lygmenyje diskutuojama apie pertvarką ir šiose mokyklose. Šiose diskusijose dalyvauja ir savivaldybės meras, švietimo kultūros ir sporto skyriaus vedėjas...“ ir kt.
- „...Abejonių kelia numatytų priemonių efektyvumas...“
- *Ne, mechanizmai nenumatyti*: „...tai nėra išskirta...“, „...ne, mechanizmai nenumatyti...“
- *Nenumatyta kai kurių pakopų pavaldumo mechanizmai*: „...apie specialiosios internatinės mokyklos likimą (ji pavaldi apskrities administracijai) nekalbama...“,

- *Neaiškus apskritims pavaldžių institucijų klausimas: „...rašant planą ne kartą bandyta su apskritimi derinti mūsų rajone esančių jų pavaldumo įstaigų reorganizavimo klausimus, bet nieko konkretaus nepavyko suderinti. Mechanizmo, įgalinančio derinti šiuos klausimus, prielaidos yra, tačiau ar realiai jis veiks, priklausys nuo abiejų pusių, geranoriškumo. Šiais metais apskričiai rengiant savo planą, jų įstaigų, esančių mūsų rajone, reorganizavimo klausimai yra derinami su mūsų savivaldybės atstovais...“*, „...ne, nes rajone yra mokyklų, pavaldžių apskričiai, o jų likimo rajonas nesprenžia...“
- *„...ne, nes rajone visos bendrojo lavinimo įstaigos pavaldžios savivaldybei, išskyrus spec. mokyklas. Realiai tarp šių įstaigų ryšiai (ne mechanizmai) egzistuoja, tačiau plane apie tai nėra informacijos...“*
- *„...Plane gal ne, bet jį vykdant yra nusistatyti mechanizmai...“*
- *„...Deriname su ministerija technologijos gimnazijos perspektyvą...“*
- *„...Bendravimo mechanizmas galėtų ir turėtų būti glaudesnis...“*

Ekspertų apklausos apibendrinimas ir diskusija

Apie tinklo pertvarkos planavimą ir eigą ekspertai išsakė nemenką nuomonių ir vertinimų įvairovę. Visgi šioje įvairovėje persveria palankūs vertinimai. Kitaip tariant, tinklo pertvarką ekspertai buvo linkę vertinti daugiau palankiai nei kritiškai.

Lyginant su prieš taiėjusiame skyrelyje pristatytais mokyklų bendruomenių atstovų nuomonėmis, ekspertų išsakyti tinklo pertvarkos vertinimai yra sąlyginai labiau pagrįsti ir objektyvūs. Taip yra, matyt, todėl, kad ši apklaustųjų kategorija (grupė) yra tinklo pertvarkos organizatoriai ir vykdytojai, ši grupė geriausiai žino ir išmano faktinę padėtį. Ataskaitos rengėjų nuomone, ekspertų išsakyti kritiniai vertinimai nusipelno ypatingo dėmesio. Tai savotiška kompetentingų specialistų nuoroda tinklo pertvarkos iniciatoriams ir strategams apie kylančias problemas, sunkumus, daromas klaidas ir, žinoma, apie dar neišnaudotas tinklo pertvarkos efektyvinimo galimybes.

Simptomiška, jog pagal vieną ir tą patį indikatorių ekspertai neretai padėtį vertino labai skirtingai. Pavyzdžiui, vieni teigia, kad pertvarka vyko evoliuciškai ir nuosaikiai, kiti gi tuo pat metu teigia, kad tinklo pertvarka vyko radikaliai ir „revoliuciškai“. Tas pats pasakytina ir apie pertvarkos etapiškumą. Vieniems atrodo, kad etapai aiškiai numatyti, kitiems, kad pertvarka neturi aiškos etapinės struktūros. Pažymėtina, kad nuomonių išsiskyrimas pasireiškia bemaž pagal visus vertinimo indikatorius.

Nustatytas nuomonių išsiskyrimo faktas gali būti interpretuojamas dvejopai. Pirma, jis liudija pertvarkos procesų kontekstualumą, jų priklausymą nuo konkrečios situacijos. Vienoje savivaldybėje tinklo pertvarka palankiau rutuliojasi, tarkime, pagal parametrus a; b; c, o prasčiau vykdoma pagal parametrus x; y; z. Kitoje savivaldybėje viskas yra atvirkščiai. Vadinas, pertvarkos eigos požiūriu visos savivaldybės turi savo pasiekimų ir nesėkmių „topografiją“. Be to, galima kalbėti apie daugiau ir mažiau tinklo pertvarkoje pažengusias savivaldybes. Antra, išdėstytų argumentų šviesoje minėtas nuomonių išsibarstymas ir įvairovė visumoje netiesiogiai rodo išsakytų vertinimų objektyvumą. Bent jau ta prasme, jog išvengta tendencingų vienakrypčių atsakymų, kuomet pertvarka ir jos eiga būtų vertinami tik palankiai arba tik kritiškai. Idėja apie pertvarkos pasiekimų ir nesėkmių topografiją aktualizuoja tokį dalyką, kaip pertvarkos vykdytojų keitimasis patirtimi, mokymasis vieni iš kitų darbinių seminarų ir susitikimų metu. Geroji patirtis turėtų būti išnagrinėta, apibendrinama ir perkeliama į masinę pertvarkos praktiką. Turėtų būti atskleidžiamos dalinių pertvarkos nesėkmių priežastys, surandami būdai, kaip jas užkirsti ar bent jau švelninti.

Atsakymai rodo, jog, rengiant ir įgyvendinant tinklo pertvarkos planus, sąlyginai geriau sekėsi veikti pagal šiuos veiklos ruožus ir kryptis:

- plano ir eigos atitikimas teisės aktams ir strateginiams pertvarkos tikslams;
- plano sprendimų orientacija į plačios piliečių bendruomenės, o ne į pavienių grupių interesus
- plano ir sprendimų orientacija į faktinius demografinius procesus savivaldybėje

Sąlyginai labiau apleistos kryptis tinklo pertvarkos planavimo ir įgyvendinimo srityje, pasak ekspertų, yra šios:

- prielaidų sudarymas jaunuolių ir vaikų, neturinčių mokymosi motyvacijos, poreikiams atliepti;
- rizikos grupės vaikų ir jaunuolių poreikių atliepimas, prielaidų veiksmingam prevenciniam darbui sudarymas;
- skirtingo pavaldumo ir skirtingos paskirties švietimo įstaigų bei organizacijų veiklos derinimas esminiais klausimais, tarpžinybinės švietimo strategijos kūrimas.

Verta paminėti, jog švietimo „žinybiškumo“ problema visų ekspertų buvo įvardinama, kaip labiausiai apleista. Bemaž visų ekspertų nuomonė šiuo klausimu buvo pesimistinė ir kritiška, kai tuo tarpu daugelio kitų požymių vertinimo atveju nuomonės ir vertinimai išsibarstė.

2.4. Mokinių vežiojimo būklės tyrimo metodika ir rezultatai

Šiame skyrelyje pateikti mokinių vežiojimo būklės tyrimai, 2005 m. atlikti savivaldybėse, dalyvavusiose mokyklų tobulinimo programos eksperimente. Šie duomenys palyginti su 2003-2004 m. atliktais vežiojimo būklės tyrimais. Panaudojant specialų klausimyną-žurnalą eksperimentinėse savivaldybėse rekonstruotos 1781 mokinių individualios vežiojimo istorijos. Iš viso per 2003-2005 m. tyrimus rekonstruotos 4188 mokinių individualios vežiojimo istorijos. Kelionės atstumo ir trukmės rodikliai rodo, kad mokinių vežiojimo sistema visumoje veikia neblogai. Deja į ją sklandžiai neišsirašo apie 5% vežiojimų mokinių, kuriems kyla mokyklos pasiekiamumo problemų. Visumoje atvykimas į mokyklą yra gerokai sklandesnis nei parvykimas, kuris daliai mokinių yra komplikuoatas, ilgai tenka laukti parvežimo. Kuo žemesnė mokyklos pakopa, tuo sąlyginai sklandžiau vežiojami mokiniai. Vienoms savivaldybėms organizuoti vežiojimą sekasi labai gerai, kitos nuo normatyvų (standartų) atsilieka. 2003-2005 m. tyrimai įtikinamai rodo, kad nesiplėtoja, neauga „žinybinė“, vien švietimo reikmėms skirta, mokinių vežiojimo sistema. Didžioji dauguma mokinių važinėja ne geltonuoju ir/arba mokykliniu autobusiuku, o įsiliedami į regiono visuomeninį transportą. Paradoksalu yra tai, kad kaimuose, kur neišplėtota viešojo transporto sistema, vežiojimas vyksta gerokai sklandžiau nei rajonų centruose ir didmiesčiuose. Galima daryti prielaidą, jog taip yra todėl, kadangi kaimų vaikai vežiojami „žinybine“ vežiojimo sistema.

Metodika

Mokinių vežiojimo būklei tirti buvo naudojamas specialus vežiojimo klausimynas žurnalas. Jo pavyzdys yra pateiktas šios skyrelio pabaigoje. Klausimyną pildė klasių auklėtojai ir/arba pradinių klasių mokytojai. Procedūros esmė ta, kad pedagogas apklausia kiekvieną vežiojamą savo klasės mokinį apie važiavimo į mokyklą ir atgal trukmę, būdą ir kitas aplinkybes. Klausimynas žurnalas įgalina surinkti vadinamąsias „fakto tiesas“⁹ ir rekonstruoti individualias mokinių vežiojimo istorijas. Tuo jis yra pranašesnis už tradicinį žinybinės informacijos rinkimą apie mokinių vežiojimą, kurią paprastai renka savivaldybės ir LR ŠMM. Reikalo esmė ta, kad, renkant informaciją tradiciškai, ji kiekviename etape yra statistiškai „suvidurkinama“. Informaciją suvidurkina jau mokyklos direktorius, toliau švietimo skyrius ir t.t. Taip prapuola ir susiniveliuoja vežiojimo įvairovė, ekstremalus atvejai. Šią problemą kaip tik ir išsprendžia siūloma metodika.

Klausimynas žurnalas atspindi 50 požymių apie vežiojimą, įskaitant demografinius duomenis – 68 požymius (žr. 2.4.1 lentelę).

2.4.1 lentelė

Tiriamų požymių apie mokinių vežiojimą struktūra „Pilkajame“ klausimyne

DIAGNOSTINIAI BLOKAI IR DIAGNOSTINIAI KONSTRUKTAI	UŽDARI KLAUSIMAI	ATVIRI KLAUSIMAI	IŠ VISO
Duomenys apie mokyklą ir klasę	9	-	9
Demografinis blokas	6	-	6
Kelionė iš namų į mokyklą: atstumai, būdai ir chronologinė struktūra	38	-	38
Kelionė iš mokyklos į namus: būdai ir chronologinė struktūra	6	1	7
Ekspertinė pedagogo nuomonė apie kai kuriuos vežiojimo aspektus	4	1	5
Bendras tirtų požymių, atspindinčių mokinių vežiojimo problemas, skaičius	66	2	68

Pažymėtina, kad komentuojama metodika jau ne kartą išbandyta ir pasiteisinusi ankstesniuose LR ŠMM užsakytuose mokinių vežiojimo būklės tyrimuose¹⁰. Dar 2003 m.

⁹ Klausimynas išsiskiria tuo, kad jis orientuotas ne į nuomones, kurios paprastai apklausiamos anonimiškai, bet į konkrečias fakto tiesas apie vežiojimą: jo trukmę, būdą ir pan. Klausimyne nurodomos mokinių pavardės, mokytojo pavardė. Klausimyno-žurnalo duomenų autentiškumą savo parašu patvirtina mokyklos administracijos atstovas. Ši metodika yra tradicinės apklausos ir žinybinės statistikos rinkimo derinys.

¹⁰ http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/TINKLO_IR_VEZIOJIMO_TYRIMAS_SMM.doc

mokinių vežiojimo tyrimas buvo atliktas 6 savivaldybėse – Vilniaus ir Kauno miestuose, Trakų, Telšių, Kėdainių ir Pasvalio rajonuose. Šis tyrimas švietimo vadovus vietose sudomino, todėl 2004 m. analogiškus mokinių vežiojimo būklės tyrimus savo iniciatyva užsisakė Kelmės, Radviliškio ir Ukmergės rajonų savivaldybės¹¹.

Ankstesnių tyrimų, atliktų identiška metodika, faktas čia minimas neatsitiktinai. Reikalo esmė ta, kad visų tyrimų duomenis, galima integruoti į vieningą statistinių duomenų bazę. Pirma, didelės ir geografiškai įvairios imtys įgalina bent apytiksliai pasekti, pakontroliuoti, kaip vežiojimo paslauga šalyje vystosi laike, t.y. - 2003-2005 metais. Antra, tokia didelė duomenų masė sudaro gerą statistinio normavimo bazę. Tai reiškia, kad, ištyrus vežiojimo duomenis iš vieno rajono, ar netgi pavienės mokyklos, juos galima palyginti su analogišku daugelio šalies rajonų ir mokyklų vidurkiu ar kitais normavimo parametrais. Pažymėtina, kad per visus vežiojimo tyrimus, atliktus 2003-2005 m., iš viso buvo rekonstruotos net 4188 mokinių individualios vežiojimo istorijos. Šitokia gausi normavimo duomenų bazė įgalina konstruoti moksliškai pagrįstus ir objektyvius švietimo rodiklius (indikatorius) tokiu aspektu, kaip mokinių vežiojimo kokybė, mokyklos pasiekiamumas. Vežiojimo tyrimo metodika ir ja gauti rezultatai 2005 m. rugsėjo mėn. buvo aprobuoti tarptautiniame Europos edukacinių tyrimų asociacijos (EERA) kongrese.

Mokinių vežiojimo paslaugos kokybė yra daugeliu požiūriu iškalbingas indikatorius. Jis tiesiogiai parodo mokyklos ir švietimo sistemos prieinamumą, švietimo barjerų buvimą arba nebuvimą vaikams, atskleidžia svarbias vaikų ir paauglių gyvenimo būdo bei socializacijos aplinkybes. Be to, kai kurie vežiojimo parametrai¹² netiesiogiai leidžia įvertinti mokinio darbo dienos chronologiją, jos higienines normas, mokinio saugumą, rizikos veiksnius sveikatai ir pan. Turint galvoje, kad mokymasis yra pagrindinė vaiko veikla, tam tikra prasme vežiojimo paslaugos kokybė yra vienas vaiko gyvenimo kokybės apskritai indikatorius.

Gana iškalbingas ir objektyvus vežiojimo kokybės indikatorius yra kelionės trukmė. Lietuvoje jau nusistovėjo norma, kad kelionės trukmė pagrindinės mokyklos mokiniams neturėtų viršyti 0,5 h, o vyresniesiems vidurinės mokyklos ir/arba gimnazijos mokiniams kelionės trukmė neturėtų viršyti 1 valandos. Šių normų prisilaikoma ir šiame tyrime.

Toliau verta aptarti 2005 m. vežiojimo tyrimo, atlikto eksperimentinėse savivaldybėse, imties charakteristikas. Eksperimentinės savivaldybės, dalyvavusios Pasaulio banko ir LR Vyriausybės remiamoje Mokyklų tobulinimo programoje (MTP) yra šios: Klaipėdos miesto savivaldybė, taip pat Mažeikių, Pasvalio¹³, Kauno, Varėnos ir Šalčininkų rajonų savivaldybės.

Šio tyrimo metu eksperimentinėse savivaldybėse buvo rekonstruotos 1781 mokinio individuali vežiojimo istorija. 2005 m. tyrimo geografija apėmė 49 mokyklas iš 33 seniūnijų 5 savivaldybėse. Visa vežiojimo tyrimo imtis atspindi, kaip minėta, 4188 vežiojimo istorijas.

¹¹ Merkys, G., Merkienė, R., Urbonaitė-Šlyžiuviene, D. (2004) Mokyklų tinklo pertvarkos diagnostinis tyrimas: Ukmergės rajono situacija bendrame Lietuvos kontekste. Užsakovas – Ukmergės mokytojų švietimo centras.

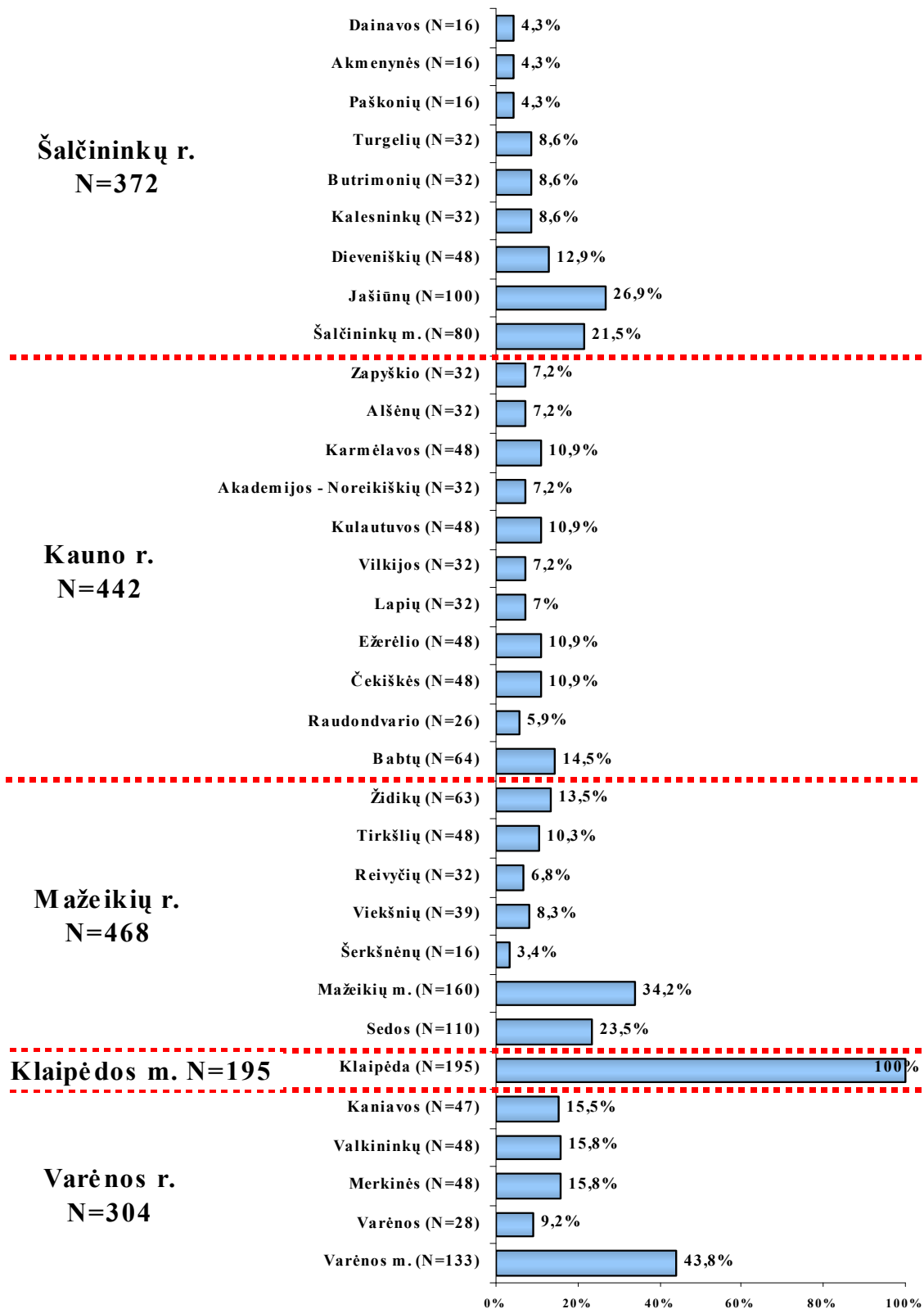
Merkys, G., Kalinauskaitė, R., Piščalkienė, V. et al. (2004) Mokyklos pasiekiamumo problemų tyrimas: Radviliškio rajono situacija šalies kontekste. Kaunas: KTU Socialinių tyrimų laboratorija, 60 p. Užsakovas – Radviliškio rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius.

Merkys, G., Kalinauskaitė, R., Piščalkienė, V. et al. (2004) Moksleivių vežiojimo organizacinės ir socioedukacinės problemos Kelmės rajone: empirinis tyrimas ir tobulinimo rekomendacijos. Kaunas: KTU Socialinių tyrimų laboratorija, 62 p. Užsakovas – Kelmės savivaldybės Švietimo skyrius.

¹² Pavyzdžiui, kada ryte tenka keltis, kiek laiko užtrunka kelionė, kiek laiko tenka eiti pėsčiomis šaltu metų laiku, tamsiu paros metu ir pan.? Kiek laiko tenka laukti transporto priemonės po pamokų, ar tenka stabdyti pakeleivingas mašinas, kiek laiko užtrunka kelionė atgal, kelintą val. grįžtama namo.

¹³ Pasvalio savivaldybė dalyvavo 2003 m. vežiojimo tyrime ir pasirodė kaip savivaldybė, geriausiai organizavusi mokinių vežiojimą, todėl buvo nuspręsta 2005 m. šioje savivaldybėje naujų matavimų neatlikinėti, bet reikalui esant, remtis 2003 m. duomenimis.

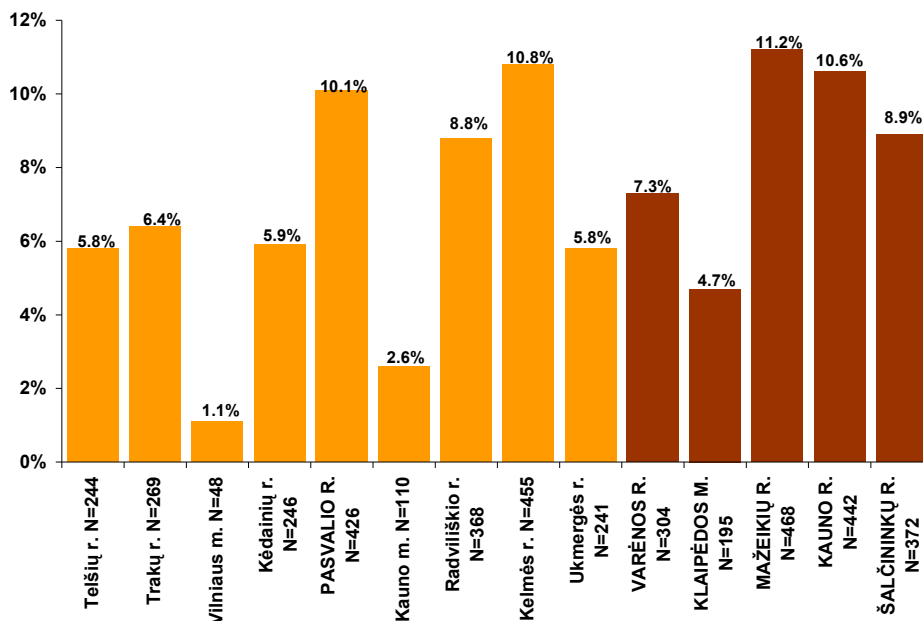
Toliau ataskaitoje, kai kalbama apie eksperimente dalyvavusias savivaldybes, vartojama sąvoka „eksperimentinės savivaldybės“. Paveiksluose ir lentelėse, vaizduojančiose apibendrintus rezultatus, šių savivaldybių pavadinimai yra vienaip ar kitaip paryškinti – skirtinga spalva, didžiosiomis raidėmis ir pan. Kai kalbama apie savivaldybių, dalyvavusių 2003-2004 m. tyrimuose, duomenis, vartojama sąvoka „kitos savivaldybės“.

2.4.1 pav. Respondentų pasiskirstymas seniūnijose (2005 m. tyrimo imties lizdai)

2005 m. tyrimo imties lizdai pavaizduoti 2.4.1 paveiksle, o viso tyrimo ciklo, atlikto 2003-2005 m. imties lizdai pavaizduoti 2.4.2 paveiksle. Daugeliu atvejų imties tūriai

atskiruose jos lizduose yra pakankami, statistiniams apibendrinimams padaryti. Mažesnis imties tūris pavieniuose lizduose reiškia, kad atitinkamoje seniūnijoje ar mokykloje vežiojamų mokinių yra labai mažai. Atskirais atvejais nedidelėse mokyklose buvo ištirtos visų vežiojamų vaikų kelionės istorijos. Tuo buvo siekta atspindėti ir mažų kaimo mokyklėlių specifiką.

2.4.2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal savivaldybes (2003-2005 m. imties lizdai)

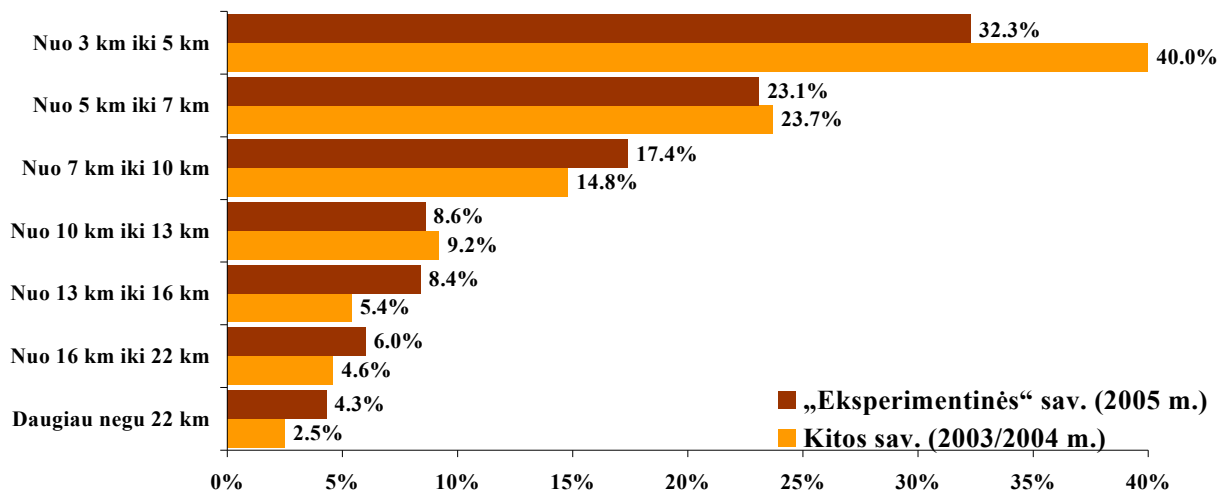
Kaip matyti, imties lizdų dydžiai yra pakankami.

Mokyklos ir klasės šiame vežiojimo tyrime buvo atrenkamos pagal tam tikras taisykles. Pirmą buvo siekiama, kad kiekvienos savivaldybės statistiniame lizde būtų atspindėti įvairūs mokyklų tipai, pradinės ir vyresnės klasės, rajono centro ir kaimo mokyklėlės, taip pat mokyklos, besinaudojančios skirtingais vežiojimo modeliais. Buvo atrenkamos tos mokyklos ir jų klasės, kuriose yra daug vežiojamų mokinių ir kurios su šia problema realiai susiduria.

Rezultatai

Vežiojimo (kelionės) atstumai

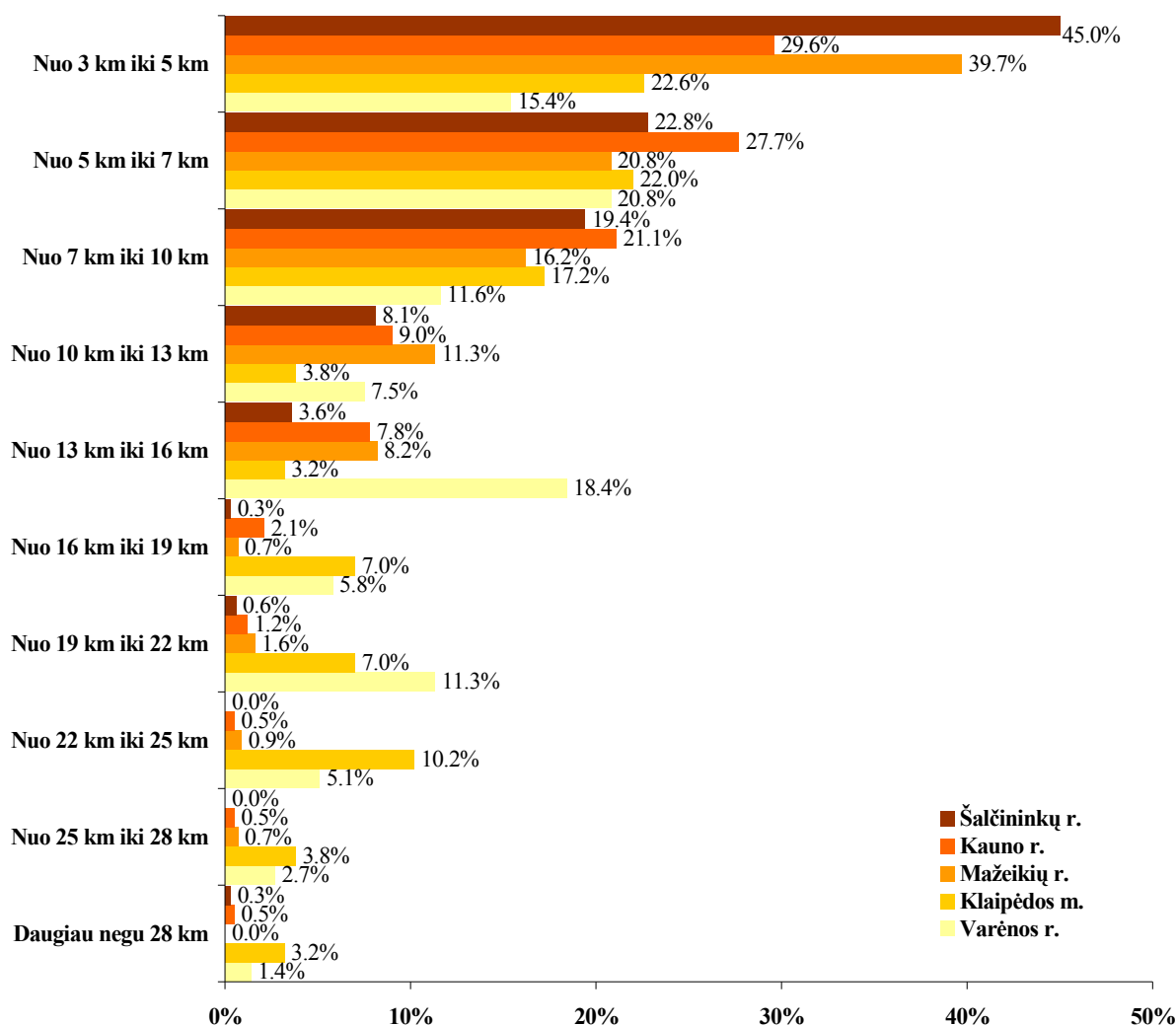
2.4.3 pav. atspindėti vežiojimo atstumai eksperimentinėse ir kitose savivaldybėse. Duomenys pateikti intervalais.

2.4.3 pav. Atstumai nuo namų iki mokyklos ($N_{\text{„Eksper.“}}=1712$, $N_{\text{kitos sav.}}=2240$)

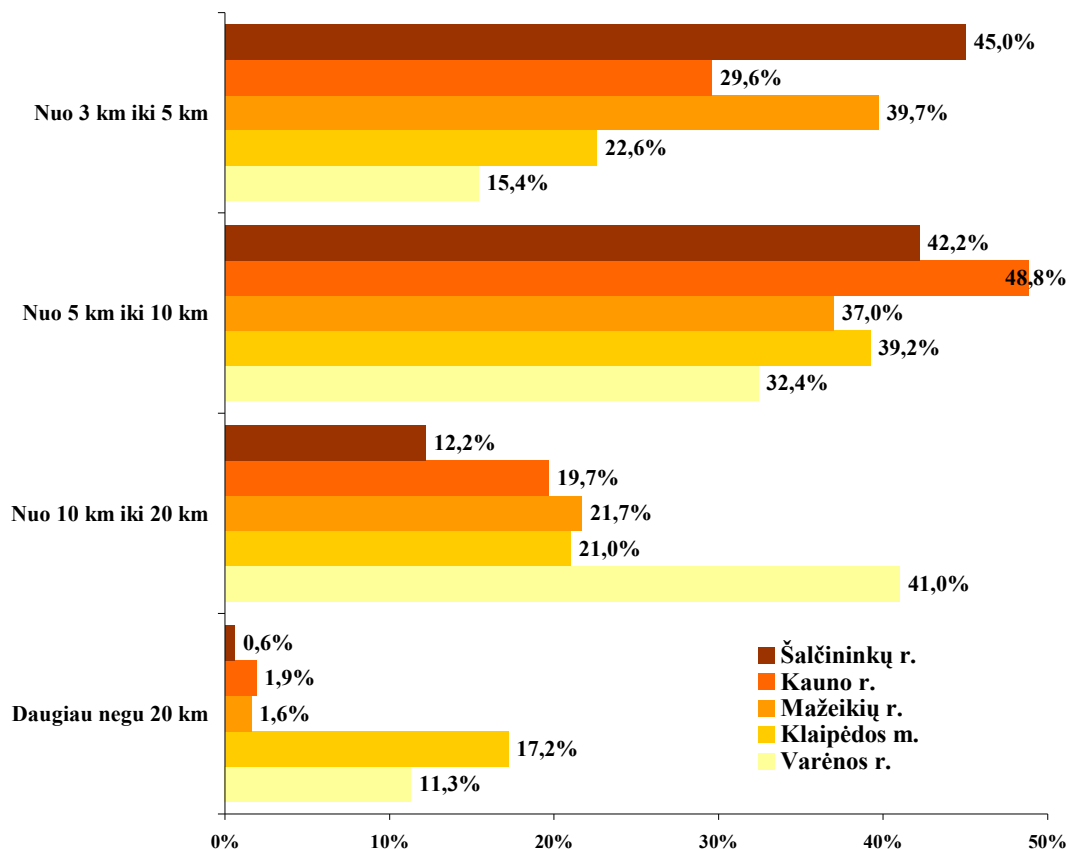
Dabartinio ir ankstesnių tyrimų duomenys mažai skiriasi. Išryškėjo labai charakteringas ir vežiojimo paslaugos kokybės požiūriu palankus statistinis dėsningumas. Antai, kuo trumpesnis važiavimo atstumas, tuo didesnis jam tenka vežiojamų mokinių procentas. Daugiausiai mokinių tenka trumpiausiam kelionės intervalui nuo 3 iki 5 km.

2.4.4 paveikslas atspindi tokius pat duomenis, detalizuotus pagal savivaldybes.

2.4.4 pav. Atstumai nuo namų iki mokyklos ($N_{„Eksper.“}=1712$)

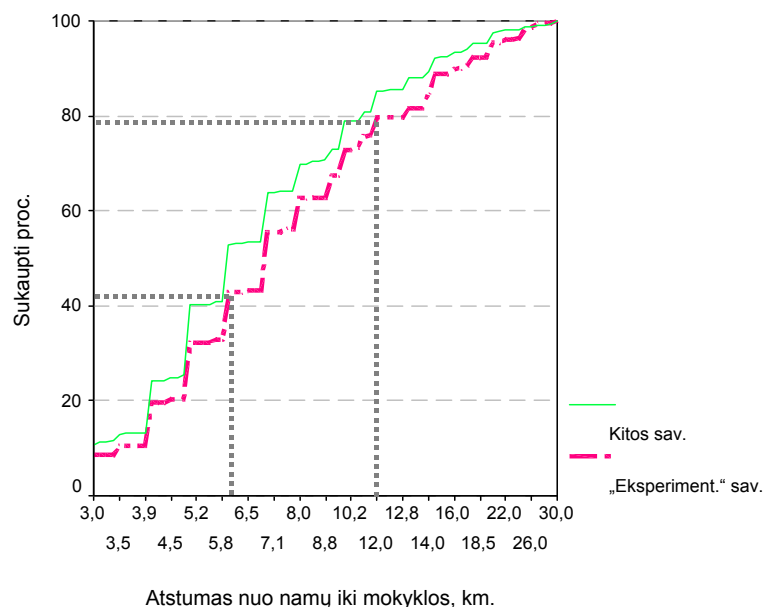
Anksčiau nustatytas dėsnis visumoje pasikartoja, tačiau padėtis savivaldybėse gana nevienoda. Ji sąlyginai prastesnė Klaipėdos miesto ir Varėnos rajono savivaldybėse. Antai, kelionės intervalui nuo 19 iki 22 km Varėnos rajone tenka 11,3% visų vežiojamų mokinių, kai tuo tarpu kitose savivaldybėse tokiame ilgam kelionės atstumui tenka nuo 0,6 iki 1,6 %. Klaipėdoje gana ilgą kelionės intervalą nuo 22 iki 25 km važiuoja kas dešimtas moksleivis (10,2%). Pozityvu yra tai, kad Kauno, Mažeikių ir Šalčininkų rajonuose didelė mokinių dalis važiuoja patį trumpiausią atstumą nuo 3 iki 5 km.

2.4.5 pav. Atstumai nuo namų iki mokyklos ($N_{„Eksper.“}=1712$)

Paveikslas 2.4.5 atspindi tuos pačius duomenis, kuomet lyginami kelionės trukmės intervalai yra dar labiau sustambinti. Klaipėdos miesto ir Varėnos rajonų savivaldybės išsiskiria kaip administraciniai vienetai, kurie pagal lyginamą parametą – kelionės trukmę – ženkliai atsilieka.

2.4.6 pav. pavaizduoti sukaupųjų dažnių skirstiniai, rodantys kelionės atstumą nuo namų iki mokyklos eksperimentinėse ir kitose savivaldybėse.

2.4.6 pav. Atstumas nuo namų iki mokyklos (sukaupieji procentai)
($N_{„Eksper.“}=1712$, $N_{kitos sav.}=2240$)

Matyti, kad net iki 90% vežiojimo paslauga besinaudojančių mokinių keliauja ne daugiau kaip 15 km. Šis statistinis dėsnīgumas nesikeičia jau keli metai iš eilės, vadinasi, galima kalbėti apie statistinę normą, kuri gali būti atskaitos tašku ateities tyrimams ir palyginimams.

Gana iškalbingas matas yra vidutinis kelionės atstumas, kuris visoje imtyje siekia 8,3 km. (žr. 2.4.2 lentelę).

2.4.2 lentelė

Atstumai nuo namų iki mokyklos (N=3937)

SAVIVALDYBĖ	ATSTUMO NUO NAMŲ IKI MOKYKLOS APRAŠOMOSIOS STATISTIKOS							
	N	M _(VIDURKIS)	Mo	SD	APVALYTA NUO EKSTREMUMŲ		NEAPVALYTA NUO EKSTREMUMŲ	
					MIN	MAX	MIN	MAX
		Atstumai, km.						
Vilniaus m.	37	15,6	20	6,9	5	30	5	30
Kauno m.	105	13,3	15	8,2	3	30	3	50
VARĖNOS R.	290	12,3	7	6,6	3	30	3	35
KLAIPĖDOS M.	185	12	5	7,9	3	30	3	50
Trakų r.	210	8,4	5	5	3	30	3	30
KAUNO R.	422	8,1	7	4,5	3	30	3	30
Telšių r.	229	7,9	6	4,9	3	30	3	30
MAŽEIKIŲ R.	451	7,7	4	4,5	3	27	3	27
Radviliškio r.	352	7,6	5	5	3	30	3	55
PASVALIO R.	415	7,4	5	4,2	3	30	3	30
Kelmės r.	423	7,1	6	4	3	25	3	33
Ukmergės r.	229	6,9	4	3,5	3	18	3	18
Kėdainių r.	229	6,8	3	4,3	3	30	3	30
ŠALČININKŲ R.	360	6,8	5	3,5	3	30	3	30
Bendrai imtyje	3937	8,3	5	5,3	3	30	3	55

Žymėjimai: N – tiriamųjų skaičius, M – vidurkis, Mo – Moda. Rodo dažniausiai duomenų aibėje pasikartojanti reikšmė, Me – Mediana. Ji perskiria variacinę eilutę į dvi maždaug lygias dalis. SD – Standartinis nuokrypis. Jis parodo vidutinę duomenų sklaidą apie vidurkį. MIN – minimali reikšmė, MAX – maksimali reikšmė¹⁴.

Dėl labai didelės imties šio vidurkio pasikliaujamasis intervalas itin trumpas $8,3 \pm 0,22$ ir yra lygus 0,44 km. (arba 440 m.) netgi tuo atveju, kai $\alpha=0,01$. Visgi atskirose mokyklose kelionės atstumas smarkiai įvairuoja (žr. 2.4.3 lentelę).

2.4.3 lentelė

Atstumai nuo namų iki mokyklos (N=1708)

MOKYKLA		ATSTUMO NUO NAMŲ IKI MOKYKLOS APRAŠOMOSIOS STATISTIKOS					
		N	M	Mo	SD	MIN	MAX
VARĖNOS R.	Varėnos „Ryto“ vidurinė m-kla	47	18,2	15	4,8	5	30
	Varėnos „Ąžuolo“ vidurinė m-kla	41	17	15	5,9	5	25
	Senosios Varėnos A.Ryliškio vidurinė m-kla	37	16	15	7,7	3	27
	Merkinės V.Krėvės-Mickevičiaus vid. m-kla	48	10,8	7	4,1	4	26
	Valkininkų vidurinė m-kla	48	8,6	7	3,8	4	20
	Panočių vidurinė m-kla	41	8,4	7	4,2	3	20
	Nedzingės pagrindinė m-kla	28	5,4	5	1,2	3	7,5

¹⁴ Čekanavičius, V., Murauskas, G. (2001). Statistika ir jos taikymai. 1 dalis. Vilnius: TEV.

2.4.3 lentelės tęsinys

	MOKYKLA	ATSTUMO NUO NAMŲ IKI MOKYKLOS APRAŠOMOSIOS STATISTIKOS					
		N	M	Mo	SD	Min	Max
			ATSTUMAI, KM.				
KLAIPĖDOS M.	H.Zudermano vidurinė m-kla	50	21,3	25	6,2	5	30
	S.Dacho vidurinė m-kla	32	16	10	6,2	6	26
	Klaipėdos Vitės pagrindinė m-kla	16	9,2	9	0,4	9	10
	Klaipėdos „Saulėtekio“ pagrindinė m-kla	80	5,9	6	1,4	3	10
	Klaipėdos „Verdenės“ pagrindinė m-kla	7	5	5	0,0	5	5
MAŽEIKIŲ R.	Mažeikių M.Račkausko gimnazija	48	12,8	7	6,1	5	27
	Mažeikių Sodų vidurinė m-kla	31	9,4	15	3,9	4	15
	Buknaičių H.Naglio pagrindinė m-kla	26	9	11	3,2	4	15
	Mažeikių Senamiesčio pagrindinė m-kla	80	8,4	4	3,6	4	14
	Židikų M.Pečkauskaitės vidurinė m-kla	48	8,4	7	5,3	3	25
	Tirkšlių vidurinė m-kla	48	8,1	8	3,5	3	16
	Sedos V.Mačernio vidurinė m-kla	76	5,9	3	2,6	3	12
	Ukrinų pagrindinė m-kla	15	5,3	4	3,5	3	17
	Kapėnų pagrindinė m-kla	39	5	4	1,8	3	8
	Žemalės pagrindinė m-kla	8	3,7	4	0,5	3	4,5
	Renavo pagrindinė m-kla	32	3,6	3	0,8	3	5
	Noreikiškių vidurinė m-kla	32	13,1	14	5,2	5	26
KAUNO R.	Ežerėlio vidurinė m-kla	46	10,6	7	6,0	3	27
	Mastaičių pagrindinė m-kla	32	10,4	9	4,3	4	18
	Babtų darželis-mokykla	16	8,1	6	1,8	6	10,5
	Čekiškės P.Dovydaičio vidurinė m-kla	48	8	7	2,4	6	15
	Lapių pagrindinė m-kla	30	7,5	3	5,4	3	30
	Zapyškio pagrindinė m-kla	16	7,2	12	3,2	3	12
	Raudondvario Kriauzų m-kla - darželis	26	6,9	5	2,8	4	11
	Vilkijos vidurinė m-kla	32	6,8	9	2,2	3	11
	Kulautuvos vidurinė m-kla	48	6,5	4	4,3	3	30
	Karmėlavos B.Buračo vidurinė m-kla	48	6,4	5	3,1	3	16
	Babtų gimnazija	48	6,1	3	3,4	3	13
	Šalčininkų J.Sniadeckio gimnazija	48	9,2	10	4,4	3	21
ŠALČININKŲ R.	Jašiūnų „Aušros“ vidurinė m-kla	47	8,3	6	3,8	4	16
	Jašiūnų 1-oji vidurinė m-kla	29	8,2	8	3,5	4	15
	Dieveniškių 1-oji vidurinė m-kla	16	7,4	5	3,1	3	13
	Paškonų pagrindinė m-kla	16	6,9	8	2,1	4	13
	Šalčininkų „Santarvės“ vidurinė m-kla	16	6,4	5	1,9	4	10
	Butrimonių vidurinė m-kla	32	6,1	4	2,6	3	15
	Akmenynės pagrindinė m-kla	16	6,1	4	1,7	4	9
	Jašiūnų M.Balčinskio vidurinė m-kla	23	5,9	5	1,6	4	10
	Kolesninkų vidurinė m-kla	30	5,9	5	4,9	3	30
	Turgelių Brozdovskio vidurinė m-kla	32	5,5	3	2,7	3	13
	Šalčininkų Dainavos pagrindinė m-kla	16	4,8	3	1,6	3	7
	Dieveniškių „Ryto“ vidurinė m-kla	24	4,7	3	2,1	3	11
	Šalčininkėlių pagrindinė m-kla	15	4,1	3	1,6	3	8

Eksperimentinėse savivaldybėse didžiausias vidutinis kelionės atstumas yra Klaipėdos H. Zudermano vidutinėje mokykloje (21 km), o visų trumpiausias vidutinis kelionės atstumas yra Renavo pagrindinėje mokykloje (3,6 km) Mažeikių r. savivaldybėje.

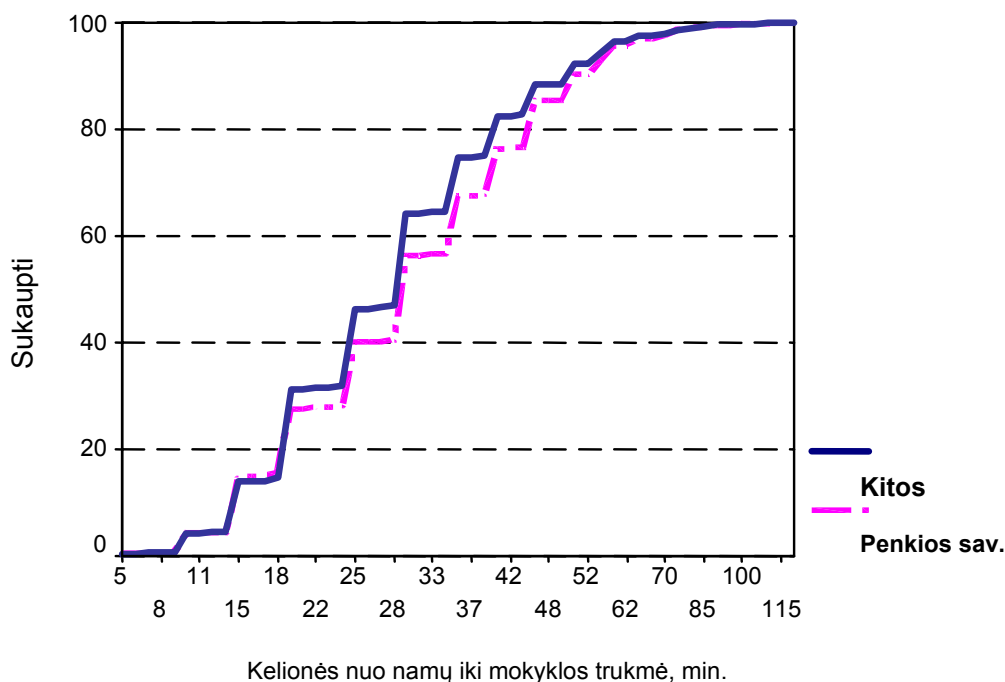
Iš lentelių 2.4.2 ir 2.4.3 duomenų (žr. vidurkius ir modales reikšmes) matyti, kad didmiesčiuose kelionės atstumas yra žymiai didesnis nei rajonuose. Iš dalies taip yra todėl,

kad dalis tėvų nori žūt būt leisti vaikus į vadinamąją „gerą gimnaziją“ didmiestyje. Tuomet vaikai važinėja (arba yra tėvų vežiojami) 30 - 40 km ir daugiau. Savaimė suprantama, kad toks mokinyss pakeliui į išsvajotą tolimą mokyklą pravažiuoja pro šalį ne vieną atitinkamo tipo mokyklą. Vadinasi, pravažiavęs pirmą atitinkamo tipo mokyklą, toks mokinyss tampa savotišku „zuikiu“, kadangi valstybė įsipareigoja nemokamai vežioti tik iki artimiausios atitinkamo tipo mokyklos. Kai kurių didmiesčių savivaldybės, matyt, norėdamos kompensuoti mokyklinio amžiaus vaikų stygių savo valdomoje teritorijoje, tokiems keliauninkams noriai kompensuoja visą kelionę. Savivaldybės tai daro savo iniciatyva, kadangi jokio teisinio įpareigojimo tai daryti nėra. Verta diskutuoti ir ateityje patyrinėti detaliau, kiek toks tolimas važinėjimas yra prasmingas vaiko socializacijos, sveikatos požiūriu, finansiniu požiūriu. Čia susipriešina dvi vertybės – teisė rinktis mokyklą ir sveikas protas. Be to, tenka pastebėti, kad tokie „mokiniai keliauninkai“ sukuria statistinius artefaktus ir statistines išskirtis, kitaip tariant, dirbtinai sukelia ir iškreipia kelionės ilgio ir trukmės rodiklius. Pažymėtina, kad valstybė tokių keliauninkų padidintų aspiracijų atžvilgiu pagal galiojančius įstatymus nėra kaip nors įpareigota.

Tenka pastebėti, kad toliau į mokyklą važiuoja gimnazijų ir vidurinių mokyklų moksleiviai (vidutiniškai 9,1 km.), o sąlyginai arčiau (vidutiniškai 5,9 km.) važiuoja pradinių ir pagrindinių mokyklų moksleiviai. Tokia situacija yra palanki, kadangi vyresni mokiniai labiau subrendę fiziškai ir protiškai, jiems ilgesnę kasdienę kelionę lengviau išverti nei mažiesiems.

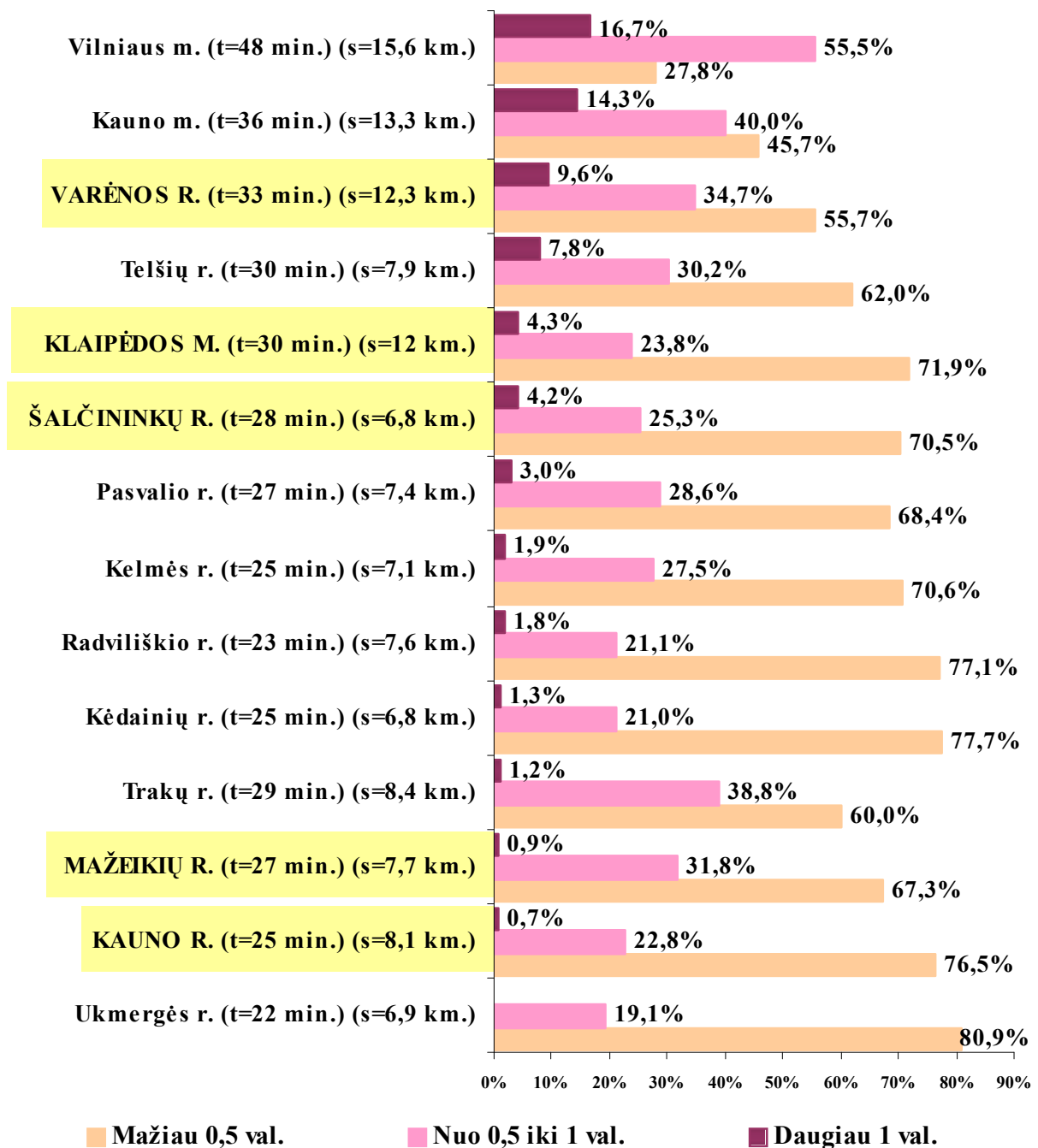
Kelionės trukmė

Ypatingai iškalbingas rodiklis yra kelionės į mokyklą ir atgal trukmė. Šiuo požiūriu ankstesnių tyrimų (2003-2004 m.) ir dabartinio tyrimo (2005 m.) duomenys eksperimentinėse savivaldybėse mažai tesiskiria. Iš sukaupytųjų dažnių skirstinio (žr. 2.4.7 pav.) matyti, kad iki pusvalandžio ir trumpiau kelionėje užtrunka apie 57% visų vežiojamų mokinių. Kelionės trukmės intervale iki 1 val. išsitenka bemaž 96% visų vežiojamų mokinių. Kitaip tariant, vidutiniškai tik apie 4% mokinių važiuoja ilgiau nei valandą.

2.4.7 pav. Mokinių kelionės trukmė (sukauptieji proc., N „Eksperimentinės“ sav. = 1708, N kitos sav. = 2229)

Vaizdas atskirose savivaldybėse nėra toks palankus (žr. 2.4.8 pav.) ta prasme, kad matuojamas trukmės rodiklis labai išsibarstęs. Komentuojamame paveiksle raide (s) pažymėtas vidutinis kelionės atstumas, o raide (t) pažymėta vidutinė mokinio kelionės trukmė konkrečioje savivaldybėje. Sveikintina, jog yra savivaldybių, kuriose mokinių, važiuojančių iki mokyklos ilgiau nei valandą nėra visai arba beveik nėra statistine prasme. Pavyzdžiui, taip yra Ukmergės, Kauno, Mažeikių, Trakų rajonų ir kt. savivaldybėse. Tuo tarpu Vilniaus mieste daugiau nei 1 val. keliauja bemaž kas penktas moksleivis (16,7%). Panaši padėtis yra Kauno mieste. Galima daryti prielaidą, kad šioje nepalankioje statistikoje atsispindi kitas šiame kontekste jau aptartas nepalankus reiškinys. Čia turima galvoje minėti mokiniai keliauninkai, norintys žūt būt patekti į gimnaziją didmiestyje. Žinoma, reikia įvertinti aplinkybę, ar yra gimnazijų ir/arba „ilgujų“ vidurinių didmiesčio apylinkėse, tarkime 20-40 km spinduliu. Bet kuriuo atveju labai palanku yra tai, kad praktiškai visose tirtose savivaldybėse, išskyrus Vilniaus, didžiausias nuošimtis mokinių kelionėje neužtrunka ilgiau nei pusvalandį (žr. 2.4.8 pav.).

2.4.8 pav. Kelionės trukmė „nuo durų iki durų“: „Eksperimentinėse“ ir kitose savivaldybėse

Iškalbingas rodiklis yra koreliacija tarp vidutinio kelionės laiko (t) ir vidutinio kelionės atstumo (S). Kaip ir buvo galima teoriškai tikėtis, koreliacija tarp šių požymių yra labai tampri $r=0,893$ ir statistikai labai patikima - $p=0,000$. Simptomiška, kad didmiesčiuose ši koreliacija dar tampresnė $r=0,958$, o kaimuose ir rajonuose ji sąlyginai gerokai mažesnė $r=0,763$. Tai netiesiogiai parodo, kad kaimuose kelionės sąlygos ir kelionės aplinkybės yra prastesnės. Tarkime, nors kelionės atstumas ir nedidelis, tačiau galbūt ilgiau tenka paėjėti pėsčiomis, be to, dėl menkiausiai išvystyto kelių tinklo ir silpnesnės transporto infrastruktūros vežiojimo maršrutus tenka labiau pavigurijuoti ir pan. Vadinasi dėl tokių trikdžių teoriškai tikėtinas labai tamprus statistinis ryšys tarp laiko ir atstumo gerokai sumažėja.

Bet kuriuo atveju labai palanku yra tai, kad praktiškai visose tirtose savivaldybėse, išskyrus Vilniaus, didžiausias nuošimtis mokinių kelionėje neužtrunka ilgiau nei pusvalandį (žr. 2.4.8 pav.).

2.4.4 lentelėje pateikti kelionės trukmės rodikliai pagal atskiras bendrojo lavinimo mokyklos pakopas.

2.4.4 lentelė

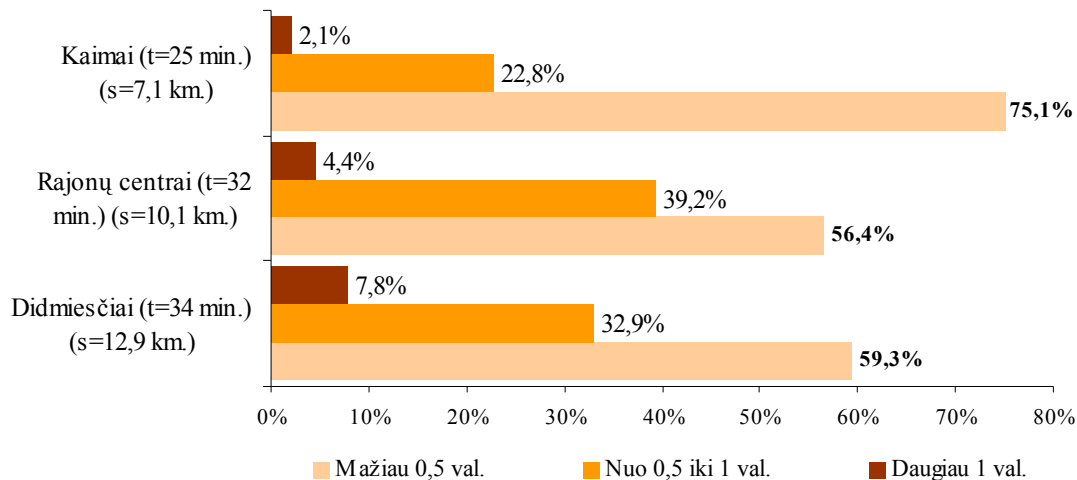
Moksleivių kelionės trukmė (N=1708)

MOKYKLOS PAKOPA	N	KELIONĖS TRUKMĖS KITERINĖS RIBOS			KELIONĖS TRUKMĖS APRAŠOMOSIOS STATISTIKOS				
		Iki 0,5 VAL. IMTINAI	Iki 1 VAL. IMTINAI	ILGIAU NEGU 1 VAL.	M (VIDURKIS)	Mo	SD	MIN	MAX
		KELIAUJA %			UŽTRUNKA MIN.				
1-4 KL. MOKINIAI	453	58,3%	39,3%	2,4%	31,1	30	14,3	5	100
5-10 KL. MOKINIAI	1044	57,0%	38,8%	4,2%	32,8	30	16,0	5	115
1-10 KL. MOKINIAI	1497	57,4%	38,9%	3,7%	32,5	30	15,5	5	115
11-12 KL. MOKINIAI	211	47,9%	43,6%	8,5%	35,0	25	15,8	6	80
IŠ VISO	1708	56,6%	39,1%	4,3%	32,8	30	15,7	5	115

Kiekvienoje pakopoje yra nedidelis nuošimtis mokinių, kurie į mokyklą keliauja ilgiau nei valandą. Net pradinukų populiacijoje tokių yra 2,4%. Palanku yra nebent tai, jog sąlyginai daugiausiai ilgiau nei valandą keliaujančių yra 11-12 klasėse ir/arba vyresnėse gimnazijų klasėse – 8,5%.

Pasak tyrimo duomenų, normatyvas, jog pagrindinės mokyklos moksleiviai ar bent jau pradinukai keliautų iki mokyklos ne ilgiau kaip pusvalandį, šiandien dar yra nerealus, kadangi tokį normatyvą tenkina tik 58,3% vežiojamų pradinukų ir 57% 5-10 kl. mokinių. Visgi toks normatyvas, remiantis humaniškumo ir vaiko teisių bei interesų motyvais, yra siektinas. Iš čia išplaukia ir kita politinė bei vadybinė išvada. Jei kurioje nors vietovėje nebėra organizacinių ir demografinių prielaidų išlaikyti savarankišką pradinę mokyklą, tai reikėtų, pagal galimybę, stengtis išlaikyti bent jau pradinės mokyklos skyrių. Arba yra ir kita alternatyvi išeitis – ženkliai pagerinti vežiojamų pradinukų kelionės trukmės normatyvus taip, kad didžioji jų dauguma keliautų į mokyklą ne ilgiau kaip pusvalandį. Tai sunku pasiekti, kadangi kaimelyje gali būti tik keli pradinukai, daugiau gali būti pagrindinės ir vidurinės mokyklos mokinių. Be išlygų garantuoti visiems pradinukams 0,5 h. trukmės vežiojimo normatyvą gali būti keblu dėl objektyvių organizacinių priežasčių. Iš čia išplaukia dar viena vadybinė rekomendacija – planuojant vežiojimo maršrutus ir grafikus, kiek įmanoma jautriau atsižvelgti į labiausiai pažeidžiamą mokinių kategoriją – pradinukus. Rūpestį turėtų kelti ta aplinkybė, kad bemaž kiekvienoje mokyklos pakopoje pasitaiko mokinių, keliaujančių į mokyklą bemaž dvi valandas nuo 80 iki 115 min (žr. 2.4.4 lentelę).

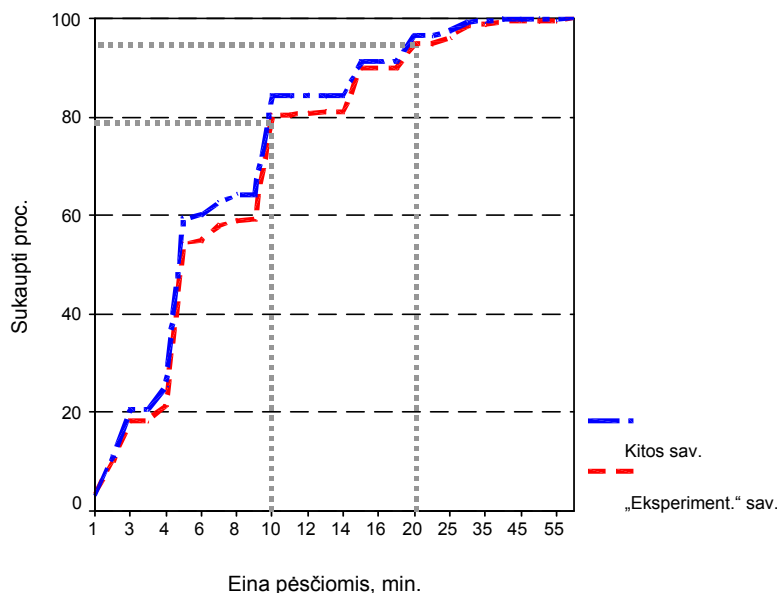
Vertinant vežiojamų mokinių kelionės trukmės normatyvus, tikslinga atsižvelgti į miesto ir kaimo skirtumus. Tokių skirtumų raiška tirtose eksperimentinėse savivaldybėse atspindėta 2.4.9 pav. Vežimo paslaugos kokybės požiūriu sąlyginai palankiausia padėtis yra kaimo mokyklose ir tai yra sveikintina, kadangi kaimo miesto socialiniai skirtumai paprastai pasireškia kaimo nenaudai.

2.4.9 pav. Vežimo trukmė skirtingose eksperimentinių savivaldybių vietovėse: kaimo miesto skirtumai

Masiškai organizuojant mokinių vežimą, niekada nebus įmanoma paimti į transporto priemonę kiekvieną mokinį nuo pat jo namo durų. Daugumai mokinių tenka iki organizuoto pavėžėjimo vietos (stotelės) pajėti pėsčiomis. Kuo daugiau tokių organizuotų stotelių, kuo jautriau maršrutas pasivinguriuoja, tuo mažiau vaikams tenka eiti pėsčiomis. Vežimo paslaugos kokybės požiūriu iškalbingas indikatorius yra trukmė, kiek laiko vežiojamiems mokiniams tenka eiti iki stotelės pėsčiomis.

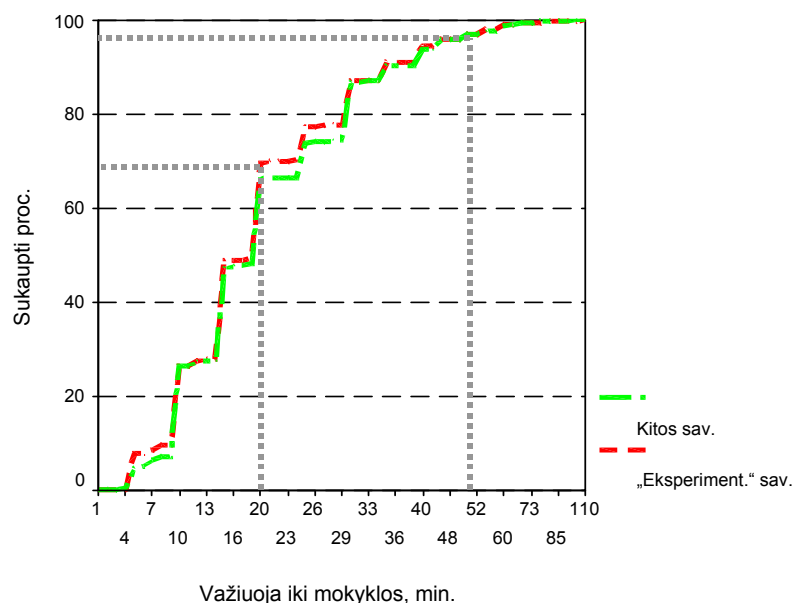
Tokio tyrimo rezultatai atspindėti sukaupųjų dažnių grafike (žr. 2.4.10 pav.).

2.4.10 pav. Kiek minučių moksleiviai eina iki autobuso: „Eksperimentinės“ ir kitos savivaldybės (N=3517)

Iš jo matyti, kad duomenys eksperimentinėse ir kitose savivaldybėse esmingai nesiskiria. Toliau matyti, kad iki 10 min. ir trumpiau pėsčiomis eina 80% vežiojamų mokinių. Intervale iki 20 min. ėjimo pėsčiomis jau išsitenka apie 95% mokinių. Tai reiškia, kad didžioji dauguma vežiojamų mokinių pėsčiomis eina ganėtinai neilgai, vadinasi ir nelabai toli. Visgi

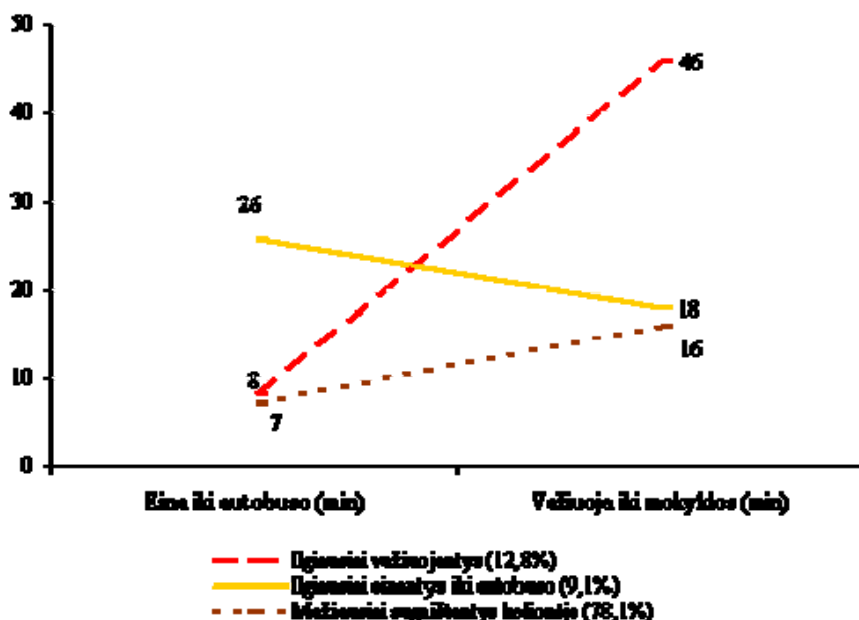
yra apie 5% vežiojamų mokinių, kuriems pėsti iki stotelės reikia eiti iki valandos, kai kuriems ir ilgiau. Tai tam tikra prasme tai diskriminuojama mokinių kategorija ir reikėtų ieškoti būdų, kaip tokių mokinių mokyklos pasiekiamumo problemą spręsti iš esmės.

2.4.11 pav. Kiek minučių važiuoja iki mokyklos: „Eksperimentinės“ ir kitos savivaldybės (N=3541)

Toliau prasminga panagrinėti kelionės trukmę, atmetus ėjimą pėsčiomis. Tai laikas, kuomet važiuojama transporto priemone. Atitinkami duomenys sukauptųjų dažnių grafiko pavidalu pavaizduoti 2.4.11 pav. Matyti, jog intervale iki 20 min. ir mažiau važiuoja apie 68% vežiojimo paslauga besinaudojančių mokinių. Dar ilgesniame laiko intervale iki 50 min. ir mažiau jau išsitenka net 97% važiuojančių moksleivių.

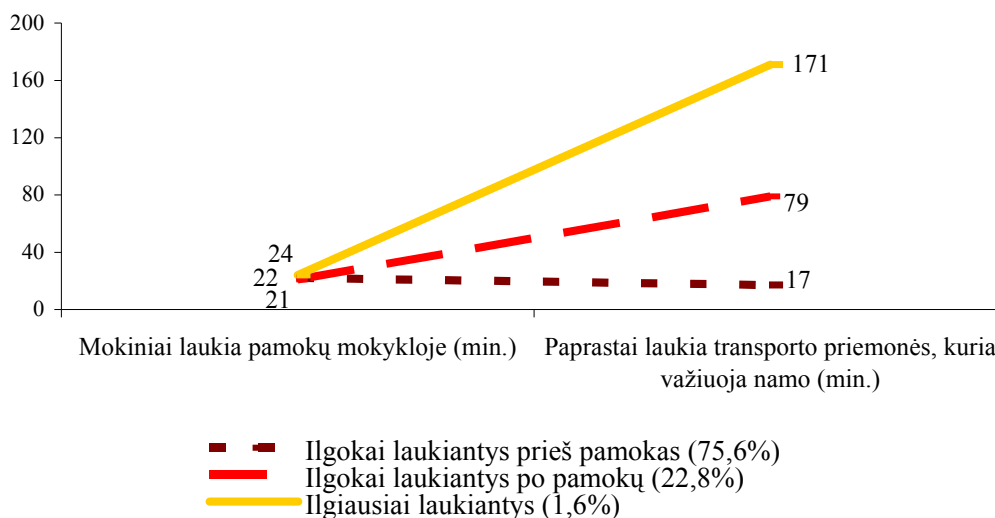
Turint galvoje didelę imtį, buvo prasminga ieškoti skirtingus mokinių statistinius tipus, susiklostančius pagal kai kuriuos važiavimo parametrus (klasifikavimo požymius). Pavyzdžiui, pirma, pagal tai, kiek laiko einama pėsčiomis ir kiek laiko važiuojama. Antra, pagal tai, kiek laiko atvažiavus į mokyklą laukiama pamokų pradžios ir kiek laiko laukiama pavėžėjimo po pamokų. Tuo tikslu buvo atlikta K-Mean klasterinė analizė. Jos rezultatai atspindėti 2.4.12 ir 2.4.13 paveiksluose.

2.4.12 pav. Kelionės į mokyklą trukmė, min. (N=1708); klasterinė analizė

Pagal pirmąją klasifikavimo požymį buvo rasti trys vežiojamų mokinių statistiniai tipai.

Socialiniu pedagoginiu požiūriu rezultatas yra palankus. Netoli pusvalandžio (apie 26 min.) pėsčiomis einančių mokinių grupė tesudaro 9,1%. Likusios mokinių grupės pėsčiomis apskritai eina labai trumpai. Važiavimo trukmė taip pat priimtina.

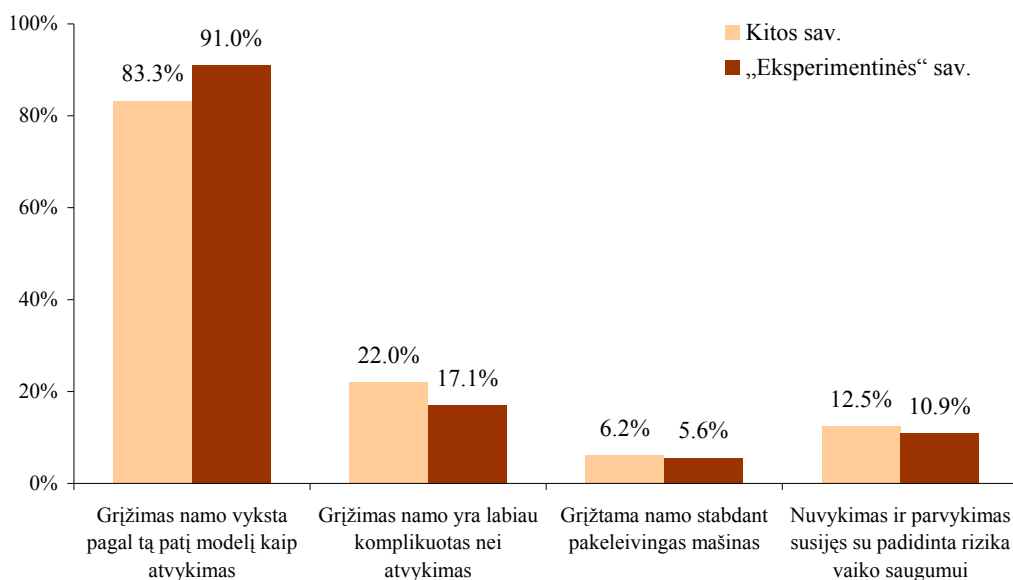

2.4.13 pav. Mokiniai laukia pamokų ir transporto priemonės po pamokų, min. (N=1708); klasterinė analizė

Pagal antrąją klasifikavimo požymį vėlgi buvo gauti trys mokinių statistiniai tipai. Klasterinė analizė čia labai iškalbinga, kadangi ji rodo, jog atvykimas į mokyklą įvyksta ganėtinai sklandžiai ir organizuotai, kadangi praktiškai visai nėra ilgai laukiančių pamokų pradžios, kaip ir nėra mokinių, atvežamų į pamokas pavėluoti. Didžioji dauguma mokinių atvyksta maždaug likus apie 20 min iki pamokų pradžios. Deja, kai kalbame apie grįžimą namo, tai viskas gerokai labiau pakrinka. Pavieniams mokiniams pavėžėjimo atgal tenka laukti bemaž tris valandas. Galima tik pasiguosti, kad statistikai tai nėra gausi mokinių grupė (1,6%). Sąlyginė mokinių grįžimo namo „dezorganizacija“ iš dalies yra objektyvus dalykas, kadangi skirtingas yra mokiniams tenkančių pamokų skaičius, dalis lieka būreliuose ir

natūraliai užsibūna mokykloje. Teoriškai gali būti, jog nedidelei daliai mokinių tenka laukti pavėžėjimo namo ganėtinai ilgai -1,5-3 val.. Jei tokie mokiniai nėra prasmingai užimami, be priežiūros slampinėja pop miestą ar miestelį, mokyklos apylinkes, tai yra labai negerai. Šiuo požiūriu su vežiojimo sistemos kokybe yra labai susijusi popamokinės veiklos kokybė. Toks ilgas laukimas pateisinamas tik tuomet, jei mokiniai gavo kokybiškas papildomo ugdymo paslaugas. Priešingu atveju toks ilgas laukimas kenkia vaiko socializacijai, kelia jam grėsmę, blogina jo gyvenimo kokybę bei pažeidžia vaiko teises. Ilgai laukiančių pavėžėjimo paslaugos mokinių situaciją (pavienius atvejus) ateityje reiktų patyrinėti detaliau, organizuojant specialų tyrimą.

2.4.14 pav. taip pat atspindi tokią problemą, kaip vežiojamų grįžimas namo.

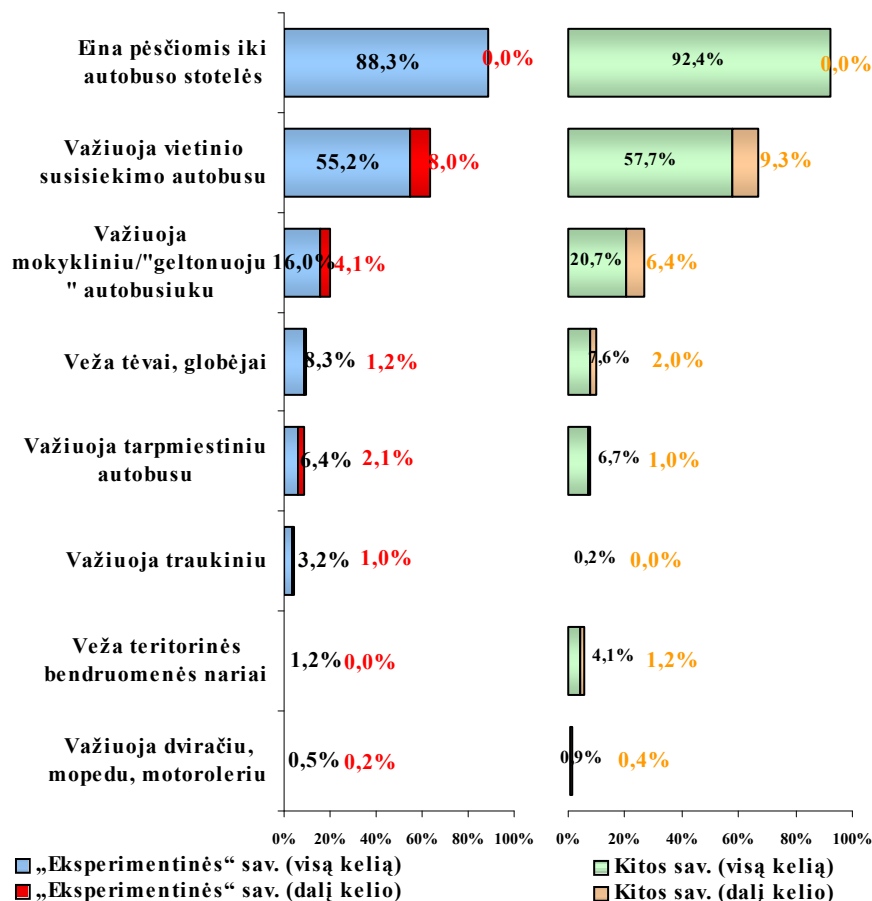
2.4.14 pav. Grįžimo iš mokyklos į namus ypatumai

Apytiksliai penktadaliui mokinių grįžimas į namus yra labiau komplikotas nei atvykimas į mokyklą. Apie 6% mokinių grįžta namo stabdydami pakeleivinas mašinas. Turint galvoje kriminogeninę situaciją, žiniasklaidoje dažnai minimus išpuolius prieš nepilnamečius ir nepilnametes, galima teigti, kad susidaro prielaidos vežiojamų moksleivių rizikai (viktimizacijai). 10-12% vežiojamų mokinių kelionė pirmyn ir atgal yra susijusi su padidinta rizika vaiko saugumui. Tai ėjimas dykvietėmis, per judrias nereguliuojamas sankryžas, per geležinkelį ir pan.

Mokinių kelionės būdai

Greta kelionės trukmės ganėtinai iškalbingas indikatorius yra pats kelionės būdas. Mokiniai gali į mokyklą būti vežiojami įvairiais būdais – pasinaudodami viešojo transporto paslaugomis toje vietovėje, įsiliedami į neseniai susikūrusią geltonųjų ir mokyklinių autobusiukų sistemą, gali būti vežiojami tėvų ir pan. bendriausiu atveju čia tikslinga kalbėti bent apie dvi alternatyvias sistemas. Pirmą, tai – specialiai švietimo reikmėms kuriama „žinybinė“ mokinių vežiojimo sistema, kurios branduolį sudaro „geltonieji“ ir mokykliniai autobusai. Antra, tai visi kiti likę važiavimo būdai, iš kurių masiškiausias yra viešojo transporto sistema atitinkamame regione.

2.4.15 pav. pavaizduotas mokinių kelionės būdų paplitimas eksperimentinėse ir kitose savivaldybėse.

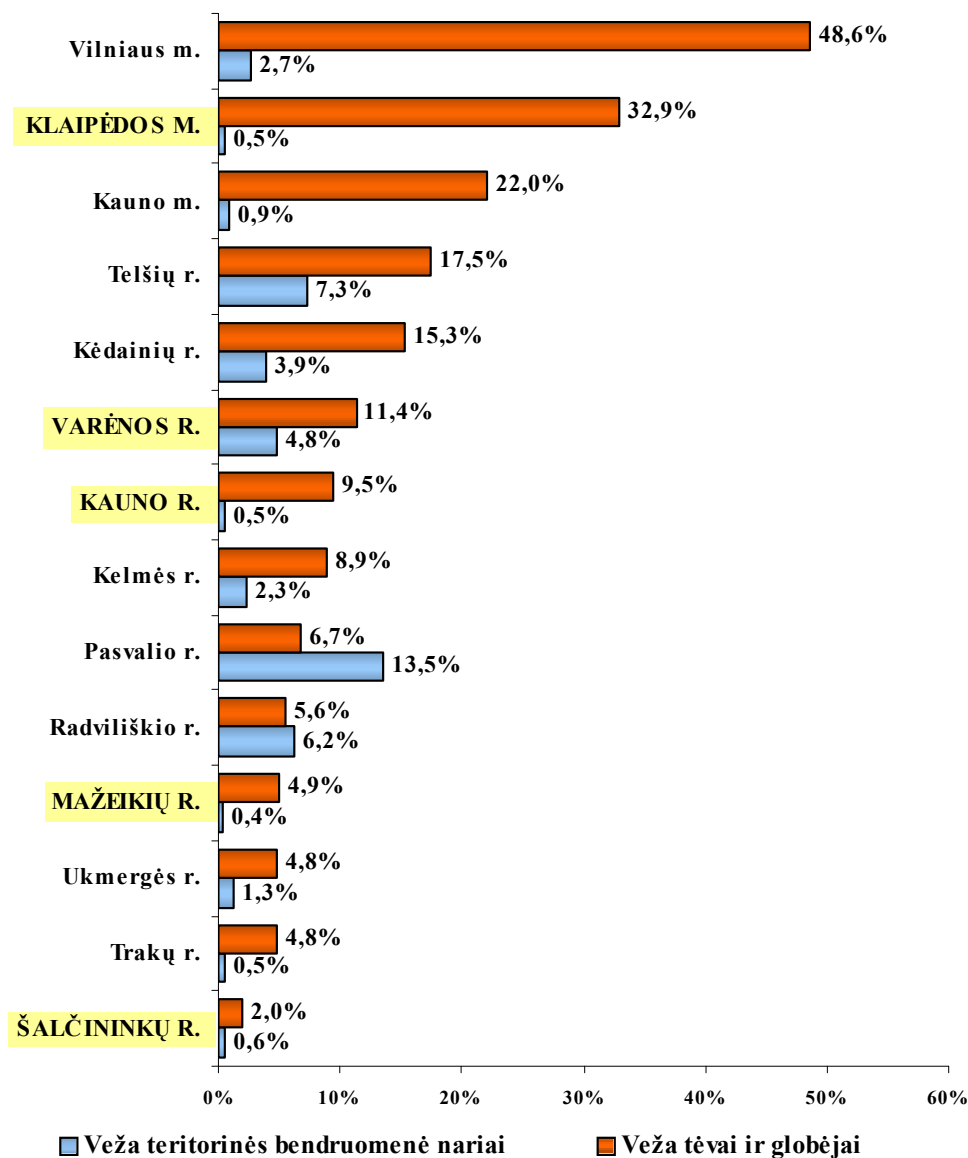

2.4.15 pav. Moksleivių kelionės į mokyklą būdai: „Eksperimentinės“ ir kitos savivaldybės

(N „Eksperim.“=1708, N kitos sav.=2229)

Kaip matyti, diagramų profiliai lyginamose savivaldybių grupėse praktiškai nesiskiria. Daugumai mokinių tenka iki pavėžėjimo vietos pajėti pėsčiomis. Toliau akivaizdu yra tai, kad bemaž 60% mokinių, besinaudojančių vežiojimo paslauga, į mokyklą ir atgal namo keliauja išsiledami į vietos transporto sistemą regione. 6-7% mokinių pasinaudoja tarpmiestiniais autobusais. Stebina sąlyginai mažas geltonųjų ir mokyklinių autobusų sistemos paplitimas vežiojimo rinkoje. Atitinkamas aprėpties rodiklis 2003-2004 m. tyrime siekia 21-27%, o 2005 m. tyrime tik 16-20%. Tai leidžia formuluoti statistikai pagrįstą prielaidą, jog specialiai švietimo reikmėms skirta mokinių vežiojimo sistema šalyje bent jau kiekybiškai nesiplėtoja ar netgi turi tendenciją mažėti. Tai nėra palanki tendencija, kadangi, tiek tyrėjų, tiek daugelio vietos švietimo vadovų nuomone, būtent speciali žinybinė vežiojimo sistema, skirta vien švietimo reikmėms, gali jautriau atliepti mokinių poreikius, gali „pavinguriuoti“ maršrutus, lanksčiau „pastumdyti“ tvarkaraščius ir pan. Žinybinė, specialiai švietimo reikmėms sukurta vežiojimo sistema gali būti ir yra panaudojama pažintinėms ekskursijoms, popamokinei veiklai ir pan.

Mažuose rajonuose savivaldybių transporto skyriai ir privatūs vežėjai mokyklinių bei geltonųjų autobusiukų sistemą neretai vertina kaip konkurentę, teigia, jog ji žlugdo vietos viešojo transporto sistemą. Transporto skyriai ir privatūs vežėjai mielai norėtų pasinaudoti (ir naudojasi) valstybės dotacija vežiojimui, tačiau ne visuomet pasiryžę subtiliau įsigilinti į vežiojamų mokinių ir jų mokyklų poreikius bei juos jautriai ir lanksčiai atliepti.

2.4.16 pav. Mokinius į mokyklą veža tėvai bei globėjai, teritorinės bendruomenės nariai

2.4.16 paveikslas atspindi tėvų ir teritorinių bendruomenių aktyvumą vežiojant mokinius į mokyklą ir atgal. Akivaizdu tai, kad tėvai ir vietos (teritorinės) bendruomenės nėra aktyvūs vežiojimo subjektai. Čia slypi dar neišnaudota galimybė ieškoti vidinių rezervų ir tobulinti vežiojimo paslaugos kokybę, plėsti vežiojimo paslaugos modelių įvairovę. Pažymėtina, kad šiandien Lietuvoje bemaž kiekvienoje kaimiškoje seniūnijoje, taip pat miestelių ir rajonų seniūnijose yra oficialiai įsisteigę vietos bendruomenės. Prie to nemenkai prisidėjo ES finansuojama „Leader+“ programa, kurios eigoje tos bendruomenės buvo sutelktos, motyvuotos, apmokytos. Akivaizdu, kad vietos bendruomenės galėtų jungtis į vežiojimo paslaugos teikimą savo bendruomenės vaikams ypač tuo atveju, jei viešojo transporto sistema atitinkamoje vietovėje prasčiau išplėtotą, o geltonųjų ir mokyklinių autobusų kol kas nepakanka. Daugiau šioje srityje pažengusi, kaip parodė dar 2003 m. tyrimas, yra Pasvalio savivaldybė. Vietos bendruomenėms atitektų ir valstybės dotacija, numatyta už vežiojimo paslaugų teikimą. Vietos bendruomenės kai kada galėtų būti ir autobusiukų gavėjos, ypač tuo atveju, jei aptarnautų kelias vietovėje esančias mokyklas. Apie teisinius tokio funkcijų delegavimo ir bendradarbiavimo pagrindus reiktų dar ateityje pamąstyti.

Toliau matyti, kad tėvai, kaip vežėjai, yra aktyvesni tik didmiesčiuose. Taip yra dėl kelių priežasčių. Didmiestyje ir jo apylinkėse yra gerokai daugiau tėvų, priklausančių vidutiniam ir aukštesniajam socialiniam sluoksniui. Tokie tėvai neretai yra pasiryžę, kaip jau šioje ataskaitoje minėta, žūt būt gabenti savo vaikus į tolimą prestižinę mokyklą didmiestyje. Kita vertus, tėvai neretai patys iš apylinkių važiuoja į savo darbo vietą didmiestyje ir kartu veža mokyklon savo ar netgi artimiausių kaimynų vaikus. Tuo tarpu kaimiškuose rajonuose tėvai, kaip vežėjai, yra labai pasyvūs. Galima hipotetiškai interpretuoti, jog tai išplaukia iš luominės šeimų specifikos, įskaitant kuklesnes tokių šeimų ekonomines galimybes ir kultūrinės aspiracijas. Antai Vilniuje tėvai veža apie 50% vežiojamu mokinių, Klaipėdoje apie 33%, kai tuo tarpu kai kuriuose kaimiškuose rajonuose analogiškas tėvų aktyvumas tesiekia tik apie pusę procento (0,4-06%).

Mokinių vežiojimo būklės tyrimo apibendrinimas

Mokinių vežiojimo būklė proceso raidos požiūriu iš esmės nesikeičia ir išlieka sąlyginai stabili. Kitaip tariant, vežiojimo paslaugos kokybė šalyje nei gerėja, nei blogėja. Tokią išvadą leidžia formuluoti skirtingu metu (2003-2005 m.) 14-oje šalies savivaldybių atlikti masiniai mokinių vežiojimo tyrimai. Vežiojimo paslaugos kokybės būklė tirtose MTP programoje dalyvaujančiose eksperimentinėse savivaldybėse ir kitose tirtose šalies savivaldybėse iš esmės nesiskiria. Sąlyginiai vežiojimo kokybės skirtumai pastebimi pagal gyvenamosios vietovės dydžio dimensiją ir pagal švietimo pakopos dimensiją. Galioja šie statistiniai dėsningumai:

- kuo mažesni mokiniai arba kuo žemesnė mokyklos pakopa, tuo vežiojimo paslauga teikiama sąlyginai kokybiškiau. Pavyzdžiui, ilgiausiai kelionėje užtrunka būtent gimnazijų ir vidurinių mokyklų mokiniai, trumpiau užtrunka žemesnių pakopų mokiniai;
- kuo mažesnis administracinis vienetas, tuo vežiojimas paprastai vyksta sąlyginai sklandžiau; kuo didesnis administracinis vienetas, tuo pagrindinis vežiojimo paslaugos kokybės parametras – kelionės trukmė – darosi ilgesnis. Antai, visų ilgiausia kelionės trukmė yra didmiesčių savivaldybėse (Vilniuje, Klaipėdoje, Kaune), kiek trumpesnė kelionės trukmė mokyklose, kurios veikia miestuose, turinčiuose rajono centro statusą. Sąlyginai sklandžiausiai (bent jau kelionės trukmės požiūriu) yra vežiojami kaimų ir mažų miestelių mokiniai. Socialinių pedagoginių požiūriu, vežiojimo paslaugos kokybės požiūriu ši išvada yra labai palanki. Bent jau statistinė¹⁵ (masinio reiškimo) prasme nėra pagrindo teigti, kad tinklo pertvarka tarsi sudaro prielaidas kaimo vaikų diskriminacijai, kaip tatau kartais teigia reformos politiniai oponentai. Didžiausia tikimybė, kad kokia nors mokykla dėl demografinės krizės bus visai uždaryta, egzistuoja būtent kaime ar miestelyje. Masinis vežiojimo paslaugos ir jos kokybės tyrimas rodo, kad vietos savivaldybių administracijoms, vietos švietimo vadovams visumoje vežiojamų kaimo vaikų interesus pavyksta atliepti jautriai, pavyksta, išvengti švietimo barjerų kaimo vaikams bent jau kaip masinio reiškimo. Ši išvada yra paradoksali, kadangi kaime vežiojimo situacija yra labiau komplikauta dėl objektyvių priežasčių – menkiau išplėtotas kelių tinklas, silpniau išplėtotas transporto paslaugų infrastruktūra.

Kelionės atstumo ir trukmės rodikliai rodo, kad mokinių vežiojimo sistema visumoje veikia neblogai. Deja į ją sklandžiai neįsirašo apie 5% vežiojamų mokinių, kuriems kyla mokyklos pasiekiamumo problemų.

Visumoje atvykimas į mokyklą yra gerokai sklandesnis nei parvykimas, kuris daliai mokinių yra kompliktuotas, ilgai tenka laukti parvežimo.

¹⁵ Statistinis apibendrinimas nepaneigia statistinių išskirčių egzistavimo. Pavienių kaimo moksleivių važinėjimo į mokyklą ir atgal situacija gali būti pakankamai kompliktuota.

2003-2005 m. tyrimai įtikinamai rodo, kad nesiplėtoja, neauga „žinybinė“, vien švietimo reikmėms skirta, mokinių vežiojimo sistema. Didžioji dauguma mokinių iki šiol važinėja ne geltonuoju ir/arba mokykliniu autobusiuku, o įsiliedami į regiono visuomeninį transportą. Paradoksalu yra tai, kad kaimuose, kur neišplėtotą viešojo transporto sistema, prastesnis kelių tinklas vežiojimas vyksta gerokai sklandžiau nei rajonų centruose ir didmiesčiuose. Galima daryti prielaidą, jog taip yra todėl, kad kaimo vaikams komentuojama paslauga dažniau yra teikiama remiantis „žinybine“ vežiojimo sistema, o ne viešojo transporto sistema. Yra požymių, liudijančių, jog nesiplėtoja vežiojimo organizavimo modelių įvairovė. Įvairiose vietovėse susiklosto labai skirtingos vežiojimo paslaugos teikimo aplinkybės, kyla savitos (specifinės) problemos. Vežiojimo organizavimo modelių įvairovė gali būti konstruktyvus atsakas specifinėms problemoms spręsti. Pavyzdžiui, bemaž visose kaimiškoje seniūnijose Leader+ programos aktyvumo dėka oficialiai įsteigtos vietos bendruomenės, tačiau jų vaidmuo organizuojant vežiojimą neatitinka potencialių galimybių.

Šio tyrimo duomenys akivaizdžiai rodo, jog mokinių vežiojimo tyrimus ateityje tikrai tikslinga neatidėliojant tęsti bent keliomis kryptimis. Pirma, reikia detaliau patyrinėti situaciją tos nedidelės 5% mokinių populiacijos dalies, kuri į vežiojimo sistemą sklandžiai neįsirašo. Tuo tikslu reiktų pasirinkti tipinius atvejus iš skirtingų savivaldybių ir atlikti gilumines kokybines šių atveju studijas, žodžiu apklausiant vaikus, tėvus, mokytojus, mokyklų vadovus, vietos švietimo padalinio vadovus, vežėjus. Antra, tikslinga atlikti lyginamąją įvairių vežiojimo organizacinių ir logistinių formų palyginamąją efektyvumo studiją. Šios ataskaitos autoriai, remdamiesi ankstesniais tyrimais ir vizitacijų vietose patirtimi, linkę kelti hipotezę, kad paprastai efektyvesnė yra specialiai švietimo reikmėms sukurta mokinių vežiojimo sistema.

2.5. Mokslinės vizitacijos rajonuose: metodika ir rezultatai

Šiame poskyryje pristatomi tyrėjų mokslinių vizitacijų, kurios įvyko dviejose eksperimentinėse savivaldybėse – Pasvalio rajono ir Kauno rajono, rezultatai. Vizitacijos metu tyrėjai apsilankė vietos švietimo padalinyje, reorganizuotose ir uždaromose mokyklose. Įvyko darbiniai susitikimai ir interviu su savivaldybės administracijos atstovais, vietos švietimo padalinio vadovais ir specialistais, mokyklų vadovais, pedagogais, mokiniais, jų tėvais, vietos pedagogų profsąjungos vadovais, vietos švietimo forumo aktyvu. Mokslinė vizitacija buvo grindžiama „etnografinio tyrimo“ metodika. Tai – kokybinio tyrimo atmaina, kuri iš dalies primena žurnalistinį tyrimą – vykstama į vietą, stebima, susitinkama su žmonėmis, klausinėjama ir t.t. Tokia „minkšta“ prieiga įgalina pažvelgti į nagrinėjamą reiškinį visybiškai, pamatyti niuansus, kurie, dirbant vien „kietais“ akademiniiais metodais, dažnai lieka už tyrėjų dėmesio ribų.

2.5.1. Tyrėjų vizitacija Kauno rajone

Tyrėjų mokslinė vizitacija Kauno rajono švietimo skyriuje ir mokyklose pagal suderintą grafiką ir dienotvarkę įvyko 2005 m. spalio 11 d. Mokslinę vizitaciją atliko tyrėjų grupės vadovas prof.habil.dr Gediminas Merkys ir jo asistentė J. Misiovič. Vizitacijos metu tyrėjus lydėjo vietos švietimo padalinio specialistė Dalia Brazienė. Vizitacijos metu įvyko darbinis susitikimas su vietos švietimo padalinio vadovu V. Makūnu ir specialistais, kuriame taip pat dalyvavo ir savivaldybės administracijos atstovas – Kauno rajono mero patarėjas prof. J.G. Jocius. Po to vizitatorių komanda apsilankė reorganizuotoje Mastaičių pagrindinėje mokykloje, uždarojoje Ilgakiemio pagrindinėje mokykloje ir Garliavos vidurinėje mokykloje. Buvo bendraujama su mokyklų vadovais, įvyko pokalbis su pedagogais, pedagogų profsąjungos vadovais, mokiniais ir jų tėvais. Vengiant susitikimų dalyvių susikaustymo, siekiant gyvos ir nuoširdžios diskusijos pasisakymai sąmoningai nebuvo įrašinėjami. Jie buvo protokoluojami ranka. Toliau tekste pateikiami autentiški susitikimų ir pokalbių dalyvių pasisakymai, kurie buvo rekonstruoti, remiantis darbinio protokolu.

Susitikimas su vietos švietimo padaliniu ir savivaldybės administracijos atstovu

Vietos švietimo padalinio vadovas šalyje vykdomą mokyklų tobulinimo programą įvertino labai palankiai: Toliau cituojama pažodžiui: „*mokyklų tobulinimo programa* , mūsų nuomone, yra geriausia, kas buvo padaryta švietime per visą nepriklausomybės laikotarpį. Ypatingas privalumas tas, jog minėta programa parodė išskirtinį dėmesį rajonams, pagrindinėms mokykloms. Mes esame labai patenkinti, kad šioje programoje dalyvaujame ir matome didžiulę jos naudą“. Toliau vadovas pabrėžė, kad neblogai pavyko organizuoti mokinių vežiojimą, rajone yra pavežami yra visi mokiniai, kuriems tokia paslauga reikalinga. Vežiojimo problemos sprendimo sėkmę lėmė bent keli veiksniai: – 1) nebloga (kompaktiška) rajono, kuris driekiasi aplink didmiestį, geografinė padėtis; 2) išplėtotas transporto infrastruktūra; 3) racionalūs vežiojimo vadybiniai organizaciniai sprendimai. Vedėjas pabrėžė strateginę būtinybę ateityje organizuoti vežiojimo sistemą kaip specialią sistemą, skirtą tik mokiniams ir mokykloms, ir sutelkti šios sistemos koordinavimą vienose rankose. Buvo daroma analogija su maitinimo problema, kurios sprendimas rajone, pasak vedėjo, esmingai pagerėjo, kai jos organizavimas buvo sutelktas vienose rankose. Vedėjas išsakė nuomonę, jog ateitis turėtų priklausyti specialiai vien mokiniams ir mokykloms skirtai vežiojimo sistemai. Ji yra lankstesnė, geriau atliepia savitus mokinių ir ugdymo institucijų poreikius, atveria palankesnes galimybes vaikams ir mokykloms plėtoti popamokinę veiklą, reguliariai vykti į mokomąsias ekskursijas ir pan. Bandymas mokinių vežiojimo sistemą įpinti į egzistuojančią visuomeninio transporto sistemą regione yra mažiau perspektyvus, nei specialios mokyklinės vežiojimo sistemos plėtojimas. Čia verta akcentuoti, kad tokia vietos švietimo padalinio vadovo nuomonė atitinka mokslininkų ekspertinę nuomonę. Ji buvo suformuota 2003-

2005 m. atlikus specialius mokinių vežiojimo tyrimus, kuriuos užsakė LR ŠMM ir pavienės šalies savivaldybės.

Toliau tikslinga pereiti prie konkrečių grupinio interviu klausimų aptarimo, kurie tyrėjų buvo užduoti vietos švietimo padalinio vadovui, specialistams ir mero patarėjui.

KLAUSIMAS: vieši tinklo pertvarkos planų bei ketinimų svarstymai visuomenėje, savivaldybės administracijoje ir Taryboje

Į ketinamas pertvarkyti mokyklas buvo vykstama bent po du kartus. Buvo kalbamasi su mokyklos bendruomene, vietos bendruomene, seniūnais. Norėdami susipažinti su padėtimi vietoje ir aptarti galimus konkrečios įstaigos pertvarkymo modelius, į mokyklas būtinai vykdavo švietimo padalinio specialistas, savivaldybės administracijos atstovas, vietos savivaldybės politikas, transporto skyriaus vadovas. Bendraujant su mokyklomis ir jų bendruomenėmis buvo laikomasi tam tikrų principų.

Pirma, “nereikia laužti šluotos iš karto“. Labai svarbu laiku pradėti diskusiją su bendruomene, paskelbti galimus pertvarkos modelius. Po to svarbu išlaukti, duoti laiko susivokti situacijoje. Pavyzdžiui, Pažėruose pertvarkos sprendimai buvo atidėti metams. Natūralu, kad pradžioje idėjos atmetamos, į jas reaguojama skausmingai. Pažymėtina, kad kai kurios rajono vietos bendruomenės yra susitelkę, sudaro tam tikrą socialinę jėgą. Tai paremta tradicijomis - kadaise tai buvę stambių kolūkių ar tarybinių ūkių gyventojai bei darbuotojai. Visgi, ilgainiui yra pamatoma, kad vietovėje gimstamumas mažas, kad mokinių nėra, imama suvokti, kad, mąstant realiai, mokykla neturi strateginės ateities. Darosi aišku, kad esant ribotiems ištekliams, savivaldybė nesiryš investuoti į tokią gėstančią mokyklą, ją renovuoti ir pan. Tėvai, vietos ir mokyklos bendruomenės ima suvokti, kad pertvarka yra neišvengiama ir kad tai nėra kokia nors iš piršto išlaužta, nepagrįsta valdininkų užgaida. Imamas suvokti pokyčių neišvengiamumas, būtinumas. Palaipsniui pradedama padėti vertinti konstruktyviau ir dalykiškiau nei pradžioje. Išankstinis strateginių pertvarkos ketinimų paskelbimas bendruomenėms, diskusija atitinkamu klausimu pasitarnavo ir dar vienu aspektu. Kai kurie tėvai, matydami, kad demografiniu požiūriu vietos mokykla yra neperspektyvi, taip pat išgirsdami ir įsiklausydami į paskelbtus bei viešai diskutuojamus pertvarkos ketinimus, iš karto leisdavo (arba perkeldavo) savo vaikus į kitą perspektyvesnę mokyklą. Tokiu būdu mokyklos demografinis neperspektyvumas išryškėdavo dar greičiau ir tai būdavo papildomas stimulus kitiems bendruomenės nariams bei tėvams suvokti situaciją realiai ir be iliuzijų.

Antra, tokiose praradimų situacijose (mokykla kaip ten bebūtų yra vietos kultūros židinys ir jos uždarymas visada reiškia moralinį nuostolį) laikėmės principo, jog negalima vien uždaryti, atimti ir nieko bendruomenei nepasiūlyti mainais. Konkretūs tokios taktikos pavyzdžiai – Purviškių pradinės mokyklos pastatas atiduotas bendruomenės centrui. Pažėrų pagrindinę mokyklą reorganizuojant į pradžios mokyklą atsilaisvino patalpos. Jos sąmoningai buvo panaudotos bendruomenės ir ugdymo reikmėms. Buvo atliktas remontas, įrengtas vaikų dienos centras, įrengti tualetai. Vietovėje daug problemiškų paauglių, todėl gyventojai prašė įrengti sporto salę, kurios iki tol nebuvo. Gyventojų prašymu tai buvo padaryta. Susitarta, kad sporto salę naudosis ir mokiniai, ir vyresni paaugliai bei gyventojai. Kuomet gyventojai pamato, kad tai nėra vien uždarymas, kad vis dėlto stengiamasi išsaugoti kultūros ir ugdymo židinį, kad rūpinamasi bendruomenės poreikiais bei interesais, kad yra daromos realios investicijos, požiūris į mokyklų reorganizavimą ar netgi uždarymą pasidaro nuosaikus. Priešingu atveju, jei nebūtume laikęsi lanksčios tarimosi, derinimo, mainų ir investavimo taktikos, tai tinklo pertvarka tikrai būtų strigusi, būtų iššaukti konfliktai ir pasipriešinimas. Toliau labai svarbu buvo pabrėžti, kad visi reorganizuojamos mokyklos mokiniai bus vežiojami, kad naujoje vietoje vaikų laukia didesnės ir geriau aprūpintos mokyklos, gausesnis ir įvairesnis pedagogų personalas, kad vaikams sudaroma palankesnė ugdymosi aplinka, sudaromos prielaidos siekti geresnės švietimo kokybės. Kita svarbi sėkmingos pertvarkos

prielaida ta, kad buvo pasirūpinta darbo netenkančiais mokytojais, buvo pasirūpinta netgi valytojų įdarbinimu. Uždarant ir arba reorganizuojant mokyklas labai svarbus darosi centralizuotas (bent jau vietos švietimo padalinio lygmeniu) požiūris į netenkančių darbo pedagogų perkėlimą, rūpinimąsi jų profesine ateitimi, perkvalifikavimu, įdarbinimu naujoje vietoje. Neturi būti taip, kuomet viena mokykla uždaroama, atleidžiami pedagogai, o kita mokykla ieško atitinkamo mokytojo ir niekas apie tai nežino.

Pasak mero patarėjo prof. Jociaus mokyklų tinklo pertvarkos planas taryboje buvo svarstomas 2 – 3 kartus. Prieš klausimo pateikimą Tarybai, jis buvo svarstomas komitetuose ir komisijoje, kurioje buvo įtraukti seniūnai, politikai. Komisijai buvo surengta ekskursija po Kauno rajono mokyklas. Atitinkami klausimai nebuvo vilkinami, Taryboje nebuvo atmetas nei vienas su tinklo pertvarka susijęs klausimas. Kiekvienos pertvarkomos mokyklos problemas Taryba svarstė ir sprendė po 2 kartus.

Visumoje nuoseklus darbas su bendruomene ir lanksti politika lėmė tai, kad tinklo pertvarka Kauno rajone vyko ir tebevyksta sąlyginai sklandžiai ir sąlyginai nekonfliktiškai. Čia galime savo pertvarkos situaciją palyginti su Kauno miesto situacija, kitais miestais ir rajonais, kuriuose pertvarka kartais iš dalies komplikuojasi.

KLAUSIMAS: vietos žiniasklaidos pozicija tinklo pertvarkos atžvilgiu

Darbai su žiniasklaida stengėmės skirti nemažą dėmesį. Nereikia turėti iliuzijų, kad žiniasklaida, kuri gyvena rinkos sąlygomis ir komerciniais pagrindais, skirs dėmesio mokyklų tinklo pertvarkos problemai tiek, kad tai atitiktų realius informacijos poreikius ir tinklo pertvarkos visuomeninę svarbą. Todėl sąmoningai buvo imtasi tam tikrų veiksmų. Pirma, mūsų iniciatyva reguliariai buvo leidžiamas specialus informacinis leidinys „Naujos tėviškės žinios“. Tą reikšmingą ir detalią informaciją, kurios rajono laikraštis neįdėdavo į įprastinį numerį, mes skelbdavome minėtame informaciniame leidinyje. Leidinys ėjo pačiu atsakingiausiu tinklo pertvarkos reformai metu – 2001-2003 m., kuomet vietos bendruomenėms teko aiškinti tinklo pertvarkos tikslus bei prasmę. Vieniems metams šiam leidiniui buvo išleidžiama po 5-7 tūkst. litų. Per Kauno radiją ir televiziją buvo transliuojama laida „Mokyklos langas“, skirta mokyklos ir jos pertvarkos problemoms, diskusijai atitinkama tema. Ši laida kainavo apie 35 tūkst. litų metams. Šios investicijos į bendradarbiavimą su žiniasklaida su kaupu atsipirko. Pažymėtina, jog dar 2001 m. Kauno rajono Kultūros, švietimo ir sporto skyrius įkūrė savo tinklalapį, kuris irgi prisidėjo prie tinklo pertvarkos idėjų platinimo bei atitinkamų sprendimų pagrindimo. Dabar toks tinklalapis yra visuotinai įprastas dalykas, tačiau 2001 m. tai buvo sąlyginai nauja ir pažangu.

KLAUSIMAI: Švietimo darbuotojų profsajungų pozicija tinklo pertvarkos atžvilgiu. Socialinio protesto tinklo pertvarkos atžvilgiu potencialas

Į rajono mokyklų tinklo pertvarkos komisiją buvo įtraukta ir profsajungos atstovė. Apskritai laikomės taktikos į įvairių sprendimų priėmimo procesą, svarstymus, lėšų paskirstymą ir pan. įtraukti mokytojų profsajungos atstovus. Kai profsajungos žmonės pradėjo tokiuose svarstymuose ir sprendimuose patys dalyvauti, tai pamatė, kokios kyla problemos, su kokias susiduriama iššūkiais ir kokios yra realios problemų sprendimo galimybės. Buvo įsitikinta, kad niekas neturi kokių nors nepagrįstų ketinimų ar negerų nuostatų. Tuomet opozicijos iš karto sumažėjo. Be to, kritikuoti sprendimus, kurių pagrindime ir priėmime pats dalyvavai, vėliau iš tiesų pasidaro labai problemiška.

Labiausiai tinklo pertvarkai linę priešintis direktoriai ir mokytojai. Visgi susitarti pavykdavo. Svarbi sėkmės prieštada čia buvo rūpinimasis atleidžiamų pedagogų įdarbinimu, perkvalifikavimu. Įdarbinome net valytojas. Labai aštraus pasipriešinimo ir atvirų konfliktų, kaip tatau kitur pasitaiko, mūsų rajone pavyko išvengti.

***KLAUSIMAI: interesų grupės ir lobizmas,
pertvarkos objektyvumo ir neišvengiamumo supratimas***

Mokyklų tinklo pertvarka paliečia daugelio interesus, todėl natūralu, kad dažni jos sprendimai susilaukia neigiamos reakcijos, atmetimo. Ypač pradiniam etape. Visgi nuosekliai dirbant diskusijų keliu ilgainiui dėl konkrečių pertvarkos sprendimų buvo susitariama. Pavyzdžiui, Pažėruose bendruomenė su klebonu priešakyje buvo labai susitelkusi ir pradžioje nusiteikusi neigiamai. Net du metus numatyti pertvarkos sprendimai buvo atidedami. Visgi vietos žmonės pamatė, kad nėra mokyklinio amžiaus vaikų. Būtent tai ir yra pagrindinė planuojamų pokyčių priežastis, vadinasi, sprendimai yra neišvengiami.

***KLAUSIMAI: principinis susitarimas tarp rajono politinių partijų,
populistiškos politikos pozicijos rizika,
sprendimų priėmimo vengimas ir vilkinimas***

Pasak mero patarėjo prof. Jocio, savivaldybėje ir jos taryboje populistų nėra. Tinklo pertvarkai pritarė ir pozicija ir opozicija. Buvo vienas kitas aštresnis pasvarstymas. Politikai elgėsi apdairiai, buvo bandoma matyti pasekmes. Pavyzdžiui, kas bus, jei sprendimas nebus priimtas ar vilkinamas. Kas bus vėliau, kai visa finansinė našta teks savivaldybės biudžetui? Tokie pasvarstymai visus sudrausmina ir sugrąžina į racionalaus mąstymo vėžes.

Esant reikalui, kaip jau minėta, buvo laikomasi „išlaukimo“ taktikos, tačiau sprendimai vilkinami nebuvo. Apskritai vietos švietimo padalinys ir Taryba švietimo klausimais buvo pakankamai aktyvūs. Kiekviename rajono Tarybos posėdyje vidutiniškai būna sprendžiami 3-4 su skyriaus veikla susiję klausimai. Šio skyriaus sprendžiamų klausimų sritis yra nemaža – sportas, kultūra, švietimas.

KLAUSIMAI:

Tinklo pertvarkos sąryšis su rajono ir apskrities (regiono) strateginiais planais

Sisteminis požiūris į švietimo įstaigų tinklą.

Mokyklų renovacijos projektai, vizija, kur galėtų būti panaudotos sutaupytos lėšos

Yra parengtas strateginis rajono plėtros planas 2004-2007 m., o konkrečiai Švietimo kultūros ir sporto skyrius turi pasirengęs strateginį planą iki 2013 m. Planai iš dalies yra susiję. Skyriaus planas detalesnis.

Vyksta bendradarbiavimas su Kauno miesto švietimo ir ugdymo skyriumi bei jo vadovu A. Bagdonu. Turime paradoksų (nebūdingą kitoms Lietuvos vietovėms) reiškinių, kuomet didmiesčio moksleiviai vyksta mokytis į rajono mokyklą (Garliavos atvejais).

Rajono atveju, ypač sprendžiant mažų miestelių problemas, labai paranku tai, kad atitinkamas savivaldybės skyrius yra jungtinis, apima ne tik švietimo, bet ir kultūros bei sporto sritį. Susidaro prielaidos švietimo ir kultūros reikalus administruoti vieningai, o išskylančias problemas spręsti kompleksiskai. Jungti vietos bendruomenės ir mokyklų bibliotekas ar bent jau koordinuoti jų veiklą; atsilaisvinančiose mokyklų patalpose steigti dienos centrus, operatyviai be biurokratinių kliūčių ir skausmingų tarpžinybinių derinimų perkelti etatus.

Garliavoje muzikos mokykla reorganizuota į menų mokyklą įtraukiant ir dailę. Mokyklos skyriai, apimantys ir muziką, ir dailę veikia Baptuose, Vilkiyoje. Savivaldybės teritorijoje įrengiamos arba atnaujinamos 4 lauko sporto aikštelės. Pirmam etapui skirta 113 tūkst. litų. Vėliau numatoma skirti 200-300 tūkst. litų.

Dalyvaujame pasaulio banko programoje. Ketinama susigražinti dalį investuotų paskolos lėšų per ES struktūrinius fondus, dalyvaujant energijos taupymo programoje. Savivaldybė vykdo visų švietimo ir kultūros paskirties pastatų renovavimą. 2006 m. minėto tipo įstaigoms planuojama pakeisti langus ir duris (projekto sąmata apie 8 mln. litų). Antrame etape numatytas stogų tvarkymas. Ateityje bus prieita prie fasadų ir sienų renovavimo bei apšiltinimo programų. Pakeitus langus jau ima mažėti šildymo lėšos, sutaupoma, tuo tarpu sąlygoms yra sudaromos geresnės.

Vizitacija Mastaičių pagrindinėje mokykloje

Ši mokykla priėmė vaikus iš reorganizuotos Pažeros mokyklos, kurioje liko tik pradinės mokyklos skyrius. Pozityvu tai, kad atsilaisvinusias patalpas ketinama skirti vaikų papildomai veiklai ir vietos bendruomenės reikmėms (stovykloms, globos centrui, vaikų krizių centrui ar pan.). Vietovėje nemažai asocialių ir problemišκών vaikų bei paauglių, todėl tokie ketinimai atitinka vietos bendruomenės socialinės raidos poreikius.

Mastaičių mokyklai priėmus Pažeros vaikus, pasak direktorės, buvo gautas ir „minusinis“ mokinių krepšelis. Mokykloms, kurios priima kitų mokyklų vaikus ir turi kitose vietovėse mokyklų skyrius, išsiplečia darbų ir atsakomybės laukas, tačiau neskiriami jokie papildomi motyatoriai nei organizacijos, nei jos administracijos ir personalo lygmeniu. Rajono Taryba neleidžia mokyklai įsilieti į renovacijos langų renovacijos programą, neskiria lėšų. Mokyklos kaip organizacijos steigėjas yra savivaldybė, tačiau pastatas priklauso Kauno kolegijai ir mokyklos reikmėms yra naudojamas pagal panaudos sutartį.

Vizitacija Ilgakiemio pagrindinėje mokykloje

Mokyklą ketinama uždaryti. Pagrindinė priežastis – demografinė krizė vietovėje (mažėja mokyklinio amžiaus vaikų).

Iš pokalbių su mokiniais paaiškėjo, kad jie mokyklos uždarymo nebijo. Pabrėžia, kad patogų, kai mokykla greta namų, tačiau dėl savo ateities yra ramūs: svajoja apie kitą mokyklą, daugelis jau netgi yra pasirinkę mokyklą. Simptomiška, kad kai kurie ketina eiti ne į artimiausią mokyklą Garliavoje, bet svajoja vykti į kokią nors prestižinę mokyklą Kaune. Mokiniai iš socialiai silpnosios sluoksnio apie savo edukacinę ateitį daug svajoti nelinkę. Vaikai pabrėžė, kad yra geras susisieikimas, tačiau apie tai, kad jiems įstatymu garantuotas vežiojimas į mokyklą ir atgal negirdėjo. Žino tik apie kelionės lengvatas. Mokiniai taip pat nežino, kad vežiojimas garantuotas tik iki artimiausios atitinkamo tipo mokyklos. Kadangi Kauno savivaldybė kompensuoja rajono mokyklos moksleiviams kelionę į miesto mokyklą, tai per pažįstamų ratą mokiniai tą sužinojo ir galvoja, jog tokia lengvata yra visuotinė. Mokiniai negirdėjo apie apribojimus – 3 km ribą ir tai, kad valstybė išpareigoja vežioti tik iki artimiausios atitinkamo tipo mokyklos.

Daugiau nerimo uždarojoje mokykloje kelia pesimistinis ir pasyvus kai kurių mokytojų nusiteikimas. Daugelis mokytojų yra antraeilininkai, daliai visgi gresia darbo netekimas. Į klausimą apie tai, kaip šioje sudėtingoje situacijoje pedagogai ketina stabilizuoti savo karjerą, ar persikvalifikuoja, ar pradeda ieškotis kitų darbo vietų, (įskaitant netgi alternatyvius su švietimu nesusijusius kelius), teko išgirsti pesimistinius atsakymus. Gal būt tai buvo tik poza, noras „pagraudenti“ vizitatorius. Visgi mokytojų – išsilavinusių specialistų - atsakymai buvo nekonstruktyvūs: „nežinome, nieko neplanuojame...“, „kai išmes iš darbo, tai tada ir pradėsiu ką nors galvoti ...“

Minėtos mokytojų pozicijos nekonstruktyvus pobūdis tampa ypač akivaizdus prisiminus, kad valstybė pedagogų, netenkančių darbo, persikvalifikavimo išlaidas kompensuoja.

Tinklo pertvarkos oponentai dažnai iškelia mažos, jaukios kaimo mokyklėlės kaip kultūros židinio vietos bendruomenėje idėją. Idealiu atveju su tuo sunku ginčytis. Visgi tikrai verta kelti retorinį klausimą: „ką gali duoti ir ko negali duoti kaimo vaikams mokytojai, kurie nenori arba nepajėgia pasirūpinti savo pačių profesine karjera? Akivaizdu, jog maža kaimo mokyklėlė pasidaro tarsi loterija, kurios sėkmė priklauso nuo konkrečios pedagoginio personalo sudėties. Jei toje mokykloje dirbančių kelių pedagogų asmenybinis ir kultūrinis potencialas yra ribotas, tai kaimo vaikai tampa įkaitais. Būtent didesnėje mokykloje visai pagrįstai galima tikėtis gerokai įvairesnės pedagoginio personalo struktūros. Didesnė tikimybė, kad tokioje didesnėje organizacijoje mokykloje kultūros toną užduos ne keli asmenybiškai riboti pedagogai, bet pedagogai asmenybės. Tokių argumentų šviesoje šiaip jau žavi ir sentimentali sąvoka „maža kaimo mokyklėlė“ įgauna ir neigiamą prasmę. Savivaldybių administracijos ir politikai privalo labai atidžiai ir konkrečiai pasižiūrėti apie kokią mokyklą kalbama ir sąžiningai savęs paklausti, ar tokios mokyklos tikrai reikia? Gal nereikia automobilizmo eroje bijoti, kad kaimo vaikai bus nukreipti ir vežiojami į didesnę ir geresnę mokyklą?

Ilgakiemio pagrindinėje mokykloje buvo susitikta ir diskutuota su uždaromos mokyklos tėvais. Tėvai neslėpė nusivylimo dėl mokyklos uždarymo. Pabrėžė, kad mažoje mokykloje kiekvienas vaikas buvo sužiūrėtas, matoma kiekviena jo pražanga, kiekviena praleista pamoka, mokytojų kontaktas su tėvais paprastas ir operatyvus. Baiminamasi, kad didelėje mokykloje vaikas liks be globos, priežiūros. Praleis pamokas ir niekas to net nepastebės, nepakontroliuos.

Tėvams buvo pabrėžta, kad didesnė mokykla anaipol nebūtinai reiškia blogesnę mokinių priežiūrą ir prastesnę ugdymo kokybę. Tėvų išvardintos negerovės gali būti ne tiek sistemos, kiek konkrečios mokyklos problema, jos darbo brokas. Tėvai buvo informuoti, kad didelėje mokykloje yra socialinio pedagogo etatas. Toks pedagogas nedėsto dalyko, o žiūri, ar vaikas pritampa mokykloje, nebėga iš pamokų ir pan. Buvo pabrėžta, kad didesnėje mokykloje geresnė biblioteka, daugiau inventoriaus, naujų kompiuterių, sporto ir aktų salės, valgykla, daugiau būrelių. Tėvai buvo informuoti apie reprezentatyvių tyrimų duomenis, kurie rodo, kad mokiniai, dėl reorganizacijos pakeitę mokyklą naujoje mokykloje paprastai jaučiasi geriau.

Taip pat buvo pabrėžta, kad steigėjas noriai investuoja į tokių mokyklų renovaciją, vadinasi, tokioje mokykloje jauku ir šilta. Mažai tikėtina, kad steigėjas investuos rimtesnes lėšas į mokyklą vietovėje, kuri demografiškai nepalanki, kurioje mažėja mokyklinio amžiaus vaikų. Tėvai buvo informuoti apie veikiančią mokinių vežiojimo sistemą ir valstybės įsipareigojimus atitinkamu klausimu. Galiausiai tėvams buvo akcentuota, kad pagrindinė mokyklos uždarymo priežastis yra ne kokios nors nepamatuotos steigėjo politinės ar biurokratinės ambicijos, bet demografinė krizė vietovėje ir spartus mokyklinio amžiaus vaikų mažėjimas. Neatsirado tėvų, galinčių ir norinčių paprieštarauti tezei „prigimdykit vaikų ir mokykla Jūsų kaime klestės, jos niekas nesirys uždaryti“.

Visi šie argumentai tėvams buvo išsakyti diskusijos forma. Šia diskusija nebuvo siekiama agituoti tėvus nei už konkretų sprendimą dėl mokyklos, nei už vieną ar kitą tinklo pertvarkos modelį. Tai politikų ir švietimo vadovų, bet ne tyrėjų prerogatyva. Provokuojanti

diskusija buvo inicijuota diagnostiniais tikslais, tam, kad atskleisti tėvų nuomones ir nuostatas, kuriomis remiantis, kaip žinoma, galima prognozuoti faktinę socialinę elgseną. Diskusija parodė, kad tėvai tinklo pertvarkos argumentus ir mokyklos uždarymo faktą priima adekvačiai ir racionaliai, visumoje jie suvokia objektyvų atitinkamų procesų neišvengiamumą. Išsakytas neigiamas tėvų požiūris į mokyklos uždarymą atspindi ne tiek socialinį protestą ir pasipriešinimo bei konfliktų potencialą, kiek natūralų žmogišką nusiminimą dėl to, kad jų gyvenamoje vietovėje švietimo institucinės plėtros situacija susiklostė būtent šitaip. Juk švietimo ar kultūros įstaigos uždarymas, tegul ir labiausiai pagrįstas, juolab kaime, visuomet reiškia dvasinį praradimą. Bet kuriuo atveju tai yra vienas liūdnesnių tos vietovės istorijos momentų. Ir tai yra trivialu.

Vizitacija uždarojoje mokykloje ir diskusijos su jos bendruomene atskleidė paradoksalią dalyką - visų skaudžiausiai mokyklos uždarymą priima ne mokiniai ir jų tėvai, bet ypač mokytojai ir iš dalies mokyklos administracija.

Vizitacija Garliavos vidurinėje mokykloje

Buvo susitikta su mokyklos administracija ir rajono pedagogų profsąjungos pirmininke bei pavaduotoja.

Profsąjungos pirmininkė palankiai įvertino tą aplinkybę, jog prieš pradėdant tinklo pertvarką ji buvo pakviesta dalyvauti sprendimų paieškoje bei sprendimų priėmimo.

Toliau profsąjungos pirmininkė atkreipė dėmesį į vieną, mūsų nuomone, aktualią ir ganėtinai sudėtingą problemą. „Iškristalizuotoje“ pagrindinėje mokykloje, tarkime, kaip Šiauliuose, gali būti iki 1000 paauglių, nuo 10 iki 15 metų amžiaus. Tai specifinis ir ypatingo dėmesio bei pedagoginės meistrystės reikalaujantis kontingentas. Darbas su juo yra sudėtingas.

Profsąjungos pirmininkės pavaduotoja kėlė kitas problemas. Tinklo pertvarkos procese, pvz., prijungus mokyklų skyrius, direktoriams, pavaduotojams, ūkvedžiams, bibliotekininkams numetamos papildomos darbinės funkcijos. Dažnai tenka važinėti, degalai brangūs, tačiau specialių lėšų tam neskiriama, nekalbant jau apie tai, kad atlyginimo už ženkliai padidėjusį darbo krūvį taip pat nėra. Šią problemą kėlė ir Garliavos mokyklos direktorius. Prijungus skyrius, kyla jų priežiūros problemų. Jei tam neskiriama lėšų, nėra papildomų motyvatorių, tai toks jungimas, pasak direktoriaus nėra geras dalykas.

Profsąjungos pirmininkės pavaduotoja pabrėžė, kad mokytojams, kurie netenka darbo ir kreipiasi pagalbos, ieškoma galimybių padėti. Visgi sunkiau padėti tiems, kas pagalbos nesikreipia. Profsąjunga ieško galimybių mokytojams studijuoti, persikvalifikuoti, kaupia ir skleidžia informaciją atitinkamu klausimu. Centralizuotai ta problema nėra noriai sprendžiama, informacijos apie naujas ir arba laisvas darbo vietas trūksta. Atskirų mokyklų profsąjungos yra pasyvios.

Mokslinės vizitacijos Kauno rajone apibendrinimas

Galima daryti prielaidą, kad specialios, vien švietimo reikmėms skirtos mokinių vežiojimo sistemos plėtojimas gali garantuoti geresnę mokinių vežiojimo kokybę nei atitinkamų mokinių srautų nukreipimas į vietos viešojo transporto sistemą.

Pertvarkos procese formuojasi savitas mokyklos tipas – pagrindinė mokykla. Joje kartais mokosi iki 1 tūkst. 11-16 m. amžiaus paauglių, kurių dalis neturi mokymosi motyvacijos. Tai labai specifinis ugdytinių kontingentas ir mokytojai iš dalies yra nepasirengę

su tokiais mokiniais dirbti efektyviai. Strategiškai svarbu yra padėti tokiam mokyklos tipui ieškoti savo identiteto ir mokyklos kaip organizacijos kultūros modelio.

Rajono lygmeniu tikslinga centralizuotai kaupti informaciją tiek apie panaikinamas pedagogų darbo vietas, tiek ir apie naujai sukuriamas darbo vietas. Dalis mokytojų iššūkius pedagogų darbo rinkoje, grėsiančią bedarbiystę pasitinka nekonstruktyvia elgsena, nepasinaudoja galimybe nemokamai persikvalifikuoti ir pan.

Pagrindinės mokyklos, kurios aktyviai dalyvauja tinklo pertvarkoje priimdamos savo struktūron pradinių mokyklų skyrius, iš dalies yra diskriminuojamos. Diskriminacijos esmė tokia – išauga mokyklos vadovų darbo apimtys, atsakomybė, realios administravimo finansinės sąnaudos (reguliarus važinėjimas į mokyklų skyrius savo transportu ir savo lėšomis), tačiau lėšų papildomai tam neskiriama. Padėtį komplikuoja tai, kad Pradinės mokyklos skyriaus krepšelis dėl mažo mokinių skaičiaus taip pat yra mažas ir kompensuoti padidėjusių finansinių ir organizacinių sąnaudų nėra iš kur ir nėra kaip.

Tinklo pertvarkos politinių oponentų dažnai išsakomas svarus ir emocingas argumentas apie „mažą, jaukią kaimo mokyklėlę – kultūros židinį“. Minėto argumento šviesoje bet kurios kaimo mokyklos uždarymas automatiškai traktuojamas, kaip socialinė ir kultūrinė žala. Neturint ketinimų šį argumentą sumenkinti ir visai paneigti, tenka pastebėti, kad jo galiojimo ribos anaipol nėra visuotinės, o pats argumentas anaipol nėra teisingas be išlygų. Į kiekvienos mokyklos uždarymą reikia žiūrėti labai konkrečiai. Jei vietovė demografiškai neperspektyvi, mokykla materialiai apleista, mokyklos kultūra nepuoselėjama, pedagogų kolektyvas konservatyvus ir ribotas, tai tokia mokykla nėra ir negali būti vietos kultūros židiniu. Savalaikis tokios mokyklos uždarymas ir vaikų nukreipimas į brandesnę bei patrauklesnę mokyklą kaip tik ir yra socialinis gėris.

Tyrėjai priėjo išvados, kad vykdydama tinklo pertvarką, Kauno rajono savivaldybė ir jos švietimo padalinys sukaupė pažangią patirtį. Ši patirtis galėtų būti paskleista plačiau ir jos galėtų pasimokyti kitų savivaldybių specialistai. Kauno rajono vietos švietimo padalinio geroji patirtis, savaime suprantama, apima ne visą tinklo pertvarkos procesą, kadangi problemų kyla ir Kauno rajone. Visgi, tyrėjų nuomone, kai kurie tinklo pertvarkos sprendimai bei veiksmai čia buvo atlikti apdairiai ir sklandžiai. Verti paminėjimo šie momentai:

Darbas su žiniasklaida ir efektyvūs viešieji ryšiai, skleidžiant tinklo pertvarkos strategines idėjas ir aiškinant konkrečius ketinimus, pagrindžiant sprendimus

Nuoseklus darbas su vietos ir mokyklų bendruomenėmis, taktika, kuomet svarbūs sprendimai subrandinami ir įgyvendinami etapais tuo pat metu jų neužvilkinant, nesusipriešinant su interesų grupėmis.

Nuoseklus ir efektyvus vietos švietimo padalinio vadovų bei specialistų darbas su vietos politikais, rajono savivaldybės Taryba.

„Socialinių mainų“ principo taikymas uždarant arba reorganizuojant mokyklas. Principo esmė tokia, jei vietos bendruomenė kažko netenka, tai jai vienaip ar kitaip turi būti kompensuojama. Pvz., atsilaisvinusios patalpos atiduodamos vietos bendruomenės centrui ir pan. Jei vienas kultūros ar švietimo objektas redukuojamas, jo vietoje turi atsirasti kažkas nauja, vietos bendruomenė turi pamatyti, kad jos poreikiais rūpinamasi.

Kryptingas siekis įdarbinti visu reorganizuotų mokyklų mokytojus ir netgi techninius darbuotojus (valytojas ir pan.).

Pedagogų profsajungų vietos skyrių vadovų įtraukimas į svarbių sprendimų priėmimo procesą.

Tinklo pertvarkos procese dėmesį bandoma skirti ne tik formaliajam švietimui, bet ir popamokinei veiklai, meno mokyklų reorganizacijai bei plėtrai, aktyvaus sporto infrastruktūros plėtrai.

Investicinės vizijos turėjimas ir investiciniai aktyvumai švietimo, kultūros ir sporto srityje, požiūris į minėtą sritį, kaip vieningą visumą.

Minėti momentai bent iš dalies jau yra atskleisti šioje ataskaitoje. Skaitytojui, kuris domisi detalėmis, niuansais, ataskaitos autoriai norėtų rekomenduoti kreiptis į Kauno rajono Kultūros, švietimo ir sporto skyriaus vadovą V. Makūną bei specialistus.

2.5.2. Tyrėjų vizitacija Pasvalio rajone

Tyrėjų mokslinė vizitacija Pasvalio rajone vyko **2005-10-18** pagal iš anksto suderintą grafiką. Darbo grupės atstovai (Sigitas Balčiūnas, Vilma Tubutienė) lankėsi Pušaloto pagrindinėje mokykloje, Vileišio gimnazijoje, susitiko su Pasvalio rajono Švietimo forumo atstovais, rajono savivaldybės Švietimo skyriaus darbuotojais, tarybos švietimo komiteto atstovais. Pastarajame pokalbyje dalyvavo rajono meras. Susitikimų metu buvo siekiama išsiaiškinti pedagogų, mokyklų vadovų, savivaldybės darbuotojų, politikų nuomonę apie Pasvalio rajono mokyklų tinklo optimizavimo pasekmes ir socialinį poveikį. Pokalbiai vyko pagal iš anksto parengtą ir suderintą klausimyną. Pokalbių eiga buvo protokoluojama. Pateikiame mokslinių vizitų protokolų medžiagą pagal objektų vizitavimo tvarką.

Susitikimas su Pasvalio raj. Pušaloto pagrindinės mokyklos pedagogais ir vadovais.

Susitikime dalyvavo mokyklos direktorius, pavaduotoja, mokytojos.

Vadovų ir pedagogų požiūris į mokyklų tinklo pertvarką

2001 m. mokykla išleido paskutinę abiturientų laidą ir buvo reorganizuota į pagrindinę mokyklą. Šiuo metu joje mokosi apie 200 pirmų-dešimtų klasių mokinių. Mokyklų tinklo optimizavimą vadovai ir pedagogai vertina dvejopai. Mokyklos vadovai neslėpė, kad apgailestauja dėl reorganizacijos, jos pradžioje dar bandė ieškoti užtarimo rajono taryboje, tačiau žinodami bendras demografines tendencijas bei Pušaloto ir aplinkinių gyvenviečių socialinę situaciją (tėvai vyksta dirbti į užsienį, išsiveža ir vaikus, tėvai, kurie galvoja apie vaikų ateitį, leidžia į Vileišio gimnaziją ar Skaistgirio vidurinę mokyklą jau nuo 8 klasės ir pan.) mokyklų tinklo reorganizavimą traktuoja kaip neišvengiamą. Mokyklos direktorius akcentavo pradinio mokymo skyrių įsteigimo efektyvumą. Cituojama: „*anksčiau, kol Mykoliškėse buvo atskira pradinė mokykla, buvo mažesnis ryšys tarp mokyklų, šiuo metu pagrindinė mokykla gali valdyti procesus ir pradiniam skyriuje, įvairiai bendradarbiauti, tačiau, nežiūrint šių teigiamų pusių, vaikus iš Mykoliškių vežiojant į Pušalotą, būtų galima išspręsti pagrindinės mokyklos užpildomumą, įsteigti mokytojų pagalbininkų etatus, tokiu būdu užtikrinant geresnę mokymo kokybę, tačiau garantijų, kad tėvai pasirinks būtent Pušaloto pagrindinę nėra*“. Toliau direktoriaus teiginiai patvirtino mokyklų tinklo optimizavimo nuostatas – pradinukų tėvai nori turėti mokyklą kuo arčiau namų, taigi, bus siekiama išsaugoti skyrių. Tiek mokyklos vadovai, tiek pedagogai teigiamai vertina Mokyklų tobulinimo programos pagalbą pagrindinėms mokykloms reformos laikotarpiu – pripažįsta, kad gavo ne tik žinių, bet pajuto ir realią materialinę naudą mokyklai (nauji langai, mokymo priemonės). Kaip pagrindinės mokyklos privalumai buvo pažymėti graži aplinka, optimalus vaikų skaičius, dėmesys kiekvienam vaikui.

Mokinių motyvacijos sumažėjimas ir nuovargis

Nežiūrint šių privalumų, respondentai išskyrė nemažai tinklo optimizavimo metu atsiskleidusių trūkumų. Pedagogai akcentavo vaikų motyvacijos sumažėjimą. Citata: „*kai mokykloje nebėra labiau motyvuotų vyresnių mokinių, devintokai ir dešimtokai nebeturi į ką lygiuotis. Jiems iš mūsų pusės daugiau dėmesio, tačiau tai neskatina geriau mokytis – jie žino, kad bet kuriuo atveju dėl atsinešamo mokinio krepšelio išskėstomis rankomis jų laukia profesinės ar vidurinės mokyklos*“. Buvo pabrėžta, kad dėl 1-2 gimnazinių klasių ir 9-10 pagrindinės mokyklos klasių persidengimo, suinteresuoti siekti geresnių rezultatų mokiniai jau nuo 8 klasės išeina į gimnazijas, o pagrindinėje likusių noras mokytis labai menkas. Mokytojai apgailestavo, kad negali taikyti aktyvių mokymo metodų (kaip pavyzdys buvo paminėtas darbas grupėse), kadangi (citata) „*žaisti grupėje ne visada gerai. Kol nėra elementarių žinių – kokie čia žaidimai*“. Buvo pasakyta, kad (citata) „*mokytojai iš inercijos moko vadovėlių – tačiau ar tai atitinka mokinių gebėjimus, mokytojas neturi teisės praleisti skyrių ir kartoti senąjį, nors aišku, kad mokinis neišsivyno turinio*“. Viena iš galimų priežasčių respondentai įvardino mokinių nuovargį. Jų teigimu, nuovargiu skundžiasi iš atokesnių vietų važinėjantys vaikai, o kur dar nuolatinė įtampa, kad nepavėluotų. Reguliaraus transporto ir geltonųjų autobusiukų tvarkraščiai nėra itin patogūs toliau gyvenantiems vaikams – tenka anksti keltis, o grįžus vėliau (ypač vyresnėse klasėse) nebelieka laiko pamokoms ruošti. Direktorius apgailestavo, kad negali laisvai disponuoti mokytojų kvalifikacijai skirtomis lėšomis – racionaliai jas naudojant (kviečiantis lektorius į mokyklą) galima būtų iš sutaupytų lėšų apmokėti pedagogams už papildomas valandas (būreliams, papildomam ugdymui, pailgintos dienos grupėms ir pan.).

Pedagogų kvalifikacija

Mokyklos vadovai pabrėžė, kad didžioji dalis mokytojų – specialistai. Dalis mokytojų gyvena arti mokyklos, tačiau yra ir važinėjančių iš toliau. Analogiškai Lietuvos tendencijoms, mokykloje trūko užsienio kalbos ir informatikos mokytojų, kurių paieška per Darbo biržą, kaip teigė direktorius, negarantuoja, kad ateis geras specialistas. Direktorius apgailestavo, kad sumažėjus krūviams, kai kuriuos dalykus tenka duoti dėstyti ne tos srities pedagogui. Buvo pabrėžta, kad į mokyklų tinklo pertvarkos problemas nelabai atsižvelgia pedagogus rengiančios aukštojo mokslo institucijos - nerengiami 3 ir daugiau dalykų specialistai, kurie būtų itin parankūs nedidelėse pagrindinėse mokyklose. Buvo išreikšta nuomonė, kad į kvalifikacijos tobulinimosi renginius dažniausiai vyksta tie patys pedagogai, likusieji nėra suinteresuoti gilinti profesinę kompetenciją ar persikvalifikuoti. Citata: „*gal ir galima būtų persikvalifikuoti, tačiau švietimo politika, perspektyva neaiški, nežinia, ar turėsime po to krūvį, o dėl vienos pamokos (pvz. ekonomika) finansiškai neapsimoka*“.

Susitikimas su P. Vileišio gimnazijos pedagogais ir vadovais

Susitikime dalyvavo gimnazijos direktorius, pavaduotojai, pedagogai, mokyklos tarybos nariai.

Vadovų ir pedagogų požiūris į mokyklų tinklo pertvarką

P.Vileišio vidurinės mokyklos reorganizavimas į gimnaziją pasirinkus „auginimo“ strategiją pasiteisino – nebepriimant į žemesnes klases mokinių, racionaliai suplanavus pedagogų įdarbinimą (keli išėjo į pensiją, kitiems buvo pasiūlyta darbo vietos pradinėse ir pagrindinėse mokyklose) buvo išvengta skausmingų procesų. Šiuo metu gimnazijoje 780 mokinių. Atranka į gimnaziją nevyksta – priimami visi pageidaujantys. Respondentai pabrėžė, kad (citata) „*prieš keletą metų gimnazijų kūrimas buvo prioritetas, tačiau šiuo metu, pasikeitus koncepcijai, priimame visus mokinius. Dabar prioritetas pagrindinė mokykla, bet nežiūrint į*

tai, kad 9-10 klasėse turime mokinių daugiau, nei kitose rajono mokyklose, negalime dalyvauti pagrindinėms mokykloms skirtose valstybinėse programose ir tokiu būdu stiprinti materialinę bazę. Per pastaruosius metus gimnazija nebėra svarbi net rajono valdžiai, nors apie 70 proc. mokinių iš rajono“. Direktorius apgailestavo, kad didelis mokinių skaičius (klasėse po 30-31 mokini) gali atsilipti mokymosi kokybei, tačiau mokinių klasėse mažinti negali – mokinių krepšelio lėšos skiriamos mažesnių rajono mokyklų išlaikymui. Pasvalio rajono savivaldybės strategija – viena išgryninta gimnazija rajone, buvo vertinama palankiai. Respondentai pabrėžė, kad mokykla konkurencijos dėl mokinių skaičiaus nejaučia, mokiniai atvyksta mokytis iš viso rajono, tai sąlygoja mokyklos išskirtinumas rajone. Mokykla aktyviai reklamuojasi - mokslo metų bėgyje gimnazijos vadovai vyksta į pagrindines mokyklas perteikdami mokiniams informaciją apie mokymosi galimybes gimnazijoje. Buvo teigiama, kad ne visos mokyklos noriai bendradarbiauja, yra atvejų, kai mokiniai, vengdami neigiamos reakcijos, net nepraneša iš anksto savo mokykloms apie planus pereiti į gimnaziją. Su kai kuriomis rajono pagrindinėmis mokyklomis sudarytos bendradarbiavimo sutartys (Pušaloto, Lėvens), kurios sudaro prielaidas (citata) „mokytojams apsvarstyti bendrus reikalavimus, iš anksto ieškoti sąlyčio taškų“.

Mokinių pavėžėjimas

Gimnazijos pedagogai ir vadovai pabrėžė, kad dėl nesuderintų transporto tvarkaraščių sunkumų iškyla atokesnių vietovių mokiniams. Citata: „*Geltonųjų autobusiukų bei reguliaraus transporto maršrutai ir grafikai nėra patogūs ypač vyresniems mokiniams. Pasibaigus pamokoms neretai jiems tenka laukti po 2-3 valandas. Mokykloje yra skaitykla, tačiau mokiniai nenoriai ja naudojami*“. Įvairesniam mokinių užimtumui mokykla neturi patalpų – šiuo metu joje dirba 1,5 kartų mokinių daugiau nei reikėtų patalpų. Respondentai pažymėjo, kad mokiniai, vykstantys į mokyklą iš toliau kad spėtų į autobusą keliai labai anksti (5 val. ryte). Mokykloje 8-9 pamokos, taigi grįžta apie 9 val. vakare - trūksta laiko pamokoms ruošti. Prie mokyklos yra bendrabutis, tačiau ne visi tėvai išleidžia vaikus jame gyventi – pasirenka važinėjimą. Citata „*vaikai iš vienkienių eina pėstute – niekas jų nepaveža*“.

Socialinės problemos

Kaip pažymėjo respondentai, (citata) „*sistema palanki greitai prisitaikantiems mokiniams, kurie papuolę į kitokią aplinką, turi pademonstruoti didesnę mobilizuotumą nei pagrindinėje mokykloje, jei turėjo socializacijos problemų pagrindinėje mokykloje, gimnazijoje jos tik išryškėja*“. Tinklo optimizavimo pasekmė – gimnazijoje išaugęs mokinių skaičius iš atokesnių rajono vietų bei socialiai remtinų šeimų. Sprendžiant mokinių socialines problemas, buvo akcentuojama informacijos stoka apie iš rajono seniūnijų atvykstančių mokytis vaikus dėl nepakankamo bendradarbiavimo tarp gimnazijos ir seniūnijų, savivaldybės socialinių paslaugų skyriaus. Dėl (citata) „*informacijos apie vaiko šeimoje buvusias socialines problemas perimamumo stokos, vaikas tarsi „pasimeta*“. Kaip pažymėjo gimnazijos socialinė pedagogė, tenka įdėti nemažai pastangų išsiaiškinant socialiai remtinas šeimas, siekiant laiku suteikti būtiną paramą vaikui. Šiuo metu, (citata) „*apie tai kad vaikas gyvena vieniemyje ir turi sukurti nemažai kilometrų iki autobuso, dažniausiai sužinome tik tuomet, kai jis nepasirodo mokykloje, tuomet susirūpiname, kas atsitiko ir atskleidžiame jo socialinę padėtį*“. Citata „*mokiniai slepia savo šeimų materialinius sunkumus, nepasisako, kad jiems reikia paramos (nemokamo maitinimo, materialinės paramos ir pan.), drovosi bendraamžių ir pedagogų, o neefektyviai veikianti bendradarbiavimo tarp seniūnijų socialinių darbuotojų ir gimnazijos sistema neleidžia operatyviai nustatyti tokių atvejų*“. Buvo akcentuota, kad būtų paranku turėti galimybę mokyklai pačiai skirstyti materialinę paramą socialiai remtiniams mokiniams – tokiu būdu būtų galima užtikrinti jos savalaikiškumą ir efektyvumą. Šiuo metu tokia parama skirstoma savivaldybės socialinės paramos skyriaus posėdžiuose, kurie yra labai išsitęsę laike. Respondentai teigė, kad socialinės padėties

skirtumus gimnazijoje iš dalies padeda išlyginti uniformos. Pedagogai ir mokyklos vadovai pabrėžė, kad nesant atrankos į gimnazijas, čia mokosi įvairių gabumų, motyvacijos mokiniai. Citata *„jei dabar reikėtų dirbti pagal ankstesnę gimnazijos koncepciją, kuomet gimnazijai buvo suteiktas išskirtinis statusas, mokytis veržėsi tik motyvuoti mokiniai – bankrutuotume. Tik dalis mokinių motyvuota siekti aukštesnių mokymosi rezultatų, kita dalis ateina pas mus todėl, kad tėvai reikalauja įgyti vidurinę išsilavinimą, nenori išleisti į kitame miestelyje esančią profesinę mokyklą. Šiems yra sunkiau. Mokiniai, turintys mokymosi sunkumų, iš 11 klasės ir pereina mokyti į suaugusiųjų mokyklą“*. Mokykla, siekdama tenkinti įvairių gabumų mokinių poreikius, įsijungė į projektą „14-19 metų mokinių galimybių tenkinimas“. Jo metu kai kurių mokomųjų dalykų turinį numatoma pertvarkyti taip, kad vyrautų praktiniai mokymosi modeliai, orientuoti į gebėjimų ugdymą, naudojant modernias informacines technologijas.

Pedagogų kvalifikacija

Gimnazijos mokytojai ir vadovai teigė, kad mokyklų, siekiančių tapti gimnazijomis pagal ankstesnę gimnazijų koncepciją, pedagogų kvalifikacijai buvo keliamas ypatingas dėmesys. Taigi šiuo metu didžioji dalis gimnazijos pedagogų yra pakankamai kvalifikuoti ir turi aukštas kvalifikacines kategorijas. Tačiau buvo pabrėžta, kad dabartinė labai formalizuota atestacijos sistema neskatina mokytojų noro atestuotis, nors vis dar gyva ankstesnės gimnazijos koncepcijos samprata, kuomet gimnazijos mokytojui buvo keliami aukšti reikalavimai – tai išjudino pedagogu. Pokalbyje buvo akcentuota dideli mokytojų darbo krūviai.

Susitikimas su Pasvalio rajono švietimo forumo nariais

Pasvalio rajono švietimo forumas gyvuoja keleri metai, į jį dalyvius delegavo kiekvienos mokyklos bendruomenės – po vieną atstovą. Susitikime dalyvavo 9 nariai – Vaškų pagrindinės mokyklos mokytojas, Pušaloto pagrindinės mokyklos direktorius, Saločių pagrindinės mokyklos Kelmėnų skyriaus vedėja, sporto mokyklos direktorė, l/d „Eglutė“ auklėtoja, laikraščio „Darbas“ korespondentas, P.Vileišio gimnazijos direktoriaus pavaduotoja ugdymui, Jaunimo ir suaugusiųjų mokyklos direktorius.

Požiūris į mokyklų tinklo pertvarką

Forumo dalyviai gerai suvokia rajono demografinę situaciją ir pritaria mokyklų tinklo optimizavimo idėjai. Tačiau teigė, kad pertvarka vyko skausmingai – (citata) *„didžiausias darbas „gesinti gaisrus“ teko rajono savivaldybės švietimo skyriaus darbuotojams“*. Respondentai paminėjo rajono tinklo optimizavimo išskirtinumą – viena išgryninta gimnazija visiems. Reorganizacija panaikinusi vienas, iškelė kitas problemas. Rajonų pagrindinėse mokyklose trūksta mokinių, o tuo tarpu Pasvalio Lėvens pagrindinė mokykla (reorganizuota iš Lėvens vidurinės) perpildyta. Šiuo metu joje apie 1000 pagrindinės mokyklos koncentru mokinių. Respondentų manymu, išaukęs mokinių skaičius lemia daugybę problemų mokykloje. Buvo pabrėžta mokinių, ypač likusių mokyti 9-10 klasėse, menka motyvacija, akcentuota, kad (citata) *„dirbti, ypač moterims pedagogėms, labai sunku dėl drausmės problemų“, „pradinių klasių mokiniai nebeturi teigiamo vyresniųjų mokinių pavyzdžio mokykloje“*. Forumo dalyviai pažymėjo, kad išgryninus mokyklų tipus mokiniams sumažėjo pasirinkimo galimybės – nelikus vidurinės mokyklos Pasvalyje, vienintelė galimybė įgyti bendrąjį išsilavinimą - P.Vileišio gimnazija; nepajėgiantiems mokyti gimnazijoje nėra jaunimo mokyklos ar profesinės mokyklos pasirinkimo galimybės; nenorintiems mokyti gimnazijoje vienintelė galimybė įgyti vidurinę išsilavinimą – jaunimo ir suaugusiųjų mokykla, tačiau kyla užimtumo problemos. Forumo dalyvių nuomone, viena iš išeičių spręsti mokymosi ar elgesio sunkumų turinčių jaunuolių nenoro mokyti problemas – steigti jaunimo mokyklą su kryptingu profesiniu rengimu ir technologine baze. Respondentai išvelgė ir kitą

pertvarkos pusę – jei būtų išlaikyta dar viena vidurinė mokykla Pasvalyje, sumažėtų ir taip nedideli mokytojų krūviai, anot P.Vileišio gimnazijos direktoriaus pavaduotojos, (citata) „*gal būtų ir įdomiau dirbti, kai šalia vidurinė mokykla, tačiau vaikų nėra*“. Forumo dalyviai akcentavo, kad skausmingiausiai mokyklų reorganizavimą ar likvidavimą išgyvena kaimai. Grėsminga demografinė situacija, padidėjusi gyventojų migracija į užsienį (išvyksta tėvai, vežasi ir vaikus, net gimnazijos mokiniai vasarą išvyksta darbuotis į užsienį – nežinia ar kada nors nesugalvos pasilikti) sąlygoja mažų mokyklų nunykimą – virtimą aštuonmetėmis, skyriais ar net uždarymą. Respondentų teigimu, tai gali turėti kelias pasekmes. Viena jų – motyvuoti mokinius, išvyks mokytis į miestų ir miestelių vidurines mokyklas bei gimnazijas ir nebegrįš į kaimą gyventi ir dirbti, taigi gresia „sodybų tuštėjimo metas“. Kita grėsmė – nykstant bei reorganizuojant mokyklas, mažėja kultūros židinių kaime skaičius, citata „kas bus su dalykų specialistais tokiose kaimo mokyklėlėse, nyksta kaimo inteligentija, o nelikus inteligentų – kas bus pavyzdžiu, kaip kursis kaimo bendruomenės.“

Pedagogai

Forumo dalyviai išskirdami neigiamas pertvarkos pasekmes, akcentavo mokytojų krūvio mažėjimą ir specialistų trūkumą mažose mokyklose – yra dalykų, kurių moko ne specialistai, o tai atsiliepia ne tik mokyklos, bet ir kaimo bendruomenės aktyvumui, kultūros augimui. Citata „*važinėjantys mokytojai nežiūri į mokyklos reikalus taip atsakingai, kaip vietiniai – jie atbūna pamokas ir skuba išvykti*“. Forumo dalyviai pripažino, kad kai vienam mokytojui tenka mokytį kelių dalykų, nukenčia mokymo kokybė – (citata) „*kai mokytojai dėsto kelis dalykus, ypač nelabai artimus pagal turinį, būtina daugiau ruoštis, ypatingai, jei nesi specialistas. Yra pasitaikę atvejų, kai mokiniai nuėję į gimnaziją nemoka elgtis prie žemėlapių geografijos pamokose – niekas jų šito nemokė*“. Respondentai pažymėjo mažų mokyklų pedagogų nesuinteresuotumą kelti kvalifikaciją ir atestuoti aukštesnei kategorijai. Kaip svarbiausios priežastys buvo įvardinta (citata) „*nenoras išsišokti, žemesnis išsilavinimas sąlygoja žemesnius tikslus, švietimo politikos neapibrėžtumas – gal suvienodins kategorijas visiems, kam stengtis, žema mokinių mokymosi motyvacija neskatina taikyti modernių mokymo metodų, dalyvauti olimpiadose*“.

Nepamokinė veikla

Demografinė situacija, mokyklų tinklo pertvarka palietė ir sporto mokyklą – mažėja būreliuose dalyvaujančių vaikų, vis sunkiau suderinti treniruočių tvarkaraščius dėl skirtingo mokymosi laiko, važinėjančių mokinių autobusų grafiko. Respondentai pabrėžė, kad diegiant naują apmokėjimo sistemą dėl naujos darbo apmokėjimo tvarkos mažėja atlyginimai treneriams. Buvo akcentuota, kad nepakankamai išnaudojama turtinga sporto bazė – baseinas ir kt.

Susitikimas su rajono savivaldybės tarybos Švietimo komiteto, Švietimo skyriaus atstovais, administracija

Susitikime dalyvavo Pasvalio rajono savivaldybės meras, tarybos švietimo komiteto atstovai, Švietimo ir sporto skyriaus vedėjas ir specialistai.

Mokyklų tinklo pertvarkos eiga Pasvalio rajone

Respondentai pabrėžė, kad mokyklų tinklo pertvarka Pasvalio rajone buvo atliekama nuosekliai, vengiant dirbtinų, radikalių sprendimų, kaip pabrėžė meras, „*nebuvo rėžta iš peties*“. Buvo paminėta, kad pirmajam žingsniui tinklo optimizavime – Skrebotiškių mokyklos uždarymui 1998 m., prireikė trejų metų. Vyko diskusijos su bendruomene, svarstymai rajono taryboje, kuriuose aktyviai dalyvavo ir Švietimo skyriaus, ir tarybos nariai. Citata „*pirmą kartą vietos bendruomenė mus pasitiko vos ne su šakėmis, tačiau pokalbiai ir*

diskusijos vietose padėjo priėti prie sutarimo“. Respondentai pabrėžė, kad viena iš sėkmingai vykstančios tinklo pertvarkos priežasčių – rajono taryboje nebuvo didelės politikų kaitos, tai leido išlaikyti nuoseklią tarybos poziciją reformos atžvilgiu. Politikų vieningumą lėmė ir nuosekli Švietimo ir sporto skyriaus vykdoma veikla – tinklo optimizavimo planai buvo pristatinėjami frakcijose, komitetuose, taryboje. Citata „*daugiau ginčų kilo tik dėl terminų ir 1-2 mokyklėlių*“. Dalyviai akcentavo, kad ir toliau, atsižvelgdami į demografinę situaciją rajone, jie laikysis pasirinktos nuoseklios tinklo optimizavimo strategijos, nors ją kasmet tenka peržiūrėti dėl kintančio vaikų skaičiaus. Vykdam mokymų reorganizaciją svarbiausios sąlygos – (citata) „*atsižvelgti į optimalų mokinių skaičių, mokytojų ir mokinių gerovę, o ne į vadovo darbą, pastatų būklę ar darbo sąlygas*“. Respondentų teigimu, lengviau reorganizaciją sutiko pradinės mokyklos – (citata) „*reikėjo prie kažko glaustis*“. Skausmingiau vyko vidurinių mokyklų reorganizacija į pagrindines. Buvo pabrėžta, kad palyginti rami mokyklų tinklo pertvarkos eiga – nemažas Švietimo skyriaus specialistų, politikų nuopelnas. Dažni vizitai į bendruomenes, įtikinėjimas, demografinės rajono situacijos žinojimas ir perteikimas, tinklo optimizavimo argumentai, pertvarkos teigiamų pusių atskleidimas (viena jų - pagrindinių mokyklų materialinis aprūpinimas per MTP programą) padėjo išvengti priešpriešos. Galiausiai vis dėl to dėl mokyklos reorganizavimo ar likvidavimo (citata) „*buvo leista spręsti bendruomenėms*“.

Uždarytų mokyklų pastatų panaudojimas

Tinklo pertvarkos strategijos nuoseklumą atskleidė respondentų pateikti uždarytų mokyklų patalpų panaudojimo planai bei pateikti pavyzdžiai. Rajone 2005 m. spalio 1 d. buvo atidaryti 2 vaikų užimtumo centrai, veikiantys buvusiose mokyklų patalpose. Tikimasi, kad šie centrai padidins mokytojų įdarbinamumą. Respondentai pažymėjo, kad šalia esančios bibliotekos, internetinės prieigos taškai padės spręsti gyvenviečių mokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų užimtumo problemas. Kaip pažymėjo pokalbio dalyviai, vienos problemos išsprendimas iškelia kitas problemas – išryškėjo maitinimo, aprūpinimo įvairiomis turiningą veiklą užtikrinančiomis priemonėmis būtinybė tokiuose centruose. Iš viso numatyta įsteigti 11 tokių centrų rajone. Buvo teigiama, kad uždarytų mokyklų patalpos dažniausiai nestovi apleistos - naudojamos kaimų bendruomenių reikmėms.

Mokymosi aplinka, pedagogai

Savivaldybės administracija ir politikai, pasirinkdami pertvarkos strategiją, pirmiausiai išsprendė skaudžiausias – mokytojų įdarbinimo problemas – sulaukusius garbingo amžiaus išleido į pensiją, kitus įdarbino kitose mokyklose, atidarė priešmokyklinio ugdymo grupes. Mokytojai, nors kai kurie perėjo į mažesnę atlyginimą, visgi neliko be darbo. Respondentai pabrėžė, kad pertvarkos eigoje išlošė pagrindinės mokyklos. Reforma orientuota į šio tipo mokyklų stiprinimą. Tuo tarpu kitos mokyklos, turėdamos tokius pat koncentrus – vidurinės, gimnazijos, liko nuskriaustos. Pokalbyje dalyvavę vidurinių mokyklų pedagogai mano, kad viena iš šalies tinklo optimizavimo klaidų, buvo „išskirtinė reformos koncentracija į pagrindines mokyklas su nedideliu mokinių skaičiumi, o ne į koncentrą“. Vidurinės mokyklos ir gimnazijos, turėdamos tokius pat koncentrus ir daug didesnę mokinių skaičių, jų nuomone, liko nuskriaustos, kadangi negalėjo pasinaudoti MTP parama.

Tai iš dalies sąlygojo dar vieną problemą – mokytojų kvalifikacijos žemėjimą ir nepakankamą mokyklų aprūpinimą mokymo priemonėmis. Citata „*susidariusi situacija veda prie susinaikinimo, jei neatsistatysime su mokytojų kvalifikacija ir priemonių trūkumu, prarasime vaikus*“. Bet kokių atvejų skiriamų lėšų mokyklų aplinkai nepakanka, ypač jei vertinsime fizikos, chemijos mokomųjų dalykų aprūpinimą, o ypač kalbant apie sporto bazę. Sportinių įrengimų, stadionų, sporto salių (kur jos yra) būklė yra ypatingai prasta.

Pasirinkimo galimybės mokiniams ir tėvams

Susitikime su politikais buvo paliesta ir alternatyvų stoka nemotyvuotiems vyresniems mokiniams.

Tėvai nenori jaunuolių išleisti mokytis į rajono profesines mokyklas, esančias ne Pasvalyje, profesinės mokyklos neturi aukšto statuso tėvų akyse. Citata „*niekas nenori leisti vaiką į Texasą*“ (pastaba: taip vadinama viena iš profesinių mokyklų). Klausimas dėl jaunimo mokyklos ar klasių įsteigimo vis dar diskutuojamas. Suaugusiųjų mokykloje besimokantys vyresni nei 18 metų mokiniai turi įsidarbinimo problemų. Rajono administracijos ir politikų atstovai mato, kad profesinių mokyklų siūlomos įsigyti specialybės ir mokymosi programos nepopuliarios, rengiami specialistai nėra paklausūs ir netenkina rajono poreikių, tačiau teigė, kad negalintys įtakoti kitai žinybai priklausančių įstaigų. Buvo pabrėžta ypač skurdi profesinių mokyklų materialinė bazė. Buvo teigiama, kad (citata) „*rajono profesinės mokyklos pralaimėjo konkurencinėje kovoje – laiku nepadarė lemiamų sprendimų jungtis tarpusavyje ir siekti kolegijos statuso*“. Meras kėlė retorinį klausimą – sklandantys gandai apie planus profesines mokyklas perduoti savivaldybės žiniai atneš papildomų problemų savivaldybei, ar paskatins profesinių mokyklų raidą ir paklausesnių specialistų rengimą. Taigi šiuo metu yra bene vienintelis kelias moksleiviui – vidurinė mokykla rajone arba gimnazija Pasvalyje.

Mokslinės vizitacijos Pasvalio rajone apibendrinimas

Mokyklų tinklo pertvarka Pasvalio rajone vyko gana nuosekliai ir sklandžiai. Tai sąlygojo:

- *rajono tarybos sprendimų nuoseklumas* – tarybos sudėtis pertvarkos laikotarpiu kito palyginti nedaug, buvo įmanoma užtikrinti sklandų rajono mokyklų tinklo pertvarkos strategijos realizavimą;
- *konstruktyvi švietimo skyriaus ir rajono politikų sąveika* – mokyklų tinklo pertvarkos planai buvo aptarinėjami frakcijose, švietimo komitete, taryboje, politikai dalyvavo susitikimuose su bendruomenėmis;
- *savalaikiai švietimo skyriaus sprendimai dėl mokytojų įdarbinimo* – problema buvo sprendžiama išleidžiant į pensiją atitinkamo amžiaus pedagogus, perkeliama dirbti į kitas mokyklas, steigiamos priešmokyklinio ugdymo grupės – mokytojai nesijautė palikti likimo valiai, turėjo švietimo skyriaus paramą;
- *pasirinkta „išlaikymo“ ir įtikinėjimo taktika* – bendruomenėms buvo leidžiama susivokti, kad mažėjantis mokinių skaičius sąlygoja mažesnes investicijas į materialines ir intelektualines ugdymo sąlygas, dirbtinai ar kitų sąskaita išlaikyti mokyklas savivaldybė neturi galimybių;
- *mokyklų uždarymo patirtis, įgyta iki oficialios pertvarkos pradžios* – sprendimai nebuvo daromi „nuleidžiant iš viršaus“ remiantis 1988 m. įgyta patirtimi uždarant Skrebotiškių mokyklą – net tris metus vykęs bendruomenės įtikinėjimas tuomet padėjo reorganizaciją įvykdyti nesukeliant didelio pasipriešinimo;
- *dėmesys bendruomenių reikmėms panaudojant uždarytų mokyklų patalpas* – siekiant spręsti mokytojų įdarbinimo bei vaikų užimtumo problemas, rajone kuriami vaikų dienos centrai, taipgi likusios laisvos buvusių mokyklų patalpos skiriamos bendruomenių veiklai;
- *materialinis ir metodinis MTP palaikymas* – tai iš dalies kompensavo reorganizuotų pagrindinių mokyklų bendruomenių patirtus tariamus „nuostolius“.

Tinklo optimizavimas išryškino rajono švietimo problemas:

- *visuose susitikimuose respondentai pabrėžė nepakankamai išplėtotą infrastruktūrą* – profesinio mokymo įstaigų ir paklausių profesinio mokymo programų, jaunimo mokyklos ar klasių trūkumas nesudaro prielaidų platesniam mokymosi alternatyvų pasirinkimui;

- *mokyklų vadovai, savivaldybės administracijos atstovai pabrėžė specialistų, parengtų mokyti keletą dalykų, trūkumą* – sumažėjus krūviams, ypač mažesnėse mokyklose, dėl specialistų trūkumo mokytojams tenka mokyti kelis dalykus, o tam trūksta gilesnio pasirengimo, taigi nukenčia ir mokymo kokybė;
- *pedagogai, forumo dalyviai akcentavo nepakankamą mokytojų kvalifikaciją dirbti su nemotyvuotais, elgesio problemų turinčiais vaikais* – problema ryški visuose centruose ir mokyklų tipuose;
- *gimnazijos, kaip ir pagrindinės mokyklos pedagogai ir vadovai pabrėžė mokinių fizinės sveikatos prastėjimą* – važinėjantys į mokyklą mokiniai, ypač iš atokesnių rajono vietų, išgyvena įtampą dėl ne visada parankaus autobusų tvarkaraščio, nepakankamai lieka laiko pamokoms ruošti;
- *gimnazijos ir pagrindinės mokyklos pedagogai atskleidė kai kuriuos paslėptos mokyklų konkurencijos dėl mokinių, o kartu ir dėl krepšeli, aspektus* – ypač jaučiama pagrindinėse mokyklose, kuomet gimnazija, vidurinė ar profesinė mokykla kaltinama mokinių viliojimu, neatitvirtinant į vaiko polinkius;
- *gimnazijos vadovai ir pedagogai ypač akcentavo sunkumus aiškinantis socialines mokinių iš rajono problemas, siekiant laiku suteikti būtiną paramą* – sunkumai kyla dėl vaikų „perimamumo“ sistemos nebuvimo tarp seniūnijų, gimnazijų bei socialinės paramos skyriaus;
- *mokyklų vadovų, švietimo forumo dalyvių pasisakymuose išryškėjo neapibrėžti pertvarkos „sėkmės kriterijai“* – nepakankamai išgryninti reformos eigos vertinimo bei stebėsenos kriterijai, rodikliai, kuriais remiantis būtų galima atskleisti teigiamas ir neigiamas reformos puses, apsunkina reformos vertinimą.

2.6. Mokyklų tinklo pokyčių socialinio poveikio statistiniai rodikliai

Šioje tyrimo ataskaitos dalyje, atliepiant užsakovo pageidavimus, pateikiami statistiniai rodikliai, atspindintys penkias mokyklų tinklo pertvarkos socialinio poveikio sritis:

1. Mokyklų tinklą ir mokyklų įvairovės savivaldybės pokyčius;
2. Mokinių skaičiaus pokyčius ir mokinių poreikių tenkinimą;
3. Materialinių išteklių paskirstymą ir perskirstymą;
4. Mokyklų tinklo pertvarką ir pedagogus (socialinis aspektas);
5. Mokinių vežiojimo pokyčius pertvarkant mokyklų tinklą.

Statistiniai rodikliai yra sugrupuoti pagal minėtas sritis, duomenys pristatomi lentelė arba diagrama. Po kiekviena lentelė ar diagrama yra pateikiama trumpa interpretacija.

Duomenų bazės ir duomenų rinkimo procedūros

Statistiniai duomenys buvo komplektuojami iš Švietimo ir mokslo ministerijos, Statistikos departamento duomenų bazių. Trūkstantis duomenis tyrėjų grupė surinko pateikusi papildomas užklausas rajonų savivaldybėms ir Švietimo informacinių technologijų centrui (žr. 2.6.1 lentelę).

Šaltinių pasirinkimą sąlygojo kelios priežastys. Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenų bazėje išsamesnė kiekvieno rajono statistika pateikiama tik už 2004/2005 m.m., tuo tarpu ankstesniųjų metų duomenys išskaidyti skirtingose duomenų bazėse – savivaldybių sąvaduose, švietimo būklės apžvalgose „Švietimas savivaldybėse“ (2003, 2005), Statistikos departamente. Didžioji statistinių rodiklių, atspindinčių mokinių vežiojimą savivaldybėje, dalis buvo renkama mokinių apklausos būdu. Šie rodikliai yra pristatomi kituose šios ataskaitos skyriuose.

2.6.1. lentelė

Mokyklų tinklo pokyčių socialinio poveikio statistiniai rodikliai

SRITIS	RODIKLIS	DUOMENŲ BAZĖ
MOKYKLŲ TINKLO POKYČIAI IR MOKYKLŲ ĮVAIROVĖ SAVIVALDYBĖJE	Mokyklų tinklo pokyčiai 2000–2005 m. m.	ŠVIS Savivaldybių informacija pagal užklausas
	Vidutinio mokyklų dydžio, matuojamo moksleivių skaičiumi, pokyčiai (pagal tipus, miesto/kaimo skirtumai)	
	Suplanuotų mokyklų tinklo pokyčių iki 2012 m. įgyvendinimas	
	Restruktūrizuotų mokyklų skaičiaus pokyčiai	
MOKINIŲ SKAIČIAUS POKYČIAI IR MOKINIŲ POREIKIŲ TENKINIMAS	Ugdymo programų pokyčiai*	ŠVIS Švietimo informacinių technologijų centro pateikta informacija pagal užklausą Statistikos departamentas Mokyklų sąvadai Savivaldybių informacija pagal užklausas
	Mokymosi vietų gimnazijose pokytis	
	Moksleivių, besimokančių antroje pamainoje, skaičiaus pokyčiai	
	Jungtinių klasių komplektų pradinio ir pagrindinio ugdymo centruose skaičiaus pokyčiai	
	Suaugusių, besimokančių pagal bendrojo lavinimo programas, skaičiaus pokyčiai	
	Specialiųjų poreikių mokinių mokomų bendrojo lavinimo mokyklose skaičiaus pokyčiai	
	Pagalbos mokiniams teikimo mastų ir kokybės pokytis	
MATERIALINIŲ IŠTEKLIŲ PASKIRSTYMAS IR PERSKIRSTYMAS	Mokinių pakeitusių mokyklą dėl mokyklų tinklo pertvarkos skaičiaus (gyvenamojoje vietovėje; kaimo mokyklą į miesto mokyklą) pokytis	ŠVIS Mokyklų sąvadai Savivaldybių informacija pagal užklausas
	Vidutinio mokinių skaičiaus klasėse (pagal koncentrus; kaimo/miesto mokyklose) pokyčiai	
	Laisvų mokymosi vietų klasėse pagal mokyklas skaičiaus pokyčiai	
	Mokyklų, kurioms neužtenka moksleivio krepšelio lėšų, pokytis *	
	Sutaupytų ūkio lėšų optimizuojant mokyklų tinklą dalis*	

SRITIS	Rodiklis	Duomenų bazė
MOKYKLŲ TINKLO PERTVARKA IR PEDAGOGAI (SOCIALINIS ASPEKTAS)	Mokytojų, dėstančių privalomuosius mokomuosius dalykus kokybinės sudėties kaita	ŠVIS
	Mokytojų ir kitų darbuotojų dėl mokyklų tinklo pertvarkos liekančių be darbo įdarbinimo pokytis**	Statistikos departamentas
	Persikvalifikuojančių mokytojų skaičiaus pokytis*	Mokyklų sąvadai
	Mokytojų pakeitusių darbo vietą dėl mokyklų tinklo pertvarkos skaičiaus pokytis**	Savivaldybių informacija pagal užklausas
	Mokytojų darbo apimtys, skaičiuojant etatiniais vienetais) pokytis dėl mokyklų tinklo pertvarkos**	Lietuvos darbo birža
	Mokytojų įsiregistravusių darbo biržoje skaičiaus pokytis dėl tinklo pertvarkos***	
MOKINIŲ VEŽIOJIMO POKYČIAI	Vežiamųjų mokinių dalies kaita	ŠVIS
	Nepavežiamųjų mokinių skaičiaus kaita	Mokyklų sąvadai
	Vidutinis atstumas iki mokyklos moksleiviams, gyvenantiems toliau kaip 3 km nuo jos, savivaldybėse****	ŠMM mokyklų priežiūros skyriaus pateikti duomenys
	Vidutinis laikas, sugaišamas kelionei į mokyklą ir atgal****	
	Vidutinis laikas, sugaišamas laukiant pamokų ir autobuso po pamokų****	
	Vidutinių išlaidų vieno mokinio pavėžėjimui pokyčiai (bendrų, pagal pavėžėjimo būdus).*****	

* Duomenys atskleisti iš dalies, kadangi centralizuotai nėra renkami, savivaldybės juos renka naudodami skirtingą metodiką arba nerenka visiškai

** Duomenų nėra, nes centralizuotai nekaupiami, mokytojų duomenų bazė tyrimo metu nefunkcionavo

*** Duomenys atskleisti iš dalies, kadangi skirtinga duomenų rinkimo metodika Darbo biržose (pasikeitęs profesijų klasifikatorius); Statistikos departamente – mokytojai, kaip atskira grupė, pagal klasifikatorių neišsiskirta.

**** Duomenys plačiau atskleidžiami tyrimo ataskaitos 2.4 dalyje

***** Duomenys atskleisti iš dalies, kadangi ŠVIS duomenų bazėje yra tik 2004/2005 m. m. statistika

Statistiniai duomenys kai kuriems tyrimo techniniame užsakyme suformuluotiems rodikliams yra neteikiami nei Švietimo ir mokslo ministerijai, nei statistikos departamentui arba, jei jie ir buvo teikiami, neskelbiami elektroninėse duomenų bazėse, todėl buvo formuluojamos užklausos savivaldybėms ir Švietimo informacinių technologijų centrui. Statistika apie mokyklas pagal jų geografinį pasiskirstymą į kaimo ir miesto yra renkama tik nuo 2002 metų, todėl vietovės pjūviu duomenys analizuojami tik pradedant šiuo laikotarpiu.

Komplektuodami duomenis pastebėjome tų pačių rodiklių pateiktą skirtingose duomenų bazėse neatitikimus (pvz. mokinių skaičius ŠVIS, Statistikos departamento bazėje ir švietimo būklės apžvalgose „Švietimas savivaldybėse“, 2003). Šiuos skirtumus sąlygoja skirtingos duomenų rinkimo metodikos. Siekdami išvengti netikslumų, formuojant kiekvieną statistinę lentelę vieno požymio kaitai laike aprašyti naudojome vienos ir tos pačios informacinės bazės duomenis. Kraštutiniu atveju, prieš naudojant duomenis iš dviejų duomenų bazių, buvo analizuojamas ir vertinamas duomenų tapatumas. Statistinių duomenų, pateiktų lentelių ir grafikų forma, šaltiniai ataskaitos tekste žymimi žvaigždutėmis ir paaiškinami išnašose.

Rodiklių analizės metodika

Didžioji dauguma mokyklų tinklo pertvarkos socialinį poveikį atspindinčių statistinių rodiklių išreiškia požymio (pvz., mokinių skaičiaus kaimo ir miesto vietovėje, mokymosi vietų gimnazijose, vidutinio mokinių skaičiaus klasėse ir t. t.) lygio pokytį. Statistinių duomenų pokyčio esminiams momentams atskleisti tyrime buvo naudoti socialinėje statistikoje dažniausiai taikomi metodai.

1. Absoliutinių dydžių gretinimas. Pristatant duomenis, jie yra pateikiami lentelėje arba diagramoje, vaizduojant požymio lygį skirtingu laikotarpiu išreiškiančius statistinius

2. Santykinų dydžių gretinimas. Skaičiuojami ir pateikiami/vaizduojami santykiniai dydžiai, pvz., Mokytojų, turinčių mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, dalis nuo bendro mokytojų skaičiaus savivaldybėje 2000/2001, 2004/2005 mokslo metais. Tokiu būdu galima lyginti ir skirtingas savivaldybes, santykinų rodiklių (procentų) skirtumą skaičiuojant procentiniais punktais.
3. Augimo/kitimo tempas. Dėl didelių skirtumų tarp absoliutinių dydžių reikšmių, požymio kitimas laike gali būti nepastebimas, o skirtingų požymių kitimo tendencijos sunkiai sugretinamos. Augimo/kitimo tempas rodo, kiek kartų padidėjo (ar sumažėjo) analizuojamo laikotarpio požymio lygis lyginant su praėjusiu. Ataskaitoje naudojamas bazinis augimo tempo skaičiavimo būdas. Pavyzdžiui, vertinant specialiųjų pedagogų skaičiaus kaitą savivaldybėje, specialiųjų pedagogų skaičiaus 2004/2005 m. m. dalinamas iš šių specialistų skaičiaus 2000/2001 m. m. ir gautas santykis reiškiamas procentais. Jei požymis nekinta, indekso reikšmė yra 100 proc. Jei, laikui bėgant, požymio reikšmės didėja, indekso reikšmė viršija 100 proc., jei mažėja – yra mažesnės už 100 proc. Pavyzdžiui, minėtu atveju logopedų skaičiaus augimo tempas lygus 112 proc. rodo, kad 2004–2005 m. m. logopedų skaičius sudaro 112 proc. jų skaičiaus 2000/2001 metais.
4. Padidėjimo/sumažėjimo tempas. Jis yra skaičiuojamas iš augimo tempo atimant 100 proc. Padidėjimo/sumažėjimo tempas parodo, keliais procentais pasikeičia reiškinio lygis per nagrinėjamą laikotarpį. Nagrinėtame pavyzdyje logopedų skaičius padidėjo 12 procentų.

2.6.1. Mokyklų tinklo pokyčiai ir mokyklų įvairovė savivaldybėse

Mokyklų reorganizacija

2.6.1.1 lentelė

Mokyklų reorganizacija tiriamuosiuose rajonuose *

RAJONAS	METAI	LIKVIDUOTA		REORGANIZUOTA	
		MOKYKLŲ SK.	MOKINIŲ SK.	MOKYKLŲ SK.	MOKINIŲ SK.
VARĖNOS RAJ.	2000 m.	3	155	–	–
	2001 m.	–	–	6	486
	2002 m.	–	–	–	–
	2003 m.	3	15	–	–
	2004 m.	3	16	1	47
	2005 m.	1	6	–	–
	Iš viso	10	192	7	533
KLAIPĖDOS M.	2000 m.	–	–	–	–
	2001 m.	–	–	–	–
	2002 m.	1	23	2	696
	2003 m.	–	–	3	2425
	2004 m.	–	–	–	–
	2005 m.	–	–	3	1657
	Iš viso	1	23	8	4778
MAŽEIKIŲ RAJ.	2000 m.	–	–	–	–
	2001 m.	–	–	–	–
	2002 m.	–	–	–	–
	2003 m.	–	–	6	88
	2004 m.	2	20	2	1091
	2005 m.	1	9	4	71
	Iš viso	3	29	12	1250

2.6.1.1 lentelės tęsinys

RAJONAS	METAI	LIKVIDUOTA		REORGANIZUOTA	
		MOKYKLŲ SK.	MOKINIŲ SK.	MOKYKLŲ SK.	MOKINIŲ SK.
KAUNO RAJ.	2000 m.	–	–	–	–
	2001 m.	–	–	1	156
	2002 m.	–	–	1	35
	2003 m.	1	10	–	–
	2004 m.	3	27	1	44
	2005 m.	–	–	12	289
	Iš viso	4	37	25	524
PASVALIO RAJ.	2000 m.	–	–	–	–
	2001 m.	3	22	3	366
	2002 m.	3	30	2	84
	2003 m.	–	–	1	952
	2004 m.	–	–	2	19
	2005 m.	–	–	1	10
	Iš viso	6	52	9	1431
ŠALČININKŲ RAJ.	2000 m.	–	–	–	–
	2001 m.	–	–	–	–
	2002 m.	–	–	–	–
	2003 m.	–	–	2	53
	2004 m.	–	–	17	191
	2005 m.	–	–	1	152
	Iš viso	–	–	19	396

* Lentelė suformuota remiantis rajonų savivaldybių pateiktais duomenimis

Reorganizuotomis vadinamos mokyklos, iš vidurinės tapusios pagrindinėmis, iš pagrindinės tapusios pradinėmis, mokyklos tapusios kitų mokyklų skyriais, išgrynintos gimnazijos.

2000–2005 m. vykusio mokyklų reorganizacija chronologine tvarka aprašyta lentelėse 2.6.1.2 – 2.6.1.7 žemiau.

2.6.1.2 lentelė

Varėnos raj. mokyklų reorganizacija 2000 – 2005 m.*

2000 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus uždaryta Kijučių pradinė (4 mok.). Po administracinės teritorinės reformos Neravų (10 mok.) ir Švendubrės (14 mok.) pradinės bei Viečiūnų pagrindinė (131 mok.) mokyklos perėjo Druskininkų savivaldybei.
2001 m.	Nedzingės vid. (86 mok), Marcinkonių vid. (117 mok.), Žilinių vid. mokyklos dėl neatitikimo profilinio mokymo kriterijams ir mažo mok. skaičiaus reorganizuotos į pagr. Čebatorių pagr. (32 mok.), Urkionių pagr. (41 mok.), Kabelių pagr. (39 mok.) mokyklos dėl mažo mok. skaičiaus reorganizuotos į pradinės mokyklas.
2003 m.	Gudakiemio (5 mok.), Kibyšių (5 mok.) ir Urkionių (5 mok.) pradinės mokyklos uždarytos dėl mažo mokinių skaičiaus. Likusios 8 mažakomplektės pradinės mokyklos tapo bazinių mokyklų skyriais.
2004 m.	Sarapiniškių pagrindinė (47 mok.) reorganizuota į bazinės mokyklos pradinį skyrį dėl mažo mokinių skaičiaus. Uždaryti Čebatorių (5 mok.), Krūminių (6 mok.) ir Pilvingių (5 mok.) pradiniai skyriai
2005 m.	Merkinės Vinco Krėvės vid. mokyklos Panaros skyrius uždarytas dėl mažo mokinių skaičiaus (6 mok.).

* duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Klaipėdos miesto mokyklų reorganizacija 2000–2005 m.*

2002 m.	Rimkų pradinė mokykla (23 mok.) uždaryta dėl mažo mokinių skaičiaus. Medeinės pradinė mokykla (lietuvių mok. kalba, 456 mok.), "Jovaro" pagrindinė mokykla (rusų mok. kalba, 240 mok.) reorganizuotos dėl išaugusio mokomąja lietuvių kalba pageidaujančių mokyti skaičiaus.
2003 m.	Išgrynintos „Aivaro“ gimnazija (1–12 kl., 867 mok.), "Ažuolyno" gimnazija (nuo 1999 m. 5–12 kl.), "Vėtrungės" gimnazija (nuo 1999 m. 5–12 kl.).
2005 m.	„Kuršių“ vidurinė mokykla dėl mažo mokinių skaičiaus (306 mok.) prijungta prie „Santarvės“ vidurinės mokyklos (895 mok.). Suformuota „Verdenės“ pagrindinė mokykla (2002 m. buvusi „Medinės“ prad. m-kla) su reorganizavimo projekte numatyta struktūra (456 mok.).

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Mažeikių raj. mokyklų reorganizacija 2000–2005 m.*

2003 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus Leckavos (10 mok.), Lūšės (16 mok.), Račalių (16 mok.), Žibikų (10 mok.), Urvikių (22 mok.) pradinės mokyklos reorganizuotos į pagrindinių ir vidurinių mokyklų skyrius. Geidžių (10 mok.) pradinė mokykla reorganizuota į Tirkšlių vidurinės mokyklos skyrių, tačiau dėl mažo mokinių skaičiaus tais pačiais metais skyrius uždarytas, moksleiviai vežiojami į Tirkšlių vidurinę mokyklą.
2004 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus Renavo pagrindinės mokyklos Račalių (10 mok.), Pikelių pagrindinės mokyklos Lūšės skyriai (10 mok.) uždaryti, moksleiviai vežiojami į bazinės mokyklas. Senamiesčio vidurinė mokykla (1048 mok.) reorganizuota į pagrindinę mokyklą. Pievėnų pagrindinė mokykla reorganizuota į pradinę mokyklą (43 mok.).
2005 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus Žibikų pradinė mokykla (9 mok.) uždaryta, Bugenių (21 mok.), Pievėnų (20 mok.), Purvėnų (20 mok.), Svirkančių (10 mok.) pradinės mokyklos reorganizuotos į pagrindinių ar vidurinių mokyklų skyrius.

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Kauno raj. mokyklų reorganizacija 2000 – 2005 m.*

2001 m.	Kačerginės vidurinė mokykla reorganizuota į pagrindinę dėl nepakankamo mokinių skaičiaus profilinėse klasėse (156 mok.).
2002 m.	Liuciūnų pradinė mokykla (35 mokiniai) reorganizuota į Čekiškės Prano Dovydaičio vidurinės mokyklos skyrių.
2003 m.	Likviduota Purviškių pradinė mokykla (10 mok.).
2004 m.	Uždaryta Bernatonių pradinė mokykla, mokinius perkeltant į Raudondvario A. ir A. Kriauszų mokyklą–darželį (13 mok.), Pagirių pradinė mokykla (5 mok.), mokinius perkeltant į Vilkijos vidurinę mokyklą, Varekonų pradinė mokykla (9 mok.), mokinius perkeltant į Babtų mokyklą–darželį. Dėl mažo mokinių skaičiaus Pažerų pagrindinė mokykla (44 mokiniai) reorganizuota į Pažerų pradinę mokyklą (2004–09–01 atėjo 19 mokinių ir 8 priešmokyklinukai).
2005 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus uždaryta Boniškių pradinė mokykla, mokinius perkeltant į Vandžiogalos vidurinę mokyklą. 11 pradinių mokyklų reorganizuota į artimiausių mokyklų skyrius: Zapyškio pagrindinės mokyklos Altoniškių skyrių (13 mok.), Saulėtekio Antano Mackevičiaus pagrindinės mokyklos Daugėliškių skyrių (29 mok.), Domeikavos vidurinės mokyklos Eigirgalos skyrių (33 mok.) ir Užliedžių skyrių (20 mok.), Garliavos Jonučių vidurinės mokyklos Karkazų skyrių (16 mok.), Vilkijos vidurinės mokyklos Padauguvos skyrių (21 mok.), Babtų mokyklos–darželio Pagynės skyrių (39 mok.), Karmėlavos Balio Buračo vidurinės mokyklos Ramučių skyrių (60 mok.), Girininkų pagrindinės mokyklos Rokų skyrių (39 mok.), Garliavos vidurinės mokyklos Jurginiškų skyrių, Mastaičių pagrindinės mokyklos Pažerų skyrių (19 mok.).

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Pasvalio raj. mokyklų reorganizacija 2000–2005 m.*

2001 m.	Pasvalio Petro Vileišio gimnazija pradedama „gryninti“ – nebeįkomplektuojamos 1 ir 5 klasės (penktokų būtų buvę 26). Pasvalio Lėvens vidurinėje mokykloje nebeįkomplektuojama 11 klasė (vienioliktokų būtų buvę 58). Dėl mažo mokinių skaičiaus uždarytos Poškonų pradinė mokykla (13 mok.) ir Nakiškių pradinė mokykla (9 mok.).
2002 m.	Gulbinėnų pagrindinė mokykla (35 mok.), Deglėnų pagrindinė mokykla reorganizuotos į pradinės mokyklas dėl mažo mokinių skaičiaus. Dėl mažo mokinių skaičiaus uždarytos Dagių pradinė mokykla (9 mok.), Kiburių pradinė mokykla (10 mok.), Žadeikonių pradinė mokykla (9 mok.).
2003 m.	Pasvalio Lėvens vidurinė mokykla (952 mok.) reorganizuota į pagrindinę mokyklą. Visos rajono pradinės mokyklos prijungtos prie pagrindinių ar vidurinių mokyklų ir tapo skyriais.
2004 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus Talačkonų sk. (6 mok.) ir Deglėnų sk. (13 mok.) perkelti į bazinės mokyklas.
2005 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus Gulbinėnų sk. (10 mok.) perkeltas į bazinę mokyklą.

* duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Šalčininkų raj. mokyklų reorganizacija 2000–2005 m.*

2001 m.	Mokyklų reorganizacija nevyko.
2002 m.	Mokyklų reorganizacija nevyko.
2003 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus Jurgelionių pagrindinė mokykla (27 mok.), Šarkaičių pagrindinė mokykla (28 mok.) reorganizuotos į pradinės mokyklas.
2004 m.	Dėl mažo mokinių skaičiaus visos pradinės mokyklos reorganizuotos į pagrindinių ir vidurinių mokyklų skyrius (viso 17 mokyklų, kuriose mokėsi 191 mok.).
2005 m.	Eišiškių „Vilties“ vidurinė mokykla reorganizuota į skyrių (152 mok.). Vilkiškių, Baumiliškių, Tetėnų 1-oje pagrindinėse mokyklose neberinktos 8–9 klasės.

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Vidutinio mokyklų dydžio matuojant moksleivių skaičiumi pokyčiai 2003/2004 m. m. ir 2004/2005 m. m., lyginant su 2002/2003 m. m.

Pasvalio raj. vidutinis mokyklų dydis 2003/2004 m. m. ir 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m.*

MOKYKLOS TIPAS	METAI	VIETOVĖ	2003/2004 m.	2004/2005 m.
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PRADINĖSE MOKYKLOSE**		Miestas	95%	96%
		Kaimas	89%	121%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PAGRINDINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	145%	148%
		Kaimas	96%	115%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS VIDURINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	–	–
		Kaimas	127%	148%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS GIMNAZIJOSE		Miestas	97%	89%
		Kaimas	–	–
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS IŠ VISO		Miestas	95%	93%
		Kaimas	117%	273%

* Skaiciuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais duomenimis

** Skaiciuota kartu su pradinį mokyklų–darželių skaičiais

Pasvalio rajone kaimo mokyklų augimą 2003/2004 m. m. įtakojo ženklus vidurinių mokyklų vidutinio dydžio augimas, kai tuo tarpu miesto mokyklose tais pačiais metais išaugo tik pagrindinių mokyklų vidutinis dydis. Pradinių, vidurinių mokyklų, gimnazijų dydis mažėjo. 2004/2005 m. m. stebime ženklų kaimo mokyklų – pradinių, pagrindinių, vidurinių augimą. Aukštą kaimo mokyklų bendrą vidutinio dydžio išaugimą (net 273%), sąlygojo pradinių mokyklų reorganizavimas į kitų mokyklų skyrius.

Šalčininkų raj. vidutinis mokyklų dydis 2003/2004 m. m. ir 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m. *

MOKYKLOS TIPAS	METAI	VIETOVĖ	2003/2004 m.	2004/2005 m.
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PRADINĖSE MOKYKLOSE**		Miestas	–	–
		Kaimas	97%	***
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PAGRINDINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	–	–
		Kaimas	106%	104%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS VIDURINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	98%	94%
		Kaimas	100%	105%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS GIMNAZIJOSE		Miestas	–	–
		Kaimas	–	–
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS IŠ VISO		Miestas	98%	94%
		Kaimas	98%	177%

* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais duomenimis

** Skaičiuota kartu su pradinį mokyklų–darželių skaičiais

*** Rajone pradinės mokyklos buvo reorganizuotos į pagrindinių ir vidurinių mokyklų skyrius, todėl rodiklio skaičiuoti negalima. Ši mokyklų reorganizacija lemia didelį bendra vidutinio mokyklų dydžio pokytį (177%)

Šalčininkų rajone 2002–2005 m. mokyklų dydis kito nežymiai – kaimo mokyklų nežymiai didėjo, miesto – mažėjo. Mokyklų reorganizacija lėmė didelį bendrą vidutinio mokyklų dydžio pokytį (177%) kaime.

Varėnos raj. vidutinis mokyklų dydis 2003/2004 m. m. ir 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m.*

MOKYKLOS TIPAS	METAI	VIETOVĖ	2003/2004 m.	2004/2005 m.
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PRADINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	89%	71%
		Kaimas	**	**
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PAGRINDINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	–	–
		Kaimas	97%	77%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS VIDURINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	99%	109%
		Kaimas	90%	102%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS GIMNAZIJOSE		Miestas	–	–
		Kaimas	–	–
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS IŠ VISO		Miestas	98%	92%
		Kaimas	172%	179%

* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais duomenimis

** Rajone pradinės mokyklos buvo reorganizuotos į pagrindinių ir vidurinių mokyklų skyrius, todėl rodiklio skaičiuoti negalima. Ši mokyklų reorganizacija lemia didelį bendrą vidutinio mokyklų dydžio pokytį (172% ir 179%)

Varėnos rajone vidurinių mokyklų vidutinis dydis išaugo 2004/2005 m. m., o 2003/2004 m. m. nežymiai sumažėjo ir kaime, ir mieste. Mieste pradinį mokyklų dydis ženkliai sumažėjo. 2004/2005 m. m. tai įtakojė ir bendro mokyklų dydžio mieste sumažėjimą.

Kauno raj. vidutinis mokyklų dydis 2003/2004 m. m. ir 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m.*

MOKYKLOS TIPAS	METAI	VIETOVĖ	2003/2004 m.	2004/2005 m.
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PRADINĖSE MOKYKLOSE***		Miestas	**	96%
		Kaimas	90%	55%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PAGRINDINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	106%	99%
		Kaimas	100%	101%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS VIDURINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	99%	96%
		Kaimas	100%	99%
VIDUTINIO GIMNAZIJŲ DYDŽIO POKYTIS		Miestas	104%	104%
		Kaimas	101%	107%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS IŠ VISO		Miestas	102%	100%
		Kaimas	98%	94%

* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais duomenimis

** Pradinių mokyklų mieste nebuvo

*** Skaičiuota kartu su pradinių mokyklų–darželių skaičiais

Kauno rajone vidutinis mokyklų dydis mieste beveik nekito, išskyrus pradinių mokyklų dydį, kuris ženkliai sumažėjo– 2004/2005 m. m. jis buvo tik 55% 2002/2003 m. m. dydžio. Kaimo mokyklų dydis mažėjo palaipsniui.

Mažeikų raj. vidutinis mokyklų dydis 2003/2004 m. m. ir 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m. *

MOKYKLOS TIPAS	METAI	VIETOVĖ	2003/2004 m.	2004/2005 m.
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PRADINĖSE MOKYKLOSE**		Miestas	93%	86%
		Kaimas	156%	103%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PAGRINDINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	–	–
		Kaimas	104%	105%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS VIDURINĖSE MOKYKLOSE		Miestas	99%	95%
		Kaimas	102%	98%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS GIMNAZIJOSE		Miestas	102%	103%
		Kaimas	–	–
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS IŠ VISO		Miestas	99%	96%
		Kaimas	123%	114%

* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais duomenimis

** Skaičiuota kartu su pradinių mokyklų–darželių skaičiais

Mažeikių rajone bendras miesto mokyklų dydis mažėjo nežymiai. Galima pastebėti tik didesnę mokyklų dydžio mažėjimą miesto pradinėse mokyklose. Kaimo mokyklose 2003/2004 m. m. pastebimas ženklus pradinių mokyklų dydžio augimas (156%), nors 2004/2005 m. m. pokytis buvo nežymus. Kaip ir kituose rajonuose, aukštas rodiklis sąlygotas pradinių mokyklų statuso keitimu – jos buvo prijungtos prie kitų mokyklų ir tapo skyriais. Šis pokytis sąlygojo ir bendrą mokyklų dydžio išaugimą. Galime konstatuoti bendrą kaimo mokyklų dydžio išaugimą 2003/2004 m. m.

Klaipėdos miesto vidutinis mokyklų dydis 2003/2004 ir 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m.*

MOKYKLOS TIPAS	METAI	2003/2004 m.	2004/2005 m.
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PRADINĖSE MOKYKLOSE**		99%	96%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS PAGRINDINĖSE MOKYKLOSE		92%	91%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS VIDURINĖSE MOKYKLOSE		100%	91%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS GIMNAZIJOSE		86%	88%
VIDUTINIO MOKYKLŲ DYDŽIO POKYTIS IŠ VISO		96%	91%

* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais duomenimis

** Skaičiuota kartu su pradinį mokyklų–darželių skaičiais

Klaipėdos mieste pastebimas visų mokyklų tipų vidutinio dydžio mažėjimas. Didžiausias mažėjimas stebimas pagrindinėse mokyklose ir gimnazijose, o 2004/2005 m. m. šis rodiklis ryškus ir gimnazijose.

Vidutinis mokyklų dydis matuojamas mokinių skaičiumi*

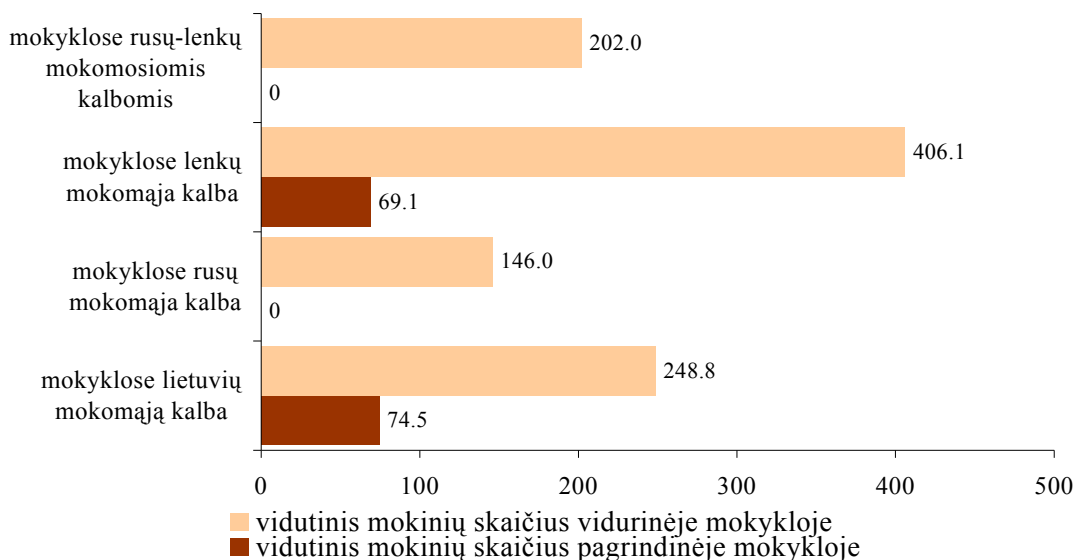
VIETOVĖ	MOKSLO METAI	VIDUTINIS MOKINIŲ SKAIČIUS PRADINĖSE MOKYKLOSE**		VIDUTINIS MOKINIŲ SKAIČIUS PAGRINDINĖSE MOKYKLOSE		VIDUTINIS MOKINIŲ SKAIČIUS VIDURINĖSE MOKYKLOSE		VIDUTINIS MOKINIŲ SKAIČIUS GIMNAZIJOSE		VIDUTINIS MOKINIŲ SKAIČIUS MOKYKLOSE IŠ VISO	
		MIESTO	KAIMO	MIESTO	KAIMO	MIESTO	KAIMO	MIESTO	KAIMO	MIESTO	KAIMO
KLAIPĖDOS MIESTAS	2002/2003	161	–	668	–	1019	–	898	–	699	–
	2003/2004	159	–	613	–	1019	–	769	–	672	–
	2004/2005	154	–	605	–	930	–	793	–	636	–
KAUNO RAJ.	2002/2003	0	59	145	154	783	549	–	–	683	194
	2003/2004	138	54	153	153	771	550	750	567	612	199
	2004/2005	132	33	144	156	752	542	729	580	596	208
MAŽEIKŲ RAJ.	2002/2003	333	18	0	104	816	392,5	903	0	667	86
	2003/2004	309	28	0	108	811	402	921	0	658	106
	2004/2005	288	18	900	108	771	387	930,5	0	640	98
PASVALIO RAJ.	2002/2003	85	28	523	128	821	335	902	0	539	90
	2003/2004	80	25	759	122	0	426	879	0	511	105
	2004/2005	81,5	34	775	147	0	496	799	0	502	246
VARĖNOS RAJ.	2002/2003	228	121	0	90	944	294	0	0	705	96
	2003/2004	204	0	0	88	937	299	0	0	693	164
	2004/2005	162	0	0	98	898	302	0	0	652	171
ŠALČININKŲ RAJ.	2002/2003	0	10	0	67	369	218	0	0	369	67
	2003/2004	0	10	0	71	360	218	0	0	360	66
	2004/2005	0	0	0	70	348	230	0	0	348	120

* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais duomenimis

** Skaičiuota kartu su pradinį mokyklų–darželių skaičiais

Apibendrinant galima teigti, kad visuose rajonuose didžiausią transformaciją patyrė pradinės mokyklos – kai kuriuose rajonuose tokio mokyklų tipo neliko visiškai dėl reorganizacijos į pagrindinių ar vidurinių mokyklų skyrius (žr. taip pat. 2.6.1.2–7 lenteles).

Šalčininkų raj. vidutinis mokyklų skaičius 2004/2005 m. m. pagal mokomąsias kalbas ir mokyklų tipus

2.6.1.1 pav. Šalčininkų raj. vidutinis mokyklų skaičius 2004/2005 m. m. pagal mokomąsias kalbas ir mokyklų tipus (duomenys skaičiuoti remiantis ŠVIS duomenimis)

Šalčininkų raj. stebimas didžiausias vidutinis mokinių skaičius vidurinėse mokyklose, kuris mokomas lenkų kalba. Tuo tarpu pagrindinėse mokyklose lenkų ir lietuvių kalbomis mokomų mokinių vidutinis dydis matuojamas mokinių skaičiumi skiriasi palyginti nedaug.

2.6.1.15 lentelė

**Mokinių skaičius pagal mokomąsias kalbas ir mokyklų tipus Šalčininkų raj.
2004/2005 m. m.***

	MOK. SKAIČIUS PAGRINDINĖSE MOKYKLOSE	MOK. SKAIČIUS VIDURINĖSE MOKYKLOSE	IŠ VISO MOKINIŲ
LIETUVIŲ MOKOMĄJĄ KALBĄ	149	995	1144
RUSŲ MOKOMĄJĄ KALBĄ	0	438	438
LENKŲ MOKOMĄJĄ KALBĄ	760	2843	3603
IŠ VISO MOKINIŲ	909	4276	5185

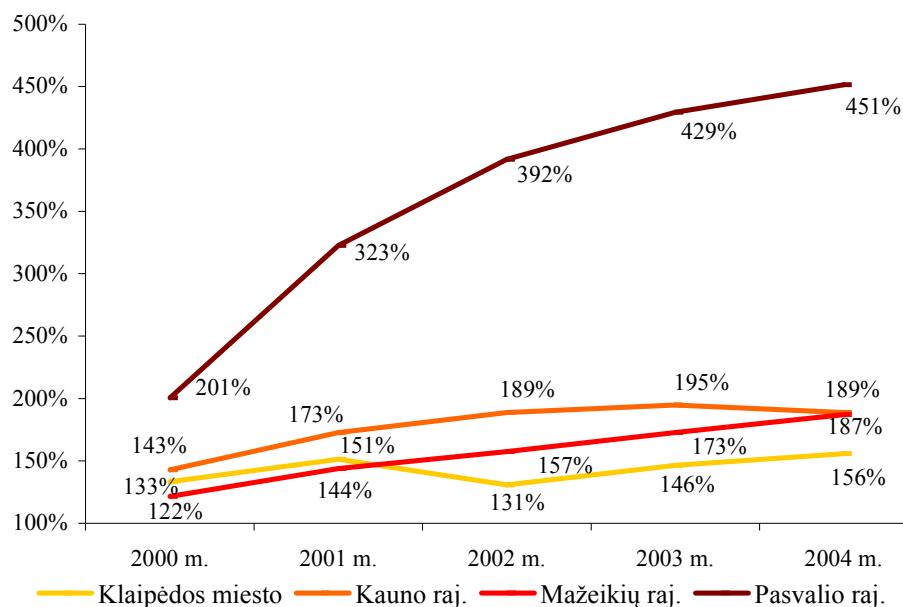
* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais duomenimis

Lentelėje pateikti duomenys rodo, kad Šalčininkų rajone didžiausia dalis mokinių mokosi lenkų mokomąja kalba. Taip pat matyti, kad pagrindinėse mokyklose žymiai mažesnis tiek lenkų, tiek lietuvių mokomosiomis kalbomis besimokančių mokinių skaičius nei vidurinėse. Visos pradinės mokyklos dėl mažo mokinių skaičiaus reorganizuotos į vidurinių ar pagrindinių mokyklų skyrius, todėl jų lentelėje nėra.

2.6.2. Mokinių skaičiaus pokyčiai ir mokinių poreikių tenkinimas

2.6.2.1. Gimnazistų skaičiaus pokyčiai

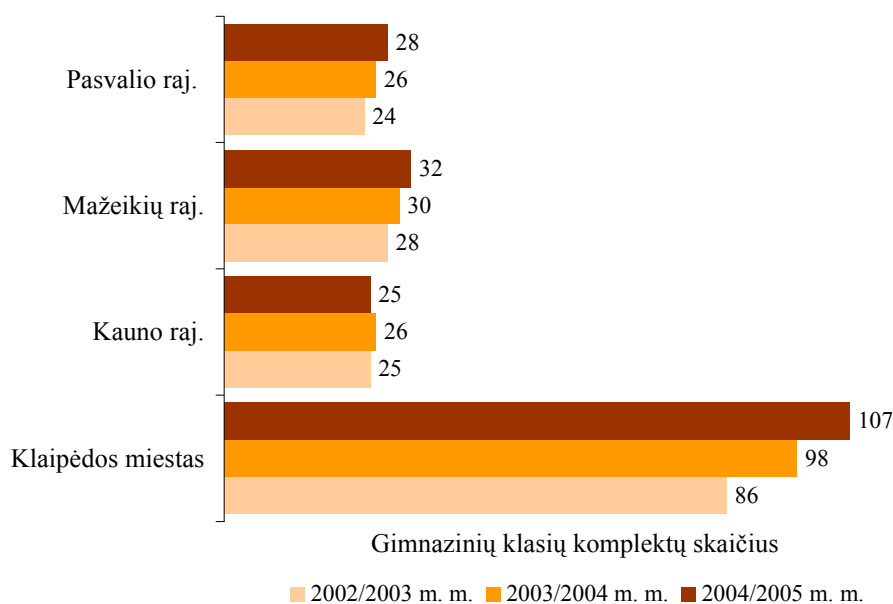
Gimnazistų skaičius išaugo visose savivaldybėse. Ypač ryškus šio skaičiaus augimo tempas Pasvalio rajone – gimnazistų skaičius 2004 m. išaugo 4,5 karto lyginant su baziniais 1999 metais. Tai susiję su tuo, kad pirma, Pasvalio mieste visos vidurinės mokyklos buvo reorganizuotos į pagrindines, o gimnazija išgryninta, antra, bazinis (1999 m.) gimnazistų skaičius buvo gana nedidelis.

2.6.2.1.1 pav. Gimnazistų skaičiaus augimo tempas lyginat su 1999 m. (duomenys skaičiuoti remiantis Statistikos departamento 1999–2002 m., bei ŠVIS 2003–2004 m. duomenimis)*

* Šalčininkų ir Varėnos raj. duomenų nepateikta, kadangi gimnazijos įsteigtos tik 2005 metų gruodžio 19.

Mažiausi gimnazistų skaičiaus augimo tempai yra Klaipėdos mieste, tačiau ir čia prieaugis per 5 metus sudaro 56 proc. Kauno rajone 2002–2004. m. gimnazistų skaičius kito nedaug. Varėnos ir Šalčininkų rajonuose gimnazijų nėra.

2.6.2.1.2 pav. Gimnazinių klasių komplektų skaičius 2002/2003–2004/2005 m. m. (remiantis ŠVIS duomenimis)

Diagrama iliustruoja gimnazinių klasių komplektų skaičiaus augimo tendencijas Pasvalio, Mažeikių, Kauno rajonų ir Klaipėdos miesto savivaldybėse per pastaruosius trejus metus. Ryškiausias gimnazinių klasių absoliutaus skaičiaus augimas stebimas Klaipėdos mieste, kur per trejus metus gimnazinių klasių padaugėjo 21.

2.6.2.2. Mokinių, besimokančių II pamainoje, skaičiaus pokyčiai

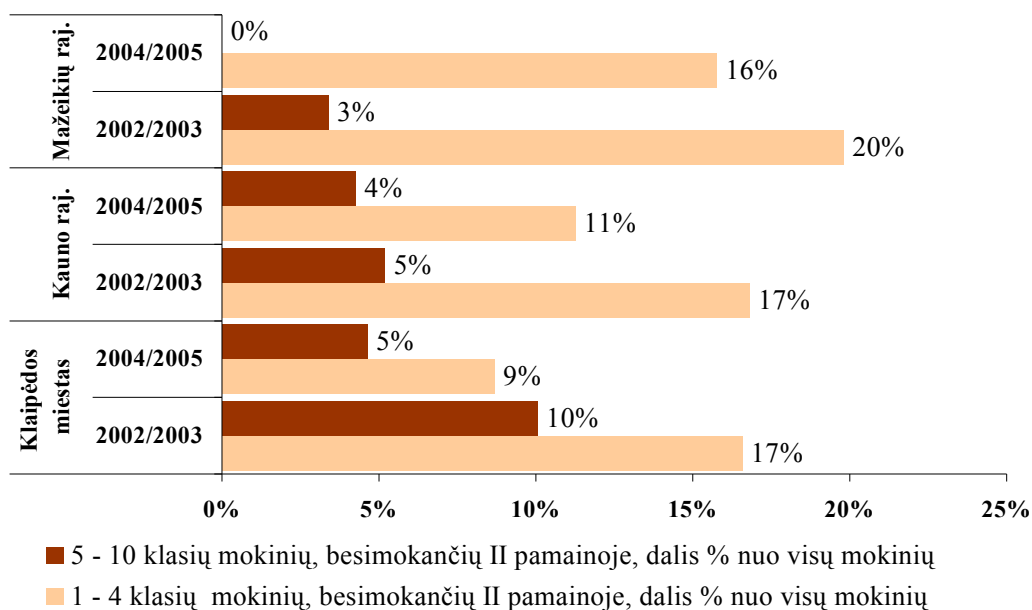
2.6.2.2.1 lentelė

Mokinių, besimokančių antroje pamainoje, skaičius bei klasių komplektų skaičius rajonuose*

RAJONAS	MOKSLO METAI	1–4 KLASĖS		5–10 KLASĖS	
		KLASIŲ KOMPLEKTŲ SKAIČIUS	MOKINIŲ SKAIČIUS	KLASIŲ KOMPLEKTŲ SKAIČIUS	MOKINIŲ SKAIČIUS
KLAIPĖDOS MIESTAS	2002/2003	71	1446	55	1547
	2004/2005	28	636	24	656
KAUNO RAJ.	2002/2003	37	731	13	342
	2004/2005	22	439	10	276
MAŽEIKIŲ RAJ.	2002/2003	39	828	8	221
	2004/2005	26	554	0	0

* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenimis. Pasvalio, Varėnos ir Šalčininkų raj. duomenų apie pamainumą ŠVIS nepateikta

Galima pastebėti, kad visuose rajonuose lyginant 2002/2003 m. m. ir 2004/2005 m. m. ir mokinių, ir klasių komplektų, besimokančių antroje pamainoje, skaičius sumažėjo. Nei viename rajone nėra 11–12 klasių koncentrų bei gimnazijų, besimokančių II pamainoje. Daugiausiai mokinių besimokančių antroje pamainoje 2002/2003 m. m. turėjo Klaipėdos miestas, tačiau 2004/2005 m. m. jų sumažėjo beveik 56 proc. 1–4 kl. ir 68 proc. 5–10 kl. Kauno rajone šis pokytis siekė atitinkamai 40 ir 19 proc. Mažeikių rajonas 2004/2005 m. m. iš viso neturėjo 5–10 klasių mokinių, besimokančių II pamainoje, nors pradinėse klasėse šis mokinių skaičius ženklaus.

2.6.2.2.1 pav. Mokinių, besimokančių II pamainoje, dalis % nuo visų mokinių rajonuose (skaičiuota remiantis ŠVIS duomenimis) lyginant 2002/2003 m. m. ir 2004/2005 m. m.*

* Pasvalio, Varėnos ir Šalčininkų raj. duomenų apie pamainumą ŠVIS nepateikta

Didesnę mokinių, besimokančių II pamainoje dalį nuo bendro mokinių skaičiaus savivaldybėse, stebime pradinėse klasių koncentracijose. Nežiūrint teigiamų pokyčių, antroje pamainoje besimokančių moksleivių skaičiai šiuose trijuose rajonuose išliko pakankamai dideli. Taigi, mokyklų tinklo pertvarka antros pamainos problemą sprendžia tik iš dalies, persiskirstę mokinių srutai ne visuomet optimaliai atitinka mokyklų pajėgumus.

2.6.2.3. Jungtinių klasių skaičiaus pokytis tiriamose savivaldybėse

2.6.2.3.1 lentelė

Klaipėdos miesto jungtinių klasių komplektų skaičiaus pokytis 2000–2005 m.*

MOKSLO METAI	JUNGTINIŲ KLASIŲ KOMPLEKTŲ SKAIČIUS			JUNGTINIŲ KLASIŲ MOKSLEIVIŲ SKAIČIUS		
	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO
2000/2001	2	2	–	29	29	–
2001/2002	2	2	–	23	23	–
2002/2003	–	–	–	–	–	–
2003/2004	–	–	–	–	–	–
2004/2005	–	–	–	–	–	–

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Klaipėdos mieste jungtinių klasių komplektai 2000/ 2001 m. m. ir 2001/2002 m. m. buvo pradinėse mokyklose, o nuo 2002/2003 m. m. jų buvo visiškai atsisakyta.

2.6.2.3.2 lentelė

Kauno rajono jungtinių klasių komplektų skaičiaus pokytis 2000–2005 m. *

MOKSLO METAI	JUNGTINIŲ KLASIŲ KOMPLEKTŲ SKAIČIUS			JUNGTINIŲ KLASIŲ MOKINIŲ SKAIČIUS		
	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO
2000/2001	30	0	30	321	0	321
2001/2002	23	0	23	272	0	272
2002/2003	26	0	26	282	0	282
2003/2004	23	0	23	247	0	247
2004/2005	25	0	25	273	0	273

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Kauno rajone jungtinių klasių nuo 2000/2001 m. m. sumažėjo (nuo 30 iki 25), tačiau skaičiaus mažėjimas nebuvo nuolatinis ir tolygus. Panaši tendencija matyti ir mokinių, besimokančių jungtinėse klasėse, skaičiaus dinamikoje: bendrame kontekste tokių mokinių skaičius sumažėjo nuo 321 iki 273, tačiau mažėjimas taip pat netolygus. Pagrindinio ugdymo koncentre jungtinių klasių sumažėjo nuo 5 iki 2. Pradinio ugdymo koncentre jungtinių klasių skaičius mažėjo 2001/2002 m. m. ir 2003/2004 m. m., o jo padidėjimas fiksuojamas 2002/2003 m. m. ir 2004/2005 m. m. Vidutinis mokinių skaičius jungtinėje klasėje 2004/2005 m. m. – 11.

2.6.2.3.3 lentelė

Pasvalio rajono jungtinių klasių komplektų skaičiaus pokytis 2000–2005 m.*

MOKSLO METAI	JUNGTINIŲ KLASIŲ KOMPLEKTŲ SKAIČIUS			JUNGTINIŲ KLASIŲ MOKSLEIVIŲ SKAIČIUS		
	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO
2000/2001	34	0	34	355	0	355
2001/2002	28	0	28	347	0	347
2002/2003	29	0	29	328	0	328
2003/2004	34	0	34	384	0	384
2004/2005	32	0	32	349	0	349

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Nuoseklumo jungtinių klasių skaičiaus dinamikoje nėra ir Pasvalio rajone. Jungtinių klasių skaičius svyruoja apie 30. Pagrindinio ugdymo koncentre jungtinių klasių sumažėjo

nuo trijų (2000/2001 m. m.) iki vienos (2004/2005 m. m.). Jose besimokančių moksleivių skaičius irgi sumažėjo nuo 22 moksleivių 2000/2001 m. m. iki 9 moksleivių 2004/2005 m. m. Pradinio ugdymo konkcentre jungtinių klasių skaičius 2004/2005 m. m. liko toks pat kaip ir 2000/2001 m. m. – 31 klasė, nors laikotarpyje nuo 2001 iki 2003 m. jų buvo sumažėję iki 26. 2004/2005 m. m. jungtinėse klasėse vidutiniškai mokėsi 11 mokinių.

2.6.2.3.4 lentelė

Varėnos rajono jungtinių klasių komplektų skaičiaus pokytis 2000–2005 m. *

MOKSLO METAI	JUNGTINIŲ KLASIŲ KOMPLEKTŲ SKAIČIUS			JUNGTINIŲ KLASIŲ MOKSLEIVIŲ SKAIČIUS		
	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO
2000/2001	32	0	32	403	0	403
2001/2002	28	0	28	336	0	336
2002/2003	27	0	27	295	0	295
2003/2004	24	0	24	239	0	239
2004/2005	22	0	22	236	0	236

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Varėnos rajone visu stebimu laikotarpiu pastebimas ir jungtinių klasių, ir bendro mokinių skaičiaus jose mažėjimas. Jungtinių klasių skaičius per šį laikotarpį sumažėjo dešimčia (nuo 32 iki 22), o jose besimokančių mokinių sumažėjo kone perpus (nuo 403 iki 236). Pagrindinio ugdymo konkcentre jungtinių klasių nuo 2001/2002 m. m. visai neliko, o 2004/2005 m. m. vėl atsirado dvi jungtinės klasės. Pradinio ugdymo konkcentre per penkis metus pastebimas nuolatinis jų skaičiaus mažėjimas (nuo 29 iki 20).

2.6.2.3.5 lentelė

Šalčininkų rajono jungtinių klasių komplektų skaičiaus pokytis 2000–2005 m. *

MOKSLO METAI	JUNGTINIŲ KLASIŲ KOMPLEKTŲ SKAIČIUS			JUNGTINIŲ KLASIŲ MOKSLEIVIŲ SKAIČIUS		
	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO
2000/2001	154	0	154	521	0	521
2001/2002	146	2	144	555	11	544
2002/2003	153	2	151	647	10	637
2003/2004	148	4	144	627	30	597
2004/2005	134	4	130	596	41	555

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

Šalčininkų rajone 2000 - 2005 m laikotarpiu pastebima bendra jungtinių klasių komplektų skaičius mažėjimo tendencija (sumažėjo nuo 154 iki 134), tačiau miesto mokyklose tokių klasių komplektų skaičius išaugo (nuo 0 iki 4). Stebima ir kita tendencija – mokinių, besimokančių tokiose klasėse, skaičius ženkliai išaugo miesto (nuo 0 iki 41) ir ne taip ženkliai kaimo (nuo 521 iki 555) mokyklose.

2.6.2.3.6 lentelė

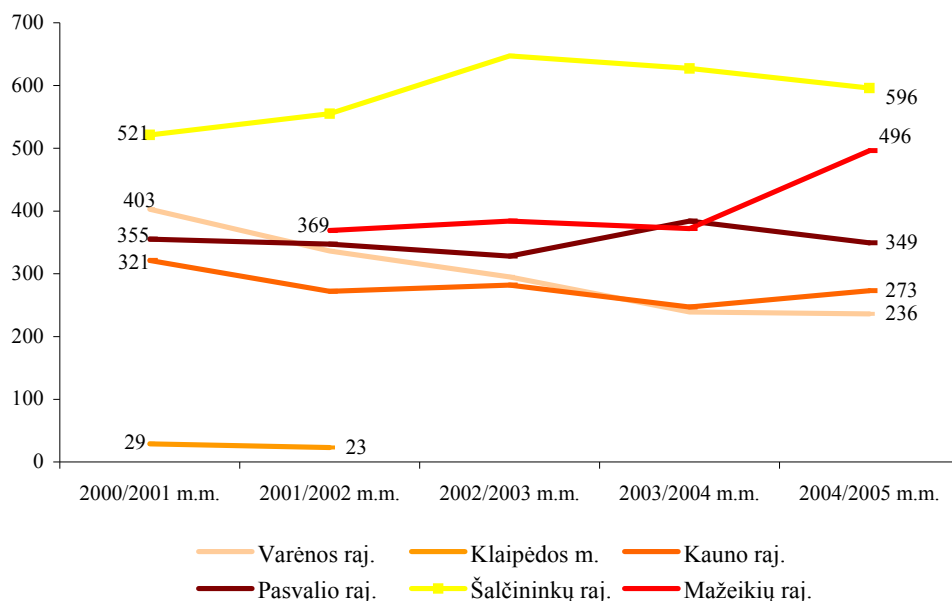
Mažeikių rajono jungtinių klasių komplektų skaičiaus pokytis 2000–2005 m. *

MOKSLO METAI	JUNGTINIŲ KLASIŲ KOMPLEKTŲ SKAIČIUS			JUNGTINIŲ KLASIŲ MOKSLEIVIŲ SKAIČIUS		
	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO	IŠ VISO	MIESTO	KAIMO
2000/2001	—**	—**	—**	—**	—**	—**
2001/2002	34	0	34	369	0	369
2002/2003	37	1	36	384	16	368
2003/2004	36	1	35	372	10	362
2004/2005	42	2	40	496	32	464

* Duomenis pagal tyrėjų užklausą pateikė rajonų savivaldybės

** Duomenų savivaldybė nepateikė

Mažeikių raj. stebimas jungtinių klasių kompleksų ir mokinių, besimokančių tokiose klasėse bendro skaičiaus augimas. Ypač ryškiai šie skaičiai išaugo 2004/2005 m. m.

2.6.2.3.1 pav. Jungtinių klasių kompleksų skaičius 2000/2001 m. m.–2004/2005 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pagal tyrėjų užklausą pateiktais duomenimis)

Nuoseklus jungtinių klasių skaičiaus mažėjimas užfiksuotas Varėnos rajone ir Klaipėdos mieste (pastarajame jungtinių klasių nuo 2002/2003 m. m. neliko). Kauno ir Pasvalio rajonų mokyklose jungtinių klasių skaičiaus mažėjimo dinamika nenuosekli: nors, lyginant 2000 ir 2005 metus matyti jungtinių klasių sumažėjimas, tačiau tų metų bėgyje tokių klasių tai daugėjo, tai mažėjo. Aukštas jungtinių klasių skaičius Šalčininkų raj. nuo 2002/2003 m. m. mažėja, tuo tarpu Mažeikių raj. stebima didėjimo tendencija. Taigi, rajonų situacija pagal jungtinių klasių skaičiaus kitimą mokyklų tinklo pertvarkos laikotarpiu yra gana skirtinga.

2.6.2.3.7 lentelė

Mažakomplekčių mokyklų skaičius 2004/2005 m. m.*

MIESTAS/RAJONAS	MAŽAKOMPLEKČIŲ MOKYKLŲ SK. IR PROC.**	MAŽAKOMPLEKČIŲ MOKYKLŲ MOKSLEIVIŲ SK. IR PROC.***	VIDUTINIS MOKINIŲ SKAIČIUS MAŽAKOMPLEKTĖJE MOKYKLOJE
KLAIPĖDOS M.	0 (0%)	0 (0%)	0
KAUNO RAJ.	14 (29,8%)	488 (3,8%)	35
MAŽEIKIŲ RAJ.	18 (40%)	1260 (9,7%)	70
PASVALIO RAJ.	21 (53,8%)	797 (12,9%)	38
VARĖNOS RAJ.	11 (52,4%)	1002 (20,7%)	91
ŠALČININKŲ RAJ.	40 (67,8%)	1861 (26,8%)	47

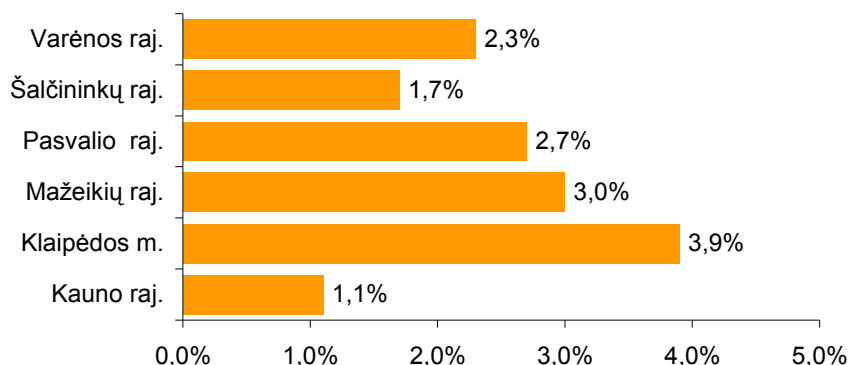
* Skaičiuota iš ŠVIS duomenų bazės

** Procentas skaičiuojamas nuo bendro mokyklų skaičiaus rajone

*** Procentas skaičiuojamas nuo bendro moksleivių skaičiaus rajone

Iš lentelės matyti, kad Klaipėdos mieste nėra mažakomplekčių mokyklų. Kitų stebimų rajonų savivaldybėse mažakomplektės mokyklos sudaro nuo 1/3 iki 2/3 visų mokyklų skaičiaus. Mažiausias mažakomplekčių mokyklų procentas – Kauno rajone (beveik 30% visų mokyklų), didžiausias – Šalčininkų rajone (67,8%). Mažakomplektėse mokyklose priklausomai nuo rajono mokosi nuo 4 iki 27% visų mokinių. Mažiausias tokiose mokyklose besimokančių mokinių skaičius – Kauno rajone (488 mokiniai, 3,7% visų mokinių), didžiausias – Šalčininkuose (1861 mokinys, 26,8% visų mokinių). Taigi, rajonai pagal mažakomplekčių mokyklų dalį ir jose besimokančių mokinių skaičių stipriai skiriasi. Vidutinis mokinių skaičius mažakomplektėse mokyklose stebimuose rajonuose skiriasi.

2.6.2.4. Suaugusių, besimokančių pagal bendrojo lavinimo programas, skaičiaus pokyčiai

2.6.2.4.1 pav. 2004/2005m. m. besimokančių suaugusiųjų skaičiaus dalis % nuo bendro mokinių skaičiaus (skaičiuota iš Švietimo informacinių technologijų centro pateiktų duomenų)

Iš grafiko matome, kad besimokančių suaugusiųjų skaičius, lyginant su visų mokinių skaičiumi, didžiausias Klaipėdos miesto savivaldybėje (3,9). Mažiausia besimokančių suaugusiųjų dalis (1,1%) Kauno rajone. Santykinai mažą besimokančių suaugusiųjų skaičių Kauno rajone galima paaiškinti tuo, kad yra rajono savivaldybės teritorijoje gyvenančių žmonių, kurie dirba Kaune ir mokosi Kauno miesto mokyklose.

2.6.2.4.1 lentelė

Suaugusiųjų, besimokančių pagal bendrojo lavinimo programas, skaičius*

VIETOVĖ	MOKSLO METAI		
	2002/2003	2003/2004	2004/2005
KLAIPĖDOS MIESTAS	1571	1113	1158
KAUNO RAJONAS	146	148	132
MAŽEIKIŲ RAJONAS	341	374	370
VARĖNOS RAJONAS	55	44	109
ŠALČININKŲ RAJONAS	96	100	117
PASVALIO RAJONAS	125	140	164

* Duomenis pateikė Švietimo informacinių technologijų centras

Iš lentelės matome, kad suaugusiųjų, besimokančių pagal bendrojo lavinimo programas, skaičius nuo 2002 m. išaugo visose savivaldybėse, išskyrus Klaipėdos miesto ir Kauno raj. Klaipėdos miesto savivaldybėje 2004/2005 m.m. besimokančių suaugusiųjų skaičius siekia tik 74% 2002/2003 m. m. lygio. Tuo tarpu Varėnos raj. savivaldybėje matomas žymus šio skaičiaus padidėjimas, 2004/2005 m. m. besimokančių suaugusiųjų skaičius, lyginant su 2002/2003m. m. siekia net 198% t. y padidėjo beveik du kartus.

2.6.2.5. Specialiųjų poreikių mokinių skaičiaus pokyčiai

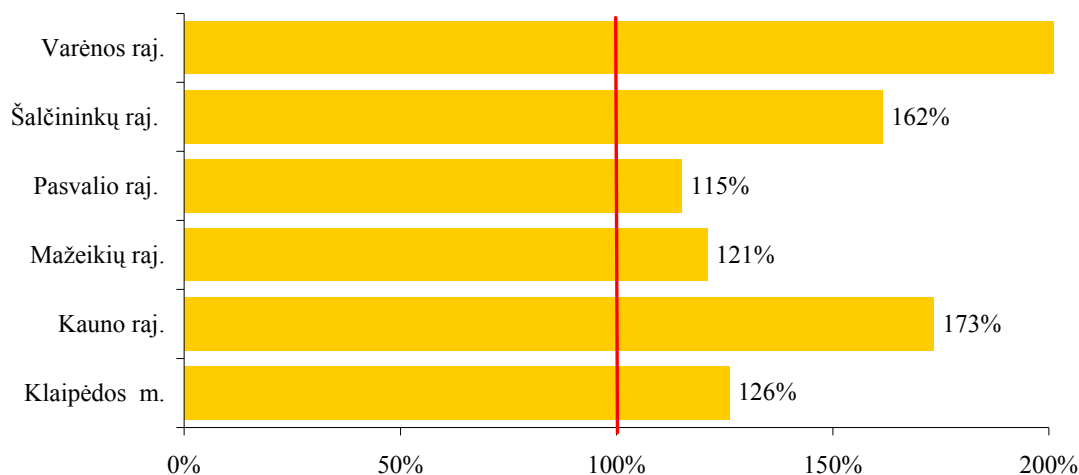
2.6.2.5.1 lentelė

Specialiųjų poreikių mokiniai bendrojo lavinimo mokykloje*

MIESTAS, RAJONAS	MOKINIŲ SKAIČIUS 2004M.	SPEC. POREIKIŲ MOKINIŲ DALIS NUO VISŲ MOKINIŲ PROCENTAIS 2004M.	PRIEAUGIS 2003/04M. LYGINANT SU 2000/01M. PROCENTAIS
KLAIPĖDOS M.	29680	10%	126%
KAUNO RAJ.	12388	9%	173%
MAŽEIKIŲ RAJ.	12505	8%	121%
PASVALIO RAJ.	5986	8%	115%
ŠALČININKŲ RAJ.	6688	3%	162%
VARĖNOS RAJ.	4704	7%	206%

*Duomenis pateikė Švietimo informacinių technologijų centras

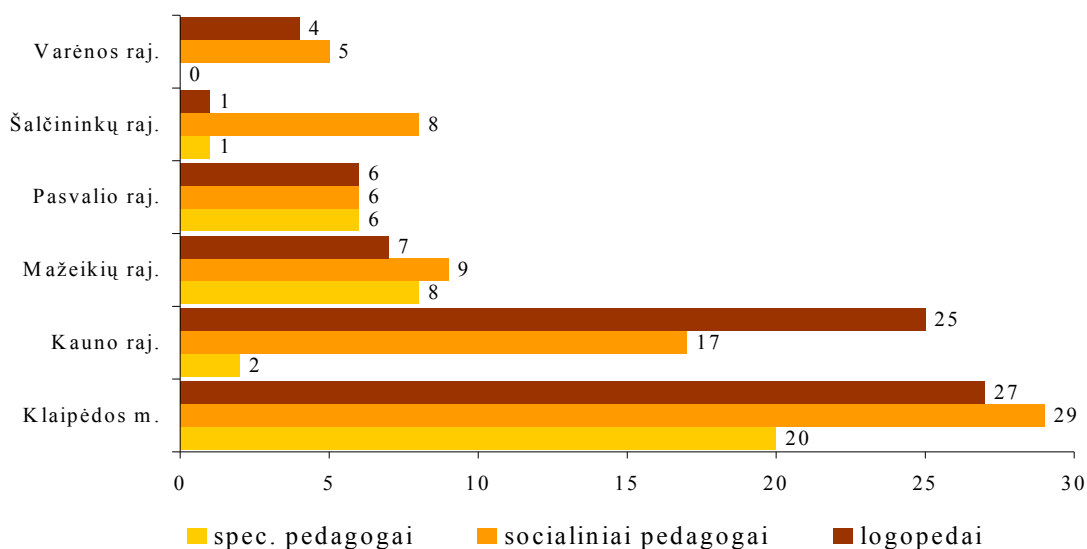
Iš lentelės matome, kad specialiųjų poreikių mokiniai sudaro nemažą dalį visų besimokančiųjų. Klaipėdos miesto savivaldybėje šie mokiniai sudaro netgi 10% visų mokinių. Mažiausiai spec. poreikių mokinių, lyginant su bendru mokinių skaičiumi, yra Šalčininkų rajone. Kitų rajonų savivaldybėse spec. poreikių mokinių dalis siekia nuo 7% iki 9% nuo visų mokinių skaičiaus.

2.6.2.5.1 pav. Specialiųjų poreikių mokinių skaičiaus augimas 2003/04m. lyginant su 2000/01m. (skaičiuota iš Švietimo informacinių technologijų centro pateiktų duomenų)

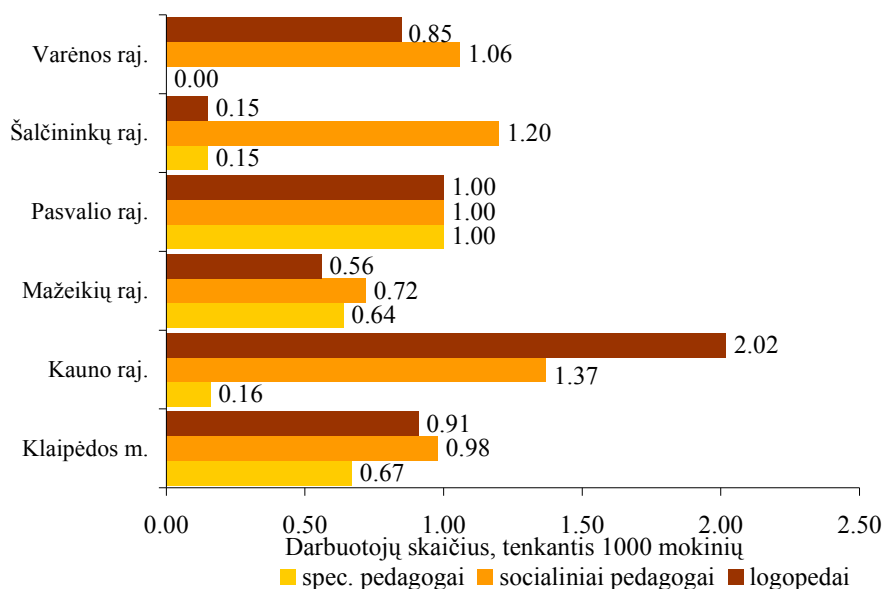
Iš diagramos matome, kad 2003/2004m. m. visuose savivaldybėse spec. poreikių mokinių skaičius didėja, lyginant su 2000/2001m. m. Žymiausia kitimas matomas Varėnos rajono savivaldybėje, čia spec. poreikių mokinių skaičius išaugo daugiau negu dvigubai. Dideli pokyčio tempai Varėnos, Šalčininkų, Kauno rajonuose iš dalies paaiškinami tiriamu laikotarpiu besikeičiančia tokių mokinių skaičiavimo metodika savivaldybėse.

2.6.2.6. Pagalbos mokiniams teikimo mastų ir kokybės pokytis

2.6.2.6.1 pav. Socialinių darbuotojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų skaičius 2004/2005 m.m. (duomenis pateikė Švietimo informacinių technologijų centras)

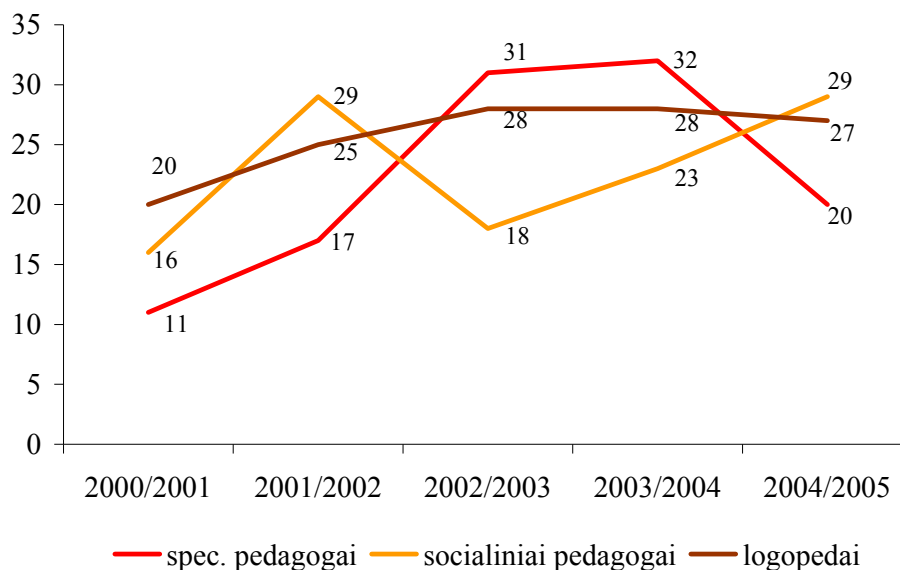
Diagramoje matome, kad daugiausia socialinių pedagogų ir logopedų yra Klaipėdos miesto savivaldybėje (atitinkamai absoliučiais skaičiais – 27, 29, 20). Logopedų skaičiumi nedaug nuo Klaipėdos miesto atsilieka Kauno rajonas. Socialinių ir specialiųjų pedagogų skaičius kituose rajonuose ženkliai skiriasi nuo Klaipėdos miesto. Mažiausia socialinių, specialiųjų ir kitų pedagoginių darbuotojų turi Varėnos rajono savivaldybė. Skirtinguose rajonuose šių profesijų darbuotojų proporcijos labai skiriasi.

2.6.2.6.2 pav. Socialinių darbuotojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų dalis, tenkanti 1000 mokinių 2004/2005 m. m. (skaičiuota iš Švietimo informacinių technologijų centro pateiktų duomenų)

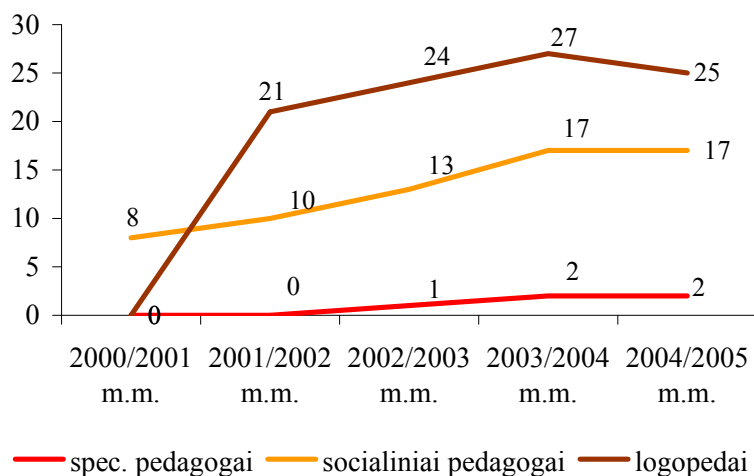
Skaičiuojant specialiųjų pedagogų, logopedų skaičių 1000 mokinių, matome, santykinai mažiausia tokių specialistų yra Šalčininkų rajone. Visuose rajonuose 1000 mokinių tenka maždaug vienas socialinis pedagogas. Specialiųjų mokymosi poreikių mokinių reikmių tenkinimą iš dalies atspindi tokių mokinių, tenkančių 1 specialiajam pedagogui ar logopedui

skaičiaus rodiklis. Šis skaičius svyruoja nuo 40 mokinių Pasvalio ir Kauno rajonuose iki 82, 100 mokinių Varėnos ir Šalčininkų rajonuose atitinkamai.

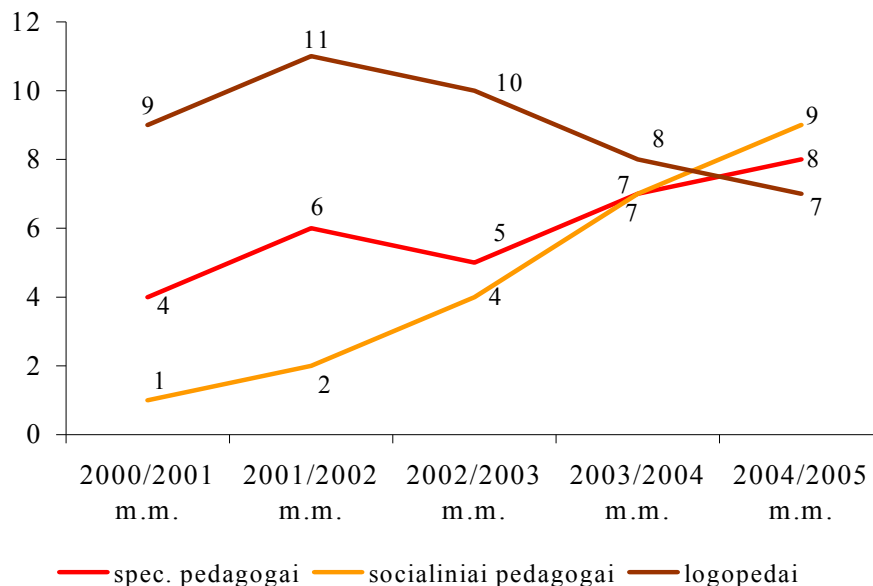
2.6.2.6.3 pav. Socialinių darbuotojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų skaičius 2000/2001–2004/2005 m. m. Klaipėdos mieste

Diagramoje pateikiamas Klaipėdos miesto socialinių, specialiųjų pedagogų ir logopedų skaičiaus pokytis nuo 2000 m. Matome, kad šie skaičiai kito netolygiai. Specialiųjų pedagogų skaičius nuo 2003/2004 m. m. ženkliai sumažėjo. Logopedų skaičius Klaipėdos mieste nuo 2001/2002 m. m. kito nežymiai.

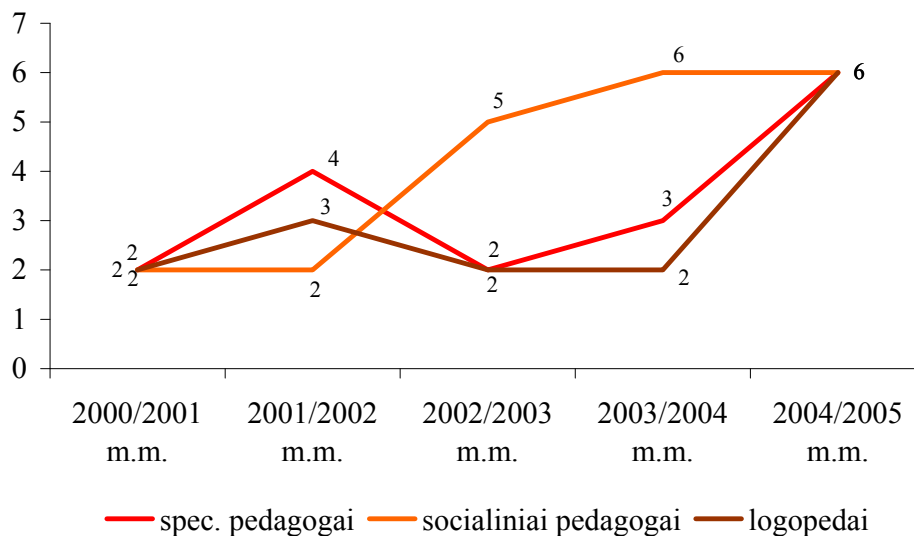
2.6.2.6.4 pav. Socialinių darbuotojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų skaičius 2000/2001–2004/2005 m. m. Kauno raj. (skaičiuota iš Švietimo informacinių technologijų centro pateiktų duomenų)

Kauno rajono savivaldybėje socialinių ir specialiųjų pedagogų skaičius kito nežymiai. Labiau išsiskiria tik logopedų skaičiaus kitimas. Nuo 2000/2001m. m. iki 2003/2004 m. m. šis rodiklis netolygiai didėjo, tik nuo 2003/2004m. m. nežymiai mažėjo.

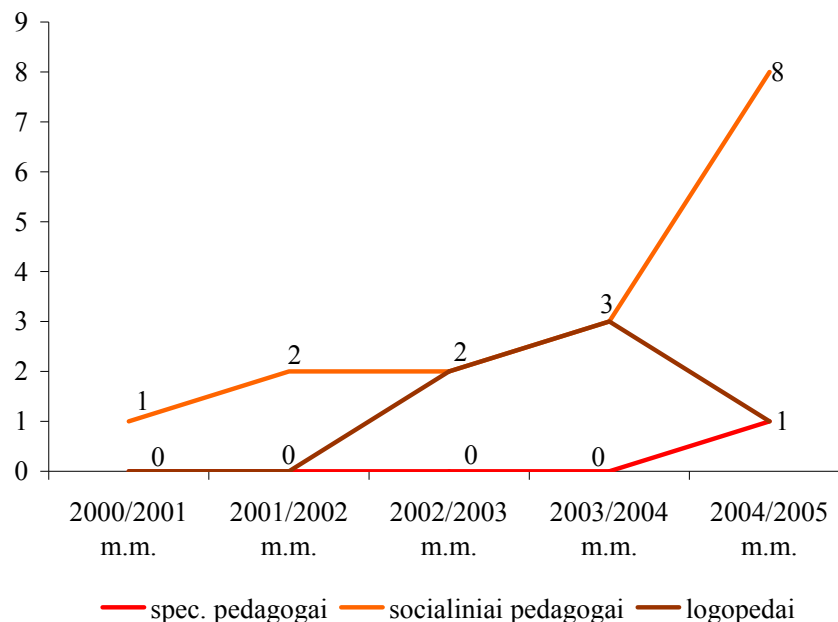
2.6.2.6.5 pav. Socialinių darbuotojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų skaičius 2000/2001–2004/2005 m. m. Mažeikių raj. (skaičiuota iš Švietimo informacinių technologijų centro pateiktų duomenų)

Mažeikių rajone nuo 2000/2001 m. m. išsiskiria logopedų skaičius, jis gerokai viršija kitus rodiklius, bet po truputį mažėja. Tuo tarpu specialiųjų ir socialinių pedagogų skaičius nuo 2000/2001 m. m. ženkliai padidėja.

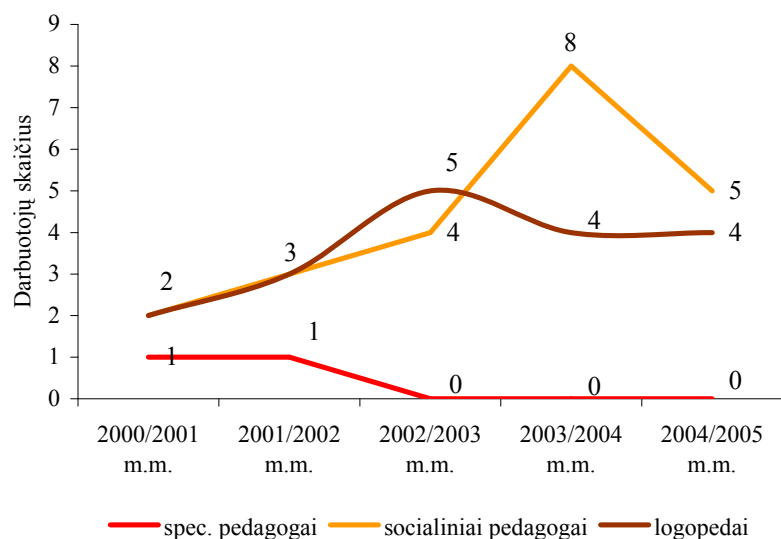
2.6.2.6.6 pav. Socialinių darbuotojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų skaičius 2000/2001–2004/2005 m. m. Pasvalio raj. (skaičiuota iš Švietimo informacinių technologijų centro pateiktų duomenų)

Pasvalio rajone socialinių pedagogų skaičius augo nuo 2001/2002 m.m., specialiųjų pedagogų skaičius tolygiai augo nuo 2002/2003 m.m., o logopedų skaičius ryškiai padidėjo nuo 2003/2004 m.m.

2.6.2.6.7 pav. Socialinių darbuotojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų skaičius 2000/2001–2004/2005 m. m. Šalčininkų raj. (skaičiuota iš Švietimo informacinių technologijų centro pateiktų duomenų)

Šalčininkų rajone iki 2003/2004 m. m. socialinių pedagogų skaičius kinta labai nežymiai, šis skaičius dvigubai išauga 2003/2004 m. m. ir vėl mažėja 2004/2005 m. m.. Logopedai fiksuojami tik nuo 2003/2004 m. m., specialieji pedagogai – nuo 2004/2005 m. m.

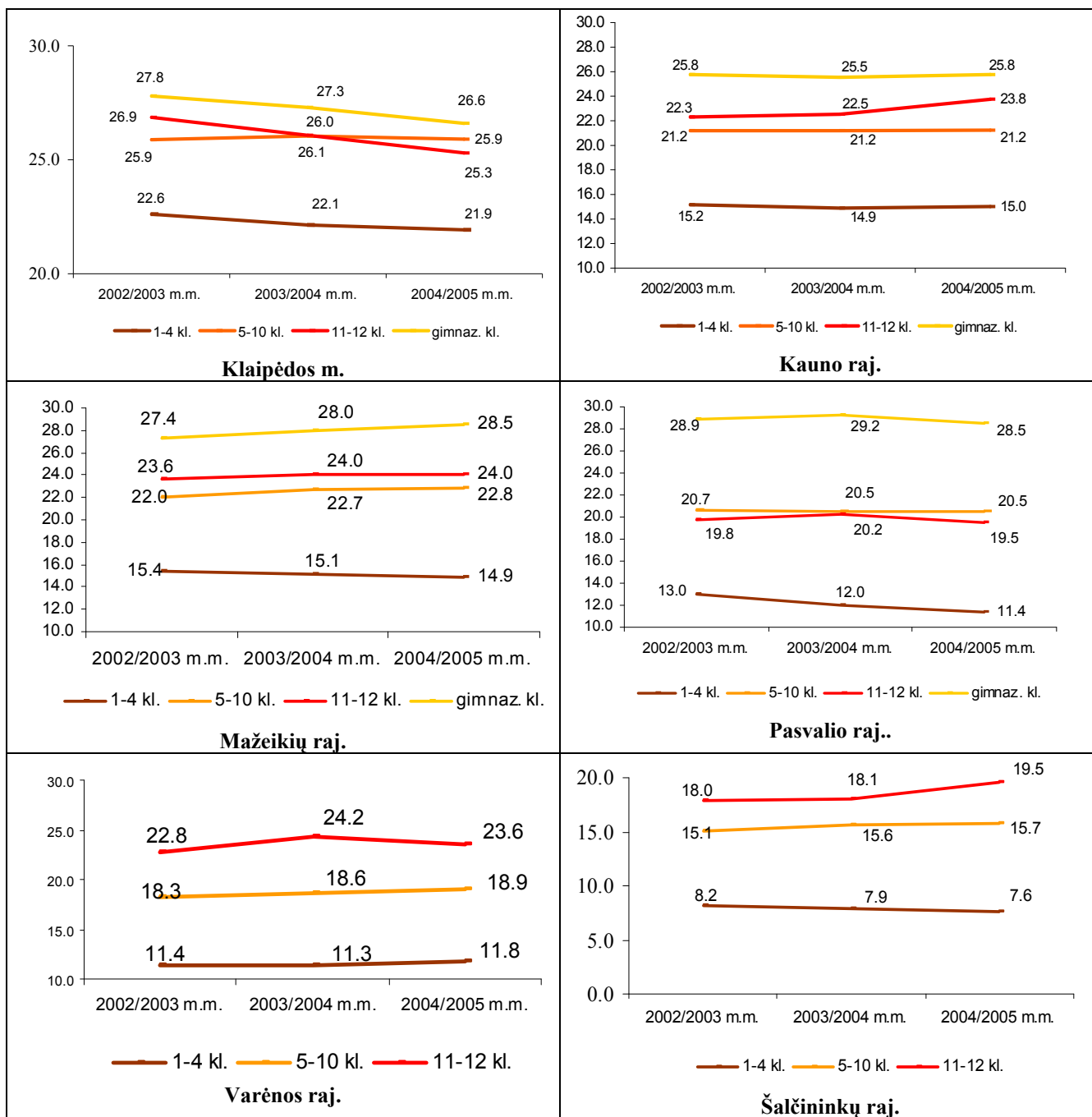
2.6.2.6.8 pav. Socialinių darbuotojų, specialiųjų pedagogų ir logopedų skaičius 2000/2001–2004/2005 m. m. Varėnos raj. (skaičiuota iš Švietimo informacinių technologijų centro pateiktų duomenų)

Varėnos rajone aiškių kitimo tendencijų taip pat nesimato. Labiau išsiskiria tik socialinių pedagogų skaičiaus padidėjimas 2003/2004 m. m. O nuo 2003/2004 m. m. stebimas žymus jų sumažėjimas. Logopedų skaičius, didėjęs iki 20002/2003 m. m., paskui nežymiai mažėja, o specialiųjų pedagogų nuo 2002/2003 m. m. nefiksuojama.

Taigi, visose savivaldybėse logopedų, socialinių ir specialiųjų pedagogų situacija yra skirtinga tiek šių specialistų skaičiaus, tiek proporcijų, tiek skaičiaus dinamikos aspektu.

2.6.3. Materialinių išteklių paskirstymas ir perskirstymas

2.6.3.1. Vidutinis mokinių skaičius klasėse pagal koncentrus

2.6.3.1.1 pav. Vidutinio mokinių skaičiaus kitimas rajonuose pagal koncentrus 2002/2003–2004/2005 m. m. (skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais rodikliais)

Mokinio krepšelio metodika realizuoja socialinės lygybės švietimo finansavimo srityje idėją, kuomet kiekvienas mokinys turi galimybę gauti švietimo paslaugų už tam tikrą sumą. Ar šis principas yra įgyvendinamas lėšų panaudojimo finansinio efektyvumo prasme, parodo vidutinis mokinių skaičius klasėje. Atlikus skaičiavimus, matome, kad didžiausias vidutinis mokinių skaičius yra Klaipėdos miesto gimnazinėse klasėse. Jis beveik siekia trisdešimt mokinių vienoje klasėje vidutiniškai. Mažiausias mokinių skaičius yra 1–4 klasėse visose savivaldybėse (žemiausias Šalčininkų raj. visu stebimu laikotarpiu), o didžiausias vidutinis mokinių skaičius klasėje yra gimnazijose, jos yra didesnės, nei vidurinėje mokykloje. Visose savivaldybėse mokinių skaičius bendrojo lavinimo mokyklų klasėse analizuojamu laikotarpiu kito nežymiai. Klaipėdos mieste stebimas vidutinio mokinių skaičiaus mažėjimas visuose

klasių centruose. Daugelyje rajonų vidutinis mokinių skaičius pradinėse klasėse turi tendenciją mažėti. Apibendrinant galima teigti, kad vidutinis klasių dydis ir jo dinamika rajonuose įvairi.

2.6.3.1.1 lentelė

Vidutinis mokinių skaičius klasėse lyginant pagal vietovę*

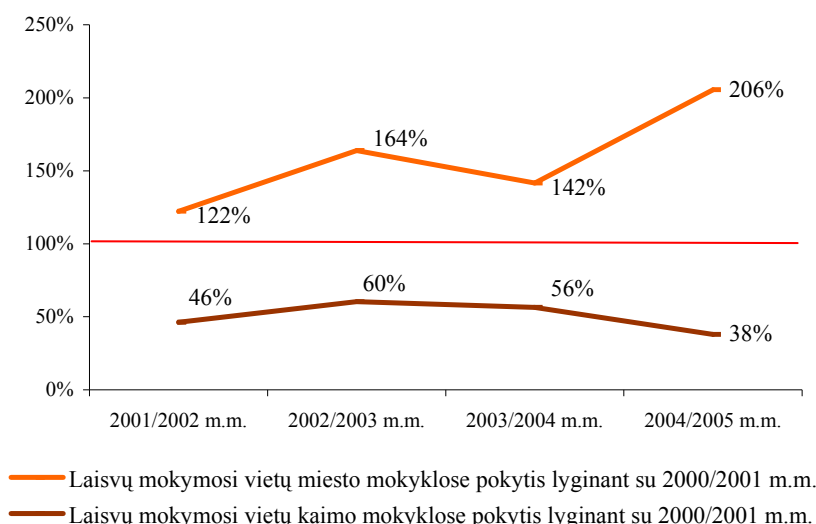
		1–4 KLASIŲ		5–10 KLASIŲ		11–12 KLASIŲ		GIMNAZIŲ KLASIŲ	
		MIESTE	KAIME	MIESTE	KAIME	MIESTE	KAIME	MIESTE	KAIME
KAUNO R. SAV.	2002/2003	19,5	13,9	24,4	19,5	22,6	22,1	27,0	23,9
	2003/2004	19,1	13,5	24,1	16,7	23,1	22,1	26,7	23,7
	2004/2005	19,5	13,5	24,3	19,6	22,7	24,6	26,5	24,6
MAŽEIKŲ R. SAV.	2002/2003	21,5	7,8	26,6	14,0	24,6	17,9	27,4	0,0
	2003/2004	21,6	7,5	27,3	14,5	25,4	17,6	28,0	0,0
	2004/2005	21,7	7,0	27,3	14,4	25,6	17,4	28,5	0,0
PASVALIO R. SAV.	2002/2003	20,6	10,6	27,4	15,8	16,5	22,0	28,8	0,0
	2003/2004	21,0	10,1	26,4	17,9	0,0	20,2	29,2	0,0
	2004/2005	20,8	9,5	27,3	17,7	0,0	19,5	28,5	0,0
VARĖNOS R. SAV.	2002/2003	20,4	9,0	26,6	14,3	26,6	18,3	0,0	0,0
	2003/2004	20,4	8,8	26,8	14,8	26,3	21,6	0,0	0,0
	2004/2005	19,9	9,3	26,0	15,5	24,1	22,9	0,0	0,0
ŠALČININKŲ R. SAV.	2002/2003	14,8	6,4	20,5	12,1	19,4	16,0	0,0	0,0
	2003/2004	14,4	6,2	20,6	12,8	20,4	15,3	0,0	0,0
	2004/2005	16,6	5,9	19,8	12,4	21,5	16,7	0,0	0,0

* Skaičiuota remiantis ŠVIS duomenų bazės statistiniais rodikliais

Galime pastebėti, kad miesto bendrojo lavinimo mokyklose lyginant pagal atskiras savivaldybes mokinių skaičius labai panašus. Labiau galime išskirti kaimo mokyklas: Kauno savivaldybei būdingas didesnis nei kituose rajonuose vidutinis mokinių skaičius klasėje visuose centruose, o Šalčininkų savivaldybėje šis rodiklis mažiausias. Palyginti maži vidutinio mokinių skaičiaus rodikliai Mažeikių rajonų savivaldybės kaimo mokyklose.

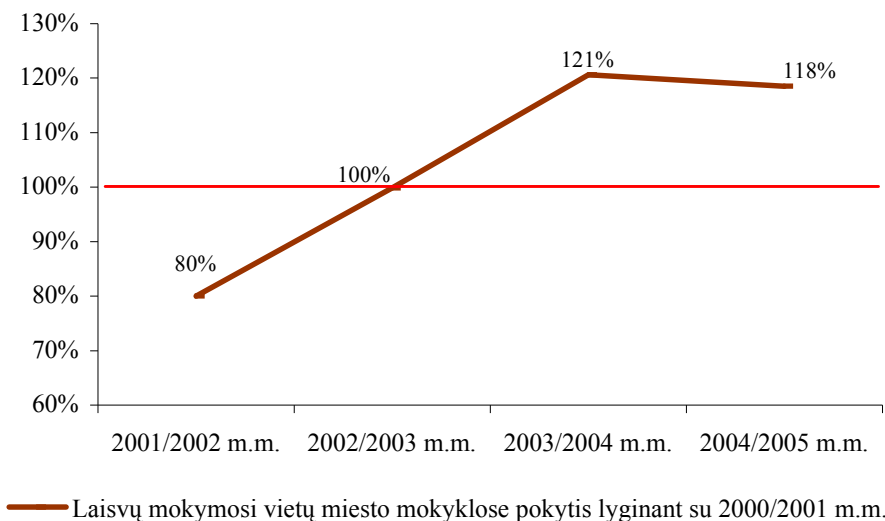
2.6.3.2. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pokyčiai

Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pokyčiai miesto ir kaimo mokyklose

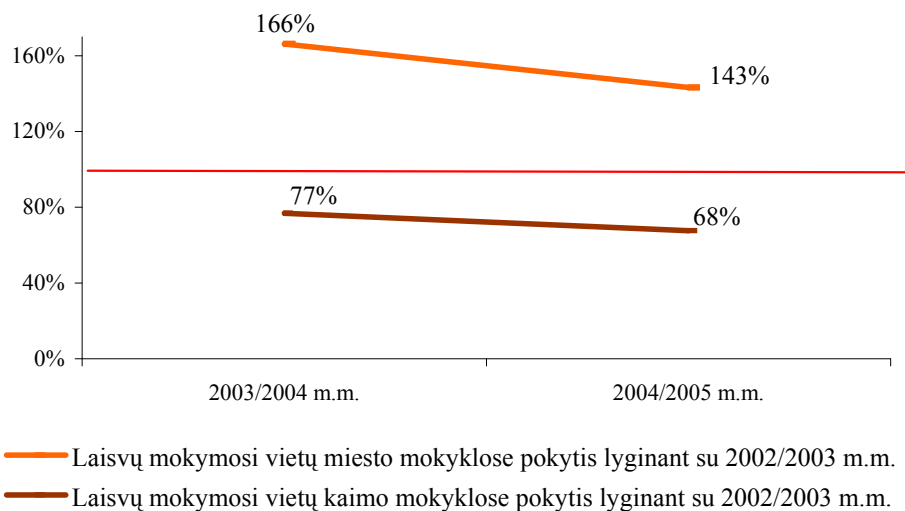
2.6.3.2.1 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus kaimo ir miesto mokyklose pokytis Varėnos raj. 2001/2002–2004/2005 m. m. lyginant su 2000/2001 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

Varėnos rajone miesto mokyklose laisvų mokymosi vietų skaičius iš augo 2 kartus, o kaimo mokyklose sumažėjo daugiau nei 2 kartus lyginat su baziniais metais.

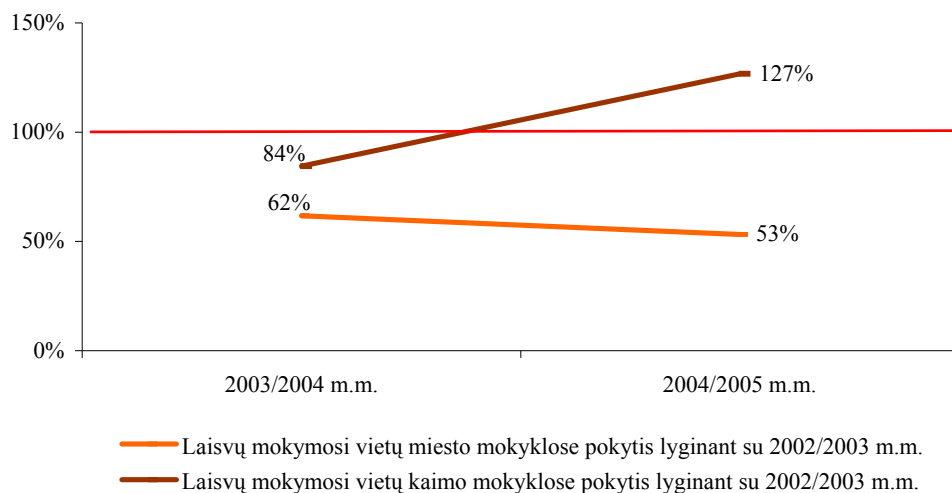
2.6.3.2.2 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus kaimo ir miesto mokyklose pokytis Klaipėdos m. 2001/2002–2004/2005 m. m. lyginant su 2000/2001 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

Klaipėdos mieste laisvų mokymosi vietų skaičius augo, išskyrus 2004/2005 mokslo metus. Laisvų mokymosi vietų skaičius sumažėjo 3%.

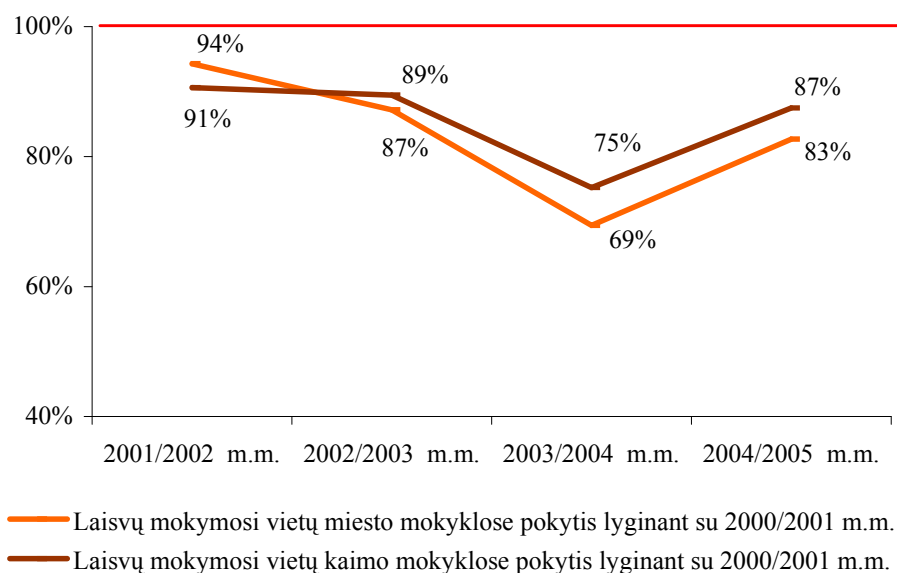
2.6.3.2.3 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus kaimo ir miesto mokyklose pokytis Kauno raj. 2003/2004–2004/2005 m. m. lyginant su 2000/2001 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

Laisvų mokymosi vietų skaičius miesto mokyklose gerokai padidėjo Kauno rajone lyginat su baziniais metais. Paskutiniaisiais metais laisvų vietų skaičius mažėja. Kaimo mokyklose per pastaruosius kelis metus laivų mokymosi vietų skaičius gerokai sumažėjo. Galima daryti prielaidą, kad tai įvyko dėl mokyklų tinklo pertvarkos, uždariant kaimo mokyklas. Apie ankstesnių metų duomenis informacijos nebuvo gauta.

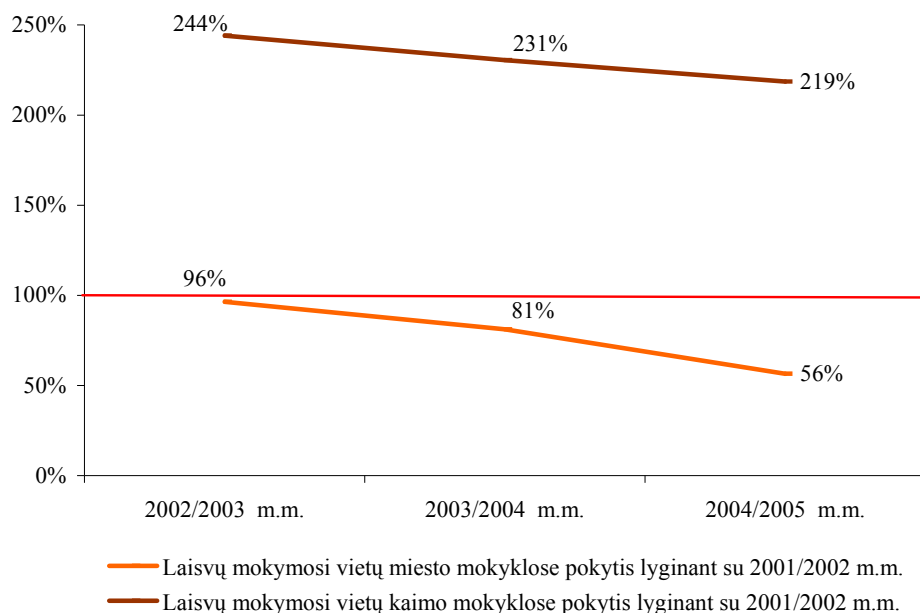
2.6.3.2.4 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus kaimo ir miesto mokyklose pokytis Pasvalio raj. 2003/2004–2004/2005 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

Pasvalio rajone gana ženkliai padaugėjo laisvų mokymosi vietų kaimo mokyklose paskutiniaisiais mokslo metais. Mieste laisvų mokymosi vietų mažėja.

2.6.3.2.5 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus kaimo ir miesto mokyklose pokytis Šalčininkų raj. 2001/2002–2004/2005 m. m. lyginant su 2000/2001 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

Šalčininkų raj. nuo 2001/2001 m. m. stebima laisvų mokymosi vietų mažėjimo tendencija miesto ir kaimo mokyklose, o 200/2005 m. m. tokių vietų skaičius vėl išaugo.

2.6.3.2.6 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus kaimo ir miesto mokyklose pokytis Mažeikių raj. 2002/2003–2004/2005 m. m. lyginant su 2001/2002 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

Mažeikių raj. stebima laisvų mokymosi vietų nuoseklų mažėjimą miesto ir kaimo mokyklose, ypač šis rodiklis žymiai mažėja stebimuoju laikotarpiu miesto mokyklose.

2.6.3.2.1 lentelė

Laisvų mokymosi vietų skaičius savivaldybėse 2000/2001 – 2004/2005 m. m. *

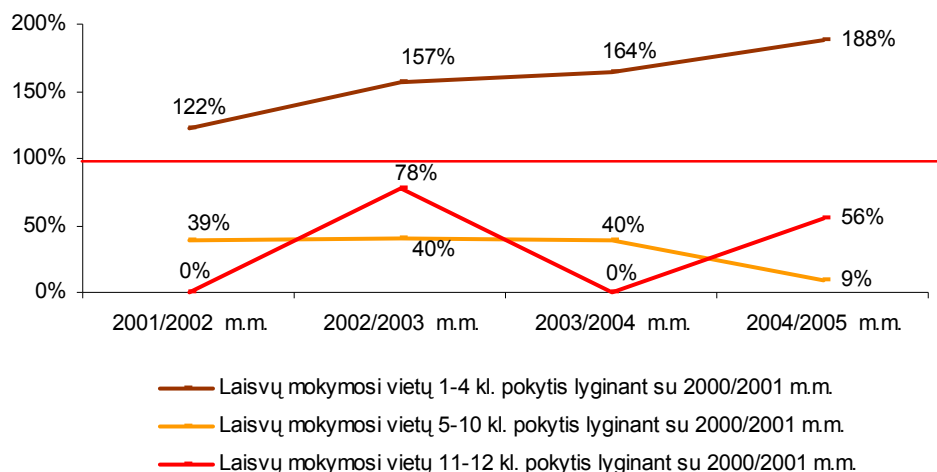
RAJONAS	2000/2001 m. m.	2001/2002 m. m.	2002/2003 m. m.	2003/2004 m. m.	2004/2005 m. m.
VARĖNOS RAJ.	263	149	196	179	160
KLAIPĖDOS M.	665	532	664	802	788
KAUNO RAJ.	—**	—**	532	478	416
PASVALIO RAJ.	—**	—**	137	105	139
ŠALČININKŲ RAJ.	998	941	878	713	842
MAŽEIKIŲ RAJ.	—**	144	226	205	177

* Savivaldybių pateikti duomenys

** Savivaldybės tais metais duomenų nerinko

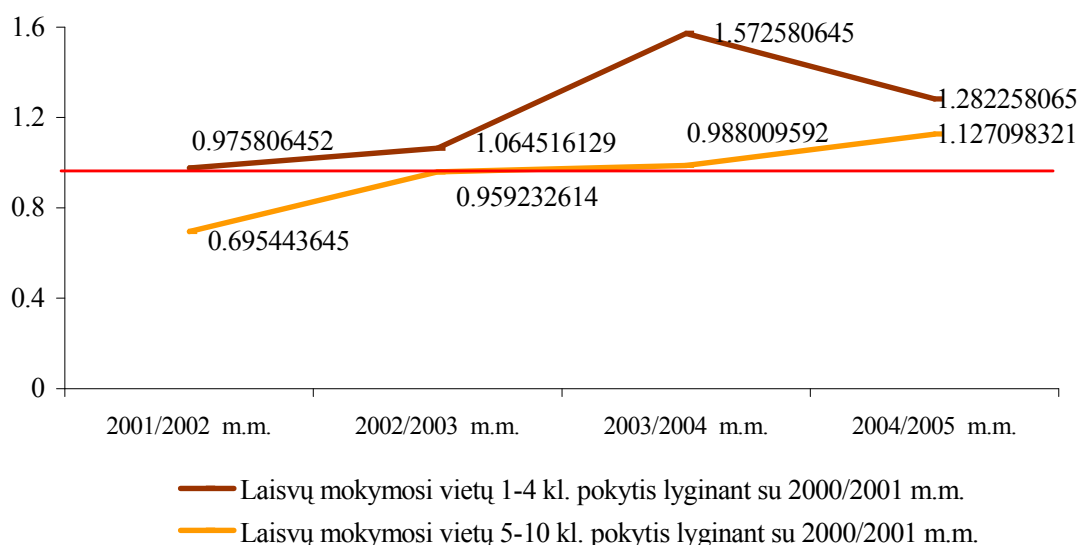
Lentelė iliustruoja skirtingas laisvų mokymosi vietų pokyčio tendenciją rajonuose. Lyginant paskutiniuosius mokslo metus (2003/2004 ir 2004/2005 m. m.) Klaipėdos m., Varėnos, Kauno, Mažeikių raj. išryškėja laisvų mokymosi vietų mažėjimo tendencijos. Tuo tarpu Šalčininkų raj. stebimas ryškus augimas, Pasvalio raj. nežymus augimas.

Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pokyčiai stebimų rajonų mokyklose pagal koncentruos

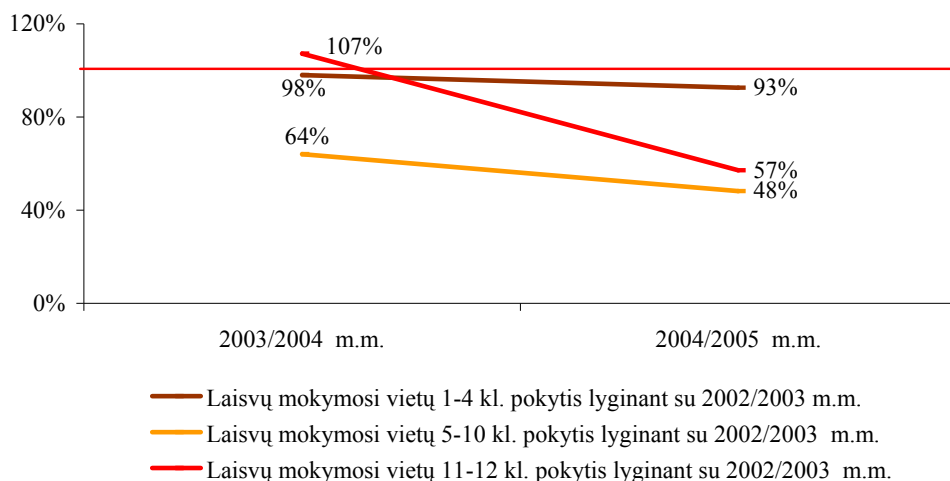
2.6.3.2.7 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pagal % koncentrus pokytis Varėnos raj. 2001/2002 – 2004/2005 m. m. lyginant su 2000/2001 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

Varėnos rajone laisvų mokymosi vietų skaičius kasmet ženkliai didėja pradinėse klasėse.

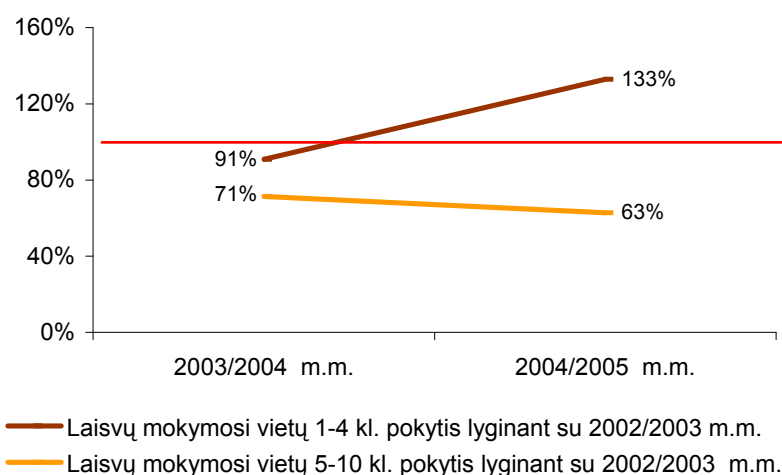
2.6.3.2.8 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pagal koncentrus pokytis Klaipėdos m. 2001/2002–2004/2005 m. m. lyginant su 2000/2001 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

Klaipėdos mieste laisvų mokymosi vietų 11–12 klasėse nefiksuojama. Kituose centruose pastebima laisvų vietų gausėjimo tendencija. Paskutiniais mokslo metais pradinės klasės geriau užpildomos nei 2003/2004 mokslo metais.

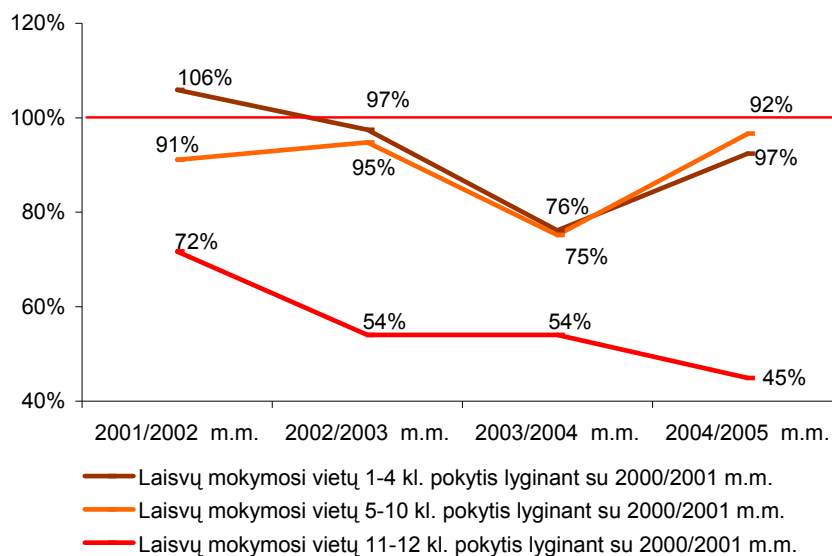
2.6.3.2.9 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pagal koncentrus pokytis Kauno raj. 2003/2004–2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)*
* Savivaldybė pateikė duomenis nuo 2002/2003 m. m.

Kauno rajono savivaldybėje 2 kartus sumažėjo laisvų vietų skaičius 11 – 12 klasėse, paskutiniiais mokslo metais. Pradinėse klasėse laisvų vietų skaičius sumažėjo nežymiai, o 5–10 klasėse sumažėjo dvigubai lyginant su baziniais mokslo metais.

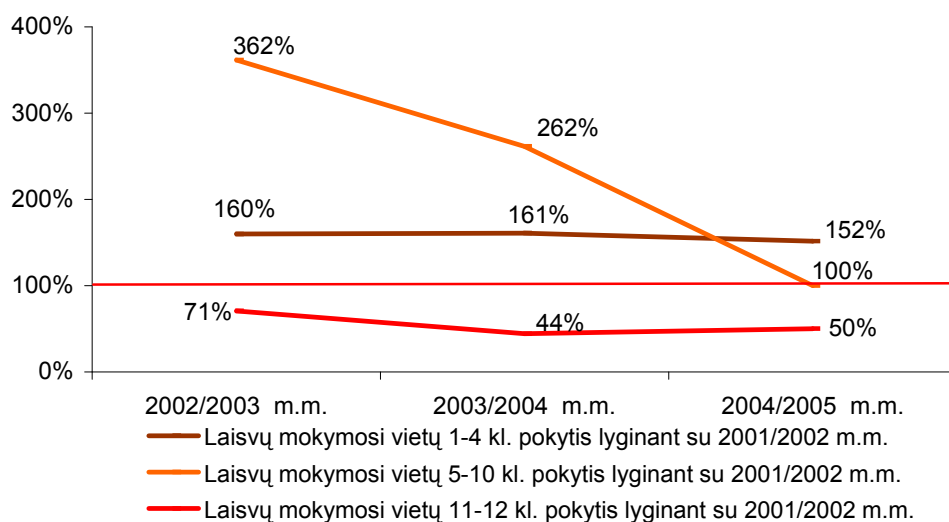
2.6.3.2.10 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pagal koncentrus pokytis Pasvalio raj. 2003/2004–2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)*
* Savivaldybė pateikė duomenis nuo 2002/2003 m. m.

Pasvalio rajone nefiksuojama laisvų mokymosi vietų 11–12 klasėse. Pradinėse klasėse laisvų vietų skaičius padidėjo ženkliai, lyginant su baziniais metais – beveik 1,5 karto.

2.6.3.2.11 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pagal koncentrus pokytis Šalčininkų raj. 2003/2004–2004/2005 m. m. lyginant su 2000/2001 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)

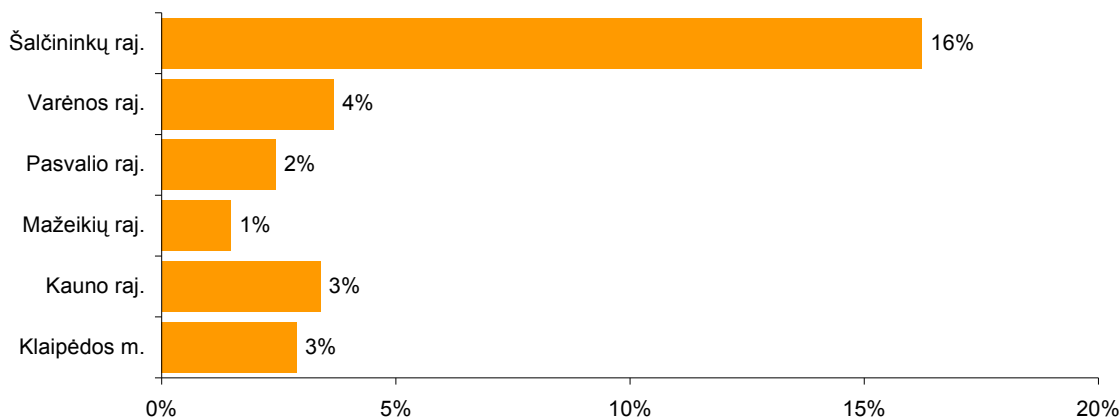
Grafikas iliustruoja Šalčininkų raj. laisvų mokymosi vietų 1–4 kl. ir 5–10 kl. koncentruose skaičiaus augimą 2004/2005 m. m. Tuo tarpu tokių vietų skaičius 11–12 kl. koncentre mažėja.

2.6.3.2.12 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus pagal koncentrus pokytis Mažeikių raj. 2002/2003–2004/2005 m. m. lyginant su 2001/2002 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis)*

* Savivaldybė pateikė duomenis nuo 2002/2003 m. m.

Mažeikių raj. stebime laisvų mokymosi vietų mažėjimo 5–10 kl. tendenciją nuo 2002/2003 m. m. Tuo tarpu 1–4 kl. ir 11–12 kl. laisvų mokymosi vietų skaičius stebimuoju laikotarpiu kito nežymiai.

2.6.3.2.13 pav. Laisvų mokymosi vietų skaičiaus dalis % nuo visų mokymosi vietų 2004/2005 m. m. (skaičiuota remiantis savivaldybių pateiktais duomenimis ir ŠVIS)

Visose stebimuose rajonuose 2004/2005 m. m. laisvų mokymosi vietų skaičius nuo bendro mokymosi vietų skaičiaus neviršija 4 %, išskyrus Šalčininkų raj., kur jis sudaro net 16%. Mažiausiai laisvų mokymosi vietų nuo bendro mokymosi vietų skaičiaus Mažeikių rajone.

2.6.3.3 Mokinių, pakeitusių mokyklą dėl mokyklų tinklo pertvarkos, skaičius

2.6.3.3.1 lentelė

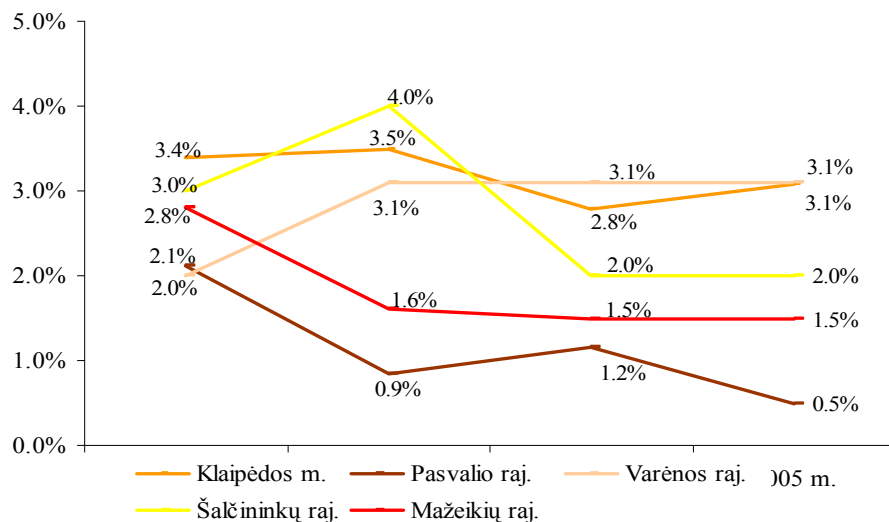
Mokinių, pakeitusių mokyklą dėl mokyklų tinklo pertvarkos 2000/2001–2004/2005 m. m., skaičius*

MOKSLO METAI	VARĖNOS RAJ.			KAUNO RAJ.			PASVALIO RAJ.			MAŽEIKIŲ RAJ.			ŠALČININKŲ RAJ.		
	MOKINIŲ, PAKEITUSIŲ MOKYKLĄ, SKAIČIUS			MOKINIŲ, PAKEITUSIŲ MOKYKLĄ, SKAIČIUS			MOKINIŲ, PAKEITUSIŲ MOKYKLĄ, SKAIČIUS			MOKINIŲ, PAKEITUSIŲ MOKYKLĄ, SKAIČIUS			MOKINIŲ, PAKEITUSIŲ MOKYKLĄ, SKAIČIUS		
	iš viso	gyvenamojoje vietovėje	kaimo mokyklą į miesto mokyklą	iš viso	gyvenamojoje vietovėje	kaimo mokyklą į miesto mokyklą	iš viso	gyvenamojoje vietovėje	kaimo mokyklą į miesto mokyklą	iš viso	gyvenamojoje vietovėje	kaimo mokyklą į miesto mokyklą	iš viso	gyvenamojoje vietovėje	kaimo mokyklą į miesto mokyklą
2000/2001	5	5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
2001/2002	97	85	12	12	12	–	114	114	–	–	–	–	–	–	–
2002/2003	–	–	–	–	–	–	103	103	–	80	80	–	55	–	55
2003/2004	15	15	–	10	10	–	28	28	–	97	97	–	191	191	–
2004/2005	40	31	9	47	40	7	19	19	–	209	209	–	174	152	22

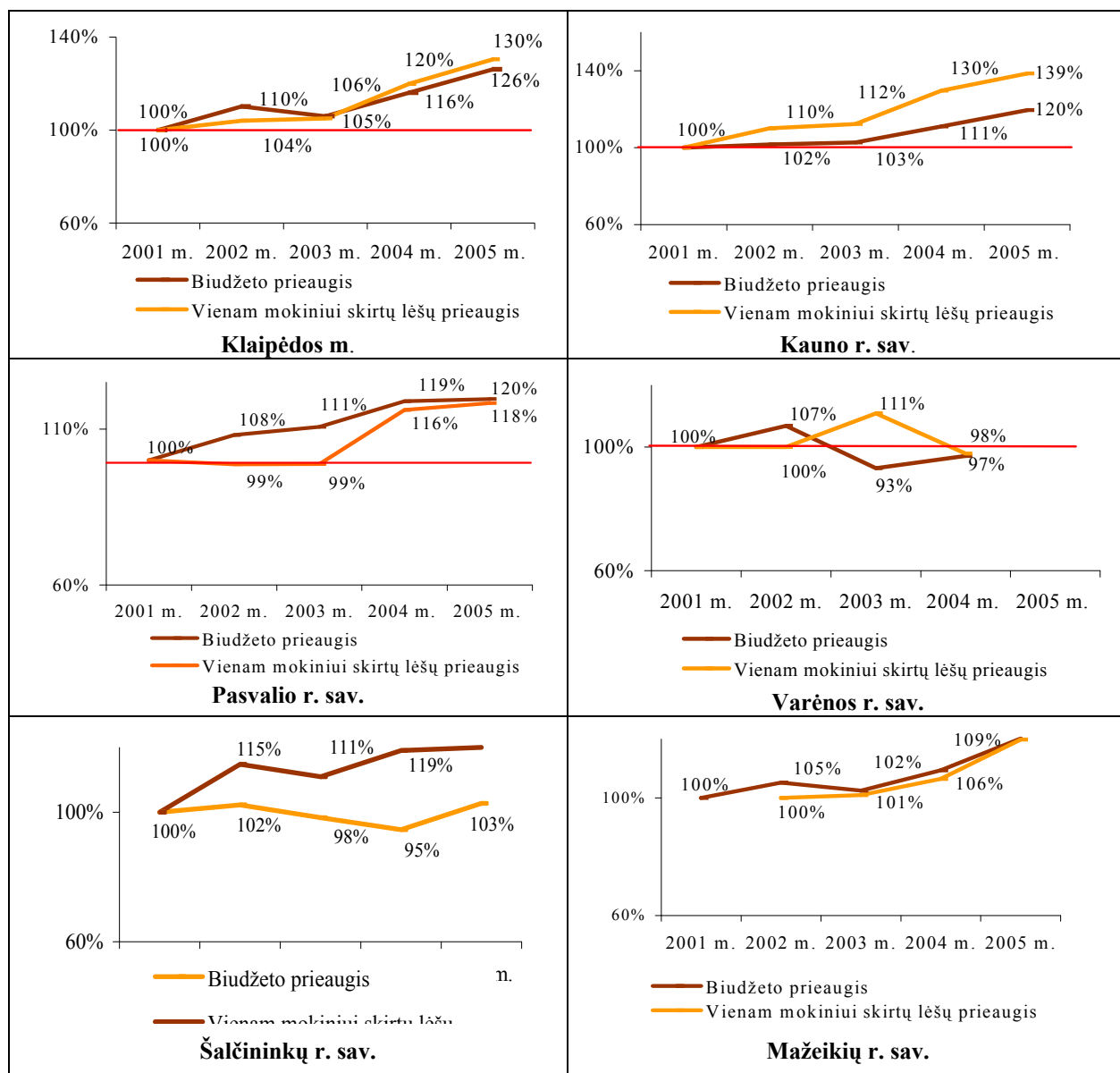
* Skaičiuota pagal savivaldybių pateiktus duomenis. Klaipėdos miesto savivaldybė tokių duomenų nerenka

Lentelėje stebimose savivaldybėse matome, kad didžiausias moksleivių, pakeitusių mokyklą, skaičius 2001/2002 bei 2003/2004 m. m. buvo Pasvalio savivaldybėje, kitais mokslo metais šis skaičius ryškiai mažėjo. Mažeikių raj. savivaldybėje moksleivių, pakeitusių mokyklą, skaičius augo nuo 2003/2004 m. m., ir ypač ryškus šuolis matyti 2004/2005 m.m. Varėnos ir Kauno raj. savivaldybėse ryškus šio skaičiaus išaugimas stebimas 2004/2005 m.m. Šalčininkų raj. savivaldybėje ryškus šio skaičiaus šuolis buvo 2003/2004 m. m., tačiau ir 2004/2005 m. m. šis rodiklis, palyginti su kitais rajonais, aukštas. Ryški bendra tendencija, rodanti, kad daugiau mokinių keitė mokyklas gyvenamojoje vietoje, nei kaimo mokyklas į miesto.

2.6.3.4. Lėšos

2.6.3.4.1 pav. Perskirstomų lėšų dalis savivaldybėse 2002–2005 m. procentas (skaičiuota pagal savivaldybių pateiktus duomenis, Kauno raj. savivaldybė už 2005 m. duomenų nepateikė.)

2.6.3.4.2 pav. Savivaldybių biudžeto ir bendrojo lavinimo mokykloms vienam mokiniui skirtų lėšų kitimas rajonuose lyginant su 2000 m. (skaičiuota iš savivaldybių pateiktų duomenų)

Matome, kad mažiausiai lėšos perskirstomos Pasvalio rajone, o daugiausiai – Klaipėdos mieste. Per visą tiriamą laikotarpį labiausiai perskirstomų lėšų dalis buvo sumažinta Pasvalio rajone – čia 2005 m. perskirstomos lėšos nesiekia nė vieno procento visų savivaldybės skirtų lėšų. Šalčininkų raj. šių lėšų dalis 2004 m. sumažinta per pusę. Kitose savivaldybėse perskirstomų lėšų dalis pakito nežymiai.

Palyginus savivaldybių biudžetų ir bendrojo lavinimo mokykloms vienam mokiniui skirtų lėšų skaičiaus dinamiką atitinkamu laikotarpiu pastebime, kad Varėnos rajone šis kitimas nebuvo tolygus. Kaip matome grafike, didėjant savivaldybės biudžetui iki 2002 metų vienam mokiniui skirtos lėšos nekito, o 2003 metais biudžetą sumažinus, lėšų vienam mokiniui padaugėjo. Visose kitose tiriamose savivaldybėse tiek biudžetas tiek lėšos skiriamos vienam mokiniui didėjo palyginti tolygiai.

2.6.3.4.1 lentelė

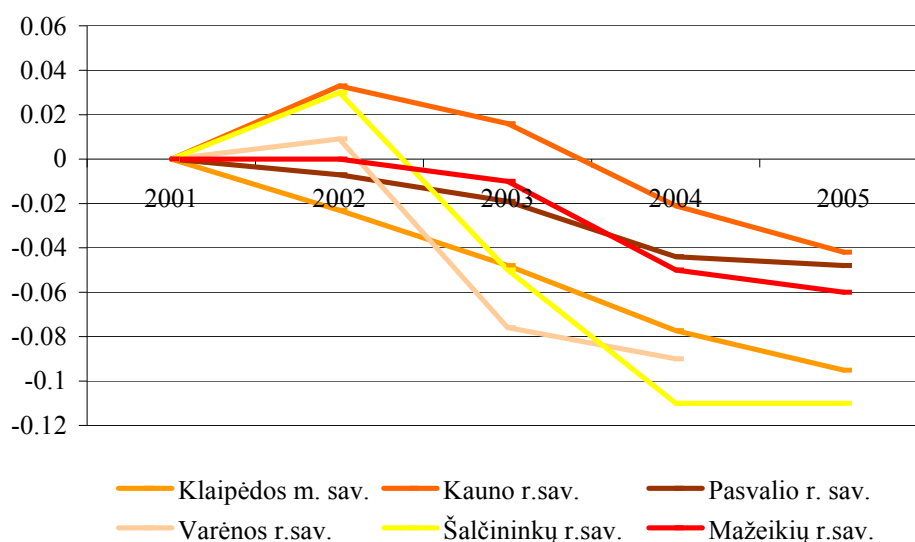
Savivaldybių biudžeto dalis %, skiriama bendrojo lavinimo mokykloms*

SAVIVALDYBĖS	2001 M.	2002 M.	2003 M.	2004 M.	2005 M.
KLAIPĖDOS M. SAV.	67%	65%	63%	60%	58%
KAUNO R. SAV.	59%	62%	60%	56%	54%
PASVALIO R. SAV.	52%	51%	50%	47%	47%
VARĖNOS R. SAV.	55%	55%	47%	46%	**
ŠALČININKŲ R. SAV.	60%	63%	55%	49%	49%
MAŽEIKIŲ R. SAV.	60%	60%	59%	55%	54%

* Skačiuota remiantis savivaldybių sąvadų duomenimis ir savivaldybių pateikta informacija

** Duomenys nepateikti

Didžiausia dalis nuo savivaldybės biudžeto, skiriama bendrojo lavinimo mokykloms Klaipėdos miesto savivaldybėje, tačiau kiekvienais metais toji dalis mažėja. Mažiausia lėšų dalis skiriama Pasvalio bei Varėnos rajonų savivaldybėse. Savivaldybių biudžetų dalis, skiriama bendrojo lavinimo mokykloms, mažėja visose savivaldybėse.

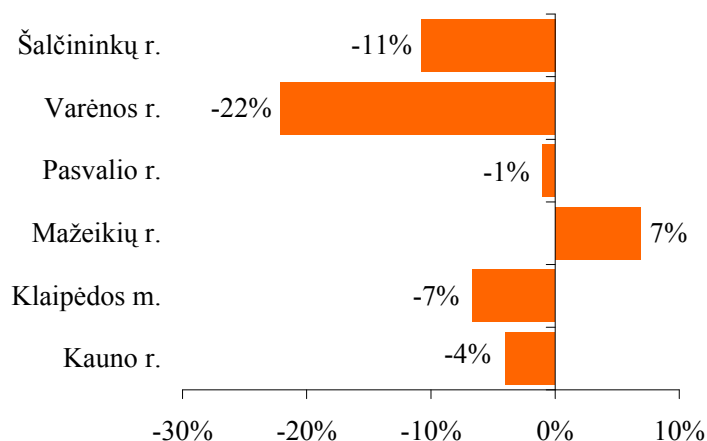
2.6.3.4.3 pav. Savivaldybių išlaidų bendrojo lavinimo mokykloms pokyčiai proc. punktais rajonuose lyginant su pirmų metų duomenimis 2001–2005 m. (skačiuota remiantis savivaldybių sąvadų duomenimis ir savivaldybių pateiktais duomenimis)

Pastebime, kad visose tiriamose savivaldybėse lėšų, skiriamų bendrojo lavinimo mokykloms dalis turi tendenciją mažėti. Didžiausias sumažėjimas pastebimas Varėnos rajono savivaldybėje 2002–2003 metais, Klaipėdos miesto savivaldybėje skiriamų lėšų dalis kinta tolygiausiai.

Lyginant su 2001 metų duomenimis bendrojo lavinimo mokykloms tenkanti išlaidų dalis labiausiai sumažėjo Varėnos ir Šalčininkų rajonų savivaldybėse, mažiausiai šis rodiklis pakito Pasvalio rajono savivaldybėje.

2.6.4. Mokyklų tinklo pertvarka ir pedagogai (socialinis aspektas)

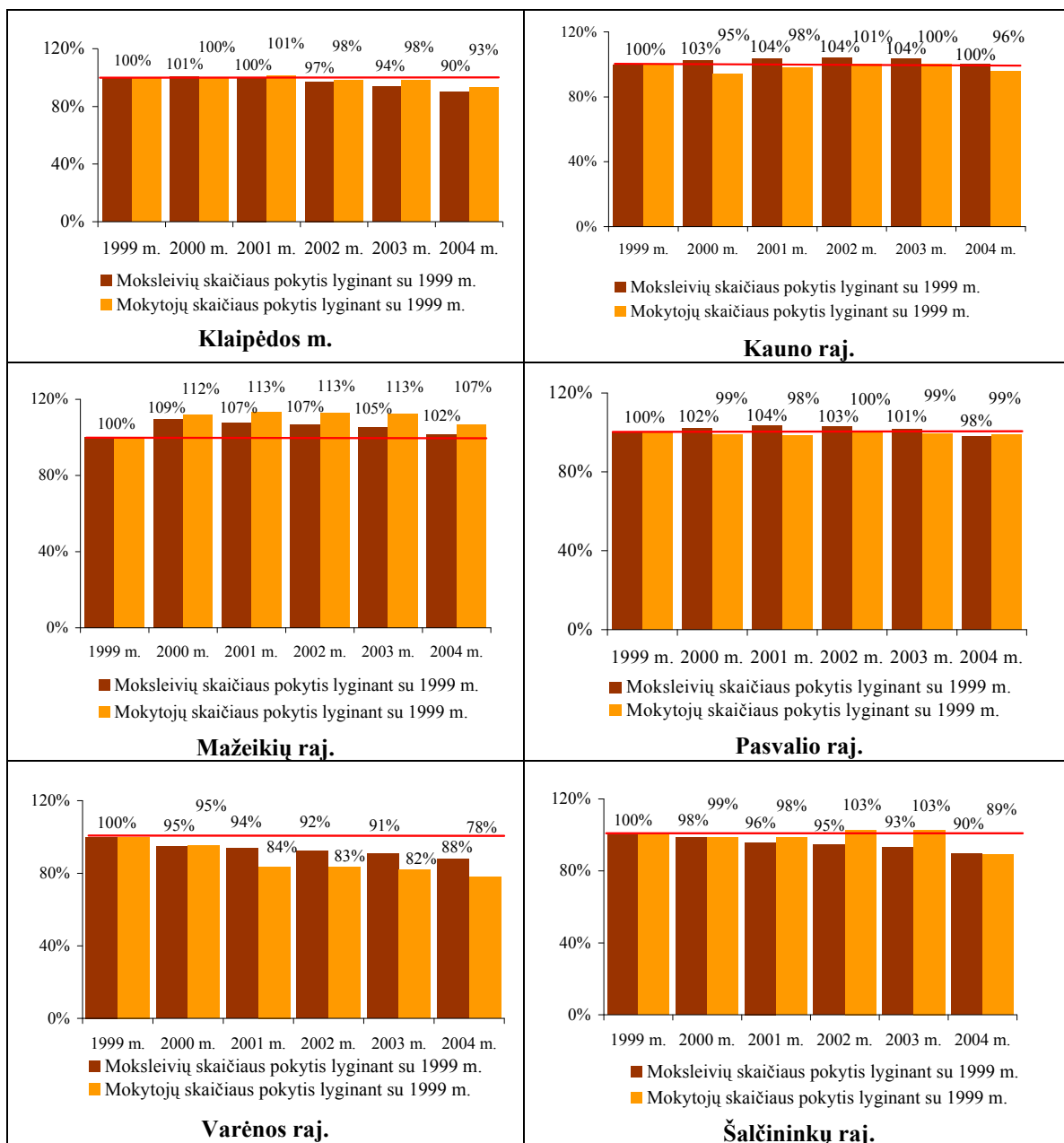
2.6.4.1. Mokytojų kokybinės sudėties kaita

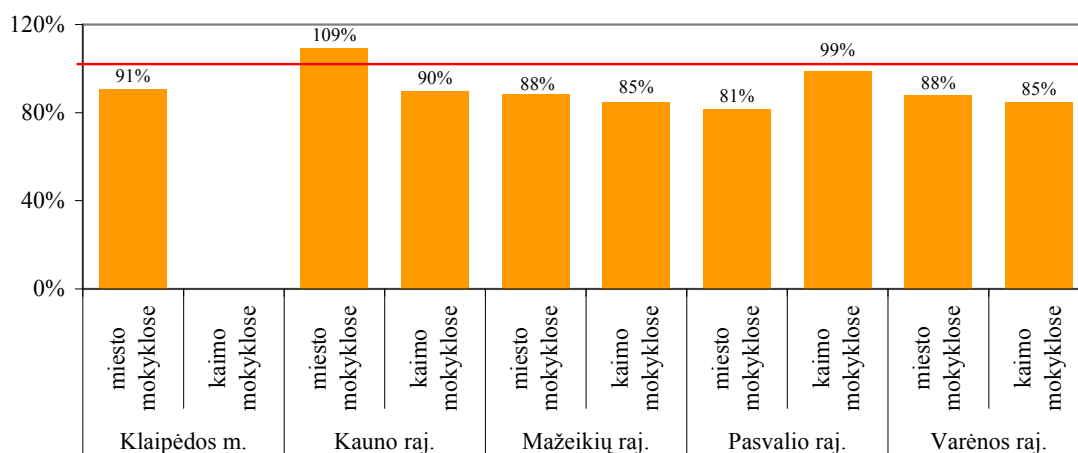
2.6.4.1.1 pav. Mokytojų skaičiaus pokytis 2004 m. lyginant su 1999 m. (skaičiuota remiantis Statistikos departamento duomenimis)

Grafikas iliustruoja procentinį mokytojų skaičiaus pokytį 2004 m. lyginant su 1999 m. šešiose tyrime dalyvaujančiose savivaldybėse. Matome, kad ženkliai sumažėjo mokytojų skaičius Varėnos ir Šalčininkų rajonų savivaldybėse (atitinkamai 22% ir 11%). Pokytis Varėnos rajone gali būti iš dalies paaiškinamas tuo, kad dėl administracinės reformos dvi mokyklos perduotos kitos savivaldybės žinion. Mažeikių rajone stebime nežymų mokytojų skaičiaus padidėjimą.

Diagramose iliustruojamas mokinių ir mokytojų skaičiaus kitimas 1999–2004 m. išreikštas %. Pažymėtina, kad mokinių skaičius savivaldybėse pradeda mažėti ne tuo pačiu laikotarpiu: Pasvalio, Kauno rajonuose mokinių pradeda mažėti 2001/2002 metais, tuo tarpu Klaipėdos mieste, Varėnos rajone mokinių mažėja nuo 1999/2000 metų. Nuo 2002 m. mokinių ir mokytojų skaičius mažėja visose savivaldybėse. Pasvalio savivaldybėje stebimas stabilus ar nežymiai didėjantis mokytojų skaičius. Visose savivaldybėse pastebima mokytojų skaičiaus „inercija“ lyginant su mokinių skaičiaus pokyčiais: mokytojų skaičiaus kitimas šiek tiek atsilieka nuo mokinių skaičiaus kaitos. Vaizdžiai šie procesai matyti Klaipėdos miesto, Kauno rajono, Pasvalio rajono savivaldybėse.

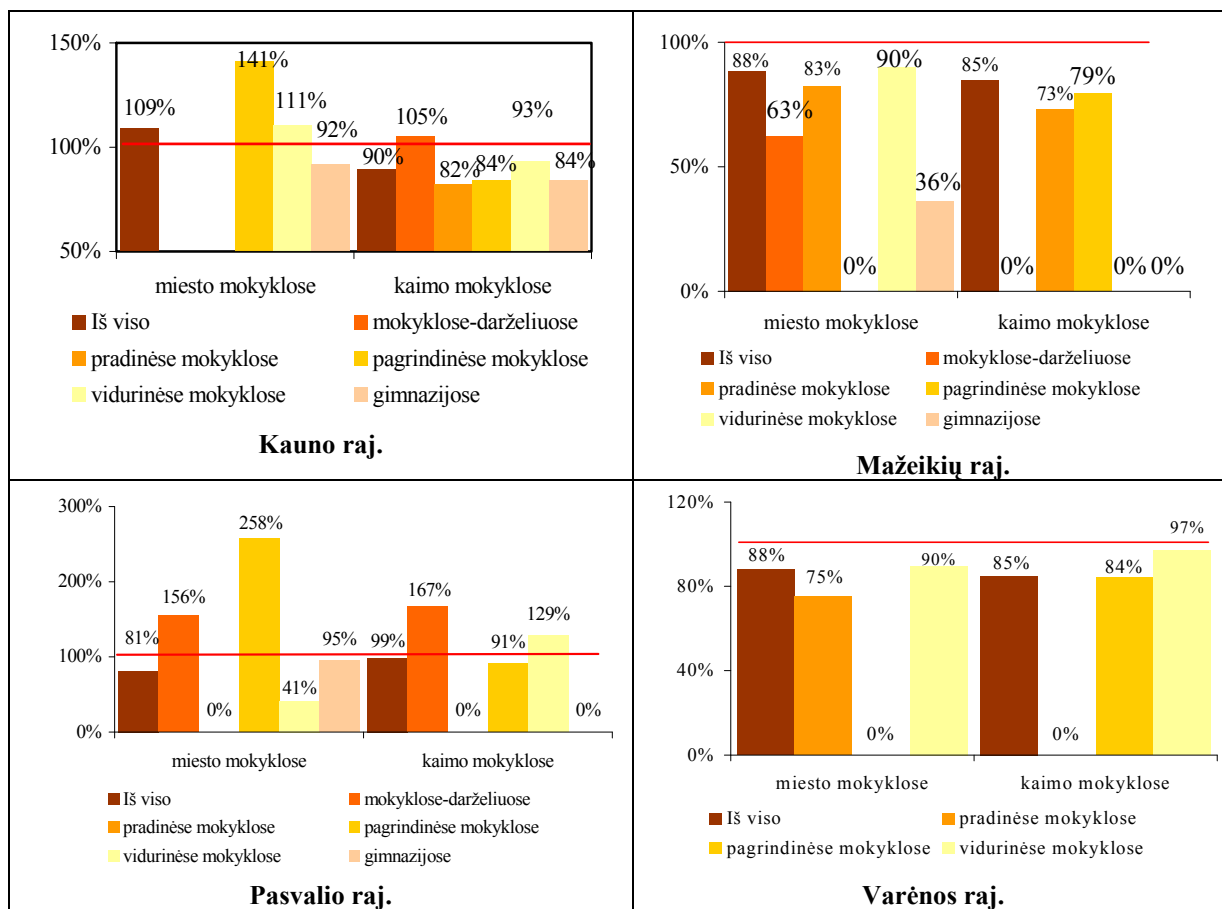
2.6.4.1.2 pav. 2000–2004 m. mokytojų ir mokinių skaičiaus kitimas rajonuose % lyginant su 1999 m. (skaičiuota remiantis Statistikos departamento duomenimis)

2.6.4.1.3 pav. Bendro mokytojų skaičiaus augimo tempas 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m. kaimo ir miesto vietovėse (skaičiuota remiantis ŠVIS duomenimis)*

* ŠVIS duomenų bazėje Šalčininkų rajono 2004–2005 m. m. statistikoje nepateikta informacija apie miesto ir kaimo mokytojų skaičių, todėl šiame grafike rajonas nenurodomas

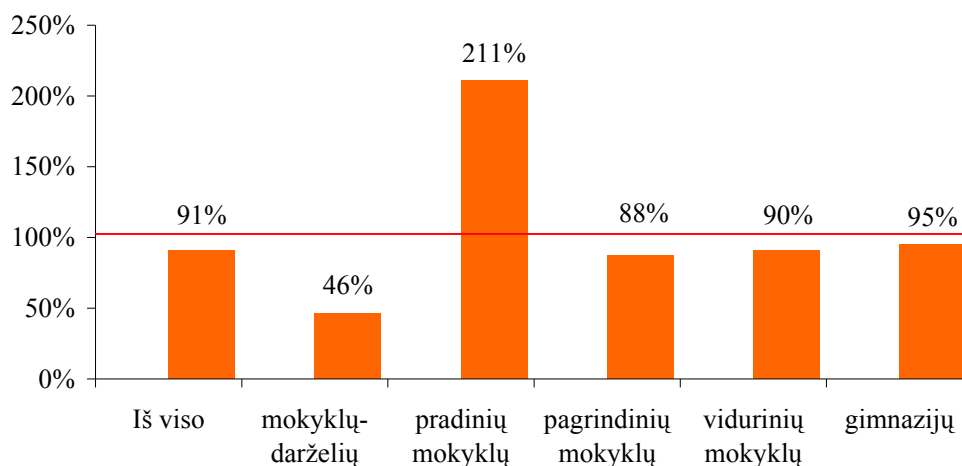
Bendro mokytojų skaičiaus augimo tempo rodikliai rodo mokytojų skaičiaus mažėjimo tendenciją 2004/2005 m. lyginant su 2002/2003 m. m. Mokytojų mažėjo tiek kaimo, tiek miesto mokyklose, išskyrus Kauno rajone esančias miesto tipo mokyklas – jose stebimas mokytojų skaičiaus augimas. Visų rajonų (išskyrus Pasvalio) kaimo mokyklose stebimas nežymus spartesnis kaimo mokytojų skaičiaus mažėjimas lyginant su miesto mokyklomis. Tuo tarpo Pasvalio raj. kaimo mokyklų mokytojų skaičius išaugo.

2.6.4.1.4 pav. Mokytojų skaičiaus augimo tempas 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003 m. m. rajono savivaldybių miesto ir kaimo visų tipų mokyklose (skaičiuota remiantis Statistikos departamento ir ŠVIS duomenimis) *

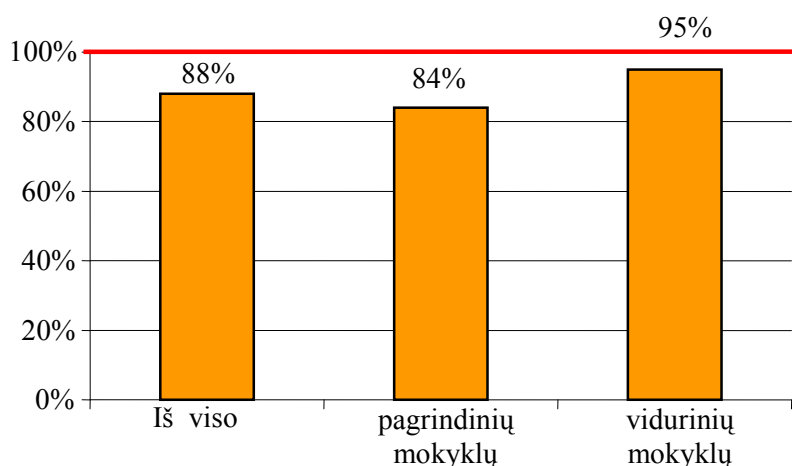
* ŠVIS duomenų bazėje Šalčininkų rajono 2004/2005 m. m. statistikoje nepateikta informacija apie miesto ir kaimo mokytojų skaičių, todėl šiame grafike rajonai nepateikti. Klaipėdos miesto ir Šalčininkų rajono duomenys pagal mokyklų tipus yra pateikiami pav. 2.6.4.1.5-6

Varėnos ir Mažeikių rajonuose per trejus mokslo metus visų tipų ir miesto, ir kaimo mokyklose ryški bendra mokytojų skaičiaus mažėjimo tendencija. Stebimas didžiausias pradinė mokyklų ir darželių–mokyklų mokytojų skaičiaus mažėjimas. Tai sąlygota minėtų mokyklų statuso pasikeitimais rajonuose – jos buvo prijungtos prie pagrindinių mokyklų ir įgijo skyles statusą. Tai rodo, kad mažėjo arba neliko ir tokio tipo ugdymo įstaigų rajonuose. Pažymėtinas Kauno rajono bendro mokytojų skaičiaus miesto mokyklose augimas, kuriam įtakos turėjo padidėjęs miesto pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose dirbančių mokytojų skaičius. Kauno raj. pagrindinių mokyklų mokytojų skaičius 2004–2005 m. m. sudarė 141% 2002–2003 m. m. lygio. Tuo tarpu Kauno rajono kaimo mokyklose mokytojų skaičius pagrindinėse, vidurinėse ir gimnazijose mažėjo. Taip pat pažymėtinas Pasvalio raj. miesto pagrindinių mokytojų skaičiaus išaugimas, kuris sudarė net 258% 2002 – 2003 m. lygio, o rajono mokyklose tik 84% 2002 – 2003 m. m. lygio. Tokie dideli mokytojų skaičiaus pokyčiai pagal mokyklų tipus yra betarpiškai sąlygoti mokyklų tinklo pertvarkos procesų, kuomet vidurinės mokyklos reorganizuojamos į pagrindines, pradinės tampa kitų mokyklų skyriais.

2.6.4.1.5 pav. Mokytojų skaičiaus augimo tempas 2004/2005 m. m. lyginant su 2002/2003m.m. Klaipėdos miesto mokyklose pagal tipus (skaičiuota remiantis ŠVIS ir savivaldybių sąvadų duomenimis)

Grafike matome, kad Klaipėdos miesto savivaldybėje 2004/2005 m. m. bendras mokytojų skaičius sumažėjo lyginant su 2002/2003 m. m. Jis siekia 91% 2002/2003 m.m. mokytojų skaičiaus. Tik pradinių mokyklų mokytojų skaičius ženkliai išaugo, jis siekia 211 % 2002/2003 m. m. lygio. Visų kitų mokyklų tipų mokytojų skaičius sumažėjo.

2.6.4.1.6 pav. Mokytojų skaičiaus augimo tempas 2004/2005 m. m. palyginti su 2002/2003 m. m. Šalčininkų rajono mokyklose pagal tipus*

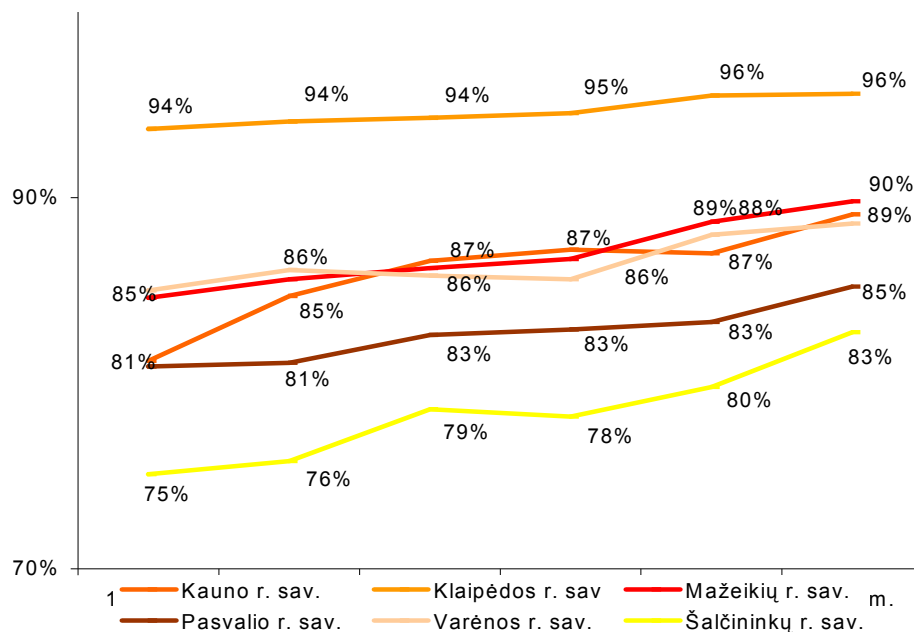
* Remiamasi ŠVIS ir savivaldybių sąvadų duomenimis. Pradinių mokyklų pokyčio apskaičiuoti negalėjome, nes 2004/2005m. pradinės mokyklos buvo prijungtos prie vidurinių bei pagrindinių rajono mokyklų ir tapo skyriais.

Grafike matome, kad Šalčininkų rajono savivaldybėje 2004/2005 m. m. bendras mokytojų skaičius sumažėjo lyginant su 2002/2003m. m. 2004/2005m. m. vidurinių mokyklų mokytojų skaičius sudaro 95%, pagrindinių mokyklų mokytojų 84 % 2002/2003 m.m. skaičiaus.

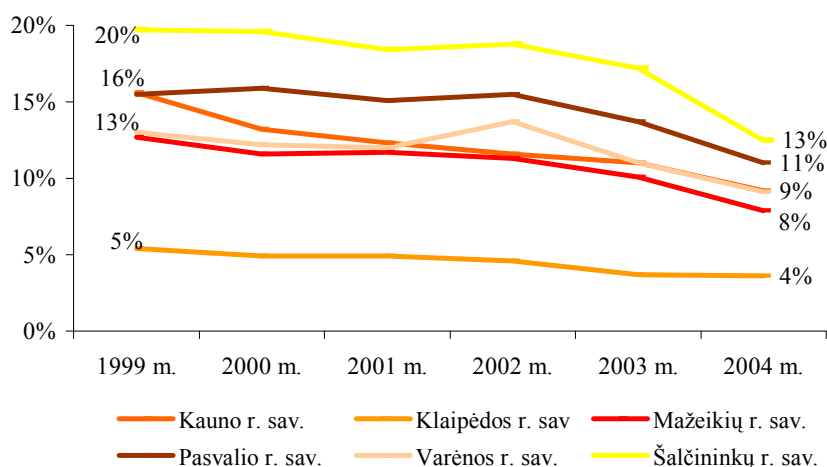
2.6.4.2 Mokytojų turinčių aukštąjį, aukštesnįjį ir vidurinį išsilavinimą skaičiaus kitimas rajonuose

2.6.4.2.1. paveiksle stebime, kad mažiausias procentas mokytojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą yra Šalčininkų rajone, didžiausias procentas – Klaipėdos mieste. Tai sąlygota Klaipėdos universiteto absolventų įsidarbinimu Klaipėdos mieste bei bendromis Lietuvos tendencijomis, kuomet stebimas mažesnis specialistų su aukštuoju išsilavinimu skaičius

mažesniuose miesteliuose. Pastebima bendra specialistų su aukštauju išsilavinimu procento augimo tendencija visuose rajonuose.

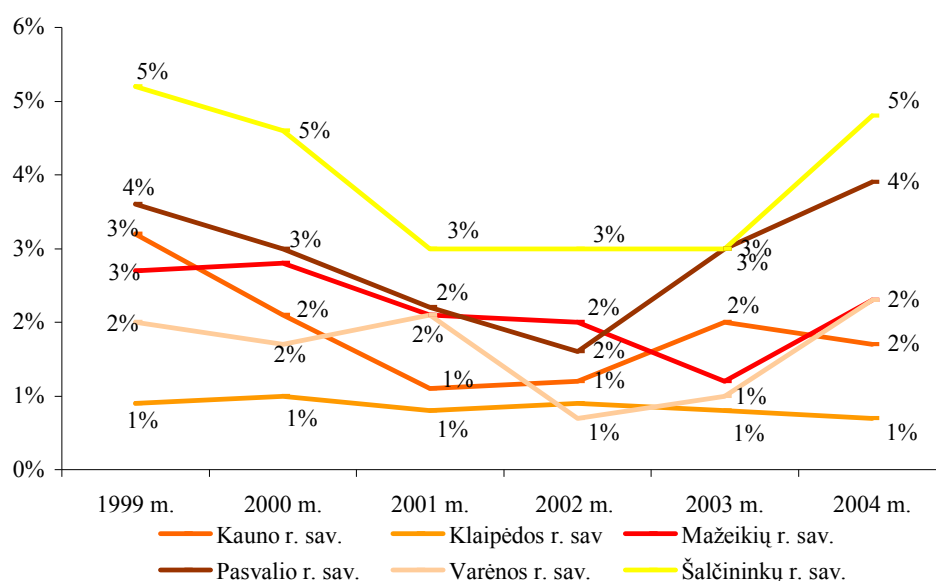
2.6.4.2.1 pav. Mokytojų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis % savivaldybėse 1999 – 2004 m. (skaičiuota remiantis Statistikos departamento duomenimis)

2.6.4.2.2 pav. Mokytojų su aukštesniu išsilavinimu dalis % savivaldybėse 1999–2004 m. (skaičiuota remiantis Statistikos departamento duomenimis)

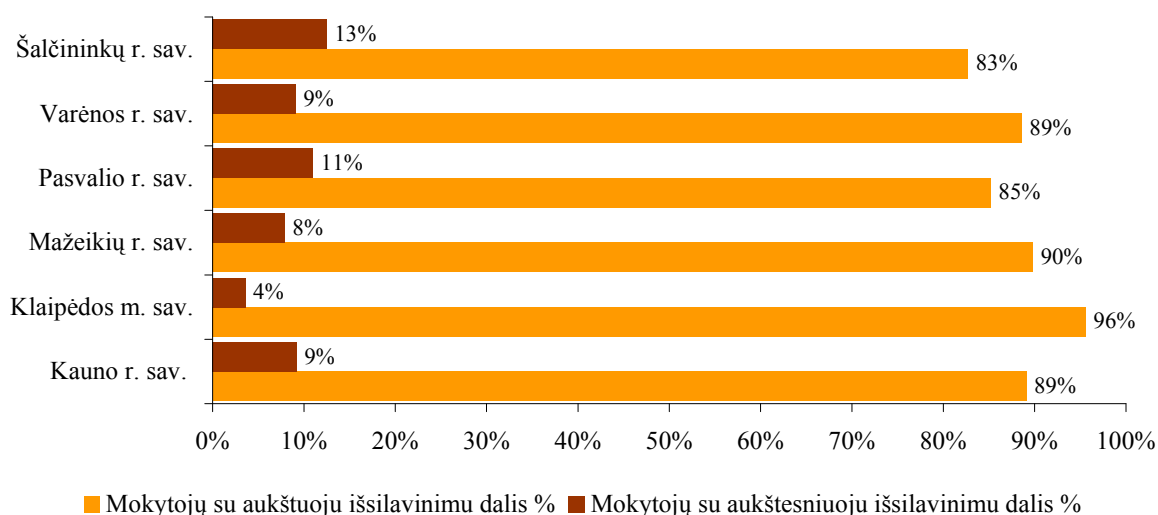
Grafikas iliustruoja, kad mažiausias mokytojų, turinčių aukštesnį išsilavinimą, skaičius yra Klaipėdos mieste, o didžiausias Šalčininkų rajone. Ši tendencija patvirtina prieš tai buvusio grafiko duomenis, kad universiteto buvimas mieste sąlygoja žymiai aukštesnį specialistų su universitetiniu išsilavinimu įsidarbinamumą pačiame mieste ir demonstruoja bendras Lietuvos tendencijas, kuomet universitetinį išsilavinimą įgiję specialistai nenoriai vyksta į provinciją.

2.6.4.3. Mokytojų su viduriniu išsilavinimu skaičiaus kitimas rajonuose

2.6.4.3.1 pav. Mokytojų su viduriniu išsilavinimu dalis % savivaldybėse 1999–2004 m. (skaičiuota remiantis Statistikos departamento duomenimis)

Matome, kad mokytojų, turinčių vidurinį išsilavinimą mažiausiai yra Klaipėdos miesto savivaldybėje, o kituose rajonuose šis skaičius svyruoja nuo 2% iki 5%. Lyginant rajonus matome, kad daugiausia vidurinį išsilavinimą turinčių yra Šalčininkų rajone. Šalčininkų, Varėnos ir Pasvalio rajone 2002 m. pastebimas mokytojų, turinčių vidurinį išsilavinimą skaičiaus mažėjimas lyginant su 1999 m. Tačiau nuo 2002 m. iki 2004 m. tokių mokytojų skaičius šiuose rajonuose išaugo apie 3%. Tuo tarpu Klaipėdos, Kauno savivaldybėse mokytojų, turinčių vidurinį išsilavinimą skaičius mažas ir dar turi tendenciją mažėti. Mažeikių savivaldybėje šis skaičius nežymiai padidėja lyginant 2002–2004 m.

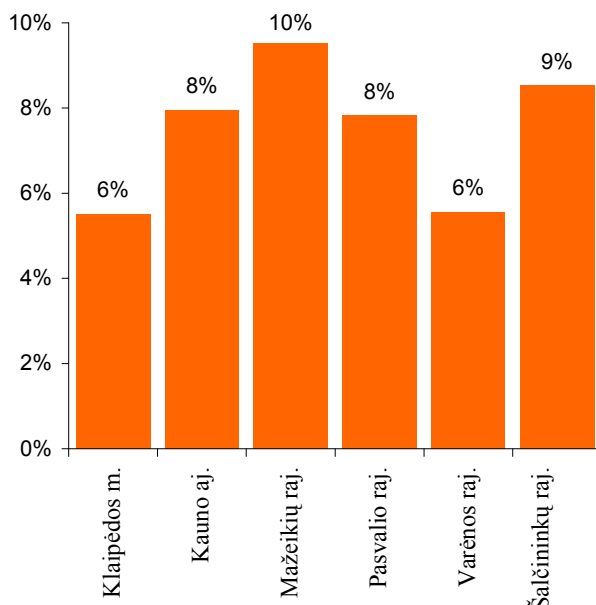

2.6.4.3.2 pav. Mokytojų su aukščiau ir aukštesnioju išsilavinimu dalis % nuo viso rajono mokytojų skaičiaus savivaldybėse 2004 m. (skaičiuota remiantis Statistikos departamento duomenimis)

Lyginant mokytojų su aukščiau ir su aukštesnioju išsilavinimu procentinį santykį 2004 m., galime konstatuoti, kad daugiausia mokytojų su aukščiau išsilavinimu – net 96%,

yra Klaipėdos miesto savivaldybėje. Visuose kituose savivaldybėse šis skaičius svyruoja nuo 83% iki 90%. Mažiausiai mokytojų su aukštesniu išsilavinimu taip pat Klaipėdos miesto savivaldybėje 4 %. Kitose savivaldybėse skaičius svyruoja nuo 8% iki 13%.

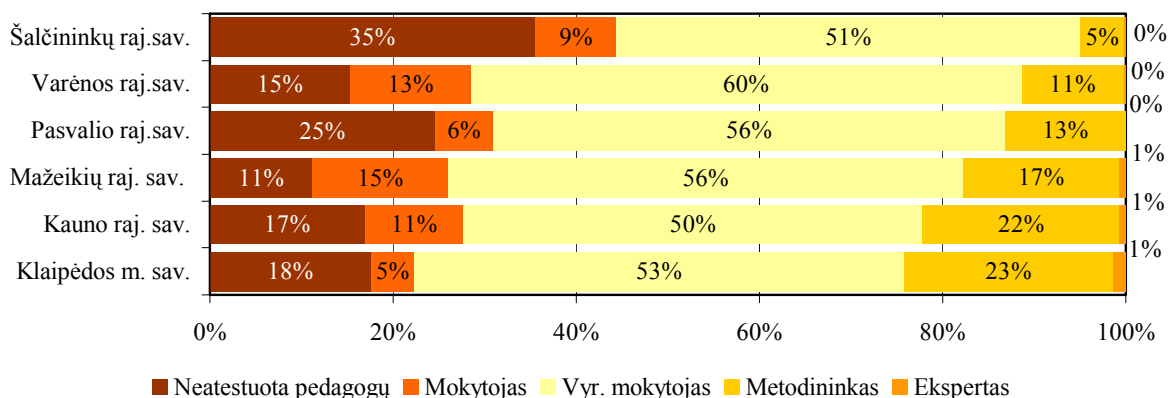
2.6.4.4. Mokytojų, studijuojančiųjų universitetuose ir kolegijose, skaičius

2.6.4.4.1 pav. Mokytojų, studijuojančiųjų universitetuose ir kolegijose 2004/2005 m. m., dalis % nuo bendro rajono (miesto) mokytojų skaičiaus (skaičiuota remiantis ŠVIS duomenimis)

Visuose tiriamuose rajonuose 2004/2005 m. m. mokytojų, besimokančių universitetuose ir kolegijose, dalis svyruoja nuo 6 iki 10 % . Galime stebėti tendenciją, kad rajonuose, kuriuose buvo mažiausias skaičius mokytojų su aukštesniu ar aukštesniu išsilavinimu (plg. 2.6.4.3.1–2 pav.), yra daugiausiai mokytojų, studijuojančių aukštojo mokslo įstaigose.

2.6.4.5. Atestuotų mokytojų skaičiaus pokytis pagal kvalifikacines kategorijas

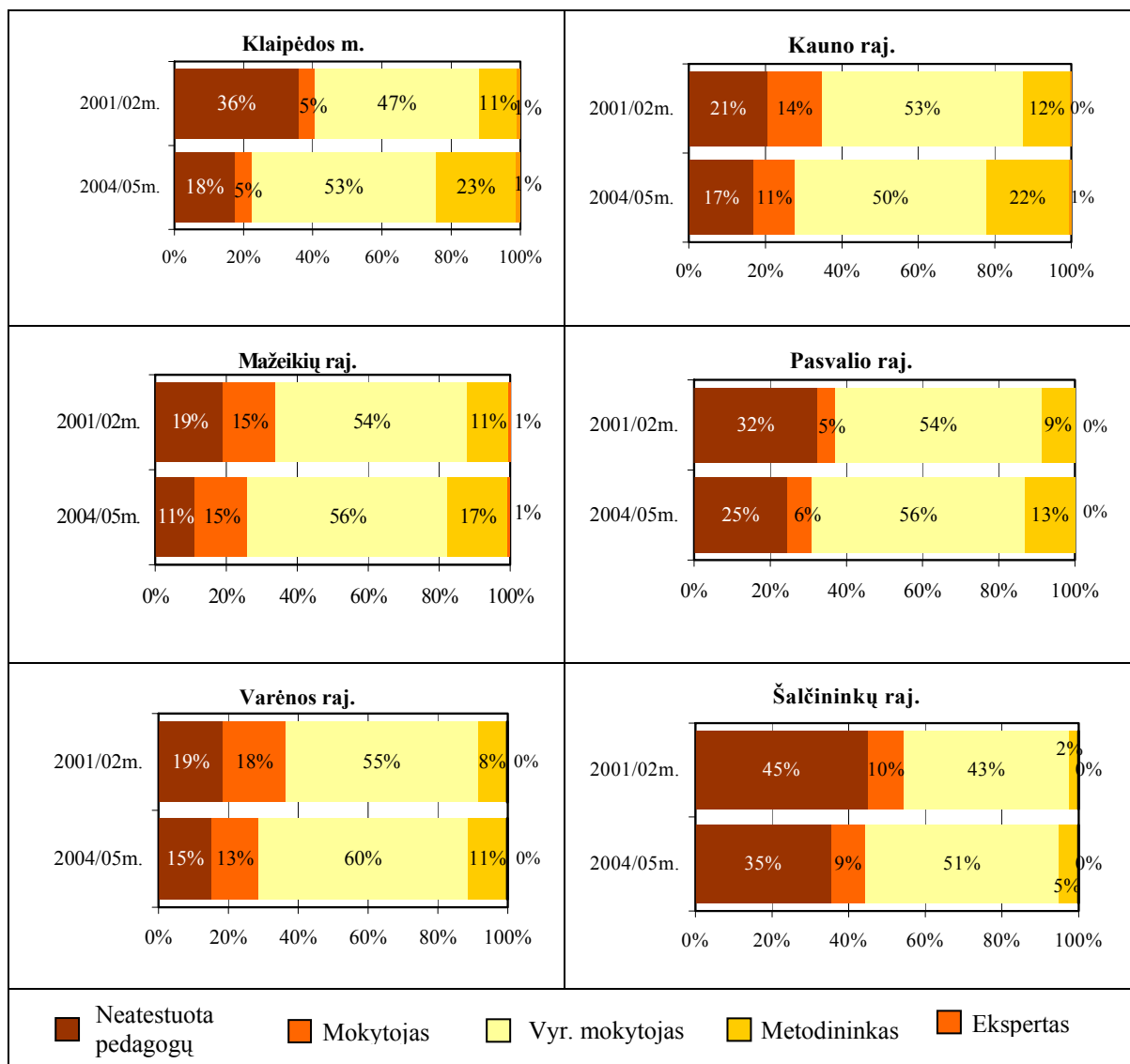

2.6.4.5.1 pav. Atestuotų mokytojų dalis % pagal kvalifikacines kategorijas 2004/2005 m. m. (skaičiuota remiantis mokyklų sąvadų duomenimis)

Grafike galime stebėti, kad 2004/2005 m. m. visose savivaldybėse daugiau nei 50% viso mokytojų skaičiaus sudaro turintys vyr. mokytojo kvalifikacinę kategoriją (50% Kauno raj., 60% Varėnos raj.). Tuo tarpu kitas kvalifikacines kategorijas turinčių mokytojų skaičius savivaldybėse skirtingas. Šalčininkų, Varėnos, Pasvalio raj. savivaldybėse 2004/2005 m. m. nėra mokytojų ekspertų, o Mažeikių, Kauno ir Klaipėdos m. savivaldybėje mokytojais

ekspertai sudaro tik apie 1% nuo viso mokytojų skaičiaus. Tačiau Klaipėdos miesto ir Kauno bei Mažeikių rajono mokyklose mokytojų metodininkų dirba daugiau nei mokytojo kvalifikacinę kategoriją turinčių ar neatestuotų mokytojų.

Daugiausiai aukštos kvalifikacijos mokytojų (mokytojų metodininkų ir mokytojų ekspertų) dirba Klaipėdos miesto mokyklose (kartu sudėjus – 24%), o mažiausiai – Šalčininkų rajono mokyklose (5%). Atvirkščia tendencija Šalčininkų rajone – neatestuotų pedagogų dirba daugiausia (35% visų mokytojų). Mažiausiai neatestuotų mokytojų Mažeikių rajono savivaldybės mokyklose (11%).

2.6.4.5.2 pav. Atestuotų mokytojų dalis % rajonuose 2001/2002 m. m. ir 2004/2005 m. m. (skaičiuota remiantis mokyklų sąvadų duomenimis)

Mokytojų kvalifikacijos pokytį 2001/2002–2004/2005 m. m. iliustruoja 2.6.4.5.2 pav. Diagramose matyti, kad per pastarųjų ketverių mokslo metų laikotarpį visų savivaldybių mokyklose didėjo mokytojų metodininkų skaičius. Didžiausias šio rodiklio pokytis – Klaipėdos mieste ir Kauno rajone (jų padaugėjo atitinkamai 12% ir 10%). Mažiausiai mokytojų metodininkų padaugėjo Šalčininkų, Varėnos bei Pasvalio rajone.

Visų savivaldybių mokyklose mažėja neatestuotų pedagogų skaičius. Klaipėdos miesto mokyklose tokių mokytojų sumažėjo perpus (nuo 36% iki 18%). Tai ryškiausias šio rodiklio pokytis visose tiriamose savivaldybėse. Gana ženkliai (10%) neatestuotų mokytojų sumažėjo ir Šalčininkų rajono mokyklose, tačiau, kaip jau buvo minėta, šiame rajone

neatestuotų mokytojų problema išlieka aktuali – neatestuotų mokytojų yra daugiau nei visų kitų kvalifikacinių kategorijų mokytojų, išskyrus vyresnius mokytojus.

Kauno rajono mokyklose per keturių mokslo metų laikotarpį kiek sumažėjo (3%) vyresniųjų mokytojų kvalifikaciją turinčių pedagogų. Kitose savivaldybėse tokios kvalifikacijos mokytojų tik daugėjo. Žymiausias pokytis – Šalčininkų rajono ir Klaipėdos miesto mokyklose (atitinkamai tokių mokytojų padaugėjo 8% ir 6%).

Mokytojų kvalifikaciją turinčių pedagogų skaičius Klaipėdos m., Mažeikių raj., Pasvalio raj. ir Šalčininkų raj. mokyklose visai arba beveik nesikeitė. Kauno ir Varėnos rajonų mokyklose žemiausią kvalifikacinę kategoriją turinčių mokytojų mažėjo (atitinkamai 3% ir 5%).

Mažiausiai keitėsi mokytojų ekspertų skaičius. Tokių mokytojų padaugėjo (1%) tik Kauno rajono mokyklose. Visų kitų savivaldybių mokytojų kolektyvuose žymaus mokytojų ekspertų procentinio skaičiaus pokyčio nėra, tad galima manyti, kad jų absoliutus skaičius išliko maždaug toks pat.

2.6.4.6. Mokytojai bedarbiai 2005 m.

2.6.4.6.1 lentelė

Mokytojų bedarbių skaičius rajonuose 2005 m. rugsėjo 15 d.*

	DIRBANČIŲ MOKYTOJŲ SKAIČIUS	IEŠKANČIŲ DARBO MOKYTOJŲ, REGISTRUOTŲ DARBO BIRŽOSE, SKAIČIUS	MOKYTOJŲ BEDARBIŲ DALIS % NUO VISŲ MOKYTOJŲ SKAIČIAUS
VARĖNOS R. SAV.	395	4	1,0%
KAUNO R. SAV.	1066	15	1,4%
KLAIPĖDOS M. SAV.	2290	159	6,5%
PASVALIO R. SAV.	493	5	1,0%
MAŽEIKIŲ R. SAV.	941	5	0,5%
ŠALČININKŲ R. SAV.	728	7	1,0%

* Lietuvos darbo biržos duomenys

Didžiausia nedirbančių mokytojų dalis yra Klaipėdos miesto savivaldybėje. Visuose kituose rajonų savivaldybėse bedarbių dalis, lyginant su visų mokytojų skaičiumi, nėra didelė (svyruoja nuo 0,5 iki 1,4%). Mažiausia mokytojų bedarbių dalis Mažeikių rajone – tik 0,5%. Galime įvertinti veiksnį, kad Klaipėdos universitete yra ruošiami pedagogai, taigi kasmet baigę mokslus dalis absolventų registruojasi darbo biržoje, tuo tarpu kituose tiriamuose rajonuose nėra aukštojo mokslo institucijų.

2.6.4.6.2 lentelė

Mokytojai bedarbiai pagal darbo stažą*

	MOKYTOJŲ BEDARBIŲ SKAIČIUS	MOKYTOJŲ BEDARBIŲ SU STAŽU SKAIČIUS	MOKYTOJŲ BEDARBIŲ SU STAŽU DALIS NUO VISŲ MOKYTOJŲ
VARĖNOS R. SAV.	4	3	75%
KAUNO R. SAV.	15	1	7%
KLAIPĖDOS M. SAV.	159	58	36%
PASVALIO R. SAV.	5	1	20%
MAŽEIKIŲ R. SAV.	5	0	0%
ŠALČININKŲ R. SAV.	7	4	57%

* Lietuvos darbo biržos duomenys

Didžiausia nedirbančių mokytojų, turinčių stažą, dalis – Varėnos ir Šalčininkų rajonų savivaldybėse. Šiose savivaldybėse stažą turi daugiau nei pusė visų nedirbančių mokytojų. Mažeikių rajono savivaldybėje nė vienas mokytojas bedarbis dar neturi stažo, o Kauno rajono savivaldybėje šis bedarbių su stažu procentas labai nedidelis.

Didžiausias skaičius mokytojų bedarbių su stažu yra Klaipėdos miesto savivaldybėje, tačiau šioje savivaldybėje ir mokytojų skaičius yra didelis, taigi mokytojų bedarbių dalis % nėra didelė.

Tačiau sakyti, kad daugiausia, mokytojų bedarbių, turinčių darbo stažą yra Varėnos ir Šalčininkų rajonuose taip pat nėra teisinga. Kadangi šiuose rajonuose mokytojų bedarbių, registruotų darbo biržoje, skaičius nėra didelis (atitinkamai tik 4 Varėnoje ir 7 Šalčininkuose), tai ir neturinčių stažo skaičius nėra didelis, nors procentinė išraiška pati didžiausia.

2.6.4.6.3 lentelė

Mokytojų bedarbių vidutinis darbo stažas rajonuose *

	MOKYTOJAI BEDARBIAI SU STAŽU	VIDUTINIS STAŽAS M.
VARĖNOS R. SAV.	3	15
KAUNO R. SAV.	1	7
KLAIPĖDOS M. SAV.	58	10,5
PASVALIO R. SAV.	1	14
MAŽEIKIŲ R. SAV.	0	0
ŠALČININKŲ R. SAV.	4	14,5

* Lietuvos darbo biržos duomenys

Didžiausias vidutinis darbo stažas Varėnos, Pasvalio ir Šalčininkų rajonuose. Įvertinus tai, kad šiuose teritoriniuose vienetuose bedarbių yra mažiausia ir bedarbių, turinčių darbo stažą procentas yra didžiausias, galima teigti, kad Šalčininkų bei Varėnos rajonuose mokytojai bedarbiai turi didelį darbo stažą. Pasvalio rajone yra tik vienas bedarbis su darbo stažu. Kituose rajonuose mokytojų bedarbių darbo stažas santykinai nėra didelis.

2.6.5. Mokinių vežiojimo pokyčiai

Vežiojamų mokinių dalies kaita

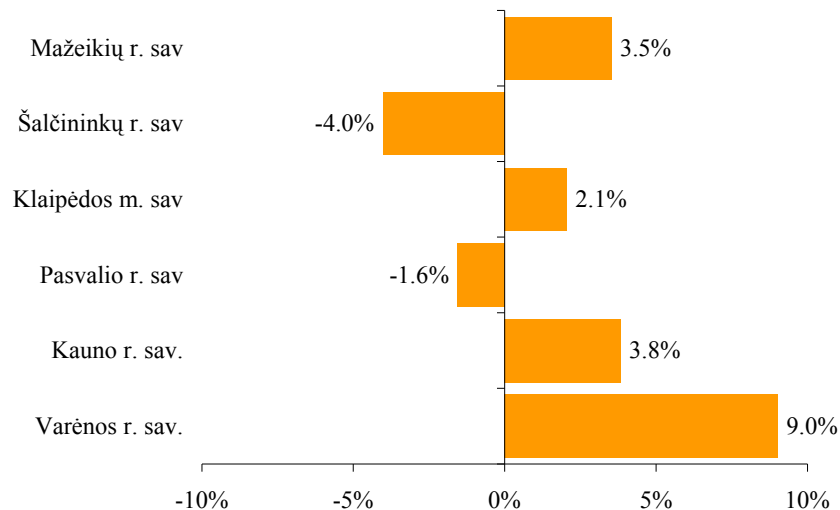
2.6.5.1 lentelė

Vežiojamų mokinių skaičius 2001–2002 m. m. ir 2004–2005 m. m. *

	2001–2002 M. M.			2004–2005 M. M.		
	IŠ VISO MOKINIŲ	VEŽIOJAMŲ MOKINIŲ SKAIČIUS	VEŽIOJAMŲ MOKINIŲ DALIS PROC.	IŠ VISO MOKINIŲ	VEŽIOJAMŲ MOKINIŲ SKAIČIUS	VEŽIOJAMŲ MOKINIŲ DALIS PROC.
VARĖNOS R. SAV.	4682	858	18,3%	4350	1190	27,4%
KAUNO R. SAV.	13239	2965	22,4%	12256	3215	26,2%
PASVALIO R. SAV.	5899	2673	45,3%	5707	2497	43,8%
KLAIPĖDOS M. SAV.	30074	649	2,2%	27327	1155	4,2%
ŠALČININKŲ R. SAV.	5530	1929	34,9%	5185	1600	30,9%
MAŽEIKIŲ R. SAV.	12547	1729	13,8%	11949	2069	17,3%

*Skaičiuota remiantis ŠVIS ir ŠMM mokyklų priežiūros skyriaus pateiktais duomenimis

Daugiausia mokinių yra vežiojama Pasvalio rajono savivaldybėje. Vežiojamų mokinių skaičius visose savivaldybėse, išskyrus Pasvalio ir Šalčininkų augo, taip pat minėtuose rajonuose augo ir vežiojamų mokinių dalis.

2.6.5.1 pav. Vežiojamų mokinių dalies pokytis lyginant 2001/2002 m. m. ir 2004/2005 m. m. (skaičiuota remiantis ŠVIS ir ŠMM mokyklų priežiūros skyriaus pateiktais duomenimis)

Labiausiai vežiojamų mokinių dalis stebimuoju laikotarpiu padidėjo Varėnos rajono savivaldybėje. Galima pastebėti, kad Varėnos rajone pertvarkant mokyklų tinklą buvo uždaryta daugiausia mokyklų, o, šių mokyklų uždarymas palietė daugiausia mokinių (žr. 2.6.1 skyrių). Labiausiai sumažėjo – Šalčininkų rajono savivaldybėje¹⁶. Galime pastebėti, kad daugumoje tyrimė dalyvavusių rajonų pavežamų mokinių dalis mokyklų tinklo pertvarkos laikotarpiu didėja. Šį procesą sąlygoja kaimo mokyklų uždarymas ir reorganizacija, visumoje **atitolinanti mokyklą nuo mokinio gyvenamosios vietos**. Šį faktą patvirtina kaimo mokyklos mokinių, gyvenančių toliau kaip trys kilometrai nuo mokyklos skaičiaus analizė. Daugelyje savivaldybių išskyrus Pasvalio tokių mokinių skaičius turi tendenciją didėti (2.6.5.2 lentelė). Perskaičiavus absoliučius rodiklius į santykinius matome, kad toliau kaip 3 km. nuo mokyklos gyvenančių mokinių dalis nuo bendro mokinių skaičiaus visuose šiuose rajonuose, auga nuo 3 – 5 procentinio punkto, Pasvalio savivaldybėje mažėja 5 procentiniais punktais.

2.6.5.2 lentelė

Mokinių, gyvenančių toliau kaip 3 km. nuo mokyklos skaičius*

	2000/2001 M. M.	2001/2002 M. M.	2002/2003 M. M.	2003/2004 M. M.	2004/2005 M. M.
KLAIPĖDOS MIESTAS	–	659	623	585	1029
KAUNO RAJ.	2412	2880	2965	3151	3221
MAŽEIKIŲ RAJ.	1460	1816	1901	1819	2069
PASVALIO RAJ.	2144	2822	2809	2776	2467
VARĖNOS RAJ.	1074	1024	1086	1125	1138
ŠALČININKŲ RAJ.	2058	2255	2167	2610	1437**

* Skaičiuota remiantis ŠVIS ir ŠMM mokyklų priežiūros skyriaus pateiktais duomenimis

* Žr. pastabą 2 išnašoje.

Pokyčius Šalčininkų rajono ir Klaipėdos miesto savivaldybėje 2004/2005 m. m. galima paaiškinti tik pasikeitusia duomenų rinkimo procedūra, kuomet duomenys apie vežiojimą pradėti įtraukti į ŠVIS duomenų bazę.

¹⁶ Šalčininkų rajono duomenys apie moksleivių vežiojimą 2003/2004 ir 2004/2005 m. m. skiriasi maždaug 1000 moksleivių (ŠVIS duomenys) tikėtina, kad savivaldybėje imta taikyti kitą metodiką.

Nepavežamų mokinių skaičiaus kaita

2.6.5.3 lentelė

Nepavežamų mokinių dalis (nevykdoma Švietimo įstatymo 36 str. 1 dalis)

	2001/2002 M. M.*	2002/2003 M. M.*	2003/2004 M. M.*	2004/2005 M. M.**
VARĖNOS R. SAV.	13	0	2	0
KAUNO R. SAV.	0	0	0	29
PASVALIO R. SAV.	27	6	6	13
KLAIPĖDOS M. SAV.	0	11	0	1
ŠALČININKŲ R. SAV.	71	53	–***	2
MAŽEIKIŲ R. SAV.	80	15	0	11

* savivaldybių sąvadų duomenys

** ŠVIS duomenys

*** Duomenų nėra

Nepavežamų mokinių skaičius savivaldybėse (išskyrus Kauno rajoną) apskritai turi tendenciją mažėti. Didžiausi pokyčiai stebimi Šalčininkų rajono ir Mažeikių rajono savivaldybėse.

Vidutinių išlaidų vieno mokinio vežiojimui pokyčiai

2.6.5.4 lentelė

Lėšos, skirtos mokiniams vežioti*

	2001/2002 M. M.			2004/2005 M. M.		
	VISO LĖŠŲ PAVEŽIMUI	VISO PAVEŽAMŲ MOKINIŲ	LĖŠOS VIENAM MOKINIUI PER MĖN.	VISO LĖŠŲ PAVEŽIMUI	VISO PAVEŽAMŲ MOKINIŲ	LĖŠOS VIENAM MOKINIUI PER MĖN.
VARĖNOS R. SAV.	63867,9	858	74,4	–**	1190	–**
KAUNO R. SAV.	94806,0	2965	32,0	115043,0	3215	35,8
PASVALIO R. SAV.	111339,0	2673	41,7	141829,6	2497	56,8
KLAIPĖDOS M. SAV.	15000,0	649	23,1	12500,0	1155	10,8
ŠALČININKŲ R. SAV.	44504,0	1929	23,1	63000,0	1600	39,4
MAŽEIKIŲ R. SAV.	86871,0	1729	50,2	97899,0	2069	47,3

* Skaičiuota remiantis ŠVIS ir ŠMM Švietimo priežiūros skyriaus pateiktais duomenimis

** Duomenų ŠVIS sistemai nepateikta

Lentelėje matome, kad vienam mokiniui vežioti skirtos lėšos savivaldybėse pasiskirsto netolygiai. 2001/2002 m. m. sumos svyruoja nuo 74,4 Lt Varėnos rajono savivaldybėje iki 23,1 Lt Klaipėdos miesto ir Šalčininkų rajono savivaldybėje. 2004/2005 m. m. didžiausia suma vienam mokiniui skiriama Pasvalio rajono savivaldybėje – 56,8 Lt, o mažiausia Klaipėdos miesto savivaldybėje, tik 10,8 Lt. Visuose rajonuose bendras pavėžėjimui skiriamų lėšų kiekis nuo 2001/2002 m. m. padidėjo, tik Klaipėdos miesto savivaldybėje sumažėjo. Lėšų, skiriamų vienam mokiniui vežioti, pokytį interpretuoti nėra tikslinga, nes metodinės rekomendacijos lėšų skaičiavimui atsirado tik pastaraisiais metais, iki tol kiekviena savivaldybė lėšas apskaitydavo pagal savo metodiką, be to keitėsi mokinių apskaitos metodika, kas ypač žymu Šalčininkų ir Klaipėdos atveju. (pvz., lėšų, skirtų vienam mokiniui pavėžėti kiekis nuo 2001/2002 m. m. labiausiai pakito Šalčininkų rajono savivaldybėje. 2004/2005 m. m. jis sudaro 171% 2001/2002 m. m. lygio. Kauno ir Pasvalio rajonų savivaldybėse lėšų, skirtų vienam mokiniui pavėžėti, kiekis taip pat padidėjo. O Klaipėdos miesto savivaldybėje sumažėjo daugiau negu dvigubai, 2004/2005 m. m. sudaro tik 47% 2001/2002 m. m. kiekio).

Duomenys apie išlaidas įvairiems vežiojimo būdams finansuoti renkami epizodiškai ir, kaip nustatyta tyrimu „Mokyklų tinklo pertvarka ir mokinių vežiojimo būklė“, iki pradėjus naudotis ŠMM parengtomis mokinių vežiojimo organizavimo rekomendacijomis, skirtinguose rajonuose skaičiuojamos naudojant skirtingas metodikas, todėl duomenų pokyčio palyginimas yra negalimas.

TYRIMO APIBENDRINIMAS, REKOMENDACIJOS, DISKUSIJA

IAU OBJEKTIVIAI PAVYKSTA APČIUOPTI STRATEGINIUS PERTVARKOS LAIMĖJIMUS

Yra objektyvių mokslinių duomenų, liudijančių, kad jau praddami įgyvendinti anksčiau iškelti strateginiai mokyklų tinklo pertvarkos tikslai. Kai kuriuos tokius svarbesnius faktus ir dėsningumus verta paminėti detaliau.

1. Masinė mokinių, keitusių dėl pertvarkos mokyklą arba tęsusių mokslą reorganizuotoje mokykloje anoniminė apklausa parodė, kad žymiau geriau yra vertinama dabar lankoma mokykla, nei anksčiau lankyta mokykla. Mokyklos buvo lyginamos ir vertinamos pagal visą sistemą požymių. Šis faktas, tyrimo ataskaitos rengėjų nuomone yra išskirtinės svarbos. Taip yra todėl, kad ugdytinių gerovė, jų interesai demokratinėje humanistinėmis vertybėmis grįstoje švietimo sistemoje yra ir turėtų būti aukščiau visko. Tinklo pertvarka, jos būtinybė, eiga ir sėkmė iš principo privalėtų būti vertinama pagal labai įvairius kriterijus: demografinius, ekonominius, vadybinius, teisinius, politinius, ideologinius, socialinius, sveikatingumo, psichologinius, edukacinius ir kt. Visgi šioje kriterijų hierarchijoje aukščiausioji pozicija, be abejonės, tenka tokiems kriterijams, kaip ugdytinių interesai, poreikiai ir švietimo sistemos galimybės teikti aukštesnės kokybės ugdymą. Pertvarkos politiniai oponentai dažnai kelia argumentą, jog pagrindiniai mokyklų tinklo optimizavimo motyvai anaipatol ne mokinių interesai ir švietimo kokybė, bet demografinė krizė ir noras turėti pigesnę, mažiau išlaidų švietimą. Nesiimant plačiau diskutuoti, kiek tokia pozicija¹⁷ yra teisinga, labai įtaigus argumentas už tinklo pertvarką yra tas, kad naujai lankomoje arba reorganizuotoje mokykloje mokiniai jaučiasi žymiai geriau, išvelgia žymiai geresnes prielaidas švietimo kokybei siekti. Svarbus momentas, stiprinantis šią išvadą yra tas, kad anonimiškai buvo apklausama specifinė mokinių kategorija. Nemaža dalis apklaustų mokinių yra vežiojami mokiniai. Tai mokiniai, kuriems reikėjo adaptuotis naujoje mokykloje, dėl vežiojimo teko keisti įpročius, gyvenimo būdą ir galbūt kažko atsisakyti. Visgi net ir tokia kategorija mokinių naujai lankomą mokyklą pagal visą sistemą požymių vertina žymiai palankiau. Šis faktas yra labai reikšmingas ir įtaigus moralinis argumentas už tinklo pertvarkos testinumą bei spartinimą. Yra ir kitas momentas, kuris yra svarbus, interpretuojant šio tyrimo duomenis kaip visumą. Čia turima galvoje idėja apie tinklo pertvarkos proceso ir jo pasekmių vertinimo kriterijų hierarchiją. Reikalo esmė ta, kad tyrimo metu buvo nustatyta nemažai faktų, liudijančių, jog kai kuriuose ruožuose tinklo pertvarka iš tiesų sukuria problemas ir vyksta skausmingai. Vadinasi, tyrimo ataskaitoje galima rasti daug pagrįstų mokslo faktų, kuomet vieni iš jų liudija tinklo pertvarkos sėkmę, kiti gi rodo jos problemišumą. Jei nėra aiškaus ir lemiamo kriterijaus, kuomet tinklo pertvarką laikyti esant sėkmingą ir socialiai teisingą (arba nesėkmingą), tai interpretuojant šio tyrimo rezultatus galima susidurti su neišsprendžiamais prieštaravimais. Tokiu būdu tyrimo autoriai laikosi nuomonės, kad svarbiausias, lemiamas tinklo pertvarkos sėkmės kriterijus yra vaikų interesai ir švietimo kokybė (prielaidos tai kokybei garantuoti). Savo ruožtu tarp gausybės šio tyrimo duomenų pats reikšmingiausias mokslo faktas (dėsningumas) yra tas, kad tinklo pertvarka visumoje atitinka daugumos mokinių interesus ir poreikius, kuria realias prielaidas aukštesnei švietimo kokybei siekti.
2. Masinė anoniminė mokyklų bendruomenių atstovų apklausa atviro tipo klausimynu taip pat rodo, kad neretai mokyklose jau pavyksta sukurti prielaidas geresnei švietimo kokybei siekti.

¹⁷ Tyrimo autorių nuomone, demografiniai ir finansiniai pertvarkos motyvai iš tiesų yra svarbūs, tačiau jie nėra vieninteliai ir lemiami. Tikslinga matyti visus motyvus, apie juos diskutuoti, tačiau lemiamas motyvas yra ir turėtų būti švietimo kokybė ir ugdytinių interesai.

3. Švietimo skyrių vadovai, savivaldybių politikai ir administratoriai MTP (Mokyklų tobulinimo programą) vertina labai palankiai; pabrėžiama ir materialinė investicijų nauda, ir naujų žinių bei kompetencijų įgijimas. MTP netiesiogiai paskatino savivaldybių politikus ir administratorius apskritai drąsiau investuoti į mokyklų, švietimo ir kultūros sektoriaus pastatų renovavimą bei plėtrą, paskatino aktyvumą ir lankstumą ieškoti įvairių finansavimo šaltinių
4. Finansų statistika eksperimentinėse savivaldybėse rodo, kad palaipsniui ėmė mažėti biudžeto asignavimų, skiriamų švietimui, santykinis dydis. Tuo pat metu nėra duomenų, kad: a) būtų suprastėjęs mokyklų materialinis aprūpinimas; b) prastėtų švietimo kokybė. Ko gero stebimi atvirkštiniai procesai ir tendencijos. Vadinasi, strateginis tikslas – „kokybiškas švietimas visiems už protingą kainą“ palaipsniui ima darytis artimesnis, jau padaryti konkretūs ir labai realūs žingsniai jo link. Žinoma, išplėšus iš konteksto ir formaliai žiūrinti, santykinis švietimo lėšų mažėjimo savivaldybių biudžetuose faktas gali būti traktuojamas politiškai labai nepalankiai. Visgi čia reiktų prisiminti, kad iki pertvarkos daugelio savivaldybių biudžetai buvo labai išbalansuoti. Vien mokytojų atlyginimams ir pastatų infrastruktūros išlaikymui tekdavo po 50 ar net 70% vietos biudžeto lėšų. Natūraliai imdavo trūkti lėšų kitoms ne mažiau svarbioms funkcijoms – sveikatai, kultūrai, sportui, socialinei saugai, komunaliniam ūkiui, infrastruktūrai ir kt. Vaizdžiai tariant, savivaldybės buvo bepradeda virsti kasomis, paskirstančiomis ir išmokančiomis pinigus švietimui. Toliau imta susidurti su gilėjančia demografinė krize bei drastiškai didėjančiomis energetinių išteklių kainomis, kvalifikuotų pedagogų-specialistų trūkumu kaime. Į šiuos iššūkius privalu buvo reaguoti strategiškai. Šių argumentų šviesoje faktas, kuomet gana objektyvūs statistiniai rodikliai jau ima rodyti santykinį savivaldybių išlaidų, skiriamų švietimui, mažėjimą, yra pozityvus. Pozityvią šio fakto interpretaciją stiprina ir tai, kad nėra duomenų, jog sistemiškai prastėtų mokyklų materialinis aprūpinimas ir švietimo kokybė. Net ir atokiose nedidelėse savivaldybėse, kurių biudžetai nėra stiprūs, visi pamiršo reikškinį, gana dažną dar prieš 4-5 metus, kuomet mokytojams vėluodavo atlyginimai, trūkdavo lėšų einamajam mokyklų remontui, nekalbant jau apie kapitalines renovacijas.

PAGRINDINĖ MOKYKLA - NAUJAS „KOMPLIKUOTAS“ MOKYKLOS TIPAS. PARAMOS, ORGANIZACINIO MOKYMOSI IR MODELINIO EKSPERIMENTO BŪTINUMAS

Savita pertvarkos pasekmė ir problema yra ta, kad atsiranda savitas, anksčiau nežinomas mokyklos ir jos kultūros tipas - didelė pagrindinė mokykla, turinti nuo 500 iki 800 mokinių. Tai 11-16 m. paauglių mokykla. Akivaizdu, kad susiklosto psichologiškai specifinis mokinių kontingentas su kuriuo pedagogams labai sunku dirbti. Padėtis savaip komplikuojasi ir tuomet, kai iš tokios mokyklos gimnazijon išeina dalis pajėgesnių 8-9 klasių mokinių. Mokykloje lieka mokslui mažai motyvuoti mokiniai. Dabartiniai pedagogai visumoje yra nepasirengę su tokiu kontingentu dirbti. Tam neparengia nei aukštosios mokyklos, nei pedagogų kvalifikavimo sistema, tam nepakanka ir ankstesnės pedagogų patirties. Anksčiau pedagogų susikurti, dešimtmečiais išbandyti ir pasiteisinę darbo metodai staiga nebetinka. Pagrindinis veiklos uždavinys, kaip rasti bendrą kalbą su paaugliais, kaip patraukti juos mokymosi veiklai, kaip tokioje mokykloje sukurti palankią edukacinę aplinką?

Svarbu tiek pedagogams praktikams, tiek mokslininkams bendromis pastangomis ieškoti priimtinos tokios mokyklos vizijos, svarbu sukurti atitinkamos mokyklos kultūros modelį ir jį realiai nuolat tobulinant išbandyti. Verta ieškoti sėkmingai dirbančių tokių mokyklų, jų patirtį išnagrinėti, apibendrinti, paskleisti. Tikėtina, kad vienos tobulos pagrindinės mokyklos nėra. Pagrindinės mokyklos pasiekimų ir problemų „topografija“ yra skirtinga. Sėkmės atvejus, pasireiškiančius pavieniuose veiklos ruožuose reikia analizuoti ir paversti masiniu atitinkamo mokyklos tipo pasiekimu. Esminis uždavinys stiprinti ir tobulinti būtent pagrindinių mokyklų metodinių ratelių veiklą. Burti tokių mokyklų specialistų (soc.

pedagogų, spec. pedagogų) ir vadovų metodinius ratelius. Rengti susibūrimus ir patirties sklaidos renginius regionų ir šalies mastu. Privalu tobulinti krepšelio metodiką ir nukreipti į tokias mokyklas daugiau specialistų. Svarbu toliau stiprinti mokyklų materialinį aprūpinimą, skatinti jų įtraukimą į renovacijos programas. Diegti netradicinius, aktyvinančius mokymo ir mokymosi metodus; sukurti paaugliams patrauklią užklausinės ir popamokinės veiklos sistemą. Atsisakyti praktikos, kuomet popamokinės valandos formaliai išdalinamos kaip priedas prie atlyginimų, negalvojant apie realius mokinių interesus ir jų prasmingą užimtumą. Pedagogų kvalifikavimo lėšas ir turinį kreipti taip, kad mokytojai greičiau išmoktų dirbti ir rasti bendrą kalbą su mokslui demotyvuotais vaikais, išmoktų pedagogiškai efektyviai veikti netgi ir tokio komplikuoto tipo mokykloje. Suformuluoti pedagogų kvalifikavimo centrums specialų socialinį užsakymą, parengti naujas, patrauklias kvalifikavimo programas, orientuotas į esminius besikuriančius pagrindinės mokyklos kaip institucijos poreikius. Svarbu iškelti ir skatinti sėkmingai dirbančių pagrindinių mokyklų vadovus ir mokytojus, padėti jiems tapti lyderiais, iš kurių galėtų mokytis kiti. Gal būt tikslinga leisti periodinį metodinį leidinį „pagrindinė mokykla“. Jo paskirtis nagrinėti problemas ir ieškoti sprendimo būdų, apibendrinti ir skleisti gerą patirtį.

Mokyklų tobulinimo programa galėtų Lietuvoje kartu praktikais ir mokslininkais pagloboti kelių tokių pagrindinių mokyklų modelinį eksperimentą. Jo esmė organizaciniai pokyčiai ir organizacinis mokymasis, įveikiant iššūkius ir ilgainiui virstant mokykla, kuri efektyviai dirba ir su sunkiais paaugliais. Reikėtų pradžioje specialiai pasirinkti tipines, jokiais pasiekimais neišsiskiriančias, tačiau norinčias tobulėti mokyklas. Toliau per veiklos tyrimą ir organizacinį mokymąsi, papildomą finansavimą bei lanksčią vadybą užauginti tas mokyklas iki sėkmingai veikiančių pagrindinių mokyklų, kurios taptų mokymosi pavyzdžiu visoms kitoms mokykloms. Vien renovavimo akcijų nepakanka. Naujai atsirandančiam savitam mokyklų tipui reikia padėti atrasti savo identitetą, suvokti savo misiją, padėti išsiugdyti žmogiškuosius išteklius, nusistatyti naujus veiklos principus ir būdus. Svarbu, kad būtų nustatyti sėkmingai (ir nesėkmingai) veikiančios pagrindinės mokyklos vertinimo kriterijai. Jie neturėtų būti identiški, kriterijams, pagal kuriuos vertinamos gimnazijos. Reikia griauti mitą, kad pagrindinė mokykla – problemiška mokykla. Reikia turėti labai sėkmingai veikiančių pagrindinių mokyklų pavyzdžių ir juos išreklamuoti. Reikia formuoti sampratą, kad pagrindinė mokykla nėra bloga mokykla a priori. Dėl konkrečios pagrindinės mokyklos bėdų yra kalti konkretūs žmonės, konkrečios klaidos, bet ne mokyklos tipas pats savaime. Svarbu vietos politikų bendruomenėje formuoti atsakingą požiūrį į pagrindinę mokyklą, pabrėžti jos socialinę ir edukacinę misiją.

Ypač skaudus smūgis besikuriančiai pagrindinei mokyklai suduodamas tada, kuomet prisidengus lozungu – „sprendžia steigėjas“ - greta reformuotų pagrindinių mokyklų tinklo dėl kokių nors konjunktūrinių motyvų ar tiesiog gudraujant yra paliekamos ilgosios vidurinės ir/arba ilgosios gimnazijos. Tuomet toje vietovėje sugriūva visa tinklo pertvarkos logika. Iš karto sutrinka mokinių srautai, kadangi aktyvesni ir įtakingesni tėvai žūt būt siekia vaikus vežioti į jiems įprastą vidurinę mokyklą. Sunku pasidaro prognozuoti mokinių srautus teritoriniu principu, griūva pažangi tinklo pertvarkos idėja turėti didesniame teritoriniame vienetu visą kekę švietimo įstaigų, realizuojančių skirtingas programas. Dar kaip reikiant nesusikūrusi, savo identiteto nesusiformavusi pagrindinė mokykla tarsi pakimba ore. Labiausiai čia nukenčia tos pagrindinės mokyklos ir jų bendruomenės, kurios iš karto patikėjo pertvarka, užsiėmė jos atžvilgiu ne siaurą egoistinę, o aktyvią prosocialią poziciją ir į pertvarką aktyviai įsijungė. Kita vertus, jei užsibrėžtų pertvarkos strateginių nuostatų steigėjas laikosi tvirtai, tai nauja sistema ima prigyti ir neblogai funkcionuoti. Jei nelieta be pagrindo paliktų ilgų vidurinių ir arba gimnazijų, tai tėvai paprastai renkasi geografiškai artimiausią pagrindinę mokyklą, nuo ko ir prasideda sumanytos tinklo sistemos savireguliacija.

Bet kuriuo atveju negerai yra tai, kad į tinklo pertvarką aktyviai įsijungiančioms pagrindinėms mokykloms toks geranoriškas apsisprendimas „grįžta bumerangu“, sukurdamas naujas problemas ir netgi nešdamas žalą. Tyrėjams susidarė įspūdis, kad pagrindinių mokyklų direktorių skundai dėl problemų ir keblumų, kylančių dėl prijungtų pradinių mokyklų skyrių, yra pagrįsti. Mokyklų administracijai išaugo darbų ir atsakomybės apimtys, tenka brangstančių degalų laikmety nuolat važinėti į prijungtus pradžios mokyklos skyrius, tačiau jokių išteklių ar kompensacijų tam nėra skirta.

Pagrindinių mokyklų klausimo kontekste ypač paminėtina pedagogų pensininkų problema. Tikėtina, kad jauni pedagogai lengviau ras kalbą su paaugliais. Turėti 36 savaitines pamokas, tuo džiaugtis ir to siekti yra anomalija. Galima abejoti ar pedagogas, vežantis 36 pamokų krūvį, yra pasirengęs prasmingam susitikimui su mokslui demotyvuotais pagrindinės mokyklos mokiniais? Perėjimas prie etatinio apmokėjimo yra pažangus dalykas, kuris sunormuoja pedagogo krūvį, švelnina mokytojų bedarbystės reiškinį. Tik svarbu siekti, kad ir už normalų krūvį pedagogui būtų mokamas normalus atlyginimas.

Vilčių teikia nauja pedagogų rengimo sistema, numatanti pedagogo stažuotojo statusą ir licencijavimą pedagogo profesijai. Tai turėtų sudaryti prielaidas atsirinkti pačius geriausius pedagogus. Pedagogui įsidarbinti savivaldybėje turėtų būti skelbiamas konkursas. Panašiai, kaip yra universitetuose. Įtampą, esančią pedagogų darbo rinkoje dėl prastos mokyklinio amžiaus vaikų demografijos, reikia paversti strateginiu privalumu – galimybe atsirinkti pačius geriausius mokytojus ir per tai siekti geresnės švietimo kokybės.

Turi būti keičiamas pedagogų rengimas. Vienokio pedagogo reikia pagrindinei mokyklai ir visai kitokio pedagogo reikia gimnazijai. Skirtingas mokyklų kontingentas lemia, skirtingą mokyklų kultūrą. Vadinasi ir pedagogų rengimas turi būti skirtingas. Pedagogų (bent jau pagrindinei mokyklai) rengimas nederą su diegiama binarine aukštojo mokslo sistema. Gimnazijoms ir vidurinėms mokytojas gali būti rengiamas pagal schemą dalyko bakalaurs plus profesinė mokytojo kvalifikacija. Pagrindinėms mokykloms reikia rengti edukologijos bakalaurą, turintį pedagogo profesinę kvalifikaciją ir galintį pagrindinėje mokykloje dėstyti 2-4 skirtingus dalykus. Toks mokytojas psichologiškai ir pedagogiškai būtų geriau nei, tarkime koks fizikos bakalaurs, parengtas prasmingam susitikimui su nemotyvuotais mokslui paaugliais. Visgi mokslo pagrindų įsisavinimo požiūriu jis būtų parengtas tiek, kad galėtų pagrindinės mokyklos lygiu dėstyti giminingų dalykų ciklą, tarkime, chemiją-biologiją-fiziką; matematiką – fiziką – informatiką; etiką ir pilietinę visuomenę ar pan. Šalyje reikalinga mokytojų specializacija pagal mokyklų tipus. Šitaip yra, tarkime, Vokietijoje. Reikalingi mokytojai, gebantys ir pajėgiantys prasmingai užimti ir mokyti demotyvuotus, problemiškus mokinius, gebantys ir su sunkiais vaikais nustatyti šiltus emocinius santykius. Daugelis pradinių klasių mokytojų vis dar laukia, kad tėvai atves mokyklą vaikus mokančius skaityti, rašyti ir skaičiuoti (kam tada pradinė mokykla?) Vyresnių klasių mokytojai tikisi, kad į mokyklą ateis vien motyvuoti ir tėvų pasamdytų repetitorių „ištreniruoti“ vaikai. Mokytojas turi būti pasirengęs efektyviai dirbti su tokiu kontingentu, koks yra, su labai problemišku kontingentu. Jokių prielaidų, kad tas kontingentas ateityje gerės nėra, kadangi tradicinė šeima nyksta, vietos teritorinė bendruomenė nyksta, visuomenė sekuliarizuojasi, joje pasireiškia vertybių anomija. Žiniasklaida taip jokių aukštesnių idealų ir socialiai vertingo elgesio pavyzdžių nepasiūlo. Mokykla lieka bemaž vienintele socializacijos instancija, o jos mokytojas turi būti pasirengęs susitikti ir prasmingai dirbti su labai skirtingų poreikių ir galimybių mokiniais. Konservatyvi ir inertiškai mąstanti mokytojų profesinė bendruomenė ir perdėm akademizuota, nuo mokyklos poreikių ir gyvenimo atitrūkusi mokytojų rengimo sistema iš dalies gali būti laikomi silpnąja besikeičiančio šalies švietimo grandimi.

MOKINIŲ VEŽIOJIMO SISTEMA: PASIEKIMAI, NEIŠNAUDOTOS GALIMYBĖS IR RIZIKA

Mokinių vežiojimo tyrimas 6 eksperimentinėse savivaldybėse iš esmės pakartoja anksčiau atliktus tyrimus. Visumoje mokinių vežiojimo sistema veikia visai neblogai. Didžiosios daugumos mokinių kelionės trukmė neviršija nustatytų kritinių ribų. Besimokančių pagal pagrindinio ugdymo programas mokinių kelionė iki mokyklos neužtrunka ilgiau nei 0,5 val., o besimokančių pagal vidurinio ugdymo programas moksleivių kelionės trukmė išsitenka 1 val. ribose. Visgi nedidelė dalis moksleivių apie 3-5% į veikiančią vežiojimo sistemą neįsilieja ir patiria švietimo barjerus.

Paminėtina kita skaudi problema. Atvežimas į mokyklą vyksta žymiai sklandžiau nei parvežimas iš jos. Socialinė, pedagoginė ir vadybinė kontrolė šio vežiojimo aspekto (tai yra - mokinių parvežimo) atžvilgiu yra gerokai silpnesnė. Yra ir objektyvi priežastis – skirtingo amžiaus vaikai į mokyklą atvyksta kartu, organizuotai, tačiau pamokos ir užklasiniai užsiėmimai jiems baigiasi labai skirtingai, todėl sistema natūraliai pakrinka. Atvežimas į mokyklą yra visų švietimo dalyvių – mokinių, mokytojų, administracijos - labai skaidriai matomas. Bet kokios šios paslaugos disfunkcijos – vėlavimas, neatvykimas ir pan. tuojau visų pamatomi ir ryžtingai užkardomi. Šis pozityvus momentas deja nebesuveikia mokinių parvežimo atveju. Mokiniams tenka ilgai laukti, apskritai parvežimas namo vyksta ne taip sklandžiai ir nėra taip pilnai garantuotas, kaip atvežimas.

Galbūt verta tikslinti sąvokas. Vietoj „mokinių vežiojimas“ visur – raštuose, įsakymuose, sutartyse Tarybos posėdžių metu ir pan. vartoti „mokinių nuvežimas ir parvežimas“. Pirmoji formuluotė tarsi niveliuoja ir užmaskuoja sklandaus ir garantuoto parvežimo problemą. Suprask, jei mokiniai organizuotai į mokyklą atvežami, vadinasi vežiojimo paslauga lyg ir teikiama. Antroji formuluotė žymiai pranašesnė, kadangi tiek atvežimą, tiek parvežimą traktuoja kaip lygiavertės vientiso proceso dedamąsias. Tikslėnių sąvokų vartojimas potencialiai gali prisidėti prie vežiojimo paslaugos kokybės gerinimo, reiklumo atmosferos teikiamai paslaugai suformavimo bei palaikymo.

Nemažai argumentų kalba už tai, kad tikslinga kurti ir plėtoti žinybinę, t.y.- specialiai švietimo reikmėms skirtą - mokinių vežiojimo sistemą. Čia turima galvoje mokyklinių ir geltonųjų autobusiukų sistema. Ją sąlyginai galima pavadinti „mokykline“ vežiojimo sistema. Deja šia sistema kol kas vidutiniškai naudojasi tik kas penktas moksleivis. Visi kiti važiuoja vietiniu viešuoju transportu, tarp miestiniais autobusais, veža tėvai ir pan. Pažymėtina, kad nuo 2003 metų, kuomet LR ŠMM užsakymu buvo atliktas pirmasis masinis vežiojimo paslaugos kokybės tyrimas, ši situacija nepasikeitė. Tai reiškia, kad speciali - vien švietimo reikmėms skirta - mokinių vežiojimo sistema nesiplečia ir tebeužima, vaizdžiai tariant, tik 1/5 rinkos, o jos aprėptis tesiekia tik 20% visų vežiojamų mokinių.

Ir mokslininkų ir vietos švietimo vadovų nuomonė sutampa – mokyklos ir mokinių interesus geriau atliepia būtent speciali, vien švietimui skirta, mokinių vežiojimo sistema. Čia galima lanksčiau sudaryti ir vaikų patogumui „pavinguriuoti“ maršrutus, „pastumdyti“ tvarkaraščius. Atsiveria galimybė autobusiukus naudoti pažintinėms ekskursijoms, kultūrinėms ir rekreacinėms išvykoms, vietos bendruomenės (vadinasi - mokinių šeimų) kultūrinėms reikmėms. Speciali vežiojimo sistema sudaro patikimesnes prielaidas vaikų saugumui užtikrinti. Visa tai sunkiau padaryti, jei speciali vežiojimo sistema nesikuria, nesiplečia, o vežiojamų mokinių srautai nukreipiami į viešąjį regiono transportą arba sudaromos sutartys su vežėjais. Šiuo atveju ne tiek svarbu kas, kokia organizacija tą paslaugą teikia, svarbu, kad speciali „mokyklinė“ mokinių vežiojimo sistema plėtotųsi kaip pilnavertė ir mokiniai nebūtų masiškai nukreipiami vien tik į viešąjį transportą. Patirtis rodo, kad savivaldybių transporto skyriai noriai imasi organizuoti mokinių vežiojimo paslaugas,

deleguodami tas funkcijas (ir valstybės dotacijas) privatiems vežėjams, kuriems vaikų ir švietimo interesai deja ne visada nuoširdžiai rūpi. Opozicija, pasipriešinimas specialiai švietimui skirtos vežimo sistemos kūrimui savivaldybėse išplaukia iš privačių vežėjų, savivaldybių transporto skyrių ir neretai susilaukia kaip kurių politikų bei administratorių palaikymo. Yra rizika, kad mokinių vežimo kokybės sąskaita bus bandoma dotuoti ir ramstyti vietos transporto sistemą. Kai kurie vietos švietimo vadovai, palaikantys specialios „mokyklinės“ vežimo sistemos plėtrą, taikliai išveda analogiją tarp vežimo ir mokinių maitinimo paslaugos. Jei maitinimo paslauga „švietimiečių“ nebekontroliuojama, tai lauk problemų, staigmenų dėl kainų ir kokybės. Ir atvirkščiai – problemų sumažėja, kuomet maitinimo kontrolė ir organizavimas sugrįžta švietimui, kuomet iš to nedaromas biznesas. Taigi, kai kurie vietos švietimo vadovai pozityvų proveržį, tobulinant mokinių vežimo paslaugą, sieja tik su specialios „mokyklinės“ vežimo sistemos plėtote.

Bet kuriuo atveju tenka pabrėžti, kad vežimo sistemos tobulinimas yra opi problema visose 6 savivaldybėse. Apie tai liudija mokyklų bendruomenių apklausos rezultatai. Čia svarbu prisiminti, kad minima apklausa buvo masinė, anoniminė ir vykdoma vadinamuoju „atviro“ tipo klausimynu. Tai reiškia, kad konkrečių problemų turinys respondentams nebuvo primetamas. Vežimo problemą, atsakydami į atvirus klausimus, kaip opią iškėlė patys tiriamieji – tėvai, pedagogai, mokyklų vadovai.

ŠVIETIMAS KAIP SOCIALINĖ PASLAUGA: KOMPLEKSINIO POŽIŪRIO BŪTINYBĖ

Į tinklo pertvarką vietose neretai žiūrima redukuotai. Prioritetas teikiamas tik formalaus švietimo ir mokymo paslaugų plėtrai. Sąlyginai apleisti lieka vaikų ir jaunuolių socializacijos, prasmingo laisvalaikio ir profesinio rengimo klausimai. Pasigendama kompleksinio požiūrio į švietimo sistemą regione, kaip į vieningą visumą. Moderniam, kompleksiniam požiūriui į švietimą plėtotis trukdo tradicinis požiūris į švietimą iš esmės tik kaip į mokymą, taip pat žinybiškumas, pasireiškiantis tiek šalies, tiek savivaldybių lygmeniu.

Keičiasi mokinių ir jaunuolių kontingentas, keičiasi socialiniai santykiai ir elgesio modeliai, vertybės, poreikiai. Pasak apklausų duomenų didėja neturinčių mokymosi motyvacijos mokinių nuošimtis. Šią tezę reikėtų patyrinti detaliau. Labai pasitarnautų lyginamieji mokymosi pasiekimų, motyvacijos ir interesų tyrimai. Bet kuriuo atveju švietimo sistema privalo į tokius struktūrinius kontingento ir jo interesų pokyčius pati reaguoti struktūriškai. Akivaizdu, jog lygia greta šalia bendrojo lavinimo mokyklų tinklo turi plėtotis jaunimui patraukli, lanksti ir diversifikuota profesinio rengimo sistema, tikslinga stiprinti ir plėsti vietose jaunimo mokyklų grandį, suaugusiųjų mokymo paslaugas. Labai aktualu stiprinti užmokyklinio (popamokinio) ugdymo grandį ir plėtoti infrastruktūrą, tinkamą socialiai vertingam laisvalaikiui organizuoti. Iki šiol švietimo sistema buvo asimetriškai susikonglomeravusi į formalų mokymąsi, o socializacijos klausimai iš dalies buvo nustumti į antrą planą. Gal būt rajonuose galėtų atsirasti naujas švietimo organizacijos tipas, kurio kontingentas būtų tie mokiniai ir jaunuoliai, kurie, kurie neturi ryškesnės mokymosi motyvacijos, kažkada iškrito iš švietimo sistemos, tačiau norėtų mokytis profesijos. Tai galėtų būti jaunimo, suaugusiųjų ir profesinės mokyklos derinys. Tokios mokyklos turėtų būti patogioje geografinėje vietoje, nesunkiai pasiekiamos, patraukliai įrengtos ir gerai aprūpintos.

SUVOKIAMAS OBJEKTIVUS TINKLO PERTVARKOS NEIŠVENGIAMUMAS, NĖRA RADIKALUS PASIPRIEŠINIMO TINKLO PERTVARKAI.

Mokyklų bendruomenės taip pat ir tėvai linkę suvokti objektyvų tinklo pertvarkos neišvengiamumą. Suvokiama, kad pagrindinė priežastis yra kai kurių vietovių demografinis neperspektyvumas, mokyklinio amžiaus vaikų stygius (ilgalaikė „demografinė duobė“). Netgi ten, kur mokyklas tenka uždaryti, radikalaus socialinio protesto nėra. Visumoje yra suvokiama, kad tinklo pertvarka išplaukia ne iš kokių nors grynai biurokratinių reformavimo

motyvų, bet iš paties gyvenimo, visų pirma iš demografinės realybės. Paradoksas tas, kad sąlyginai labiau tinklo pertvarkai psichologiškai priešinas ne mokiniai ir tėvai, ne vietos politikai ar savivaldybių administratoriai, bet mokyklų vadovai ir mokytojai.

BŪTINYBĖ TĖSTI TINKLO PERTVARKĄ

Mokinių skaičius toliau mažėja, demografinės padėties radikalaus gerėjimo požymių kol kas nematyti. Tinklo pertvarkos procese kol kas nepavyksta greitai optimizuoti mokinių srautus ir tokius parametrus kaip mokyklų dydis, klasių dydis. Kaimo vietovėse mokyklos mažėja, klasės mažos, yra tuščių mokymosi vietų, tuo pat metu visose tirtose savivaldybėse tebeegzistuoja toks nepageidautinas reiškinys, kaip darbas dvejomis pamainomis. Šis reiškinys gerokai labiau išplitęs pradžios mokykloje. Vienur mokytojai dėl nebekomplektuojamų klasių netenka darbo, kitur kvalifikuotų mokytojų trūksta. Neretai mokiniai, neturintys motyvacijos mokytis tarsi lieka už švietimo sistemos ribų. Stinga dermės tarp bendrojo lavinimo ir profesinio rengimo. Kiekviena savivaldybė ir mokykla į minėtus iššūkius reaguoja savaip, ieško vidinių rezervų. Jei kalbama apie reagavimą į minėtus iššūkius ir problemas makro lygmeniu, tai bene vienintelis konstruktyvus atsakas čia gali tolesnis tinklo pertvarkos tęsimas, spartinimas ir tobulinimas. Šiuo požiūriu pasiteisina švietimo vadybos teoretikų nuostata, jog švietimo sistema turi būti reformuojama ir atnaujinama nuolat. Svarbu tinklo pertvarką ne tik testuoti, bet ir tobulinti jos sprendimus, formuoti naujas strategines vizijas, atskaitos tašku laikant visų pirma ugdytinių interesus ir galimybes teikti kokybišką švietimą visiems už protingą kainą. Viena iš strateginių pertvarkos tobulinimo gairių ateičiai – pažvelgti į švietimą savivaldybėje, kaip į vieningą visumą, nutiesti kooperacijos ryšius tarp skirtingų žinybų ir kurti strategiškai vieningą darniai sąveikaujantį įvairaus tipo švietimo įstaigų tinklą. Jei mažėja mokyklinio amžiaus vaikų, tai nereiškia, jog švietimo sistema turėtų būti redukuojama. Mokyklinio amžiaus vaikus ugdanči švietimo sistema ir institucijos turėtų ateityje laipsniškai transformuotis į sistemą ir institucijas, kurios teiktų pačias įvairiausias švietimo paslaugas pačioms įvairiausioms gyventojų kategorijoms. Akivaizdu, kad mokyklų tinklo pertvarką turėtų ateityje peržengti formalus nepilnamečių švietimo ribas. Iškyla būtinybė ateityje strategiškai tampriau susieti tinklo pertvarką su kitomis šalyje vykdomomis edukacinėmis ir socialinėmis reformomis, programomis.

PRIEDAI

2.2.1 PRIEDAS

SUNKUMAI, NEIGIAMYBĖS IR PROBLEMOS, KURIOS KILO AR IŠKILS MOKYKLOJE DĖL TINKLO PERTVARKOS KLAIPĖDOS MIESTE (N = 93)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*						
						1 ** (N=11)	2** (N=4)	3** (N=6)	4** (N=15)	5** (N=25)	6** (N=20)	7** (N=6)
Neigiamas poveikis moksleivio socializacijai	51	55 %	Moksleivių adaptacija ir socializacija naujoje mokykloje	21	23 %	5	2		1	7	5	1
			Mokiniai turi keisti mokyklą	20	22 %	5	2		5	3	4	1
			Moksleiviams užkertamos galimybės toliau mokytis	3	3 %	1					2	
			Pasikeis mokytojai	1	1 %						1	
			„Mažesnė mokykla ugdo asmenybę, didelė – ją niveliuoja“	2	2 %				1			1
			Kiti draugai	1	1 %				1			
			Tėvams sunkiau kontroliuoti toli nuo namų besimokantį vaiką	1	1 %						1	
Pedagogų problemos	44	47 %	Sumažės tėvų – mokytojų bendradarbiavimas	2	2 %					2		
			Mokytojų įdarbinimas	11	12 %					7	2	2
			Darbo vietų mažėjimas	7	8 %	1				5		1
			Darbo krūvio sumažėjimas	13	14 %					9		4
			Sumažėjo atlyginimai	1	1 %					1		
			Įtampa mokytojų kolektyve	5	5 %					5		
Mokinių skaičiaus disbalansas mokyklose	30	32 %	Didelė pedagogų kaita mokykloje	1	1 %							1
			Mokinių skaičiaus sumažėjimas	18	19 %	3			1	7	1	6
			Mokinių skaičiaus padidėjimas klasėse	12	12 %	3	1	1	3	4		
Mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai	29	31 %	Mokymosi motyvacijos sumažėjimas	4	4 %				1	3		
			Mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta	17	18 %	1	1		1	12	1	1
			Sunku mokytis silpniesiems moksleiviams	8	9 %	3	1		2	1	1	
Mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo iššauktos problemos	19	20 %	Mokinių vežiojimo sistemos problemos	5	5 %			1	1	2	1	
			Anksti keltis, vėlai grįžti	2	2 %	1					1	
			Toli važiuoti	4	4 %	1		1			2	
			Mokinys negali dalyvauti popamokinėje veikloje	5	5 %	2	1		1		1	
			Vaiko saugumas (važinėjant ir mokantis kitose mokyklose)	3	3 %					2	1	
[Nesveika] konkurencija tarp mokyklų	13	14 %		13	14 %				1	6	3	3
Nėra problemų	13	14 %		13	14 %	1		3	1	2	6	
Nepakankama ugdymo kokybė	11	12 %	Mokymo kokybės prastėjimas	5	5 %	1		1			2	1
			Padidėjęs mokymosi krūvis	2	2 %			1	1			
			Kvalifikuotų specialistų stoka	3	3 %				1	2		
			Nepakankama mokymo priemonių bazė	1	1 %	1						
„Kenčia mokinio sveikata“	8	9 %	Mokinio sveikatos pablogėjimas	3	3 %	1		1			1	
			Mokinio psichologinė būseną	3	3 %					1	2	
			„Anksti keltis, vėlai grįžti. Kenčia mokinio sveikata“	2	2 %	1					1	
			[lokalios] administravimo problemos	1	1 %	1						
Administravimo problemos	8	9 %	Neefektyvi ir lėta tinklo pertvarkos politika	1	1 %							1
			Susidaro „langai“	6	6 %				3		3	
			Mokyklos autoriteto/ prestižo sumažėjimas	3	3 %					1	1	1
Nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu	8	9 %	Nuostata, kad gimnazija – pranašesnė už kitas mokyklas ir ją turi lankyti gabesni mokiniai	3	3 %					2	1	
			Pasikeitė mokyklos statusas	2	2 %				1		1	
			Nesitarta su bendruomene – sprendimas vienašališkas	2	2 %							2
Informacijos sklaida	6	6 %	Neaiški mokyklos ir mokytojų ateitis	4	4 %					3		1

*1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusiųjų į klausimą skaičius

2.2.1 PRIEDAS (tęsinys)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*						
						1 ** (N=11)	2** (N=4)	3** (N=6)	4** (N=15)	5** (N=25)	6** (N=20)	7** (N=6)
Patalpų [panaudojimo] problemos	5	5 %	Patalpų stoka	5	5 %				2	3		
Nyksta meninio ugdymo programa „Varpo“ vidurinėje mokykloje ir „Aitvaro“ gimnazijoje	5	5 %		5	5 %	1				3	1	
Naikinamos mokyklos tradicijos	4	4 %		4	4 %					1	1	2
Atimama pasirinkimo galimybė mokiniui	2	2 %		2	2 %						2	
Uždarys mokyklą	1	1 %		1	1 %					1		
Finansavimo stoka	1	1 %		1	1 %	1						

*1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusiųjų į klausimą skaičius

2.2.2 PRIEDAS

SUNKUMAI, NEIGIAMYBĖS IR PROBLEMOS, KURIOS KILO AR IŠKILS MOKYKLOJE DĖL TINKLO PERTVARKOS KAUNO RAJONE (N = 105)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*			
						1 ** (N=44)	2 (N=13)	5 (N=31)	6 (N=14)
Mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo išsąsktos problemos	73	69,5 %	Mokinių vežiojimo sistemos problemos	21	20 %	6	2	11	3
			Anksti keltis, vėlai grįžti	18	17 %	9		2	7
			Toli važiuoti	4	4 %	1	1	1	1
			Mokinys negali dalyvauti popamokinėje veikloje	15	14 %	9		4	2
			Vaiko saugumas (važinėjant ir mokantis kitose mokyklose)	5	5 %	3		1	1
			Lankomumo problema	1	1 %			1	
			Laisvalaikio stoka	9	9 %	3	4		2
Neigiamas poveikis moksleivio socializacijai	35	33 %	Moksleivių adaptacija ir socializacija naujoje mokykloje	18	17 %	7	2	8	1
			Mokiniai turi keisti mokyklą	13	12 %	8	1	4	
			Kiti draugai	2	2 %	1		1	
			Sumažės tėvų – mokytojų bendradarbiavimas	2	2 %			1	1
Mokinių skaičiaus disbalansas mokykloje	26	25 %	Mokinių skaičiaus sumažėjimas	19	18 %	6		10	3
			Mokinių skaičiaus padidėjimas klasėse	7	7 %		2	4	1
			Mokinio sveikata	3	3 %		1	1	1
„Kenčia mokinio sveikata“	24	23 %	Mokinio psichologinė būsena	3	3 %		3		
			„Anksti keltis, vėlai grįžti. Kenčia mokinio sveikata“	18	17 %	9		2	7
			Mokytojų įdarbinimas	7	7 %	1		3	3
Pedagogų problemos	22	21 %	Darbo vietų mažėjimas	1	1 %				1
			Darbo krūvio sumažėjimas	7	7 %			4	3
			Sumažėjo atlyginimai	2	2 %			2	
			Įtampa mokytojų kolektyve	1	1 %			1	
			Didelė pedagogų kaita mokykloje	4	4 %	1		3	
			Mokymosi motyvacijos sumažėjimas	9	9 %		1	8	
			Mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta	9	9 %			9	
Mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai	19	18 %	Sunku mokytis silpniesiems moksleiviams	1	1 %	1			
				14	13 %	8	4		2
				4	4 %	2	1		1
Nėra problemų	14	13 %	Mokymo kokybės prastėjimas	4	4 %	2	1		1
			Padidėjęs mokymosi krūvis	5	5 %	2	3		
			Kvalifikuotų specialistų stoka	1	1 %			1	
			Nepakankama mokymo priemonių bazė	2	2 %	2			
Patalpų problemos	9	9 %	Patalpų stoka	9	9 %	1		4	4
Nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu	5	5 %	Mokyklos autoriteto/ prestižo sumažėjimas	5	5 %			3	2
Socialinės problemos	4	4 %	„Pinigų trūkumas šeimoje“/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės	3	3 %			2	1
			Lankomumo problema	1	1 %			1	
			Informacijos stoka	2	2 %			2	
Informacijos sklaida	3	3 %	Neaiški mokyklos ir mokytojų ateitis	1	1 %			1	
Naikinamos mokyklos tradicijos	3	3 %		3	3 %			2	1
[Nesveika] konkurencija tarp mokyklų	1	1 %		1	1 %				1
Uždarys mokyklą	1	1 %		1	1 %	3		1	
Kaimo bendruomenės socializacija	1	1 %	Neliks švietimo ir kultūros židinio kaime/ miestelyje	1	1 %			1	

* Atsakiusiųjų į klausimą skaičius, atsižvelgiant į statusą: 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

2.2.3 PRIEDAS

SUNKUMAI, NEIGIAMYBĖS IR PROBLEMOS, KURIOS KILO AR IŠKILS MOKYKLOJE DĖL TINKLO PERTVARKOS MAŽEIKIŲ RAJONE (N = 71)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*				
						1** (N=10)	4** (N=1)	5** (N=34)	6** (N=16)	7** (N=10)
Pedagogų problemos	45	63 %	Mokytojų įdarbinimas	8	11 %			7	1	
			Darbo vietų mažėjimas	14	20 %			14		
			Darbo krūvio sumažėjimas	17	24 %	1		12	3	1
			Įtampa mokytojų kolektyve	3	4 %			3		
			„Pedagogų kvalifikacijos smukimas, kai nebėra vyresnių klasių“	3	4 %			3		
Neigiamas poveikis moksleivio socializacijai	37	52 %	Moksleivių adaptacija ir socializacija naujoje mokykloje	18	25 %	4		6	7	1
			Mokiniai turi keisti mokyklą	15	19 %	6	1	2	6	
			Moksleiviams užkertamos galimybės toliau mokytis	1	1 %					1
			Kiti draugai	2	3 %	1			1	
			Atotrūkis nuo tėvų	1	1 %	1				
Mokinių skaičiaus disbalansas mokykloje	33	46 %	Mokinių skaičiaus sumažėjimas	31	44 %	2	1	20	1	7
			Mokinių skaičiaus padidėjimas klasėse	2	3 %			1	1	
Nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu	22	31 %	Mokyklos autoriteto/ prestižo sumažėjimas	9	13 %	1		5		3
			Neigiamas visuomenės požiūris į pagrindinę mokyklą	5	7 %			3		2
			Nuostata, kad gimnazija – pranašesnė už kitas mokyklas ir ją turi lankyti gabesni mokiniai	2	3 %			1	1	
			Pasikeitė mokyklos statusas	6	8 %	2		2	2	
Mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo išsąskaitos problemos	11	15 %	Mokinių vežiojimo sistemos problemos	6	8 %			3	1	2
			Toli važiuoti	4	5 %	1		1	2	
			Vaiko saugumas (važinėjant ir mokantis kitose mokyklose)	1	1 %				1	
Administravimo problemos	11	15 %	Neefektyvi ir lėta tinklo pertvarkos politika, neaiški savivaldybės pozicija	10	14 %			5		5
			„Per mažas dėmesys pradinėms klasėms“	1	1 %			1		
Mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai	8	11 %	Mokymosi motyvacijos sumažėjimas	2	3 %				1	1
			Mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta	6	8 %			6		
„Kenčia mokinio sveikata“	5	7 %	Mokinio psichologinė būseną	5	7 %	1		2	2	
Nepakankama ugdymo kokybė	5	7 %	Mokymo kokybės prastėjimas	5	7 %			4	1	
Informacijos sklaida	5	7 %	Informacijos stoka	3	4 %			3		
			Nesitarta su bendruomene – sprendimas vienašališkas	1	1 %			1		
			Neaiški mokyklos ir mokytojų ateitis	1	1 %			1		
Nėra problemų	4	5 %		4	5 %			1	2	1
[Nesveika] konkurencija tarp mokyklų	3	4 %		3	4 %			3		
Naikinamos mokyklos tradicijos	3	4 %		3	4 %		1	2		
Uždarys mokyklą	2	3 %		2	3 %			1	1	
Finansavimo stoka	2	3 %		2	3 %			2		
Atimama pasirinkimo galimybė mokiniui	1	1 %		1	1 %				1	
Socialinės problemos	1	1 %	„Pinigų trūkumas šeimoje“/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės	1	1 %				1	

* Atsakiusių į klausimą skaičius, atsižvelgiant į statusą: 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

2.2.4 PRIEDAS

SUNKUMAI, NEIGIAMYBĖS IR PROBLEMOS, KURIOS KILO AR IŠKILS MOKYKLOJE DĖL TINKLO PERTVARKOS PASVALIO RAJONE (N = 94)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*					
						1** (N=19)	3** (N=5)	4** (N=1)	5** (N=32)	6** (N=18)	7** (N=10)
Neigiamas poveikis moksleivio socializacija	55	59 %	Moksleivių adaptacija ir socializacija naujoje mokykloje	19	20 %	2	1	1	7	3	5
			Mokiniai turi keisti mokyklą	11	12 %	6	1		3	1	
			Moksleiviams užkertamos galimybės toliau mokytis	10	11 %	1	1		6	2	
			Pasikeis mokytojai	3	3 %		2			1	
			„Mažesnė mokykla ugdo asmenybę, didelė – ją niveliuoja“	1	1 %				1		
			Kiti draugai	2	2 %		1			1	
			Atotrūkis nuo tėvų	3	3 %	1			1	1	
			Tėvams sunkiau kontroliuoti toli nuo namų besimokantį vaiką	3	3 %	1			1	1	
Mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo iššauktos problemos	44	47 %	Sumažės tėvų – mokytojų bendradarbiavimas	3	3 %					2	1
			Mokinių vežiojimo sistemos problemos	18	19 %	3			10	1	4
			Anksti keltis, vėlai grįžti	6	6 %	3			2	1	
			Toli važiuoti	5	5 %				1	1	3
			Mokinys negali dalyvauti popamokinėje veikloje	5	5 %				3	1	1
			Vaiko saugumas (važinėjant ir mokantis kitose mokyklose)	4	4 %				1	1	2
			Lankomumo problema	3	3 %				3		
			Laisvalaikio stoka	3	3 %					1	2
Mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai	33	35 %	Mokymosi motyvacijos sumažėjimas	8	9 %				7		1
			Mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“, nemotyvuoti mokiniai, o gabūs – išvyksta	19	20 %	4	1		10	2	2
			Sunku mokytis silpnesniems moksleiviams	6	6 %		2		4		
Pedagogų problemos	25	27 %	Mokytojų įdarbinimas	7	7 %	1			3		3
			Darbo vietų mažėjimas	4	4 %				2		2
			Darbo krūvio sumažėjimas	5	5 %			1	1		3
			Įtampa mokytojų kolektyve	2	2 %				1		1
			Pedagogų kvalifikacijos smukimas	2	2 %				1	1	
			Didelė pedagogų kaita mokykloje	3	3 %	1			2		
			Mokytojų skaičiaus sumažėjimas	2	2 %					2	
„Kenčia mokinio sveikata“	19	20 %	Mokinio sveikata	11	12 %	1			7	1	2
			Mokinio psichologinė būseną	2	2 %				2		
			„Anksti keltis, vėlai grįžti. Kenčia mokinio sveikata“	6	6 %	3			2	1	
Mokinių skaičius	17	18 %	Mokinių skaičiaus sumažėjimas	10	11 %	5	2		6	2	1
			Mokinių skaičiaus padidėjimas klasėse	7	7 %		1		5		1
Administravimo problemos	16	17 %	[lokalios] administravimo problemos	15	16 %	5		1	6		3
			Atsirado daugiau popierizmo	1	1 %						1
Nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu	13	14 %	Mokyklos autoriteto/ prestižo sumažėjimas	5	5 %	2					3
			Nuostata, kad gimnazija – pranašesnė už kitas mokyklas ir ją turi lankyti gabesni mokiniai	5	5 %		1		2	1	1
			Pasikeitė mokyklos statusas	3	3 %	1				1	1
Uždarys mokyklą	11	12 %		11	12 %	3	3		2	2	1
Socialinės problemos	11	12 %	„Pinigų trūkumas šeimoje“/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės	8	9 %	1	2	1	4		
			Lankomumo problema	3					3		

* Atsakiusiųjų į klausimą skaičius, atsižvelgiant į statusą: 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

2.2.4 PRIEDAS (tęsinys)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*					
						1** (N=19)	3** (N=5)	4** (N=1)	5** (N=32)	6** (N=18)	7** (N=10)
Nepakankama ugdymo kokybė	10	11 %	Mokymo kokybės prastėjimas	4	11 %		1		3		
			Padidėjęs mokymosi krūvis	1					1		
			Kvalifikuotų specialistų stoka	5					2	1	2
Informacijos sklaida	5	5 %	Informacijos stoka	4	5 %				3		1
			Neaiški mokyklos ir mokytojų ateitis	1					1		
Patalpų [panaudojimo] problemos	4	4 %	Patalpų stoka	2	4 %		1				1
			Tuščių patalpų racionalaus panaudojimo problema	2					2		
Naikinamos mokyklos tradicijos	4	4 %		4	4 %				4		
Kaimo bendruomenės socializacija	4	4 %	Neliks švietimo ir kultūros židinio kaime/ miestelyje	4	4 %	1			2		1
Finansavimo stoka	3	3 %		3	3 %				3		
Atimama pasirinkimo galimybė mokiniui	3	3 %		3	3 %				2	1	
Nesantaika tarp mokyklų	1	1 %		1	1 %						1

* Atsakiusiųjų į klausimą skaičius, atsižvelgiant į statusą: 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

2.2.5 PRIEDAS

SUNKUMAI, NEIGIAMYBĖS IR PROBLEMOS, KURIOS KILO AR IŠKILS MOKYKLOJE DĖL TINKLO PERTVARKOS VARĖNOS RAJONE (N = 105)

Kategorija	Atsakiusiųjų rajone skaičius	Procentinė dalis	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*						
			1	2	3	4	5	6	7
Mokymo kokybės prastėjimas	12	13 %	1	5			3	2	1
Mokytojų įdarbinimas	15	16 %		3			9	1	2
Didelė pedagogų kaita	3	3 %	1				2		
Mokinio psichologinė būseną	7	7 %	2	1			1	3	
Mokinių vežiojimo netobulumas	32	34 %	13	2			8	7	2
Informacijos stoka	8	8 %					3	3	2
Nesantaika tarp mokyklų	16	17 %	3	1			6	5	1
Sunku mokytis silpniesiems moksleiviams	6	6 %	4					2	
Padidėjęs mokymosi krūvis	3	3 %		2				1	
Įtampa mokytojų kolektyve	14	15 %					9	3	2
Moksleivių socializacija ir adaptacija naujoje mokykloje	36	38 %	9	5			10	9	3
Tuščių patalpų racionalaus panaudojimo problema	2	2 %					1	1	
Neliks švietimo ir kultūros židinio	14	15 %	3				6	4	1
Mokinio sveikata	9	9 %	2				4	2	1
Darbo vietų mažėjimas	8	8 %	1	3			3		1
Darbo krūvio sumažėjimas	7	7 %		1			5		1
Darbo krūvio padidėjimas	2	2 %	1	1					
Mokyklos autoriteto/ prestižo sumažėjimas	3	3 %	1				2		
Pasikeis mokytojai	14	15 %	5	6			1	2	
Sumažės tėvų – mokytojų bendradarbiavimas	4	4 %	1				1	1	1
Popamokinės veiklos ...	10	11 %	1				4	3	2
Mokinių skaičiaus sumažėjimas	4	4 %	1	2			1		
Mokiniai turi keisti mokyklą	11	12 %	1	2			2	5	1
Moksleiviams užkertamos galimybės toliau mokytis	6	6 %		3			1	1	1
Kvalifikuotų specialistų stoka	5	5 %					3	1	1
Toli važiuoti	18	19	3	3			5	5	2
Lankomumo problema	5	5 %		2			2	1	
„Pinigų trūkumas šeimoje“/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės	8	8 %	3	1				3	1
Pasikeitė mokyklos statusas	2	2 %	1				1		
Laisvalaikio stoka	4	4 %	3				1		
Kiti draugai	2	2 %		2					
Atsirado daugiau popierizmo	1	1 %					1		
Anksti keltis, vėlai grįžti	12	13	5				2	4	1
Atotrūkis	8	8 %	1				1	5	1
Saugumas	12	13 %	2				6		4
Tėvų pasipriešinimas	4	4 %		1			1	1	1
Nesitarta su bendruomene – sprendimas vienašališkas	3	3 %					2	1	
Sunkiau kontroliuoti vaiką	5	5 %	1				2	2	
„Mažesnė mokykla ugdo asmenybę, didelė – ją niveliuoja“	10	11 %	4				3	1	2
Sumažėjo atlyginimai	2	2 %					2		
Pedagogų kvalifikacijos smukimas	5	5 %		1			4		
Naikinamos mokyklos tradicijos	2	2 %						2	

* Atsakiusiųjų į klausimą skaičius, atsižvelgiant į statusą: 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

2.2.6 PRIEDAS

LAIMĖJIMAI, PASIEKIMAI, KURIE ATSIKIRDA ARBA BENT JAU PRADEDA REIKŠTIS DĖL TINKLO PERTVARKOS KLAIPĖDOS MIESTE (N = 87)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*						
						1** (N=11)	2** (N=4)	3** (N=6)	4** (N=15)	5** (N=25)	6** (N=20)	7** (N=6)
Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas	37	42 %	Atliktas mokyklos remontas/ renovacija	16	18 %	6	2	1	2	2	3	
			Gerėja materialinė bazė	2	2 %	2	2		2	1	4	1
			Įsteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla	5	6 %	2					3	
			Daugėja ugdymo priemonių	1	1 %				1			
			Pastatyta sporto salė	5	6 %	2	2			1		
			Gerėja finansavimas	5	6 %					1	4	
			Efektyvesnis lėšų panaudojimas	3	3 %					1	2	
Moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai	24	30 %	Pagerėjo mokinių mokymosi motyvacija	12	14 %			3	1	8		
			Gerai mokymosi rezultatai	5	6 %	1		1		1	2	
			Į mokyklą ateina/ lieka geri mokiniai	7	8 %		1	1	1	4		
Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas	26	33 %	Mokytojai kelia kvalifikaciją	12	14 %	2	2		2	1	4	1
			Ugdymo kokybės pagerėjimas	6	7 %				4		2	
			Koncentracija į vieną koncentrą – leis geriau pasiruošti pamokoms	8	10 %		3			3	1	1
Mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas	25	32 %	Mokinių skaičiaus padidėjimas	9	12 %				3	4	2	
			Mokinių skaičiaus sumažėjimas	1	1 %						1	
			Nebeliko darbo pamainomis/ „Nelanko mokyklos dviem pamainom“	15	19 %	3				7	3	2
Neįžvelgia MTP privalumų	15	19 %	Nėra	15	19 %	1		2	4	5	2	1
Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas	13	15 %	Įvairesnė popamokinė veikla	7	8 %	2			2		3	
			Didesnės galimybės pasirinkti įvairias švietimo paslaugas	6	7 %	1			3		2	
Mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas	4	4 %	Sutvarkyta mokinių vežiojimo sistema	4	4 %		1		1	1	1	
Psichologinis efektas	7	8 %	Pagerėjo darbo ir/arba mokymosi sąlygos	7	8 %	3	2			1	2	
Poveikis mokinio socializacijai	13	16 %	Įvairesnė popamokinė veikla	7	8 %	2			2		3	
			Platesnis draugų ratas	6	7 %		2	1	2		1	
Padidėjęs mokyklų aktyvumas	1	1 %	Mokykla daugiau dėmesio skiria įsivertinimui	1	1 %					1		
Darbo krūvio suregulavimas	16	21 %	Darbo krūvio sumažėjimas	1	1 %					1		
			Nebeliko darbo pamainomis/ „Nelanko mokyklos dviem pamainom“	15	19 %	3				7	3	2
Keičiasi mokyklos statusas	4	4 %	Pasikeis mokyklos statusas [iš rusų į lietuvių]	2	2 %	1					1	
			Pasikeis mokyklos statusas [bus gimnazija]	2	2 %						2	
Specifiniai privalumai	14	18 %	Mažieji netrukdyt vyresniems/ „nebus mažų vaikų ir jie netrukdyt vyresniems“	9	12 %	3	1	2	1	1	1	
			„Atsirado daugiau patalpų, kurias galima skirti kabinetams“	4	4 %	1		1				2
			„Išskeldinti rusakalbiai“	1	1 %					1		

* 1. 8-10 klasių mokinys 2. 11-12 klasių mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasių mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasių mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.7 PRIEDAS

LAIMĖJIMAI, PASIEKIMAI, KURIE ATSIRADO ARBA BENT JAU PRADEDA REIKŠTIS DĖL TINKLO PERTVARKOS KAUNO RAJONE (N = 102)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*			
						1** (N =44)	2** (N =10)	5** (N =30)	6** (N =14)
Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas	57	56 %	Išteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla	17	17 %	6	1	9	1
			Atliktas mokyklos remontas/ renovacija	12	12 %	3	2	5	2
			Gerėja materialinė bazė	11	11 %	4		6	1
			Daugėja ugdymo priemonių	8	8 %	2		6	
			Pastatyta sporto salė	5	5 %	4		1	
			Mokykla turi autobusiuką	4	4 %	2	1		1
			Gerėja finansavimas	3	3 %			3	
			Efektyvesnis lėšų panaudojimas	3	3 %			3	
			Geriau aprūpinama informacinėmis technologijomis	4	4 %		2	2	
			Taupomos savivaldybės lėšos	1	1 %				1
			Gera biblioteka	1	1 %			1	
Poveikis mokinio socializacijai	26	25,6 %	Įvairesnė popamokinė veikla	20	19,6 %	8		6	6
			Platesnis draugų ratas	3	3 %	1	1	1	
			Pagerėjęs lankomumas/ „nepraleidinėjū pamokų“	2	2 %	1	1		
			Savarankiškesni vaikai	1	1 %		1		
Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas	25	24,5 %	Mokytojai kelia kvalifikaciją	16	15,6 %	10		5	1
			Ugdymo kokybės pagerėjimas	9	9 %	1	1	7	
Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas	23	22,5 %	Įvairesnė popamokinė veikla	20	19,6 %	8		6	6
			Didesnės galimybės pasirinkti įvairias švietimo paslaugas	3	3 %			2	1
Mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas	17	17 %	Sutvarkyta mokinių vežiojimo sistema	13	12,7 %	2		4	7
			Mokykla turi autobusiuką	4	4 %	2	1		1
Psichologinis efektas	14	14 %	Pagerėjo darbo ir/arba mokymosi sąlygos	12	12 %	9	1	2	
			Mokinių ir mokytojų saugumas	2	2 %		1		1
Mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas	14	14 %	Mokinių skaičiaus padidėjimas	7	7 %			2	5
			Mokinių skaičiaus sumažėjimas	7	7 %	1		6	
Mokymosi rezultatų pokyčiai	4	4 %	Geri mokymosi rezultatai	4	4 %	2	2		
Neįžvelgia MTP privalumų	8	8 %	Nėra	8	8 %	6		1	1
Darbo krūvio suregulavimas	7	7 %	Mokytojams bus lengviau dirbti [su tam tikro amžiaus vaikais]	7	7 %	3		4	
Glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių	6	6 %	Didėja mokinių – mokytojų bendradarbiavimas	1	1 %	1			
			Glaudesnis bendradarbiavimas tarp mokyklų	5	5 %			3	2
Specifiniai laimėjimai	5	5 %	„Dalyvaujame MTP“	3	3 %			3	
			Suaktyvėjo kaimo bendruomenė	2	2 %			2	
Keičiasi mokyklos statusas	1	1 %	Pasikeis mokyklos statusas [bus gimnazija]	1	1 %		1		

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.8 PRIEDAS

LAIMĖJIMAI, PASIEKIMAI, KURIE ATSIKIRDO ARBA BENT JAU PRADEDA REIKŠTIS DĖL TINKLO PERTVARKOS MAŽEIKIŲ RAJONE (N = 73)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*				
						1** (N=10)	4** (N=1)	5** (N=35)	6** (N=16)	7** (N=10)
Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas	65	89 %	Atliktas mokyklos remontas/ renovacija	18	25 %	7		7	4	
			Gerėja materialinė bazė	21	29 %	2		8	6	5
			Išteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla	6	8 %			3	2	
			Daugėja ugdymo priemonių	11	15 %	1		6	2	2
			Pastatyta sporto salė	2	3 %	1			1	
			Mokykla turi autobusiuką	1	1 %					1
			Gerėja finansavimas	4	5 %			2	1	1
			Efektyvesnis lėšų panaudojimas	2	3 %			1	1	
			Geriau aprūpinama informacinėmis technologijomis	2	3 %			1		1
Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas	39	53 %	Mokytojai kelia kvalifikaciją	17	23 %			12	3	2
			Ugdymo kokybės pagerėjimas	15	20 %			9	4	2
			Koncentracija į vieną koncentrą – leis geriau pasiruošti pamokoms	7	10 %			4		3
Psichologinis efektas	27	37 %	Pagerėjo darbo ir/arba mokymosi sąlygos	16	22 %	7		4	3	2
			Mokinių ir mokytojų saugumas	10	14 %			7	1	2
			„Mažesnis kolektyvas – draugiškesnis“	1	1 %	1				
Mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas	9	12 %	Mokinių skaičiaus padidėjimas	1	1 %	1				
			Mokinių skaičiaus sumažėjimas	5	7 %	1			4	
			Nebeliko darbo pamainomis/ „Nelanko mokyklos dviem pamainom“	3	4 %			1	1	1
Neįžvelgia MTP privalumų	6	8 %	Nėra	6	8 %			5	1	
Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas	6	8 %	Įvairesnė popamokinė veikla	5	7 %	1		2	2	
			„Gali mokytis neįgalūs vaikai, nes įrengtas liftas neįgaliesiems“	1	1 %	1				
Mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas	2	3 %	Sutvarkyta mokinių vežiojimo sistema	1	1 %					1
			Mokykla turi autobusiuką	1	1 %	1				
Poveikis mokinio socializacijai	3	4 %	Platesnis draugų ratas	2	3 %	1		1		
			Savarankiškesni vaikai	1	1 %			1		
Darbo krūvio suregulavimas	5	7 %	Darbo krūvio sumažėjimas	2	3 %			1	1	
			Nebeliko darbo pamainomis/ „Nelanko mokyklos dviem pamainom“	3	4 %			1	1	1
Glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių	5	7 %	Didėja mokinių – mokytojų bendradarbiavimas	3	4 %			2	1	
			Pagerėjo bendradarbiavimas su tėvais/ tėvų-mokytojų bendradarbiavimas	2	3 %				1	1
Kita	3	3 %	„Renovacijos metu dirbau mokykloje, labai džiaugiuosi, nes vasaros metu užsidirbau pinigų, galėjau apsipirkti naujiems mokslo metams“	1	1 %	1				
			Mokykla pradeda „branginti“ vaiką	1	1 %				1	
			„Tvarka mokykloje“	1	1 %		1			

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7.

Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusiųjų į klausimą skaičius

2.2.9 PRIEDAS

LAIMĖJIMAI, PASIEKIMAI, KURIE ATSIKIRDO ARBA BENT JAU PRADEDA REIKŠTIS DĖL TINKLO PERTVARKOS VARĖNOS RAJONE (N = 73)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*				
						1** (N =21)	2** (N =12)	5** (N =17)	6** (N =24)	7** (N =7)
Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas	39	53 %	Gerėja materialinė bazė	10	13,7 %	3 (14 %)	2 (17 %)	2 (12%)	1 (4 %)	2 (28%)
			Gerėja finansavimas	4	5,6 %	1 (5 %)		2 (12%)		1 (14%)
			Atliktas mokyklos remontas/ renovacija	6	8,2 %	2 (10 %)	2 (17 %)		1 (4 %)	1 (14%)
			Pastatyta/ įrengta sporto salė	5	6,8 %	3 (14 %)	1 (8 %)		1 (4 %)	
			Įsteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla	4	5,5 %	2 (10 %)		1 (6 %)	1 (4 %)	
			Mokykla turi autobusiuką	5	6,8 %	1 (5 %)		1 (6 %)	2 (8 %)	1 (14%)
			Taupomos savivaldybės lėšos	1	2 %	-		1 (6 %)		
			Efektyviau skirstomos ŠMM lėšos	1	2 %	1 (5 %)				
			Efektyvesnis lėšų panaudojimas	1	2 %	-				1 (14%)
Neįžvelgia MTP privalumų	19	26 %	Nėra	19	26 %	2 (10 %)	2 (17 %)	5 (29%)	9 (38%)	1 (14%)
			Ugdymo kokybės pagerėjimas	7	9,5 %	2 (10 %)		2 (12%)	2 (8 %)	1 (14%)
Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas	18	25 %	Efektyvesnis mokytojų darbas	1	2 %			1 (6 %)		
			Mokytojai kelia kvalifikaciją	10	13,7 %	1 (5 %)	2 (17 %)	3 (18%)	4 (17%)	3 (43%)
Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas	10	14 %	Didesnės galimybės pasirinkti įvairias švietimo paslaugas	7	9,5 %	5 (24%)	1 (8 %)		1 (4 %)	
			Įvairesnė popamokinė veikla	3	4 %			2 (12%)	1 (4 %)	
Padidėjęs mokyklos aktyvumas	9	12 %	Mokykla aktyviau vykdo projektinę veiklą	2	3 %			2 (12%)		
			Mokykla daugiau dėmesio skiria įsivertinimui	3	4 %				2 (8 %)	1 (14%)
			Mokykla tobulėja, siekdama geresnio įvertinimo	3	4 %		2 (17 %)			1 (14%)
			Skatinama konkurencija tarp mokyklų	1	2 %		1 (8 %)			
Kita	7	10 %	Pasikeis mokyklos statusas [bus gimnazija]	4	5,5 %	1 (5 %)		1 (6 %)	2 (8 %)	
			Mažieji netrukdyt vyresniems	3	4 %		2 (17 %)		1 (4 %)	
Poveikis mokinio socializacijai	6	8 %	Platesnis draugų ratas	1	2 %	1 (5 %)				
			Įvairesnė popamokinė veikla	3	4 %			2 (12%)	1 (4 %)	
			Savarankiškesni vaikai	2	3 %	2 (10 %)				
Glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių	3	4 %	Didėja mokinių – mokytojų bendradarbiavimas	3	4 %	1 (5 %)	1 (8 %)			1 (14%)
Mokinių skaičiaus mokyklose sureguliojimas	2	3 %	Mokinių skaičiaus padidėjimas	2	3 %	1 (5 %)	1 (8 %)			
Darbo krūvio sureguliojimas	2	3 %	Mokytojams bus lengviau dirbti [su tam tikro amžiaus vaikais]	1	2 %		1 (8 %)			
			Darbo krūvio sumažėjimas	1	2 %		1 (8 %)			
Psichologinis efektas	1	1 %	Pagerėjo darbo ir/arba mokymosi sąlygos	1	2 %					1 (14%)

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusiųjų į klausimą skaičius

2.2.10 PRIEDAS

LAIMĖJIMAL, PASIEKIMAL, KURIE ATSIKIRADO ARBA BENT JAU PRADEDA REIKŠTIS DĖL TINKLO PERTVARKOS PASVALIO RAJONE (N = 86)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*				
						1** (N=19)	3** (N=5)	5** (N=32)	6** (N=18)	7** (N=10)
Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas	65	75,6 %	Atliktas mokyklos remontas/ renovacija	31	36 %	12	1	10	3	5
			Gerėja materialinė bazė	1	1 %					1
			Išteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla	4	4 %	1		1		2
			Daugėja ugdymo priemonių	12	14 %	3		6	1	2
			Pastatyta sporto salė	1	1 %					1
			Mokykla turi autobusiuką	11	13 %	3		7		1
			Efektyvesnis lėšų panaudojimas	3	3 %			2		1
			Geriau aprūpinama informacinėmis technologijomis	2	2 %	1	1			
Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas	18	21 %	Įvairesnė popamokinė veikla	11	13 %	3	1	1	2	4
			Didesnės galimybės pasirinkti įvairias švietimo paslaugas	7	8 %		2	3		2
Mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas	16	19 %	Sutvarkyta mokinių vežiojimo sistema	5	6 %	1		1	3	
			Mokykla turi autobusiuką	11	13 %	3	1	1	2	4
Neįžvelgia MTP privalumų	11	13 %	Nėra	11	13 %	1		8	2	
Glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių	8	9 %	Didėja mokinių – mokytojų bendradarbiavimas	6	7 %	1	1	3		1
			Glaudesnis bendradarbiavimas tarp mokyklų	1	1 %	1				
			Pagerėjo bendradarbiavimas su tėvais/ tėvų-mokytojų bendradarbiavimas	1	1 %			1		
Poveikis mokinio socializacijai	6	7 %	Platesnis draugų ratas	4	4,6 %		2		1	1
			Savarankiškesni vaikai	2	2 %		1	1		
Moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai	5	5,8 %	Pagerėjo mokinių mokymosi motyvacija	4	4 %		2	2		
			„Gilesnės moksleivių žinios“	1	1 %				1	
Psichologinis efektas	3	3 %	Pagerėjo darbo ir/arba mokymosi sąlygos	2	2 %	1	1			
			Mokinių ir mokytojų saugumas	1	1 %			1		
Mokinių skaičiaus mokyklose sureguliuojimas	4	4,6 %	Mokinių skaičiaus padidėjimas	4	4 %	1		1		2
Padidėjęs mokyklų aktyvumas	2	2 %	Mokykla aktyviau vykdo projektinę veiklą	1	1 %					1
			Skatinama konkurencija tarp mokyklų	1	1 %					1
Keičiasi mokyklos statusas	2	2 %	Pasikeis mokyklos statusas [bus gimnazija]	2	2 %		1	1		
Kita	3	3 %	„Perrūšiuoti mokiniai, o mokytis tarp geriau besimokančių visada yra geriau“	2	2 %	1			1	
			„Gerai, kad visiškai neuždaromos kaimo mokyklos“	1	1 %				1	

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.11 PRIEDAS

LAIMĖJIMAL, PASIEKIMAL, KURIE ATSIRADO ARBA BENT JAU PRADEDA REIKŠTIS DĖL TINKLO PERTVARKOS ŠALČININKU RAJONE (N = 60)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*					
						1** (N=12)	2** (N=3)	4** (N=1)	5** (N=27)	6** (N=11)	7** (N=3)
Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas	35	58 %	Atliktas mokyklos remontas/ renovacija	8	13 %	6			1	1	
			Gerėja materialinė bazė	6	10 %	4	1		1		
			Įsteigta kompiuterių klasė/ kompiuterizuota mokykla	5	8 %		1	1		3	
			Daugėja ugdymo priemonių	4	7 %		1		1	2	
			Pastatyta sporto salė	6	10 %	6					
			Mokykla turi autobusiuką	1	1 %					1	
			Gerėja finansavimas	1	1 %				1		
			Efektyvesnis lėšų panaudojimas	1	1 %				1		
			Geriau aprūpinama informacinėmis technologijomis	1	1 %					1	
Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas	33	55 %	Gera biblioteka	2	3 %		2				
			Mokytojai kelia kvalifikaciją	6	10 %				4		2
			Gerai mokytojai	13	22 %	7	3	1		2	
			Ugdymo kokybės pagerėjimas	7	12 %	3	1	1	1	1	
			Vaikai geriau išmoks valstybinę kalbą	6	10 %				4	2	
Neįžvelgia MTP privalumų	20	33 %	Nėra	20	33 %	1			17	1	1
Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas	8	13 %	Įvairesnė popamokinė veikla	6	10 %				1	5	
			Didesnės galimybės pasirinkti įvairias švietimo paslaugas	2	3 %				1	1	
	6	10 %	Pagerėjo darbo ir/arba mokymosi sąlygos	6	10 %	6					
Moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai	5	8 %	Gerai mokymosi rezultatai	5	8 %	1	1		2	1	
Poveikis mokinio socializacijai	7	11 %	Įvairesnė popamokinė veikla	6	10 %				1	5	
			Platesnis draugų ratas	1	1 %			1			
Mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas	3	5 %	Mokinių skaičiaus padidėjimas	3	5 %					3	
Glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių	1	1 %	Pagerėjo bendradarbiavimas su tėvais/ tėvų- mokytojų bendradarbiavimas	1	1 %					1	
Specifiniai privalumai	4	6 %	„Geriau žinos lietuviškas tradicijas ir papročius“	1	1 %					1	
			„Renovacijos metu dirbau mokykloje, labai džiaugiuosi, nes vasaros metu užsidirbau pinigų, galėjau apsipirkti naujiems mokslo metams“	1	1 %	1					
			„Tvarka mokykloje“	1	1 %		1				
			„Mokykla – tai organizacija, kur galime rasti paramą“	1	1 %					1	

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.12 PRIEDAS

PASIŪLYMAI DĖL TINKLO PERTVARKOS TOBULINIMO: KAUNO RAJONAS (N = 77)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*			
						1 (N =32)	2 (N = 10)	5 (N =31)	6 (N =84)
Vykdėti mokyklų renovaciją	20	26 %	Reikia atlikti remontą mokykloje	17	22 %	9	2	4	2
			„Sudaryti geresnes darbo sąlygas mokiniams ir mokytojams“	3	4 %	3			
Neuždaryti mokyklų	19	25 %	Kaime mokyklos turi išlikti kuo ilgiau, nes jos - kultūros židiny	14	18 %	1			4
			Grąžinti mokyklai vidurinės statusą/ palikti vidurinę mokyklą	5	6 %	1			4
Bendradarbiauti	10	13 %	„Reikėtų įsiklausyti į mokyklų bendruomenių nuomones“/ Bendradarbiauti su bendruomene	10	13 %			5	5
Optimizuoti moksleivių skaičių	8	10 %	Mažinti moksleivių skaičių klasėse	8	10 %	1	1	4	2
Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą	8	10 %	Mokinių vežiojimo sistemos suregulavimas/ gerinimas	7	9 %	3	2	1	1
			Skirti mokyklai autobusiuką	1	1 %	1			
Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę	8	10 %	Materialinės bazės stiprinimas	3	4 %			3	
			Kompiuterizuoti klases	5	6 %	3	2		
Dėmesys mažesnėms mokykloms	5	6 %	Dėmesį skirti pradinėms ir pagrindinėms mokykloms bei mokykloms kaime	5	6 %			1	4
Tinklo pertvarkos pagrįstumas, aiškumas ir vientisumas	4	5 %	Turėtų būti atlikta situacijos analizė ir tik tada atlikta tinklo pertvarka	1	1 %			1	
			Uždaryti mokyklas, nesurenkančias vaikų	3	4 %	1		2	
Popamokinė veikla	4	5 %	Aktyvinti popamokinę veiklą	4	5 %	4			
Gerinti finansavimą	4	5 %	Didinti finansavimą mokykloms	4	5 %			3	1
Mokytojų įdarbinimas	3	4 %	Pasirūpinti uždaramų mokyklų mokytojais/ spręsti mokytojų įdarbinimo klausimą	3	4 %			3	
Mažinti mokymo krūvį	3	4 %		3	4 %	3			
Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus	3	4 %	Pakaktų vienos gimnazijos rajone vien tik gabiausiems mokiniams/ palikti vidurines mokyklas bent jau mažų rajonų centruose, bet padaryti gimnazines klases gabiems	2	4 %			1	1
			Turėtų būti komplektuojamos ne tik mokyklos, bet ir klasės. Klasės turėtų būti skirstomos pagal lygius ir sugebėjimus	1				1	
Skleisti informaciją	2	3 %	Informuoti mokinius ir mokytojus apie tinklo pertvarką	2	3 %				2
Orientacija į mokytojų kvalifikaciją	1	1 %	„Pertvarkyti reikia pedagogų ruošimą, o ne tinklą“	1	1 %			1	

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.13 PRIEDAS

PASIŪLYMAI DĖL TINKLO PERTVARKOS TOBULINIMO: KLAIPĖDOS MIESTAS (N = 85)

Kategorija	N (raj)	%	Subkategorija	N (raj)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*						
						1 (N = 9)	2 (N = 4)	3 (N = 5)	4 (N = 15)	5 (N = 24)	6 (N = 18)	7 (N = 4)
Neuždaryti mokyklą	23	27 %	Palikti vidurines mokyklas/ netęsti tinklo pertvarkos	5	6 %				1	1	3	
			Gražinti mokyklai vidurinės statusą/ palikti vidurinę mokyklą	12	14 %	2			2	5	1	2
			Kaime mokyklos turi išlikti kuo ilgiau, nes jos - kultūros židinys	4	5 %	3	1					
			Palikti pagrindinę mokyklą	2	2 %	1						1
Optimizuoti moksleivių skaičių	14	16 %	Mažinti moksleivių skaičių klasėse	14	16 %					13		1
Vykdėti mokyklų renovaciją	11	13 %	Reikia atlikti remontą mokykloje	6	7 %	2		1	2		1	
			„Sudaryti geresnes darbo sąlygas mokiniams ir mokytojams“ (3 p.)	5	6 %	1			3		1	
Tinklo pertvarkos pagrindumas, aiškumas ir vientisumas	9	11 %	Turėtų būti atlikta situacijos analizė ir tik tada atlikta tinklo pertvarka	1	1 %						1	
			Lėtinti tinklo pertvarką	2	2 %	2						
			„Gimnazija turi būti 5-12 klasės“	6	7 %		4				1	1
Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą	9	11 %	Mokinių vežiojimo sistemos sureguliojimas/ gerinimas	3	3,5 %			1	2			
			Skirti mokyklai autobusiuką	6	7 %	2	2		2			
Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę	8	9 %	Materialinės bazės stiprinimas	6	7 %	1			2		3	
			Kompiuterizuoti klases	1	1 %				1			
			Tobulinti vadovėlius	1	1 %						1	
Orientacija į mokytojų kvalifikaciją	6	7 %	Mokytojų perkvalifikavimas/ „Perkvalifikuoti mokytojus kaime, kad būtų kelių dalykų specialistai“	3	3,5 %				1	1	1	
			„Būtina nuolat objektyviai vertinti mokytojų žinias ir darbo gebėjimus“	3	3,5 %	1	1		1			
Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus	6	7 %	Pakaktų vienos gimnazijos rajone vien tik gabiausiems mokiniams/ palikti vidurines mokyklas bent jau mažų rajonų centruose, bet padaryti gimnazines klases gabiems	3	3,5 %			1		1		1
			Turėtų būti komplektuojamos ne tik mokyklos, bet ir klasės. Klasės turėtų būti skirstomos pagal lygius ir sugebėjimus	3	3,5 %		2					1
Popamokinė veikla	5	6 %	Aktyvinti popamokinę veiklą	5	6 %	2			1		2	
Atlygio sistemos tobulinimas	5	6 %	Didinti atlyginimus mokytojams	5	6 %					5		
Mažinti mokymo krūvį	5	6 %		5	6 %	2		1		2		
Mokytojų įdarbinimas	4	5 %	Pasirūpinti uždaromų mokyklų mokytojais/ spręsti mokytojų įdarbinimo klausimą	4	5 %			1		1	2	
Gerinti finansavimą	4	5 %	Didinti finansavimą mokykloms	4	5 %	1			1	2		
Bendradarbiauti	3	3,5 %	„Reikėtų įsiklausyti į mokyklų bendruomenių nuomones“/ Bendradarbiauti su bendruomene	3	3,5 %				1	1		1
Mokymo programos	2	2 %	„Programų persidengimas 9-10 klasėse“	1	1 %	1						
			Stiprinti/ diegti profesinio orientavimo sistemą	1	1 %					1		
Dokumentacija	1	1 %	Mažinti dokumentaciją/ „popierizmą“	1	1 %					1		
Plėsti specialistų tinklą mokyklose	1	1 %	Mokyklai reikia psichologo, logopedo, spec. pedagogo	1	1 %					1		
Skleisti informaciją	1	1 %	Informuoti mokinius ir mokytojus apie tinklo pertvarką	1	1 %					1		

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.14 PRIEDAS

PASIŪLYMAI DĖL TINKLO PERTVARKOS TOBULINIMO: MAŽEIKIŲ RAJONAS (N = 73)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*				
						1 (N=10)	4 (N=4)	5 (N=33)	6 (N=15)	7 (N=10)
Tinklo pertvarkos pagrindumas, aiškumas ir vientisumas	15	21 %	Turėtų būti atlikta situacijos analizė ir tik tada atlikta tinklo pertvarka	2	3 %			1	1	
			Lėtinti tinklo pertvarką	1	1 %			1		
			„Reforma turi būti vykdoma vienu metu visose mokyklose“/ „Negrynti gimnazijų, kol mieste yra vidurinės mokyklos“	7	10 %			4	2	1
			Nustatyti mokinių perėjimo iš vienos mokyklos į kitą tvarką	1	1 %			1		
			„Greičiau išgryninti gimnaziją“	4	5 %		1	1		2
Optimizuoti moksleivių skaičių	10	14 %	Mažinti moksleivių skaičių klasėse	5	7 %	1		2	2	
			Mokinių skaičių tolygiai paskirstyti visose mokyklose	5	7 %			4	1	
Neuždaryti mokyklų	10	14 %	Palikti vidurines mokyklas/ netęsti tinklo pertvarkos	1	1 %			1		
			Grąžinti mokyklai vidurinės statusą/ palikti vidurinę mokyklą	4	5 %	1		1	2	
			Kaime mokyklos turi išlikti kuo ilgiau, nes jos - kultūros židiny	5	7 %			3	1	1
Vykdyti mokyklų renovaciją	9	12 %	Reikia atlikti remontą mokykloje	7	10 %	4		1	2	
			„Sudaryti geresnes darbo sąlygas mokiniams ir mokytojams“	2	3 %	2				
Skleisti informaciją	8	11 %	Informuoti mokinius ir mokytojus apie tinklo pertvarką	8	11 %			4		4
Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę	8	11 %	Materialinės bazės stiprinimas	4	5 %			3	1	
			Kompiuterizuoti klases	4	5 %	1		2	1	
Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus	6	8 %	Palikti vidurines mokyklas bent jau mažų rajonų centruose, bet padaryti gimnazines klases gabiems	1	1 %		1			
			Turėtų būti komplektuojamos ne tik mokyklos, bet ir klasės. Klasės turėtų būti skirstomos pagal lygius ir sugebėjimus	5	7 %	1		4		
Bendradarbiauti	6	8 %	„Reikėtų įsiklausyti į mokyklų bendruomenių nuomones“/ Bendradarbiauti su bendruomene	6	8 %			4	1	1
Mažinti mokymo krūvį	5	7 %		5	7 %	1		1	3	
Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą	3	4 %	Mokinių vežiojimo sistemos suregulavimas/ gerinimas	2	3 %			2		
			Skirti mokyklai autobusiuką	1	1 %			1		
Mokymo programos	2	3 %	„Programų persidengimas 9-10 klasėse“	1	1 %				1	
			Stiprinti/ diegti profesinio orientavimo sistemą	1	1 %			1		
Mokytojų įdarbinimas	2	3 %	Spręsti mokytojų įdarbinimo klausimą	2	3 %			2		
Gerinti finansavimą mokykloms	2	3 %		2	3 %			1	1	
Popamokinė veikla	1	1 %	Aktyvinti popamokinę veiklą	1	1 %				1	

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

2.2.15 PRIEDAS

PASIŪLYMAI DĖL TINKLO PERTVARKOS TOBULINIMO: VARĖNOS RAJONAS (N = 87)

Kategorija	N	%	Subkategorija	Atsakė (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*				
						1	2	5	6	7
Neuždaryti mokyklų	32	37 %	Palikti vidurines mokyklas/ netęsti tinklo pertvarkos	10	11 %		2	4	2	2
			Grąžinti mokyklai vidurinės statusą/ palikti vidurinę mokyklą	1	1 %	1				
			Kaime mokyklos turi išlikti kuo ilgiau, nes jos - kultūros židinys	21	24 %	5		9	6	1
Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus	15	17 %	Pakaktų vienos gimnazijos rajone vien tik gabiausiems mokiniams	11	13 %	1	2	4	4	
			Palikti pagrindines mokyklas	3	3 %				2	1
			Turėtų būti komplektuojamos ne tik mokyklos, bet ir klasės. Klasės turėtų būti skirstomos pagal lygius ir sugebėjimus	1	1 %	1				
Vykdėti mokyklų renovaciją	13	15 %	Reikia atlikti remontą mokykloje	5	6 %	3	2			
			„Sudaryti geresnes darbo sąlygas mokiniams ir mokytojams“	8	9 %	3	3		1	1
Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą	10	11 %	Mokinių vežiojimo sistemos suregulavimas/ gerinimas	5	6 %	2		1	2	
			Skirti mokyklai autobusiuką	3	3 %	1			2	
			„Tegul miesto vaikus veža į tas mokyklas, kurios turi gerą bazę kaimuose ir miesteliuose“	1	1 %				1	
			Įrengti poilsio, žaidimų kambarį važinėjantiems vaikams	1	1 %				1	
Skleisti informaciją	9	10 %	Informuoti mokinius ir mokytojus apie tinklo pertvarką	9	10 %	3	1	4	1	
Bendradarbiauti	9	10 %	„Reikėtų įsiklausyti į mokyklų bendruomenių nuomones“/ Bendradarbiauti su bendruomene	8	9 %	1		4	1	2
			Mokyklos, turinčios gerą reorganizacijos įgyvendinimo praktiką, galėtų padėti besireorganizuojančioms mokykloms	1	1 %					1
Orientacija į mokytojų kvalifikaciją	5	6 %	Mokytojų perkvalifikavimas/ „Perkvalifikuoti mokytojus kaime, kad būtų kelių dalykų specialistai“	1	1 %				1	
			„Būtina nuolat objektyviai vertinti mokytojų žinias ir darbo gebėjimus“	4	4 %		3	1		
			Mokytojų kvalifikacijos kėlimas	3	3 %				3	
Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę	5	6 %	Materialinės bazės stiprinimas	3	3 %			1	1	1
			Kompiuterizuoti klases	2	2 %	1		1		
Finansavimas	5	6 %	Didinti finansavimą mokykloms	5	6 %			4	1	
Optimizuoti moksleivių skaičių	3	3 %	Mažinti moksleivių skaičių klasėse	3	3 %			2		1
Tinklo pertvarkos pagrįstumas ir aiškumas	2	2 %	Turėtų būti atlikta situacijos analizė ir tik tada atlikta tinklo pertvarka	2	2 %			1		1
Mokymo programos	1	1 %	„Programų persidengimas 9-10 klasėse“	1	1 %					1
Popamokinė veikla	1	1 %	Aktyvinti popamokinę veiklą	1	1 %	1				
Dokumentacija	1	1 %	Mažinti dokumentaciją/ „popierizmą“	1	1 %			1		
Plėsti specialistų tinklą mokyklose	1	1 %	Mokyklai reikia psichologo, logopedo, spec. pedagogo	1	1 %				1	
Kita	6	7 %	Diferencijuoti mokytojus pagal koncentrus	2	2 %		2			
			Pakeisti vertinimo sistemą	2	2 %				2	
			Mažinti mokymo krūvį	1	1 %	1				
			Savivaldybė neturėtų remti kurios nors vienos mokyklos/	1	1 %			1		

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusiųjų į klausimą skaičius

2.2.16 PRIEDAS

PASIŪLYMAI DĖL TINKLO PERTVARKOS TOBULINIMO: PASVALIO RAJONAS (N = 82)

Kategorija	N	%	Subkategorija	N (rajone)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*				
						1 (N = 16)	3 (N = 5)	5 (N = 28)	6 (N = 17)	7 (N = 8)
Neuždaryti mokyklų	29	35 %	Palikti vidurines mokyklas/ netęsti tinklo pertvarkos	3	4 %			1		2
			Gražinti mokyklai vidurinės statusą/ palikti vidurinę mokyklą	11	13 %	1		7	2	1
			Kaime mokyklos turi išlikti kuo ilgiau, nes jos - kultūros židinys	15	18 %	1	1	6	5	2
Plėsti specialistų tinklą mokyklose	12	15 %	Mokyklai reikia psichologo, logopedo, spec. pedagogo	12	15 %	4	1	2	4	1
Vykdyti mokyklų renovaciją	11	13 %	Reikia atlikti remontą mokykloje	11	13 %	8		3		
Orientacija į mokytojų kvalifikaciją	9	11 %	Mokytojų perkvalifikavimas/ „Perkvalifikuoti mokytojus kaime, kad būtų kelių dalykų specialistai“	1	1,2 %			1		
			„Būtina nuolat objektyviai vertinti mokytojų žinias ir darbo gebėjimus“	6	7 %				6	
			Mokytojų kvalifikacijos kėlimas	1	1,2 %	1				
			Skatinti mokytojus tobulintis ir tobulėti	1	1,2 %				1	
Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus	9	11 %	Pakaktų vienos gimnazijos rajone vien tik gabiausiems mokiniams/ palikti vidurines mokyklas bent jau mažų rajonų centruose, bet padaryti gimnazines klases gabiams	2	2 %			2		
			Turėtų būti komplektuojamos ne tik mokyklos, bet ir klasės. Klasės turėtų būti skirstomos pagal lygius ir sugebėjimus	7	8,5 %	3		3		1
Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę	8	10 %	Materialinės bazės stiprinimas	3	4 %	2		1		
			Kompiuterizuoti klases	5	6 %	2		3		
Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą	7	8,5 %	Mokinių vežiojimo sistemos suregulavimas/ gerinimas	3	4 %			2		1
			Skirti mokyklai autobusiuką	4	5 %	1			2	1
Optimizuoti moksleivių skaičių	6	7 %	Mažinti moksleivių skaičių klasėse	6	7 %			6		
Popamokinė veikla	5	6 %	Aktyvinti popamokinę veiklą	5	6 %		1	1	3	
Gerinti finansavimą	4	5 %	Didinti finansavimą mokykloms	3	4 %	2				1
			„Tobulinti mokinio „krepšelio“ metodiką“	1	1,2 %				1	
Mokytojų įdarbinimas	3	4 %	Pasirūpinti uždromų mokyklų mokytojais/ spręsti mokytojų įdarbinimo klausimą	3	4 %			3		
Skleisti informaciją	3	4 %	Informuoti mokinius ir mokytojus apie tinklo pertvarką	3	4 %		2	1		
			Uždaryti mokyklas, nesurenkančias vaikų	2	2 %				1	1
Mokymo programos	1	1,2 %	Derinti programas tarp įvairių pakopų	1	1,2 %			1		
			Didinti atlyginimus mokytojams	1	1,2 %					1
Atlyginimai	2	2 %	Greičiau pereiti prie etatinio darbo užmokesčio	1	1,2 %					1
Dėmesys mažesnėms mokykloms	1	1,2 %	Dėmesį skirti pradinėms ir pagrindinėms mokykloms bei mokykloms kaime	1	1,2 %	1				
Mažinti mokymo krūvį	4	5 %		4	5 %	2		1	1	

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusiųjų į klausimą skaičius

2.2.17 PRIEDAS

PASIŪLYMAI DĖL TINKLO PERTVARKOS TOBULINIMO: ŠALČININKU RAJONAS (N = 57)

Kategorija	N (raj.)	%	Subkategorija	N (raj.)	%	Atsakymų pasiskirstymas pagal respondentus*					
						1 (N=11)	2 (N=3)	4 (N=1)	5 (N=26)	6 (N=10)	7 (N=3)
Neuždaryti mokyklų	25	44 %	Kaime mokyklos turi išlikti kuo ilgiau, nes jos - kultūros židinys	22	39 %	7	1	1	9	3	1
			Grąžinti mokyklai vidurinės statusą/ palikti vidurinę mokyklą	3	5 %				3		
Optimizuoti moksleivių skaičių	17	30 %	Mažinti moksleivių skaičių klasėse	9	16 %	2			3	3	1
			Leisti komplektuoti klases iš 5 mokinių	8	14 %				4	3	1
Vykdyti mokyklų renovaciją	6	11 %	Reikia atlikti remontą mokykloje	2	4 %	2					
			„Sudaryti geresnes darbo sąlygas mokiniams ir mokytojams“ (3 p.)	4	7 %	3				1	
Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą	5	9 %	Mokinių vežiojimo sistemos suregulavimas/ gerinimas	4	7 %	2		1		1	
			Skirti mokyklai autobusiuką	1	1,7 %					1	
Mokytojų įdarbinimas	4	7 %	Pasirūpinti uždaromų mokyklų mokytojais/ spręsti mokytojų įdarbinimo klausimą	4	7 %				4		
Orientacija į mokytojų kvalifikaciją	4	7 %	„Būtina nuolat objektyviai vertinti mokytojų žinias ir darbo gebėjimus“	4	7 %	1	1		1	1	
Dėmesys mažesniems mokykloms	4	7 %	Daugiau dėmesio skirti tautinių mažumų mokykloms	4	7 %				4		
Kompiuterizuoti mokyklas	3	5 %	Kompiuterizuoti klases	2	4 %	1			1		
			Įvesti internetą mokykloje	1	1,7 %					1	
Gerinti finansavimą	2	4 %	Didinti finansavimą mokykloms	2	4 %					2	
Atlygio sistemos tobulinimas	2	4 %	Greičiau pereiti prie etatinio darbo užmokesčio	2	4 %				2		
Optimizuoti tinklą	1	1,7 %	Uždaryti mokyklas, nesurenkančias vaikų	1	1,7 %		1				
Skleisti informaciją	1	1,7 %	Informuoti mokinius ir mokytojus apie tinklo pertvarką	1	1,7 %				1		

* 1. 8-10 klasės mokinys 2. 11-12 klasės mokinys 3. 1-2 gimnazijos klasės mokinys 4. 3-4 gimnazijos klasės mokinys 5. Mokytojas, pedagogas 6. Mokinio tėvas/ mama 7. Mokyklos administracijos vadovas

** Atsakiusių į klausimą skaičius

MTP PROBLEMOS IR PRIVALUMAI KLAIPĖDOJE

PROBLEMOS IR SUNKUMAI	Opiausios problemos: • <i>neigiamas poveikis moksleivio socializacijai</i> (55 %) – MOKSLEIVIAI, TĖVAI, PEDAGOGAI • <i>pedagogų problemos</i> (47 %) – svarbiausia: darbo krūvio sumažėjimas ir įdarbinimas - PEDAGOGAI • <i>mokinių skaičiaus disbalansas mokyklose</i> (32 %) – PEDAGOGAI ir ADMINISTRATORIAI • <i>mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai</i> (31 %). Esminė problema - mokyklą pasirenka/ lieka „blogi“ mokiniai, o gabūs išvyksta (18 %) - PEDAGOGAI • <i>mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo iššauktos problemos</i> (20 %) – MOKINIAI. TĖVAI • <i>„nesveika“ konkurencija tarp mokyklų</i> (14 %) - PEDAGOGAI • <i>nepakankama ugdymo kokybė</i> (12 %) • <i>„kenčia mokinio sveikata“</i> (9 %), • <i>administravimo problemos</i> (9 %) • <i>neigiamos nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu</i> (9 %). Klaipėdos mieste (ypač – gimnazijose dirbančių pedagogų tarpe) dar pasitaiko gimnazijos, kaip išskirtinės ugdymo institucijos, stereotipas Nėra problemų. – 14 % Mažiausiai akcentuojamos: • <i>informacijos sklaida</i> (6 %), • <i>patalpų [panaudojimo] problemos</i> (5 %), • <i>atimama pasirinkimo galimybė mokiniui</i> (2 %), • <i>uždarys mokyklą</i> (1 %) • <i>finansavimo stoka</i> (1 %). • Tik Klaipėdos miestui būdingos problemos: • <i>nyksta meninio ugdymo programa „Varpo“ vidurinėje mokykloje ir „Aitvaro“ gimnazijoje</i> • <i>su tuo susijęs aspektas - „naikinamos mokyklos tradicijos“</i>
PRIVALUMAI, LAIMĖJIMAI	Esminiai tinklo pertvarkos laimėjimai, respondentų nuomone, yra: • <i>finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas</i> (42 %) • <i>moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai</i> (30 %) • <i>ugdymo kokybės pagerėjimo efektas</i> (33 %) • <i>mokinių skaičiaus mokyklose sureguliojimas</i> (32 %) • <i>švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas</i> (17 %) 19 % respondentų neįžvelgia MTP privalumų. • <i>Moksleiviai neturi vieningos nuomonės apie laimėjimus, svarbiausias jiems atrodo atliktas mokyklos remontas/ renovacija.</i> • <i>Mokytojai be jau išvardytųjų, džiaugiasi pagerėjusia mokinių mokymosi motyvacija, panaikintomis pamainomis, koncentracija į vieną koncentrą ir padidėjusius mokinių skaičiumi, jog į mokyklą ateina/ lieka geri mokiniai ir kt.</i> • <i>Tėvai – pagerėjusiu finansavimu, mokytojų keliama kvalifikacija, pagerėjusia materialine baze ir t.t.</i> • <i>Mokyklų administracijos atstovai įvardija panašius privalumus, bet jie akcentuoja, jog „atsirado daugiau patalpų, kurias galima skirti kabinetams“.</i>

MTP PROBLEMOS IR PRIVALUMAI KAUNO RAJONE

PROBLEMOS IR SUNKUMAI	Aktualiausias problemos susijusios su <u>mokinių vežiojimu</u> (69,5 %): <i>mokinių vežiojimo sistemos problemos, anksti keltis, vėlai grįžti, toli važiuoti, mokinys negali dalyvauti popamokinėje veikloje, vaiko saugumas (važinėjant ir mokantis kitose mokyklose), lankomumo problema, laisvalaikio stoka.</i> - MOKSLEIVIAI, TĖVAI, PEDAGOGAI Kitos problemos: • <i>neigiamas poveikis moksleivio socializacijai</i> (33 %) –MOKSLEIVIAI, TĖVAI, PEDAGOGAI, • <i>mokinių skaičiaus disbalansas mokykloje</i> (25 %) - PEDAGOGAI • <i>„kenčia mokinio sveikata“</i> (23 %) - MOKSLEIVIAI, TĖVAI • <i>pedagogų problemos</i> (21 %)) - PEDAGOGAI • <i>mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai</i> (18 %) - PEDAGOGAI • <i>nepakankama ugdymo kokybė</i> (11 %) - MOKSLEIVIAI Neįžvelgia problemų 13 % Rečiausiai akcentuojamos kategorijos: • <i>patalpų problemos</i> (9 %) • <i>neigiamos nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu</i> (5 %) • <i>socialinės problemos</i> (4 %) • <i>informacijos sklaida</i> (3 %) • <i>naikinamos mokyklos tradicijos</i> (3 %) • <i>[nesveika] konkurencija tarp mokyklų</i> (1 %) • <i>uždarys mokyklą</i> (1 %) • <i>kaimo bendruomenės socializacija</i> (1 %).
PRIVALUMAI, LAIMĖJIMAI	Svarbiausi laimėjimai: • finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas (56 %) • poveikis mokinio socializacijai (25,6 %) • ugdymo kokybės pagerėjimo efektas (24,5 %) • švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas (22,5 %) • mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas (17 %) • psichologinis efektas (14 %) • mokinių skaičiaus mokyklose sureguliojimas (14 %) Kiti MTP privalumai Kauno rajone: • mokymosi rezultatų pokyčiai (4 %) • darbo krūvio sureguliojimas (7 %) • glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių (6 %) • keičiasi mokyklos statusas (1 %) MTP neįžvelgia privalumų 8 %. Tik šiam rajonui būdingi laimėjimai yra: • „dalyvaujame MTP“ • „suaktyvėjo kaimo bendruomenė“ • Mokiniam svarbiausia, kad mokytojai kelia kvalifikaciją, pagerėjo mokymosi sąlygos ir pagerėjo mokymosi rezultatai. • <u>Mokytojai</u> akcentuoja <i>įsteigtą kompiuterių klasę/ kompiuterizuotą mokyklą, pagerėjusią materialinę ir ugdymo bazę, įvairesnę popamokinę veiklą, mokinių skaičiaus sumažėjimą</i>, kitaip tariant – jų darbo palengvinimą. • <u>Tėvai</u> – <i>sutvarkytą vežiojimo sistemą, mokinių skaičiaus padidėjimą, įvairesnę popamokinę veiklą.</i>

MTP PROBLEMOS IR PRIVALUMAI MAŽEIKIU RAJONE

PROBLEMOS IR SUNKUMAI	Pagrindinės problemos: • <i>pedagogų problemos</i> (63 %) - PEDAGOGAI • <i>neigiamas poveikis moksleivio socializacijai</i> (52 %) – MOKINIAI, TĖVAI, PEDAGOGAI • <i>mokinių skaičiaus disbalansas mokykloje</i> (46 %) - ADMINISTRATORIAI • <i>vyrauja neigiamos nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu</i> (31 %): sumažėjęs reorganizuotų mokyklų autoritetas/ prestižas, neigiamas visuomenės požiūris į pagrindinę mokyklą; nuostata, kad gimnazija – pranašesnė už kitas mokyklas ir ją turi lankyti gabesni mokiniai. • <i>mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo išsuktos problemos</i> (15 %) - TĖVAI, PEDAGOGAI • <i>administravimo problemos</i> (15 %) - ADMINISTRATORIAI: Neefektyvi ir lėta tinklo pertvarkos politika (gimnazijos renka vaikus į negimnazines klases, nors jau yra reorganizuotų į pagrindines mokyklų, šioms trūksta moksleivių). Apklaustiesiems <i>neaiški savivaldybės pozicija</i> („...prasidėjus TP mes buvome pirmi ir vieniši. Mūsų nepalaikė savivaldybė ir kartu su mumis nesigrynino gimnazijos – todėl sumažėjo mokinių skaičius, mokytojų darbo krūviai...“, „...prieš pertvarką buvo didelė psichologinė įtampa, nežinia dėl ateities. Sunkus laikotarpis vaikams ir darbuotojams. Galbūt reikėjo, kad savivaldybės ar švietimo skyriaus atstovai jau iš anksto tėvams, vaikams, mokyklos darbuotojams būtų išsamiau paaiškinę padėtį...“). Kitos problemos: • <i>mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai</i> (11 %) • <i>„kenčia mokinio sveikata“</i> (7 %) • <i>nepakankama ugdymo kokybė</i> (7 %) • <i>informacijos sklaida</i> (7 %) • <i>[nesveika] konkurencija tarp mokyklų</i> (4 %) • <i>naikinamos mokyklos tradicijos</i> (4 %) • <i>uždarys mokyklą</i> (3 %) • <i>finansavimo stoka</i> (3 %), <i>atimama pasirinkimo galimybė mokiniui</i> (1 %), <i>socialinės problemos</i> (1 %). 5 % apklaustųjų teigia, kad nėra problemų.
PRIVALUMAI, LAIMĖJIMAI	Pagrindiniai laimėjimai ir privalumai rajone: • <i>finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas</i> (89 %). • <i>Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas</i> (53 %) • <i>Psichologinis efektas</i> (37 %) • <i>Sureguliuoti mokinių srautai mokyklose</i> (12 %) Kiti MTP privalumai: • <i>Vyksta švietimo paslaugų plėtra/ gausėja pasirinkimo galimybių</i> (8 %) • <i>[sivysta] glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių</i> (7 %) • <i>Sureguliuojamas darbo krūvis</i> (7 %), • <i>Tobulinama mokinių vežiojimo sistema</i> (3 %) • <i>Daromas teigiamas poveikis mokinio socializacijai</i> (4 %). MTP privalumų neįžvelgia 8 % apklaustųjų (daugiausiai – pedagogai) Respondentai išskyrė ir kitiems rajonams nebūdingus privalumus: • po reorganizacijos atsiradusią <i>tvarką mokykloje</i>, • faktą, jog „mokykla pradeda „branginti“ vaiką“, • suteiktą galimybę užsidirbti pinigų moksleiviams („renovacijos metu dirbau mokykloje, labai džiaugiuosi, nes vasaros metu užsidirbau pinigų, galėjau apsipirkti naujiems mokslo metams“). <u>Moksleiviai</u> svarbiausiais privalumais laiko atliktą mokyklos remontą ir pagerėjusias mokymosi sąlygas. <u>Pedagogai</u> – galimybę kelti kvalifikaciją ir pagerėjusią ugdymo kokybę, atsiradusį mokytojų saugumą, įvykdytą renovaciją ir pagerėjusią materialinę bazę. <u>Tėvai</u> akcentuoja finansinį efektą ir materialinės bazės pagerėjimą, mokinių skaičiaus sureguliuojimą mokykloje ir ugdymo kokybės pagerėjimą. <u>Mokyklos administracijos atstovai</u> – pagerėjusią materialinę bazę, ugdymo kokybės pagerėjimo ir psichologinį (pagerėjusias darbo ir mokymosi sąlygas bei mokinių ir mokytojų saugumą) efektus.

MTP PROBLEMOS IR PRIVALUMAI PASVALIO RAJONE

PROBLEMOS IR SUNKUMAI	Svarbiausios problemos: • neigiamas poveikis moksleivio socializacijai (59 %) – MOKINIAI, PEDAGOGAI, • mokinių vežiojimas bei šios sistemos netobulumo iššauktos problemos (47 %) – PEDAGOGAI • mokymosi motyvacija ir mokymosi sunkumai (35 %) - PEDAGOGAI • pedagogų problemos (27 %) – ADMINISTRATORIAI, PEDAGOGAI • „kenčia mokinio sveikata“ (20 %) - TĖVAI • mokinių skaičiaus disbalansas (18 %) - ADMINISTRATORIAI • administravimo problemos (17 %) – ADMINISTRATORIAI, MOKINIAI, PEDAGOGAI Tik šiam rajonui būdingos administravimo problemos: 1) reorganizuotų („prijungtu“) mokyklų autonomijos priimti vietinės reikšmės sprendimus klausimas („...1.Mokykla pakankamai didelė, todėl sudėtinga "valdyti per atstumą". a)trūksta konkrečių nurodymų, kokia linkme kaip planuoti, organizuoti veiklą, nes tam nebuvo sukurto modelio, taip pat prijungus pagr. Prie vidurinės mokyklos, skiriasi tikslai, uždaviniai, specifika, kiekviena įstaiga turi savo tradicijas, poreikius. Taip pat ir finansinės-nežinomos konkrečios situacijos, viskas miglota, todėl negalime tikslingai panaudoti ugdymo proceso gerinimui, kvalifikacijos kėlimui, prekių, priemonių įsigijimui...“, „...mokykloje trūksta direktorės, norint su ja pasitart kokiais nors klausimais, jos nėra. 2.Nėra konkretumo mokyklos pavadinimui...“ 2) pasirinkimo galimybių ribojimas dėl per mažo ugdymo įstaigų tinklo („...vaikai tegali Pasvalio mieste mokytis tik Vileišio gimnazijoje. Jie neturi jokio pasirinkimo. Jei iškyla konfliktas su mokytojais ar kitais mokiniais, negali išeiti į kitą, nes mieste tik viena vidurinė. O kur demokratija, laisvė, galimybės rinktis mokyklas...“) 3) vietinės reikšmės administravimo problemos (pvz., Pušaloto pagrindinėje mokykloje „...pablogėjo darbo sąlygos per kūno kultūros pamokas, salė maža, vienu metu salėje dirba 60 mokinių...“). Kitos problemos: • negatyvios nuostatos reformuotos mokyklos atžvilgiu (14 %) • uždarys mokyklą (12 %) • socialinės problemos (12 %) – „pinigų trūkumas šeimoje/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės“ (9 %) • nepakankama ugdymo kokybė (11 %) Mažiausiai akcentuojamos: • informacijos sklaida (5 %) • patalpų [panaudojimo] problema (4 %) • naikinamas mokyklos tradicijos (4 %) • kaimo bendruomenės socializacijos problemos (4 %) • finansavimo stoka (3 %), atimama pasirinkimo galimybė mokiniui (3 %), nesantaika tarp mokyklų (1 %).
PRIVALUMAI, LAIMĖJIMAI	Pagrindiniai privalumai: • finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas (75,6 %) • švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas (21 %) • mokinių vežiojimo sistemos tobulinimas (19 %) Kiti laimėjimai: • glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių (9 %) • poveikis mokinio socializacijai (7 %) • moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai (5,8 %) • psichologinis efektas (3 %) • mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas (4,6 %) • padidėjęs mokyklų aktyvumas (2 %), keičiasi mokyklos statusas (2 %), „gerai, kad visiškai neuždaromos kaimo mokyklos“ 13 % neįžvelgia MTP privalumų. <u>Mokiniai</u> teigia, jog svarbiausias privalumas - atliktas mokyklos remontas/ renovacija. Jie akcentavo mokinių vežiojimo sistemos tobulinimą (sutvarkytą mokinių vežiojimo sistemą bei mokyklai perduotą autobusiuką) ir teigiamą poveikį mokinio socializacijai (platesnį draugų ratą ir savarankiškesnius vaikus). Vežiojimo sistemą minėjo ir apklausti tėvai bei pedagogai. Administratoriai akcentavo finansinį efektą

MTP PROBLEMOS IR PRIVALUMAI ŠALČININKŲ RAJONE

PROBLEMOS IR SUNKUMAI	Pagrindinės problemos: • <i>mokinių vežiojimo sistemos netobulumas (40 %),</i> • <i>toli važiuoti (35 %)</i> • <i>moksleivių socializacija ir adaptacija naujoje mokykloje (45 %)</i> • <i>pedagogų problemos: darbo vietų (23 %) ir krūvio sumažėjimas (17 %)</i> Šiam rajonui būdingos socialinės problemos (t. y., <i>pinigų trūkumas šeimoje/ nepakankamos tėvų finansinės galimybės - 10 %</i>) ir <i>mokiniai negalės baigti mokyklos gimtąja kalba (17 %)</i>
PRIVALUMAI, LAIMĖJIMAI	Neįžvelgia MTP privalumų 33 % respondentų. Esminiai tinklo pertvarkos laimėjimai, respondentų nuomone, yra: • Finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas (58 %) • Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas (55 %) Kiti privalumai: • Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas (13 %), • Moksleivių mokymosi motyvacijos ir rezultatų pokyčiai (8 %), • Poveikis mokinio socializacijai (11 %), • Mokinių skaičiaus mokyklose suregulavimas (5 %) • Glaudesni santykiai tarp mokyklos bendruomenės narių (1 %) Tik Šalčininkų rajonui būdingi privalumai: • „geriau žinos lietuviškas tradicijas ir papročius“ • „mokykla – tai organizacija, kur galime rasti paramą“. • 63 % apklaustų <u>pedagogų</u> nemato jokių MTP privalumų. • Beveik visi (likusieji <u>pedagogai, tėvai, mokiniai</u> – išskyrus administratorius) teigia, jog dėl MTP pagerėjo ugdymo kokybė, pagerėjo mokymosi rezultatai, jaučiamas finansinis efektas ir t.t. • <u>Administratoriai</u> kaip privalumą įvardijo pedagogų kvalifikacijos kėlimą.

MTP PROBLEMOS IR PRIVALUMAI VARĖNOS RAJONE

PROBLEMOS IR SUNKUMAI	Pagrindinės problemos: • <i>moksleivių socializacija ir adaptacija naujoje mokykloje</i> (38 %) – VISŲ GRUPIŲ ATSTOVAI • <i>mokinių vežiojimo sistemos netobulumas</i> (34 %), <i>toli važiuoti</i> (19 %) PEDAGOGAI, TĖVAI, MOKINIAI • <i>nesantaika tarp mokyklų</i> (17 %) – PEDAGOGAI, TĖVAI, MOKINIAI • <i>mokytojų įdarbinimas</i> (16 %) - PEDAGOGAI • <i>įtampa mokytojų kolektyve</i> (15 %) - PEDAGOGAI • <i>neliks švietimo ir kultūros židinio</i> (15 %) – PEDAGOGAI, TĖVAI • <i>pasikeis mokytojai</i> (15 %) - MOKINIAI • „<i>mažesnė mokykla ugdo asmenybę, didelė – ją niveliuoja</i>“ (11 %) – MOKINIAI, PEDAGOGAI
PRIVALUMAI, LAIMĖJIMAI	Esminiai tinklo pertvarkos laimėjimai, respondentų nuomone, yra: • finansinis efektas ir materialinės bazės pagerėjimas (53 %). • Ugdymo kokybės pagerėjimo efektas (25 %) • Švietimo paslaugų plėtra/ pasirinkimo galimybių gausėjimas (14 %) • Padidėjęs mokyklos aktyvumas (12 %). • <i>Pasikeis mokyklos statusas [bus gimnazija]</i> (10 %) • „<i>Mažieji netrukdyt vyresniems</i>“ (10 %) Kiti privalumai: • Poveikis mokinio socializacijai (8 %) • MTP padarė įtaką glaudesniems santykiams tarp mokyklos bendruomenės narių (4 %) • Mokinių skaičiaus mokyklose sureguliojimas (3 %) • Darbo krūvio sureguliojimas (3 %) • Psichologinį efektas (1 %). Neįžvelgia MTP privalumų 26 %. • <u>Mokiniai</u> teigia, jog dėl tinklo pertvarkos atsirado daugiau galimybių pasirinkti įvairias švietimo paslaugas, mokytojai kelia kvalifikaciją, gerėja materialinė bazė, atliktas mokyklos remontas/ renovacija ir kt. • Didžiausia dalis (29 %) apklaustų <u>pedagogų</u> teigia, jog tinklo pertvarkos privalumų, teigiamybių nėra. Likusieji įvardija tokius privalumus: pedagogai kelia kvalifikaciją, finansinį efektą, materialinės ir ugdymo bazės pagerėjimą, ugdymo kokybės pagerėjimą ir kt. • 38 % apklaustų rajone <u>tėvų</u> neįžvelgia jokių MTP privalumų. Kiti įvardija ugdymo kokybės pagerėjimą ir pasikeisiantį mokyklos statusą [bus gimnazija], teigia, jog <i>mokykla daugiau dėmesio skiria įsivertinimui</i>. • <u>Mokyklos administracijos atstovai</u> daugiausiai akcentuoja finansinį efektą ir galimybes mokytojams kelti kvalifikaciją ir kt.

PAGRINDINIAI PASIŪLYMAI DĖL TINKLO PERTVARKOS TOBULINIMO

VIETOVĖ	PASIŪLYMAI
KLAIPĖDA	Pagrindiniai pasiūlymai: • Neuždaryti mokyklų • Optimizuoti moksleivių skaičių • Vykdyti mokyklų renovaciją • Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą • Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę • Dėmesį skirti mokytojų kvalifikacijai • Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus • Aktyvinti popamokinę veiklą ir kt.
KAUNO_RAJONAS	Pagrindiniai pasiūlymai: • Vykdyti mokyklų renovaciją • Neuždaryti mokyklų • Bendradarbiauti su bendruomene • Optimizuoti moksleivių skaičių klasėse • Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą • Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę • Daugiau dėmesio skirti mažesnėms mokykloms ir kt.
MAŽEIKIŲ_RAJONAS	Pagrindiniai pasiūlymai: • Tinklo pertvarkos pagrįstumas, aiškumas ir vientisumas: › turėtų būti atlikta situacijos analizė ir tik tada atlikta tinklo pertvarka › būtina lėtinti tinklo pertvarką › „Reforma turi būti vykdoma vienu metu visose mokyklose“/ „Negryninti gimnazijų, kol mieste yra vidurinės mokyklos“ › nustatyti mokinių perėjimo iš vienos mokyklos į kitą tvarką › „reikia greičiau išgryninti gimnaziją“ • Optimizuoti moksleivių skaičių • Neuždaryti mokyklų • Vykdyti mokyklų renovaciją • Skleisti informaciją bendruomenėms • Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę ir kt.
VARĖNOS_RAJONAS	Pagrindiniai pasiūlymai: • Neuždaryti mokyklų • Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus • Vykdyti mokyklų renovaciją • Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą • Skleisti informaciją • Bendradarbiauti su mokyklų ir vietos bendruomenėmis ir kt
PASVALIO_RAJONAS	Pagrindiniai pasiūlymai: • Neuždaryti mokyklų • Plėsti specialistų tinklą mokyklose • Vykdyti mokyklų renovaciją • Dėmesį skirti mokytojų kvalifikacijai • Diferencijuoti moksleivius pagal gabumus • Stiprinti materialinę ir ugdymo bazę • Tobulinti mokinių vežiojimo sistemą ir kt. Taip pat siūloma „...prieš darant pertvarką turėtų būti iš anksto paruošti nuostatai, kuriuose konkrečiais punktais būtų nurodyta filialo teisės ir t.t.2.Labai nepatogus susisiekimas, dėl menkausio parašo ar spaudos turime gaišti ir taip brngų laiką 3.Turėtų būti atskira pedagogų tarybos posėdžiai, mokyklos taryba, nes dalyvaujant bendruose posėdžiuose neaktualu nepažįstamų mokinių problemos...”
ŠALČININKŲ_RAJONAS	Pagrindiniai pasiūlymai: • Neuždaryti mokyklų • Bendradarbiauti su bendruomene • Optimizuoti moksleivių skaičių klasėse (mažinti moksleivių skaičių klasėse ir leisti komplektuoti klases iš 5 mokinių tolimesnėse rajono vietovėse ir ypač – kitataučių mokyklose)